

242 (1) { T. 143918
C 1205334

242 (2) { T. 143920
C. 1205336

Nov 163 1/0

DOCTORIS MARTAE NEAPOLITANI

IVRISCONSVLTI PRAECLARISSIMI
ET IN ALMO STUDIO PISANO
IVRISCAESAREI PROFESSORIS DIGNISS.
HORIS VESPERTINIS,

Repetitiones

In Rubricam, & l. i. ff. soluto matrimonio,

Per Quaestiones, pro ut disputantur in Circulis Pisanis, In prima,
quam vocant, Tertiaria.

Edr Jph fran D.
Pavia

FLORENTIAE
APVD GEORGIVM MARESCOTVM.
MDXCIX.

ART

DOCO

AN

1911

1911

1911

22

1911

1911

1911

FLORE

ABD EROGIVN

MEXICO

IL·LE·V·S·T·R·I·S·S·I·M·O AC REVERENDISSIMO

CAROLO ANTONIO PVTEO
ARCHIEPISCOPO PISARVM.

DOCTOR MARTA. S. P.

PFFERO TIBI MVNVS, amplissime Praeful, si aut ex sua, aut ex tua dignitate spectetur, per exiguum, si ex viribus meis mediocre, si ex animo magnum: Repetitiones quaedam huius anni sunt, noua methodo perlecta, qua facillima disputandi, et decidendi ratio haberi queat, legesq; ipsa iurisconsultorum, quot quot ad materias tractatas adduci potuerunt interpretata per Communes omnium sensus, sapissimè verò per casuum, qua dicuntur, decisiones: Quas, ut edi, ac diuulgari paterer, scholares quidam, multò mei, hac quiaem in parte, quàm par est, et quàm ego ipse vellem, studiosiores, impulerunt. Satis superq; fuerat earum partim in scholastico puluere, atque in illis eruditissimorum hominum umbraculis, non tantum rectò ut dicitur stetit talo, sed plausum etiam tulisse, partim in illo consensu, et silentio auditas, atque perscriptas, et propterea doctissimorum virorum testimonio commendatas fuisse. Neque nescius eram morosiora, ac difficilliora esse legètiū, quàm audientium iudicia, saepeq; accidere, ut qua audientes lepidè dicta mirabatur, eadem legentes rideant. Sed quid facerem? Cupienti mihi lecturas late-
re, et mortalitatem ipsam copiosissimo tractatu iuuare, de iurisdictione inter ecclesiasticum, et laicum iudicem exercenda, Atque noua consulèdi methodo, qua septingenta adhuc consilia praecepta tum Romae, tum in patria in diuersis negotijs, et quidem maximis, ordinaui, qua prope diem in lucem exhibunt: Scholares, et amici obstititunt pro lecturis, quibus parendum fuit, Ne si in negando pertinax essem, Superbia denique id potius, quàm modestia ascriberetur. Cum igitur ini-
bi esset, ut aderentur, Sub cuius potissimum patrociniò apparet e debet, quàm tuo Illustrissimo? Nam quantum Iuris scientia, ingenij, iudicij, atque prudentia ad substituendam tanti magistratus personam, spectemq; tuendam hominis consulti-
simi existas, omnes optime norunt, qui tecum negotiati sunt, tuamq; operam, et industriam in maximis rebus sunt experti. Cuius enim hominis magis quàm Archiepiscopi Pisani hac aetate a Summis Principibus, et Maiestatibus exquiritur,

cum ad te quotidie, tanquam ad oraculum in rebus arduis, et dubijs, adeatur, tuaq; domus veluti iuris aylum a subditis, et peregrinis, ab infinis, mejs. et summis celebretur, cum denique omnes in praestanti, eximiaq; viri doctrina egregiam prudentiam, constantem fidem, atque perpetuam integritatem admirantur. Et si in operum dedicatione eius potissimum ratio haberi solet, qui possit, et velit oblatu sibi munus vel patrocinio defendere, vel splendore nominis illustrare, nullius certe ratio mihi habenda est, quam tui; Nam si generis splendore spectemus, tu ex antiquissima familia illustrissima Puteorum gentis auctis originem, in qua claruerunt tot elegantes viri (a Clarissimo nunquam satis laudato Senatore Antonino Thessaurio in praefatione suarum decisionum enumerati) tot aurati milites, armorum dices, atque in Ecclesia Dei dignissimi praesules strenui commilitones, et feroces in armis; Si virtutis dignitatem, atque nominis celebritatem, Te solum inveni, quem unicum seculi nostri decus incomparabili felicitate Sortior, quippe animi tui celsitudo, mentis praestantia, ingenij acrimonia, moru gratitas, tum praecipue animi tui prudentia, qua non propria tantum, sed communia illa omnia recte consultas, sapientissimemq; moderaris; tum excelsa tua mens omni disciplinarum genere excelsa, et diuino quodam aspectu, et oraculo illustrata, mortalium omnium amorem, fidem, observantiam atque beneuolentiam, ipsiusq; Serenissimi Ferdinandi Medices amicis dulcius allicere, fortius attrahere, atque elegantius vendicare sufficiunt: Ad te confugiat quisquis ingenio fidet: Si fas igitur sub tuo felici auspicio in lucem prodere hoc meum opus tuo illustrissimo nomini consecratum; partim, ut observantiam in te meam enucleare incipiam, partim ut operi ipsi maiorem apud omnes gratiam, auctoritatemq; conciliarem: Cum enim hoc opus incidisse in difficillima, et periculossima mea tempora cognoscerem, tum impiorum hominum seuitia, et immanitate, tum propter quosdam agrestes, et barbaros doctores, quibus nihil probandum esse videtur, nisi quod ipsi more suo cogitauerint, vel ad eorum ideam, et exemplar concinnatum fuerit, sese quidem tanquam duos, et inexorabiles arbitrarios censors, honorariosq; magistros, et iudices gloriosos, ac ventosos homines ostentant, minime ausum est foras, et in propalatum, et quasi theatrum huius mundi exire, omnibusq; videndum se mei, ac legendum; et passim ferè manibus conterendum, in tanta opinionu, et iudiciorum diuersitate, vltro exhibere, nisi a te iuris consultorum omnium patrono reciperetur: Quare si quis erit, qui animi mei ingenuitate, qua in hoc opere usus sum, non spectata studioq; optulandi alijs, quicunque re possum, neglecto, pareat se contra hunc laborem, aut aliquas eius partes temptare, ac vellicare conetur, eum spero, et amore sui reuocatum, metusq; perterritum, sibi ab omni hoc negotia temperaturum: Cuius enim voluntatem, nutusq; magis docti viri obseruare debent, quam eius, qui commodis ipsorum diligenter prospicit, atque eos undique praestanti sua magnanimitate iuuat? Di ingrati animi crimine carere nullo modo possint, qui huiuscemodi quicquam mente cogitarint. Tuam igitur memoriam omnis posterorum memoria celebret, sed eo potissimum tempo-

re, quo

re, quo certissimis quidem auspitijs breui coniector alioribus, amplioribusq; titulis, & honoribus te donatum quàm fortunatissimè iri. Equidem cum de meis scriptis non magnopere laborare soleam, tamen lucubrationes istas prapicui cupio, & celebrari nunc, & ad posteros peruenire, ut extent iudicij de tuis singularibus virtutibus aliquid testimonium: In quo, ne fortè quis eorum, qui te non norunt (nam de his, quibus tu notus es, nihil tale meo) assentationi, & consuetudini datum esse aliquid suspicetur, Deum immortalem testor, nihil unquam à me verius, magisq; ex animi mei sententia scriptum esse, quàm ea, quæ de tuis laudibus, & fortuna scripsi. A te peto, ut me ames, quo me ipsi tibi efficias chariorem, & ad additionem aliarum repetitionum (etiam, quas matutinas vocant, Romæ perlectas) continuandam ultro insistam: Quamobrem felicissimus Ferdinandus quamvis omni virtutum genere sit inclitus, siue religionem, siue clementiam, & iurisperitorum suorum doctrina, & bonitatis celsitudinē spectemus (ex quibus haud scio an Principis bonitas aliunde probari possit) hanc tamen immortalem nominis gloriam Serenitatis suæ accessuram, & simul omnibus ipsius imperij proceribus, tibiq; præsertim, qui totam doctrinæ formam, ex publica utilitate dictas, ominor, quod iurisprudencia tandē (Deo auctore) multo felicius pristina puritati Pisis, sub eius imperio, ac sub tua sapientia patrocinio posteritati tradetur, quàm à Iustiniani tēpore per alios ad nos transmissa fuerit. Vale. Pisis. kalendis Ianuarij 1599.

PRÆFATIO:

VITA L'OMEA, Ars verò brevis, Iurisprudencia certa, Iudiciom autem facile. Longissimam profectò vitam natura mortalibus tribuit, si non ad superuacuas, & vanas actiones, sed potius ad optimarum, probatissimarumque rerum studia conseruatur: Nam qui vitam omnem in otio, & voluptatibus per luxum, atque libidinem, & ignauiam consumpsere, hi, mihi, & si Nestorem illum antiquissimum viuendi spatio superarent, Cadmeos fratres, vt est in fabulis, videntur imitari, qui, qua hora simul omnes nati sunt, eadem simul omnes occiderunt: Studiosi autem, vt nulla sibi temporis ætate exeat, sic nullam eius indigentiam, atque inopiam patiuntur, plus enim habent spatij in vita, quàm quod satis sit ad viuendum, & ad omnium magnarum, difficultumque rerum nouitiam consequendâ.

Plato, quo nihil doctus erat in terris, vnum & octogesium implens annum natali decessit suo, Xenocrates Calcedonius octogesium secundum, Aristoteles tertium, & sexagesimum, quem numerum nò excessisse Ciceronem, non ignoramus, Demosthenes vix sexaginta impleuit, Iulius Cæsar non mirus li-
teris, quàm armis clarus, anno ætatis suæ sexto supra quinquagesimum perijt, Bartolus noster, cuius vestigia sequimur, quartum & quadragesium ingressus æonum decessit, & Papinianus acutissimi vir ingenij, omnium Iurisconsultorum, qui vnquam fuerunt, aut in posterum futuri sunt, facile princeps anno ætatis suæ trigésimo octauo moriem cum vita commutauit: Cæteros quorum infinita sunt exempla, omitto, quare satis longa vita est, & in maximarum rerum consumatione largè data, si tota bene collocetur.

An verò breuissima est, si eius definitionem consideremus, quæ est habitus præceptorum cum vera ratione operandi: Breuissimas omnes ab inuentoribus accepimus, qui Apollinis oraculo sapientes suor æstimati: Primi eorùm scriptores, qui nemini emancipati, rerum tractatarum euidentia, non docerent, aut scribere eorùm auctoritate moti sunt, methodicas posteris reliquerunt: Ex licet nihil inuentum simul, & perfectum sit, & ideo posteritas maiorum inuentis addens, vsque adeo possum superfecerunt libros, vt si ad delphicum deferrentur Apollinem, ne repli alioqui amplioris eos intercluderet capacitas; tamen videndum est, de multorum auctorum lectio, & omni generis voluminum nos detineat, nam, vt Senecæ placeat, certis ingenijs immorari, & nutrirî oportet, si volumus artes edificere, quæ in animo fideliter sedeant, fastidientis stomachi est, multa degustare, & pauca digerere. Nusquam est, qui vbique est, In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospicia habeant, nullas amicitias, idem accidat necesse est his, qui nullius se ingenio familiariter applicant: de honestat artes librorum multitudo, qui summam voluptatem ex reprobatione percipiunt, nec verum inuenire propositum est, sed altercari, quod nisi sic esset, nò hæc tam subito pululasset seges inuulium magistrorum.

Iurisprudencia certa est, quia philosophiæ partem auctoritate Aristotelis appellamus: Illa est enim aut speculatiua, aut practica: speculatiuæ partes sunt rationalis, vt grammatica, & logica, & sub grammatica contriçetur poetica, & rethorica, Et realis, vt mathematica, physica, meta physica: Practica autem, aut est factiua, quæ ars dicitur, aut actiua, quæ prudentia, & ista complectitur ethicam, politicam, æconomiam, & Iurisprudentiam: Hæc est igitur ciuilis facies humanas actiones ad ius, & iustitiam legibus principum dirigens, & in æternum moderans: Vnde Cicero 3. de repub. scripsit, Lege definitæ rectam rationem, diffusam, in omnes constantem, & sempiternam, quæ vt præclarè D. Arodius, post laudatum in præfatione tractatus rerum iudicarum, non alia Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia post hæc, sed omnes gentes omni tempore vna, & immutabilis tenet: Legum ratio vniuersalis est à natura in-
stita, teste Cicerone in lib. 1. de legibus Iustorum, atque iniustorum generalis regula, vt Crisippo placet, cui decet omnes homines obedire, vt ait Demosthenes.

Et licet particulares Regum, Imperatorum, & Pontificum sanctiones varientur, ipsum tamen iuris dictamen, æquitasque ratio naturalis, & diuine, quibus omnes legum latores inserviunt, & à quibus omni legum dependes auctoritas è quorum sacrosissimo vindario legalis silua pullulat, creseit, & augeatur, firma semper, & immutabilis permanet: Et si aliud Moïsi, aliud Licurgi, aliud aliorum dogmata videantur, & traditiones iniungere, hoc fit oon ex Iurisprudenciæ incertitudine, sed ex diuersis legum-
latorum opinionibus, qui hoc naturali, diuinæque æquitati pro temporibus magu congruum arbitratu sunt

Præfatio.

transiunt quàm quod per antecessores fuerat inflatum.

Nec eo iusticiis, quòd multi ip multa, ut Numa, & Mammetes, ceterique (Christo, & Mose exceptis, qui equitatis, & naturæ patrem autorem legis habuerunt) delictamenta inciderint, pluraque iniquitatem redolentia introduxerint: At dicant, rogo, philosophia scientiarum princeps, & antesignana (sicut isti gloriatur, & ego assentior, nihil hanc nostram exciperent) quantum est varia, ac mutabilis, cum eius studiosi, dum abstrusa quæque naturæ scrutari contempunt, tot contrarias inter se exercitant lites, explicatque non dum concertationes, ut ulli adhuc certa eorum quæ tradunt, veritatis via pateat, et, ut de cæteris sileam, ipsi rerum principij, unde omnis elementarum effectuum causa depèdet, adeo varij, aduersique fuerit, ut nulla adhuc concludenti ratione veritatem subsistant: Si igitur tam varij, & mutabiles secundum sectarum, & magistrorum diuersitates in ipsis scientiis suæ cardinibus existere philosophi, & tamen certam scientiam esse volunt, Quid est, quod Iurisperitentiæ certitudinem propter varias mutationes ad temporum, locorum, & hominum qualitatem factas, certitudinis nomen subgræthæoz, nonnubulare moliantur? cum eidem naturali, diuinæque inhereant conditores veritatis, credantque magis hanc ipsam, quàm aliud appetere.

Iudicium facile. Complofus in hore manibus sedenti, facile est ferre quam velit de gubernatoris naus arge contentum: Academici præsertim, genus hominum vigilij, & ieiunio squallidum, solent ex temeritate inemendata describere, ex mendosis mendosiora reddere, prætermittere quod non legunt, corrumpere quod non intelligunt, cum multa laboriosissime legerint, nihil examinant, & quid in re sit dignatur inquirere, nil igitur mollius ad iudicandum. Redeat Pythagoras, addam illius ingenij cœmptiores, veniat in græciam Plato, renascatur Homerus, reuiuifcat Aristoteles, reuertatur in Italiam Varro, resurgat Lilius, resorascat Cicero, non modò segnes laudatores inuenient, sed mordaces etiam, & liuidos indices, quod quisque suis temporibus expertus est.

Laudes hominum mori incohas, quia cum corpore moritur inuidia, viuuntque cum ipso, à morte igitur viuere incipit humanij saor, & vitæ finis principium est gloriæ, quæ si antea cepit, singularis quædam, & intempestiua res est, famè semper inimica presentia, multaque admirationi hominum familiaritas detrahitis, frequensque conuictus. Vis igitur nullos pati iudices? Vis etiam laudari? morere.

Nos igitur, quem ad oculum Iuris Cæsarei interpretandi a tribunalibus dextra diuina detrahit, simplicitate integræ, ac puræ veritatis amator, vias inuestigamus accommodas, modosque aptos exquirimus, conuenientes tramites persequamur, per quos nostros temporibus pellatur falsitas, varietas lateat, cesset duplicitas, mendacium sileat, ac veniat contraria delitescant: Videmus enim, ac audimus clamoræ, & frequentij scholasticorum insinuatione, quòd vel opininnum multitudinem externi, vel argumentorum diffriculate, & longitudine conseruati, à iurisperitentiâ omnium artium maxima, ac veluti regina, vel à finijie nonnullam quàm facile deterrantur, aut in ea constantes parum promouent, immensarum, multiplicumque commentariorum enolutione onerati, quorum hodie, malo nostro (cûta est copia) ut eorum duntaxat nomenclaturam facere penè sit infinitum, ex quibus, ut quotidianis erroribus, etiam diffiditur iudicia, offenditur veritas, lites crescunt, & oriuntur, ac incidunt animorum, & corporum quoduis discrimina, nam dum silet veritas oppressa peroppositum, rancor altius radicitur ad scandalum, & eò pronius ad falsitatis commenta decurrit.

Ut igitur, quam ex logica, & philosophia veram docendi, & dispungendi methodum didicimus, quâ optimam legum interpretandarum seriem per casus, ut vocant decisos in tribunalibus selsquidicennio excerptimus, ad gloriam omnipotentis Dei appareat, & iurisperitentiâ genuina quadam simplicitate prestet, ac quadam artis forma vestiatur, in disciplineque rationem constringatur, has nostras repetitiones sedulo edendas esse curauimus, quod si non omnino assequar, minimè tamen dubito, quis certiorum, & expeditiorumque discendi viam omnibus legum studiosis prestem, atque adeo artis non vulgare quodam simularum constituam: Nam ordine peractata, & dilucidiora esse apud Iulianum Paulum de doli mali exceptione loquentem, & de facili reminiscibilia apud Aristotelem de memoria scribentem animaduerti: Eorum sententiam mihi probare visus est Horatius, ordinem lucidum appellans, quod si quid cõfufamum oculis subieceris, prodigium aliquod edidisse te credas, Id enim neque memorie cõscribere, neque planè intelligi posse, manifestius est, quàm quod dici, scribique debeat.

Et licet ex maioribus nostris, qui tamen si summo ingenio, singularique doctrina, & experientia rerum incomparabili præditi fuerint, nullus tentauerit, que in iure nostro dispersa, dissectaque leguntur, sub certa forma concludere, Nihilominus causam fuisse puti, quod vel ratione ordinis, & methodi, atque ipsius capita non probè cognita, perspectaque habentes, quo plura scire viderentur, quod in vno genere posuimus erat, in infinita disperiebantur, ut ait Cicero in de legibus, Vel foro abrupti, maximisque occupationibus semper disenti, ne minium quidem otij, suis perpoliendis inuentis haberent: Nam & Scæuolam, ait Cicero, illam artem non calluisse, & Trebatium iuris ciuiliis scientia præexcellente, topicam, maximam dialecticam partem, ignorasse testatur, licet in vno Seruio Sulpitio fuisse, affirmet in topicis, eamque Quintum Mutium Scæuolam primoribus labijs degustasse a Pomponio collegi de iuris origine loquente.

Nostra

Præfatio.

Nostri igitur docendi ratio erit distributa in tres partes, In primis enim dispungemus Communem, & tex-
tus omnes confusè à doctores inductos, sub varijs argumentorum formis, & intelligentijs, interdum
nouis, comprobabimus: Mox quæ in praxi omnium totius orbis tribunalium Imperialium vsu recepta
opinio, ac decisa fuerit aperiemus, ipsa est enim apud Paulum, & ceteros recentiores iuriconsultos ve-
ra legum interpret: Deoque quot distinctionibus, & legum diuersarum intelligentijs, opiniones specu-
lando, ad concordiam reduci possint, enucleabimus. Nec accusabor, si non aded concinnatè semper,
& speciosè scripserim, quippe nec id mihi adest, & si planè afforet, stylus ipse non recipit, quod nec Ci-
cero quidem in hac facultate inseruit, ac puerile ait, hic vi sermonibus accomodat, Imò verbalè fer-
re opem alienis vulncribus, non est Italice professionis: Sed cum sæpe contingat in hoc genere scripto-
rum, si prodesse studiosis velis, quæ prima est, veraque causa scribendi, vt sententijs aliquorum aduerse-
ris doctorum virorum, ac benè de literis meritorum, quod ramen modicè feci, & quanta maxima potui
illorum dignitatis habita ratione, Nolim igitur mihi irasci, siqui fortè adhuc viuunt, eorum, cetera quo-
rum opiniones disputaui, nec voluntati meæ nulla suffuse malevolentie succensere: Neque enim mihi
propositum vnquam fuit, ex aliorum erratis laudem mihi comparare, quod scripta eam me, me tacet-
te declarant, meque hac culpa, si quis æquus iudex esse velit, facilè liberant: Hæc autem nec M. Tullio
præclara illa, celestique sacundia prædico contingisse scio, cuius liber de optimo dicendi genere, quale,
quamque ex alto sumptum opus, quod idem in epistolis indignatur, attingit M. Bruto, ad quem, & co-
ius præcibus scriptus erat, erudito viro licet, & amico, scribentis non probatur. Sed hæc sæpius passi fui-
mus, nec à nostro scribendi instituto amouere possunt. Nunc igitur, ne simus in dicendo prolixiores, ad
interpretationem illius iurisperitentie partis, quam infortiarum vocant, accedamus, & propriè ad rubri-
cam tituli (soluti matrimonio) Cuius materiam, inuocata prius Spiritus Sancti gratia sic aggrediamur.

DOCTORIS MARTAE NEAPOLITANI IVRISCONSULTI PRAECLARISSIMI REPETITIO.

In Rubricam ff. sol. matrimonio, quam Pisis ordinariè interpretatus est
Anno Domini 1598.

SVMMARIA QVAESTIONIS P R I M A E

- 1 **A**blatini absoluti important conditionem.
- 2 Condicio est de futuro, non autem de praterito.
- 3 Ablatini absoluti quando important dispositionem, & per qua iura probentur, & nu. 5.
- 4 Filij positi in conditione cēsentur vocati.
- 6 Verba arbitrio tutorum, an sit ablativus absolutus.
- 7 Verba excepto vino, an sit ablativus absolutus.
- 8 Clausula ratio manente pacto, ablativus absolutus, quid importet & nu. 31.
- 9 Verba cedente, vel decedente rectore quid importent.
- 10 Solutum matrimonio haec verba non inducunt conditionem, sed dispositionem.
- 11 Modi qui cōsiderentur in hoc titulo circa petentes dotem.
- 12 In interpretandis verbis, qua, & quot consideranda sunt.
- 13 Infinitum concernit omne tempus, sic et ablativus absolutus.
- 14 Leges quando trahantur ad praterita.
- 15 Rubrica soluto matrimonio, quam forma ostendat.
- 16 Ablatini absoluti à quocūque fuerint dicti semper susciunt dispositionem.
- 17 L. facta §. rescripto ff. ad trebell. intellectus & nu. 20.
- 18 Similium idem est iudicium.
- 19 Dictio ut quid denotet.
- 21 Disponēs per ablativos absolutos dicitur conditionaliter facere.
- 22 Nominis impositio est faciendā à digniori parte actus, & nu. 27.
- 23 Forma est dignior pars sui actus, & debet precedere.
- 24 Ablatini absoluti debent à conditione nominari.
- 25 Ablatini absoluti an inducant dispositionem si lex disponat, vel referat factum hominis, & nu. 28.
- 29 L. luitus in 2. ff. de lib. & posthum. intellect.
- 30 Ablatini absoluti quando sunt positi in executivis verbis, quid operentur.
- 32 Verba soluto matrimonio quomodo inducant dispositionem.

A QVAESTIO

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum ablatiui absoluti importent
conditionem.

Cum aggredior in nomine Domini Kubricam ff. solut. matr. quæ hoc anno legitur in omnibus scholis Italicis, pro cuius questionum explicatione insequar ordinem Soccini Junioris, sicut mos est nostræ Pisanæ Accademis, sed non methodum, quam apud nullum, qui adhuc scripsit, inuenire poterit, & nos Deo dante, conabimur methodice legere. Considerant ista verba, solum matrimonium, esse ablatiui casus, ipsosque importare conditionem ¶ 1. a testatore ff. de condit. & demonstr. in vers. acceptis constam nuntis hereditatem restituere l. si statu libera §. fin. ff. de statu lib. in vers. sed rationibus redditus liber iussus sit, an ad emptorem hæc conditio transeat, quæ lex formaliter ablatiuium absolutum nuncupat conditionem. Item l. euisit agris ff. de usuris, l. acceptus ff. ad l. Falcid. l. fideicommissa §. cū esset de leg. 3. l. 2. §. fin. ff. ad Tertull. qui libertatis ff. de euisit. l. ab emptione ff. de pact. & probatur in l. facta §. rescripto ff. ad Trebell. Et procedit etiam de iure canonico c. 1. de heretic. lib. 6. in vers. conuocatis abbatibus, & c. 2. de donat. inter virum, & uxorem in vers. diuoruo solemniter celebrat.

Sed conditio proprie est de futuro, non autem de præterito, vel de præsens l. cum ad præsens, & litæque ff. si cert. pct. Quare videtur Kubricam interpretandam esse solum matrimonium, cum solum erit de futuro. Sed quia contra hanc expositionem obstat text. in l. 2. in fine, in primis verbis solum matrimonium, ubi Accursius exponit, prout in rubrica; tunc sic ille textus loquitur de præterito, ergo & rubrica, præbatur, nam textus dicit solum matrimonium dos solum debet, ergo de præterito loquitur.

Ideo ad evitandam contrarietatem Doct. Communiter dicunt, quod ablatiui absoluti si sunt dicti ab eo, qui poterat de re disponere inducunt dispositionem, non autem conditionem. Et pro hac opinione inducunt multa videlicet l. fideicommissa §. cum esset de leg. 3. Vbi in iussu hæreditibus Titus, & Seius, rogauit Seium, vt accepta certa quantitate pecunie restitueret suam portionem hereditatis Caio, duplex inducitur fideicommissum, alterum respectu Seii, qui potest offerre hereditatem, & petere sibi solum pecuniam, alterum respectu Titii, qui potest offerre pecuniam, & petere hereditatem, & huic textum sic iocundat Bart. in l. 2. §. videndum ff. ad Tertull. Item inducitur l. facta §. rescripto ff. ad Trebell. ubi si quis accepta certa quantitate pe-

cuniam, quæ quartam hereditatis continet, rogatus sit restituere hereditatem, is facit fructus suos, quousque illa quantitas sibi solvatur, neque fideicommissarius volens soluere, tenetur soluere usuras.

Ex his textibus sic formo argumentum. Quilibet forma in actibus hominum est debita parium dispositioni secundum prius, & posterius, naturalis ff. de præscriptis verbis, sed in casu d. §. cum esset, & d. §. rescripto in verbis accepta pecunia, quæ sunt ablatiui absoluti consistit forma illius actus in omni l. si queramus eolum, §. ff. de testamentis, & notatur in c. exhibita de iudicijs, ergo in illis ablatiui absoluti consistit rei dispositio. Confirmatur etiam, quia accipere significat dispositionem.

Secundum inducitur l. 2. §. videndum ff. ad Tertull. ubi præsupponitur, quod si mater non petierit tutorem dari filio, prohibetur a lege illi succedere, tunc dicitur, quod matrem prohibetur, admittuntur agnati, & de eis non est facta mentio, unde sic arguo: Actio ex lege non potest competere, nisi ex legis dispositione, sed in d. §. videndum non nominantur agnati, & tamen matrem prohibita admittuntur, ergo ex verbo matrem prohibita, qui est ablatiui absolutus, inducitur dispositio, vt agnati succedant.

Ternum inducitur l. litius in 2. ff. de hered. instit. ubi in fine, io vers. libris relictis, dicitur, quod præcedens consilium testatoris fuit, quia non solum si a tunc hereditatem præstitit substitutus, sed eius liberos: Qui textus semper inducitur ad hoc, vt liberos positi in conditione, puta si dicatur non extantibus liberis, cessatur vocari, & sic per dispositionem. Et hanc tenet Ruyss. in conf. 201. nu. 3. vol. 1. Dec. in conf. 283. nu. 5. & conf. 578. nu. 12. Cyn. l. un. in conf. 43. nu. 7. Soccin. l. un. in conf. 4. nu. 7. vers. sed pro tunc latet Menoch. qui alios refert in conf. 153. nu. 9. vol. 2. & conf. 393. nu. 2. vol. 4. Ruffin. in tract. An. & quando liberi positi in conditione censentur vocari, lib. 6. cap. 3. Mantica de conuict. lib. 11. nu. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 76. nu. 63.

Et sic forma argumentum. Ablatiui absoluti important dispositionem, quotiescunque ipsi prolatis, aliter habet facultatem agendi, vt d. l. 3. in d. §. videndum ff. ad Tertull. Sed liberi extantes sic possunt agere, & excludere substitutum, ergo ipsi cessantur vocari, & inclusi in dispositione. Minor probatur, quia tantum est dicere libens non extantibus substitutum Caium, quantum est dicere, quod liberi extantibus Caius non succedat, ergo liberis est data facultas succedendi, & per consequens agendi, quotiescunque res essent penes alium. Et quod ablatiui absolute in voluntariis prolatis ab eo qui potest disponere inducant dispositionem, & non conditionem, tenet Ripa hic nu. 33. in fine, Albericus in d. l. facta §. rescripto ff. ad Trebell. Aude Rossellin. in tract. de success. ab

intest. num. 130. Brunijs in ff. de statutu art. 12. nu. 97. Benedic. in c. Rayn. in ver. & uxorem 100. rone nu. 39. Bald. in l. si feruus qui margaritam ff. de leg. 1. Bald. in rub. C. de inst. Bart. in l. ab emptione ff. de pati. Alciatin l. 1. num. 4. C. de bon. posses. Soccin. in l. in l. gallus §. & quid si citum nu. 98. ff. de lib. & postu. la hic in fine 2. lect.

¶ Sic admonitos vos velim las. pro hac parte allegare text. in l. ver. arbitrio tutorum, & in l. nā quid liquidē ff. de pati. Alciatin in ver. excepto vi. nu. 104. Sed verbum arbitrio 1. tutorum, ego nō lego ablatiuum absolutum, quia depēdet à verbo legatum, propterea absolutum non est. Sed quia Bart. & ceteri Doct. legunt per ablatiuum absolutum. Ideo qui vult sequi istam lecturam, poterit dicere, quod hic ablatiuus oon importat conditionem propter certitudinem, nō semper illi, tutores debent arbitrari, & si non arbitrentur, possent recitari ad arbitrium boni viri, vnde ibi text. in fine. Item text. in d. l. nam quod liquidē §. fin. ff. de pengu legatum verba excepto vino 7 ¶ sint ablatiuū absolutū tamen veniunt declaratiue ad verbum præter. Nam ibi erat legata pengu 1. propter vioum. Dubitaturque quid veniat. respondetur venire omnem pengu excepto vino, & sic verbum excepto declarat verbum præter & quod declarat nāhi de suo ponit l. adeo §. cū quis ff. de acqu. r. rerum dom. Sed quia natura ditionis præter est excludens l. si ita legatum, ubi 1. Bart. Bald. & ois ff. de legat. 1. ideo ille ablatiuus, excepto, excludit ex natura illius verbi, & secundum substantiam materiam, textus igitur non bene cum quaestione allegantur.

¶ Quinto inducitur etiam in contrahibus inter vivos per text. in l. qui sūde ff. de transuon. in ver. 8. ratio 1. manente pacto, ubi ablatiuus absolutus estat dispositiuē. Nam ibi transactio erat facta cū clausula, ratio manente pacto, & promissione pengu in casu conuentionis, & dicit, qui contravenit, soluere debet poenā, & pactum remanet. firmum tunc sic forma argumentum. Illa verba inducūt dispositionem per quā quis potest agere statim, sed altero contraveniente transactio, alios potest agere statim, propter verba, ratio manente pacto, ergo dicta verba ratio manente pacto, statim dispositiuē, & nō conditionaliter. Eodem modo potes inducere text. Cum stipulatus sim ff. de verb. oblig. in ver. arbitratu meo, quia stipulator poterat agere suo arbitrio, cum distinctione, tamen procul vi ibi. Et pro hoc facit l. 3. §. deinde quod ait prætor quae expugnata &c. ff. de incend. ruina. naufragio. vbi Vulpian. interpretatur quo modo teneatur illo edicto qui nauem expugnat.

¶ Sexto probatur, eandem esse veram de iure canonico, nam si Papa dicat cedente 1. vel decedente relore, talu ablatiuus absolutus, stat dispositiuē, not. in ca. ne sede vacet, & consulu Oldr. in cons. 23. Steph. de grat. pcc. forma secunda pu. 6.

Et retenta hac edic. recte potest interpretari rubrica soluto matrimonio verba ablatiuū absolutū 10 oon inducere conditionem. ¶ Videlicet cū matrimonium solutum erit de futuro. Sed dispositiuē. Et probatur, nam dictio quemadmodum interpretatur. i. per quem modū pēu debeat. Ripa hic nu. 39. Bolognet. nu. 134. & 135. & habet interpretationem Accurs. in l. 1. C. de gendo. Ipse displice quemadmodum pēuina, quā depositus 1. se dicis, debent tibi probas, exponit Accurs. quem admodū, vel ex causa depositi, vel ex alia, cū multa sint geneta credēdi, sic in tit. nostro declaratur à quibus petatur dos. Item per quos, & contra quos, & qualiter seu qua actione.

Vnde sic formo argumentum, Modus est moderatio quædam dispositionis adiecta Bart. in l. de quibus 1. §. termillius nu. 1. ff. de condit. & demonst. Sed 12 ¶ in isto tit. considerantur modi circa petentes doses soluto matr. Item circa personas à quibus petitor. Item circa actiones quibus petatur dos. Item circa tempus quādo petatur dos. Ergo verba soluto matrimonio stant dispositiuē, & qō cōditionaliter: Minor probatur. Nam in l. 1. infra eodem determinatur, quod si est cōtinuus actiō, pater petit simul cum filia, si est cōsolidata in filiam, sola filia agit, si est cōsolidata in patrem, solus pater agit si est ab initio sui iuris, soli filie soluitur d. l. 1. per totum, & l. seq. infra eodē. Itē declaratur modus circa personas à quibus petitur, vt non conueniantur, nisi in quantum facere possunt, & quod focer cōueniatur, si habet filie in potestate, vel etiam pater filij si suis heres instans l. si a focero infra eodē, & l. si maritus ff. familiz erciscun. Item declaratur modus circa actionem, quia aliquādo petitur actione rei uxori, aliquādo per actionem ex stipulatu l. quouies 1. in princip. & §. 1. infra eodem, aliquādo petitur conditione ob causam l. si cum dotem §. fin. infra eodem, & l. 1. C. de conditionibus ob causam. Itē determinatur circa tempus, quia aliquādo annua, bima trima die soluebatur dñs, hodie post annū, & aliquādo incontinenti l. 1. §. cum autem C. de rei vxor. actione, & soluto matrimonio omnes, 12 & l. 1. infra eodem. Confirmatur 1. ista interpretatio, quia in verbis quāmor sunt consideranda. 1. natura, quādo cēna, & pēcis est vocabuli significatio l. quicquid attingendū ff. de verb. oblig. Aptitudo quādo verbum, vel nomen est quicquid, nunc capior interpretatione elijacēdis l. quouies de verb. oblig. Consecutio vt l. in si ff. de suppell. leg. & vlt. vt coarpetur, namque seu figuræ dictionis. Sed isti ablatiuū absolutū magis accedunt ad naturam dispositionis prout tenet Paulus de Cast. & Alex. in l. in ratione §. 12 dō si ff. ad legem falc. Bal. in rub. C. de inst. & subst. in penult. qō. la hic in 1. lect. nu. 24. Item si cōsideretur apūdo possunt comprehendere omne tempus. l. si solutum sit matrimonium de præterito, de præsentis, & de futuro, & hac interpre-

ducitur fideicommissum l. facta §. cum esset. de leg. 3. Alterum ex parte heredis. Alterum ex parte fideicommissarii, sed neuter ipsorum potest agere nisi adimpleta conditione ex eius parte. ergo verba accepta pecunia, statim conditionaliter, & non dispositive. Item confirmatur quia text. dicit quod quando tardius pecunia datur, tanto tardius ad fideicommissum peruenit, & medijs temporis fructus perdit, tunc argumentor, conditio potest esse vera cōditio l. qui balneum ff. qui pot. in pig. hab. l. si statulibera §. si quis ff. de status lib. Sed in d. §. rescripto est in potestate fideicommissarii fideicommissum adimplere, & solvere pecuniam, ergo verba illa accepta pecunia, statim propter conditionalitatem, & non dispositive.

Secundū probatur, nam quod est positum in cōditione non inducit dispositionem l. ex facto ff. de hered. inst. si quis sub cōditione ff. si quis omis.

1. cū testator. Sed ubi quis potest disponere & disposuit per ablatum absolutum dicitur dispositive sub cōditione, ergo non inducit dispositionem sed cōditionem. Minor probatur per verum opinionem quæ se habet quod ablatum absolutum inducit cōditionem, & non dispositionem de qua communiter testatur omnes. l. si Socin. Bolognetti, hic, & Socin. in fallent. in l. i. g. l. prima.

2. Tercio probatur A. digniori & parte actus est facta dispositio nominis ipsius, sed ablatum absolutum absolutum digniori pars est cōditio quam dispositio, ergo ablatum absolutum facit potius cōditionem, quam dispositionem, et ipsi profertur ab eo qui poterat dispositive. Maior huius argumenti est g. l. prima in l. i. ff. de verb. oblig. in vers. notat. hater ff. de seruit. leg. & in l. i. §. apud lae beonem ff. de aqua plu. arcenda Flor. in l. i. §. ff. de seruit. vrb. pred. Minor probatur quia forma & substantia, & dignior pars sui actus l. Julianus ff. ad exhibend. Sed quando in aliqua dispositione aliquid ponitur conditionaliter, illud tale dicitur esse de forma, & peruenit forme vitia actum, ut not. Imo, in l. i. qui ramus col. 3. ff. de testam. notat cap. exhibit de iudicijs. Confirmatur, quia Bar. in hab. emptione ff. de pactis dicit, quod licet ablatum absolutum importent cōditionem, & dispositionem, tamen magis importent cōditionem, & ita etiam dicit in la. testator ff. de cond. & demonstr. Bal. in d. §. cum esset de leg. 3. Confirmatur quia quando aliquid est de forma illud debet precedere, & non subsequi, quod si fecerit ex intervallo non valet actus, Baldus in l. i. num. 1. verba ex quaeritur C. qui admini. Castren. in l. i. §. cum dorem §. sed verum ff. soluto mat. Alex. in l. i. §. si quis quæritum ff. ad l. rebel. & in cōf. l. 2. visio processu, vers. de pluit vol. 2.

3. Et in materia ablatum absolutum quod quomodocunque profertur, etiam ab eo qui habet potestatem disponendi quod sicut conditionaliter, & a cōditione debeant nominari, & dispositio sit nulla, quousque adimpletum sit al-

is ablatum casus est pluries decisus A. Mich. de decis. 353 in materia assensus, Cacher, in decis. pedemont 167, et in materia assensus, Surdus in decis. Mapt. 268 præsertim in u. 11, & sic ubi omnes doctores ad hoc cumulantur, & per hac conclusionem poterit videri Tiracell. de retract. conpensionali §. 2. gloss. prima nu. 3 & plur. seq. qui more suo plures congerit.

Nec valet si dixerit inducunt dispositionem 2. & quando profertur ab lege disponente fecus si profertur ab lege referente factum hominis.

Quia l. diuortium in princip. infra eodem, dicit diuortium factum, & sic profertur ab lege, & tamē faciunt cōditionem, l. ex §. rursus ex diuerso inst. de act. dicitur contra absentem causa reipublice non procedere vsu capionem, qui quando venierit, restitua vsu capione, poterit agere, ex prima actione, & ibi ablatum absolutum importat cōditionem, qui si agit ex prima actione obstat exceptio prescriptionis, ergo prius oportet, ut agat relictoria vsu capione, & tamen ibi dicitur a legislatore. Præterea replico quod in d. §. rescripto l. i. in consensu determinat in casu acceptæ pecunie, & restitucionis hereditatis, & tamē importat cōditionem. Denique si ablatum absolutum prælatum a iuriconsulto disponeret, tunc sequeretur quod in casu d. l. 2. §. videndū ad Tertullianum mater prohibita, quod mater prohibetur per illam l. quod est falsum. Item quando diceret statutum, liberis non exstantibus, diceretur quod liberi non existeret, quod si falsum esset in facto, ipsi existerent obus. Ne igitur sequatur falsum debemus dicere, quod numquam disponit. Non obstant contraria allegata pro parte eius opinionis, quia ad primū dū, iam est responsum, quod in casu d. §. rescripto, & d. §. cum esset licet inducatur utrumque, scilicet cōditio, & dispositio, tamen ex quo dispositio suspenditur, donec adimpleatur cōditio, & ab ipsa cōditione est facienda actus & denominatio: propterea dicendū est, ut dicit Bart. in l. i. ubi empti ff. de pact. quod potius faciunt cōditionem, quam dispositionem.

Ad tertium respondetur, quod non aliter disponitur.

2. & ibi Imo, retorquetur, quia si disponderetur, utique disponderetur idem, quod significat ablatum absolutum, & sic mater prohiberetur per illum §. quod est falsum. Nam præsupponitur mater esse prohibitam per textum in §. si mater in eodem l. vbi. non puerit tutorem filijs. Ideo respondetur, quod ibi dispositio nascitur ex tacita iurata legationis, qui prohibet matrem non puerem tutorem filijs, ut admittat agnatos, & nec ibi agnati succedunt, sicut dicimus, quod quando aliqui autem contemplatione aliquis, illi alteri censetur datum, ut ibi testatur Bar. in materia statuti, & hic per Socin. nume. 16. versic. sed si de agnatis.

Ad quartum respondetur, quod in d. l. Lucius in vers. 2. §. liberi non exstantibus, non inducitur dispositio.

tio respectu liberorum, quia si induceretur per pre-
 dictos ablativos absolutos, nulla alia posset indu-
 ci, quam quod liberi exarent, & ita talis disposi-
 tio posset esse falsa, si verè non exarent. Secun-
 dò dicitur, quod ex doct. Bart. in d. scum esset
 dispositio inducitur, quando verba dirigitur at-
 eum, qui vult agere ex illa dispositione, modò
 in d. l. luvus verba non dirigitur ad liberos, sed
 ad substitutum. Tertiò dicitur ex doct. Hauk. ¹
 de Castro in conf. 39. v. o. in ver. nec obstant
 notata, quod aliud est esse possum in conditio-
 ne affirmatiue, aliud arguui. Nam si statum
 diceret, quod existentibus agnatis mater non suc-
 cedat, hoc casu agnati possum in conditione affir-
 manue, censentur vocari, namque frustra ma-
 ter excluderetur. Si agnati non essent vocati, pos-
 sent enim ad illis cognati propinquiore agnati,
 qui admitteretur, exclusi matris, & ita mater ex-
 clusio facta fauore agnatorum prodesset alijs, qui
 agnati, quod non potest esse liberum, & ideo
 si testator de leg. 1. actionem, & de pact. h. verò
 statutum, aut lex negatiue loqueretur, purè inhi-
 ruo tasteret, si ex illo liberi non exarent, succederet
 talis, tunc si liberi exarent, non censetur voca-
 ti, sed faciunt deficere conditionem alterius. Sub-
 stitui; Et si illis libens facti consutum est per suc-
 cessorum ab intestato.

Et hanc opinionem Callren. sequitur Ruy n. in cōf.
338. n. 13. & cōf. 18. in fi. & cōf. 301. n. 4.
vol. 2. & cōf. 134 & 141. vol. 3. Dec. cōf. 183.
n. 3. Grat. in cōf. 3. n. 23. vol. 2. Natu. in cōf.
5. 3. n. 14. vol. 3. Cōfirmatur iste intellectus
ad f. l. unus. Nam quando liberi ponuntur in
conditioe negativæ. V. g. si non ex ab uno liberi.
& deinde liberi exant. poniturque euenisse cōf.
dicio. secundum testatoris voluntatem. sed euen
it conditio contraria expressæ. Sed quando po
nuntur affirmatiue. puta ex annibus agnatus. ma
ter non succedat. tunc si agnatus extant dicitur e
uenisse cōf. dicio expressæ. & statuto. quæ dicitur
multo fortius tacita. & ideo agnatus ceperit
voti.

30 Ad quantum responderetur, quod ablati sunt et abso-
luti, aut sunt polio in dispositione, aut in execu-
tione, primo modo suspenditur dispositionem,
& de hoc est questio quarta, & inducunt condi-
tionem, ut supra firmamus. Secundò modo, si
quando ponuntur in executione, tunc non alter-
ant dispositionem casus est in l. si quis vinari
princip. ff. de penic. & comod. rei vendit. & ita re-
tinetur Bart. in l. 1. q. 7. ff. de condit. & demonst.
ita est casus decus per Franchet. c. 6. nu. 6. qui
alioa congerit. Unde in d. l. qui fidem videro ratio
manet pacto. ponuntur in executione, cum dis-
positio non suspenditur. Secundò respondetur
in hic alio modo, quod ubi verba t. rati manet
pacto referuntur ex mente ad presens tempus
tunc ponuntur in dispositione, & sunt apposta pro
confirmatione cuius actus. Tercio respondo, quod

verbum, manente inducit: quendam stabilitatem de presenti determinando principium, ratio, & ideo inducit pactum, qđ per stipulationem poenalem, non fiat novatio, & propterea ea verba ponuntur dispositivę protestando contra novationem, & non conditionaliter.

Ad ultimum respondo, quod ablativus absolutus, aut fuerit dicti super certo, aut super incerto. primo modo con-
semper facit ut disponitur. Secundo modo con-
ditionem, & questio nostra loquitur. Secundo quo-
do, videlicet, verba cedente, quod de cetero solum
diem adiciat, quanti, certum est, extirpam esse,
quia de cetero illius beneficii, aut valet, aut des-
det, & idcirco non inducunt conditionem, & ita re-
spondit, Stapula de Cratzi expectantur forma 2.
Ex receptis hac opinione vera, potest interpretari
quod quod vera est interpretatio, quia in dedimus
3. quod verba solum & incertum non inducunt con-
ditionem, sed dispositionem, ex hac ultima ra-
tione, quae quando ablativus absolutus significat
certum tempus, tunc inducere dispositionem ex-
tus sit in loco stipulatus de verb. oblig.
securitatem meo. Et hanc interpretationem
sequitur Socinus hic n. 6. quod quod sit tamen mi-
hi videtur, quod verba illius iuris solum impos-
tunt tempus, quando descripta peti sunt respe-
ti possit.

SUMMARIA.

QUESTIONIS SECUNDÆ.

2 **E** *Alphytenta vendens irrequisito do-*
 1 *mino cadit à iure suo.*

2. *Emphyteuta vendens debet adhibere consensum directi domini in ipso actu venditionis.*

3 *Clausula in executivis nihil operatur.* 3

4 Alienatio emphyteusis si est nulla, em-
phyteuta alienans non cadit à iure suo.

5. *Actum esse nullum, & non posse habere effectum idem sunt.*

6 *Venditio emphyteusis cum clausula sal-*
uo assensu domini est nulla, si dominus
non consentiat.

7 *Emphyteutam alienantem salvo assensu*
domini qui teneant non cadere à iure
suo.

8 *Emphyteusis alienationes cur prohibean*

9 *Emphyteusia per clausulam salvo assensu
domini*

- domini dicitur recognoscere dominum.
- 10 Reseruari quando possit ius alterius.
- 11 Reseruatio iuris directi domini denotat superioritatem.
- 12 Feudatarius cui concessa est facultas alienandi debet esse fidelis.
- 13 Modus. ¶ Conditio quando aequiparentur in venditione rei emphyteutica.
- 14 Clausula salvo assensu domini importat modum. ¶ nu. 16.
- 15 Modus quando non inuenit quod modifiet, tunc extinguit orationem praecedentem.
- 17 Emphyteuta potest pignorare sine assensu domini.
- 18 Dominus directus iure prelationis potest obtinere emphyteusim alteri venditam.
- 19 Dominus directus tenetur stare colono, quando emphyteusis cecidit in commissum.
- 20 Dominus directus potest succedere ad emphyteusim iure priuati, siue transmissionis, et iure priuationis siue directi domini.
- 21 L. lex vigilanti ff. de pignor. intelligentia.
- 22 Dominium directum quotuplex sit.
- 23 Venditio feudi facta salvo assensu domini valet si assensus postea interpretetur.
- 24 Consensus directi domini, quando possit praecedere, et subsequi.
- 25 Consensus principis utrum retrahatur in actu nullo.
- 26 Contractus alienationis emphyteusis, in se valet, sed impeditur si caret consensu domini.
- 27 Proquocans aliquem ad pugnam, salua licentia Papae, vel Regis utrum incidat in penam statuti, vel in excommunicationem vigore bullae.
- 28 Impossibile an sit quod dependeat a voluntate unius tantum.
- 29 L. apud Iulianum § fin. ff. de leg. primo in relictus.
- 30 Excommunicatus semper quis censetur esse in dubio.

31 Absolutionem in dubio, iudicandum est, non valere.

QVAESTIO SECVNDA.

Utrum emphyteuta alienans emphyteusim, cum clausula salvo assensu directi domini, cadat a iure suo.

¶ Praecedenti questione de ablatiui abso-
lutione. hic cum. a. 5. in a. l. c. i. infer
ad quæst. de emphyteuta vendente em-
phyteusim cum clausula salvo assensu
directi domini, quæ sunt verba ablatiui absoluti. Veru
cadat a iure suo. Et dicit communem esse opi-
nionem, quod cadat a iure suo de qua communi
testatur etiam Clarus in §. emphyteusis quæst. 13.
verum tamen quarto, & pro ipsa communi multa in-
ducuntur.

1 Prima ratio emphyteuta ¶ vendens irrequisito
domino cadit a iure suo, sed qui vendit salvo as-
sensu domini, dicitur vendere irrequisito domi-
no, ergo cadit a iure suo. Maior probatur per tex.
in l. h. C. de iure emphyt. qui est ad hoc, & est cõ-
munis, vt per Clar. in d. quæst. 13. in princ. & cap.
1. de vassallo qui contra constituit. Lothar. cap. 1.
§. fin. quæ sit prima causæ beneficij, amitt. cap. 1. 6.
callidus de prohibita feud. alienat. per Federic.
Caccher. in decis. pedamon. 69. num. 17. Minor
probatur quia protestatio contraria facto, nihil
releuat. text. est in cap. sollicitudinem in fine de
appellat. sed protestari de hoc assensu, est facere
actum contrarium ipsi venditioni, ergo nihil re-
leuat. Et per hanc solam rationem omnes do-
ctores firmant supradictam communem.

2 Secunda ratio Soccin. hic nu. 19. qui vendit ¶ em-
phyteusim non adhibendo consensum domini,
vel ante venditionem, vel in ipso actu cadit a iu-
re suo, sed vendens salvo &c. non adhibet, nec
ante, nec in ipso actu venditionis, ergo cadit a iu-
re suo. Maiorem probat Soccin. per Bald. in l. j.
quæst. 16. C. de his que pccat nomine. per Abb. in
cap. a. in fine de feud. Allegat etiam And. de lser.
in cap. imperialem §. scriba de prohib. feud. alien.
per Feder. Minor autem de se nota est.

3 Tertia ratio ¶ clausula in executiuis nihil opera-
tur l. si quis vina in princip. ff. de peric. & comod.
rei venditæ, sed qui vendit cum hac clausula sal-
uo &c. ponit eam in executiuis, ergo nihil opera-
tur. Minor probatur quia tota dispositio ven-
ditionis est pretium conuictum. §. pretium ioluit,
de empt. & clausula salvo, &c. non intrat hanc di-
positionem, ergo est in executiuis.

Sed certe ista communis opinio est falsa, & proba-
tur. Primo, quod si cuoque alienatio ¶ est nulla,
huc non possit habere effectum, Emphyteuta alie-
nans

naus non cadit a iure suo, sed emphyteuti alienata cum clausula, saluo iure domini est alienatio nulla, neque potest habere effectum, ergo non cadit a iure suo. Maior probatur per l. in l. h. nu. 1. 39. C. de iure emphyt. Curt. lun. in repet. legu. vbi pactum in fi. C. de trans. Alciat. Tiraqu. Rip. Corta. & Rod. quos citat, & sequitur Corbul. in tract. de emphyt. tit. de caus. priuat. ob alienat. limitat. 11. in principio. Et in secundo consuluit Burlat. in conf. 81. nu. 7. qui multos allegat; Et pro hac maiori facit text. in l. si quis ante §. si quis conduxerit ff. de acquirenda possess. vbi dicitur, qd. per secundum actum tollatur primus, tamē hoc fallit, quando actus est nullus, & hanc Conclusionem ibi colligunt Bar. Alex. nu. 8. l. 1. 3. Soc. nu. 13. Alex. conf. 193. num. 3. vol. 6. Menoch. in conf. 381. nu. 34. vbi nu. 40. post Bart. Castren. & Alex. subdit quod causa posita, non refertur mutata ex noua causa superueniente, quando prima causa fuit iniuncta, & nulla.

Et quæ dicta sunt de actu & nullo, sibi etiam vendicant lucum, quando actus non potuit habere effectum, quia paria sunt, actum non fuisse factum & effectum habere non posse, l. si quis sub conditione ff. de test. tut. l. ex consensu in princip. ff. de appellat. Præterea actus quomuis validus fit dicitur nullus, quando non potest habere effectum l. in l. fin. ff. de offic. assessor. Et non potest dici emptio ille contractus qui caret effectu emptio nis, quia caret nomine quicquid caret ff. l. l. 1. 2. §. appellata. ff. si cert. pet. l. nulla C. de ser. Bald. in conf. 59. vol. 1. Aymo in conf. 56. nu. 3. Probatur, quod venditio cum prædicta clausula saluo, &c. fit nulla, vel non possit habere effectum. Quia conditio est futurus euentus in quem dispositio suspenditur Bartol. in l. 1. ff. de condit. & demonstr. sed per ablatiuos absolutos inducitur conditio, vt in præcedenti quæst. satis late claret, ergo in casu isto dispositio est nulla, quousque dominus consenserit, quia si vendidit conditio nalter, domino consentiente, tamen si dominus non consenserit, non videtur vendidisse, quia deficiente conditio huius vt fundum ff. de contrah. empt. l. necessario §. 1. & §. quod si pendente ff. de pericu. lo. & comodo rei vendit. Confirmatur ex loco Accursi, qui singularis est, & valde notabilis, in litem Labeo, in vers. si puer ff. fam. heres. vbi dicitur, qd. si iudea. fundum vni pure adiudicauerit, non potest postea imponere seruitutem; dicit A. tur. in vers. si parē; quia vbi dixit, Saluo, &c. salua, & reseruatā facultate imponendi seruitutem, qd. tunc posset imponere, quia per ablatiuos absolutos esset in dicitur conditio, & posset aliter disponere.

Propter hanc solam rationem, hanc & sequentem opinionem contra communem And. de l. ser. auriga feudistarium male allegatus §. Soc. lun. hic nu. 19. qui in cap. imperiale in §. scriba nu. 83. de prohib. alienat. feud. per Federic. tenet to-

um contrarium. Quod emphyteuta non cadat a iure suo; Cuius hæc sunt verba. Quid si dixisset saluo seruitio, & consensu domini, quia potest consensus etiam subsequi, si sequatur consensus, & traditio, possessionem, amittit feudum, quia traditio facit perdere, &c. ergo sola venditione cum clausula saluo, &c. non cadit a iure suo. Hanc eandem opinionem tenet Curt. lun. in c. 6. si. 76. nu. 4. Alber. Brun. in conf. 4. 2. in fine, Anna in singulari 447. qui alios congerit, & est casus decisus per Mynad. decis. 34. Spec. de loc. §. nunc aliqua vers. 81.

Secunda ratio est pro hac opinione vera est, Nam ratio cur prohibetur istæ alienationes inuito domino, est quia dominus non vult cōtemni a val. saluo, vt solus disponat, quia si solus alienaret, in scio domino non esset gratus, & cōtemneret ipsum, ad quod euitandum, rigida lege, prohibuit. Ne sine suo consensu quicquam faceret Andr. in cap. 1. §. nec sitate qualiter seuda alien. por. Camer. in cap. imperiale fol. 5. col. 1. lit. D. de prohib. scilicet alien. per l. 1. Sed qui alienat

saluo assensu domini, non solum ipsum non contemnit, sed ipsum, dicitur, recognoscere in superiorem, ergo non cadit a iure suo. Minor probatur ex hoc. Assensu in ut de controuers. inue nit in §. si quis de man. fol. 2. notab. qui dicit, & c. reseruatō non intelligitur detrahare superioris potestati, sed cum eminentiorem reddit.

Et licet quis non possit seruare ius alterius, quia non potest alteri stipulari l. stipulatio §. alteri ff. de verb. oblig. & §. alteri in lit. de inutil. stipu lat. hoc autem procedit in iure penitus separato, non autem in iure subalterno, quia potest subditus nomine rei seru. & eius domini sui super illa re, in signum superioritatis, vt dicit Assensu in d. 2. notab. Paris de Puteo, de reintegr. feud. cap. 279. quod incipit quia communiter.

Et quod reseruatō est iuris, directi domini denotet superioritatem probatur ex illis dd. qui tenent, quod si concedatur feudum alicui, cum facultate alienandi ad eius libitum, adhuc requiritur licentia regis, vt ualeat alienatio, ut Assensu decis. 307. nu. 11. hæc enim licentia intelligitur secundum naturam actus l. stipulatio in princip. ff. de usur. l. 1. §. si quis sub conditione ff. ut leg. non. ca. uatur. Et feudatarius qui concessa est talis facultas debet esse fidelis, & semper reseruatō ius domini sui, hoc enim continetur sub iuramento ut in ut. de noua forma fidelitatis. Et quæ sit ue rior opinio, in hoc uidetur Frecc. in 3. lib. de sub. feud. §. pluribus nu. 76. 77. & 78.

Tertia ratio est pro hac opinione, quia si quis sub conditione ff. ut leg. non. ca. uatur. Et feudatarius qui concessa est talis facultas debet esse fidelis, & semper reseruatō ius domini sui, hoc enim continetur sub iuramento ut in ut. de noua forma fidelitatis. Et quæ sit ue rior opinio, in hoc uidetur Frecc. in 3. lib. de sub. feud. §. pluribus nu. 76. 77. & 78.

Et ratio est pro hac opinione, quia si quis sub conditione ff. ut leg. non. ca. uatur. Et feudatarius qui concessa est talis facultas debet esse fidelis, & semper reseruatō ius domini sui, hoc enim continetur sub iuramento ut in ut. de noua forma fidelitatis. Et quæ sit ue rior opinio, in hoc uidetur Frecc. in 3. lib. de sub. feud. §. pluribus nu. 76. 77. & 78.

11,000

ni, non cadit in iure suo, & hoc est argumentum
Paris de Pateo, qui sequitur hanc opinionem in
tract. de reintegr. feud. cap. 279. quod incipit,
Quia communiter.

- 14 Confirmatur, quia verba $\dagger$ salvo &c. important
modum, vt per Alberic. in suo dictionario in vers.
saluo, sed modus vbi non inuenit quod modifi-
15 cet $\dagger$ tunc extinguit orationem præcedentem, &
in negationem resoluit $\dagger$ huius $\dagger$ saluo $\dagger$ iuncta
gl. de leg. ergo oportet, vt ista clausula saluo, &
reteruato assensu directi domini modifiet ipsam
16 venditionem, & limitet, vt non sit facta, nisi as-
sensu ipse interueniat. Et quod ista $\dagger$ clausula
saluo &c. modifiet, & limitet dispositionem præ-
cedentem, firmat Ang. in cons. 290. col. 1. Felym.
in cap. inter monasterium de re iud. Paris. in cons.
90. nu. 3. & 2. vol. 3. Cast. in cons. 311. colum.
2. & 3. vol. Menoch. in cons. 154. nu. 17. vol. 1. &
est casus decus per Cach. io Senatu Pedum. 164.
nu. 8. & seq.

Quarta ratio, & istud est argumentum pro disputa-
tionibus in circulis, vbi nullus requiritur assensus
frustra queritur de qualitate ipsius, sed in aliena-
tione emphyteusis nullus requiritur assensus ergo
&c. Minor probatur pignoratō est species a-
lienationis l. h. C. de rebus alien. non alienandis,
17 sed emphyteuta $\dagger$ potest pignorare, siue consen-
su domini l. ex u. c. gl. in ff. de pignor. ergo potest
alienari; Et quod dicitur de vectigali, id est de
emphyteusi, vt exponit Accur. rubricā ff. si ager
vectigal, vel emphyteutarius venditus fuerit,
inter quos igitur non est differentia. Et hoc est
argumentum Cach. in decif. pedemont. 156.
nu. 6. verificante.

Confirmatur, quia si emphyteuta locatit emphyteu-
sim, puta per triennium constituta hypotheca, si-
ue generali, siue specialis pro ipsa locatione, & du-
rante tempore locationis alteri vendidit, dominus
18 directus $\dagger$ pretio emptori restituit, Et ipsam em-
phyteutam, siue seu d. habere potest iure præ-
lationis, casus est in §. porro qualiter feud. alien.
por. Vrillad. Afflic. in d. cis 38. nu. 6. Idem est
si vendidit, vt dominus directus præferatur, vt est
casus decus per Gu. d. Pap. 411. qui loquitur, &
decidit casum in venditione, ergo si dubium fuit
verum dominus sit præferendus, iure potuit ven-
di sine consensu domini directi. Confirmatur
quia si feudum iure commissi peruenit ad domi-
19 num directum $\dagger$ tenebitur dominus directus stare
colono, cui feudum a vassallo sub hypotheca loca-
tum fuerat, quia hypotheca per vassallum consti-
tuta, per lapsu feudum in commissum non resol-
uitur gl. Paris. §. 30. q. 10. nu. 84. & d. §. 30. q. 23.
nu. 94. & 95. ergo non requiritur eius assensus.
Sed ista sint dicta disputationis gratia, Ideo respo-
20 de, aut dominus $\dagger$ directus vult succedere iure
privati, & sic iure transmissionis, aut iure directi
domini, & sic iure privati omni, primo modo pro-
sedunt omnia contraria, quia tenetur stare loca-

tionis, & seruituti imposuit, per feudatariam, vt
quilibet successor. Nam cum ipse puta emeret a
vassallo, tunc succederet ad feudum, seu emphy-
teotum iure privati. Aut vult succedere iure di-
recti domini, & sic priuationis, & ista non pro-
cedunt, quia tenetur non potest consensu in seu-
do, nisi durante vita vassalli, & non in preiudicium
directi domini, ex reg. l. lex vectigali ff. de
pignor. & in l. in l. in prouintiali. C. de seruit. & a-
qua cap. 1. §. rursus de controuer. inucl. iacob. in
ven. qui quidem inucl. promiserunt. umc. 83.
vers. ad secundum Curt. parte 4. quæst. 14. Cas-
saneus. in consuetud. Burgund. rub. §. 8. nu. 3.
vers. aduerte tamen, vbi dicit hanc esse veram o-
pinionem, & secundum eam plures consulsisse.
Quæ responsio est Cach. in d. decif. 156.

Ista responsio satis facit, quia l. lex vectigali $\dagger$ di-
cit in primo sensu, vectigalem fundum posse pi-
gnorare, sed in secundo responso, quæritur quid si
neque creditor pignoris, neque debitor vectigali
solut ipsum, & sic cadat in commissum, an ni-
hilominus teneatur dominus ad pignus constitui-
tum, & dicit, quod non, ergo potuit emphyteu-
ta pignorari sine consensu domini; Neque resp-
det decif. 412. Gu. d. Pap. vbi dicitur quod di-
minus potest iure prælationis præferri in vendi-
tione alteri facta de emphyteusi sine feudo.

Ideo dicerem, quod allegata in contrarium proce-
dunt in suis casibus. I. quando directus dominus
consecrit emphyteutam posse facere ista, & ad
hoc pondero d. l. lex vectigali in princip. l. 2. data
erat vectigali fundo. Sunt enim multi casus in iu-
re in quibus permittitur. Nam directum domi-
21 num $\dagger$ est duplex, vel in uniuersali, vel in singu-
lari, & potest directus dominus concedere, in em-
phyteotum, vel feudum non solum utile domi-
nium, sed etiam directum in singulari, & retine-
re in uniuersali, ad hoc est tex. in l. 3. in princip. ff.
de rei vendic. notat Bart. in l. 1. §. per hanc eodem
tit. Bal. in l. 1. & ibi gl. C. unde legit. & dixit Frecc.
in lib. 2. de sub. feudis. §. sed vt uenit num. 4. fol.
14. de regno Neapolitano, quod concessum est
Regi a Papa, cum dominio etiam directo, sed in
rebus singularibus, quo casu potest omnia face-
re, quæ potest ipse idem dominus directus, & a-
lieneare sine assensu, & in hac alienationibus si do-
minus directus in uniuersali uult præferri, proce-
dunt allegata in contrarium. I. in hoc sensu pos-
sunt etiam intelligi dicta per Cach. her. quod ec-
clesia Romana, quæ habet directum dominium
in uniuersali si uelit præferri, & emeret a Rege,
uteretur iure privati.

Ad decif. Gu. d. Pap. Respōd. quod nil ualeat, quia
allegat falso iura, Nam l. h. §. sed nec hoc occasio-
ne loquitur de melioramentis factis in emphy-
teosis, & ideo non potest trahi ad uenditionem
totius emphyteosis. Ad §. porro qualiter feud. a-
lien. potest respondetur, quod procedit de iure an-
tiquo, ut ipse titulus indicat. Et quod uenditio

B facta

33 facta et salvo regio assensu valeat, & assensus postea impetratus retrotrahatur ad tempus venditionis, est casus decisis per Cypre. decif. 182. nu. 16. & pro hoc vide Franch. decif. 86. col. 1. Docto res considerat, posse distinguere aut cum dicta clausula salvo assensu directi domini est dictum, & non aliter, nec alio modo, & procedit opinio contra communem, aut non est dictum, & procedit communis. Item distinguunt, aut est facta simpliciter alienatio, & non est processum ad actum traditionis, & procedit hanc vltima opinio, aut est facta venditio, & traditio, & procedit communis, quas distio, videatur a Clar. in d. quest. 13. & a las. in l. 1. C. de iure emphyt.

Non obstant in contrarium allegata. Ad primum dicitur, quod vendens salvo assensu, & c. non prout testatur, sed reservat iura directi domini, quae reservatio, ut dictum, est recognitio superioris, & alienatio intantum valebit, in quantum placuerit directo domino, ut late dixi.

Ad secundum, quod erat Socr. respod. quod est falsum in iure dicere, quod assensus et directi domini debeat interuenire in ipso actu. nam Andr. seu dastarum sanga in cap. imperiali nu. 18. de prohib. feud. alien. per Feder. disputat articulum verum possit procedere, vel subsiqui, & determinat quod sic, per tex. in l. licet. ff. de iudic. Item dat di. in l. in l. nem, aut agitur de praedictio consentientis tantum, & potest, si eius si ageretur de praedictio alterius cap. interdictos. de fide iustom. quia princeps qui agit, debet agere sine praedictio alicuius. l. nec avar. C. de emancip. liberorum. Hanc autem opinionem in probat Frece. in 2. lib. de subseud. in 28. quast. Nec obstat, quod dicit Innoc. in cap. si per eos, de condic. apposit. & ibi Abb. & Aret. in 2. cap. 14. quod in actu et nullo, consensus principis non retrotrahitur. Quia respond. quod ille consensus praestatur pro suo inter: ille, non solum respectu vassalli contrahentis, sed etiam respectu domini, ut hunc vel illum habeat in vassillum, quem eligit, & ideo bene retrotrahitur, & ita respondet Francisc. Aret. in l. si quis mihi bona 5. i. p. su. ff. de acquir. hered. & 5. pen. ibidem, allegat Aret. de But. in cap. cum consuetudinis de consuetud. per tex. in cap. cum in iure de elect.

36 Secundo responderetur, quod contractus et alienationis in se valet, sed propter defectum consensu domini impeditur. Nam in d. cap. imperialem, de prohib. feud. alienat. per Federic. non annullator actus cum clausula decreti annullatoria, sed annullatur actus, si a domino non confirmabitur, ut ibidem in vers. sine permissione. Item quia potest haberi spes, si dominus velit consentire, vel non, ideo contractus non est omnino nullus, sed cum dominus declarabit se nolle consentire, tunc est nullus, ergo potest postea confirmare. Fit hanc opinionem tenet Bald. in cap. interdictos de fide iust. Cammerar. in d. cap. imperialem fol. 18. lit. A. & b. & est casus decisis per Afflict. decif. 186.

& ibi Vrsill. lausimé cumulat, neque potest amplius dubitari.

Ad vltimum responderetur, quod clausula salvo & c. ponitur modificatiue, & limitatiue, ut probatur est in 3. argumento. & propterea debet aliquod operari, alias tota dispositio recideretur inutilis. Quare restat firmata conclusio, quod emphyteuta alienans salvo consensu directi domini, non cadat a iure suo.

Ex istis inferri potest ad questionem de qua sui interrogatus diebus elapsis. Quidam diffidavit aliquem ad pugnam saldo consensu regis. Vult scire statuto quod diffidans aliquem ad pugnam tenetur solvere poenam, in hoc casu tenetur ad poenam. Item quidam diffidavit inimicum ad duellum salvo licentia Papae, verum stante bulla sanctae D. N. quae excommunicantur duellantes, & prohibent, & excommunicantur, Ad ipse diffidans sit excommunicatus.

Ad utramque quaestioni, aut dicunt leges, non possit diffidare sine licentia regis, sicut dicitur in d. cap. imperialem, in vers. sine permissione, & non tenetur solvere poenam diffidationis, ex his quae dicta sunt. Aut quod nullus possit diffidare, sub poena, & tunc diffidans salua suae regi, est diffidare, ergo inordini in poenam.

Tanto magis si princeps non sit solus hanc licentiam impartiri, quia tunc dicitur impossibilis, & quia dependeat a voluntate unius solus sicut falsum dicebat las. in lapud Iulianum et 5. 1. colum. 3. de leg. 1. Sed quia infimus princeps non sit solus concedere; Et ad hoc pondero d. 5. fin. in vers. quod commercium nisi iussu principis non fit, & postea subdit, item cum distrabi non solet; ut igitur actus sit impossibilis duo requiruntur, & quod dependeat a voluntate unius, & quod de facili non concedatur. ita videtur tex. in 5. non solum, in l. de leg. in ver. commercium non est, nec ad ipsi potest. Nam vox illa minime, potentiam naturae ostendit, quia secundum naturam bene a ipsi potest, sed impotentiam ostendit causam a difficultate sicut in l. 5. ex his de uerbis obliq.

Et in dubio semper qui debet se pro excommunicato et habere, & ab ecclesiae Sacramentis abstinere, & hanc tenet Host. in summa ut. de sentent. excomm. 5. qualiter proferatur, per. unde in dubio, quia haec est via tutior animarum, & eligenda, cap. iuuenis de sponsalibus cap. significasti. in 1. de homicid. & capitulo penult. & capitulo ad audientiam.

Propterquam etiam rationem existens in dubitatione absolutiois et debet potius iudicare, absolutionem non valere Socr. in cap. perpendimus. num. 127. de fecit. excomm. & in cap. venerabilis eodem ut. & scripsit late in meo tract. de excommunicatione cap. 8. nu. 17.

SUMMARIA

QUESTIONIS TERTIAE.

- 1 Statutum quod filia dotata non succedat extraneis masculis comprehendit illam cui dos est relicta, secundum communem opinionem.
- 2 Et casus decisos in diversis tribunalibus.
- 3 Dos destinata, et tradita, quando habeant eandem rationem, et nu. 4.
- 5 Factum in tempore inopportuno, habetur pro vero, quando potest habere effectus in tempore opportuno.
- 6 Pater qui tenetur dotare filiam, non tenetur ad impossibile.
- 7 Dos destinata dicitur vera dos ex communi usu loquendi.
- 8 Statuti verba quando extenduntur desiri et ad latam significationem.
- 9 Utilitas publica concernit ius agnationis.
- 10 Dos vera est illa quae sic interpretatur in prauiudicium aliorum.
- 11 Bart. in §. Titio genero. quando sibi contradicat.
- 12 Legatum dotis debetur, quando nupserit.
- 13 Dotis promissio, stipulatio, et qualibet dispositio est conditionalis.
- 14 Legatum quando dicatur conditionale.
- 15 L. Titio centum in §. Titio genero. ff. de condit. et demonstr. intelligenti.
- 16 Legum contradictio ut euietur licitum est supplere ad textus.
- 17 Legatum dotis ante nuptias non transmittitur ad heredes.
- 18 Statutum excludens filiam, et mandas eam dotari, tunc illa dos non habetur loco legitima.
- 19 Dos ordinata a statuto confertur in tempus nuptiarum.
- 20 Statutum quod filia debeat dotari intelligitur, si maritabitur.
- 21 Dos succedit loco legitima, stante statuto quod filia dotata non succedat.
- 22 Dos quando succedit loco legitima transmittitur ad heredes.
- 23 Filia dotata vigore statuti quando facit

- partem in computatione legitima.
- 24 Dos an sit id, quod est petendum in dotem.
- 25 Dotem in quo casu dicatur habere virgo.
- 26 Pronomen, hoc, est ad oculos demonstrativum.
- 27 Pronomen, aliqua, restringitur, et limitatur in minim.
- 28 Dos destinata dicitur quasi dos.
- 29 Dotis legatum, ut differat a legato alicuius rei pro dote.
- 30 Filia cui relictum est aliquid pro dote, an possit dicere quod non vult dotari.
- 31 Regula, qui paratus est solvere, similis est solventi, quomodo intelligatur.
- 32 Statuti verba sunt proprie, et stricte intelligenda.
- 33 Dos non est, ubi non competit actio pro dote.
- 34 Pater in dotando in actu mortis an faciat ad fraudandum illam.
- 35 Destinatum, et factum, an habeant eandem rationem, et nu. 37. et 40.
- 36 Et an idem operentur.
- 37 Dos destinata differt ab actualiter data.
- 38 Vsum allegans quantum probare debeat.
- 39 Doctores attestant de consuetudine non est credendum.
- 40 Consuetudo, et usus quomodo probetur.
- 41 Statuta quando sunt intelligenda, etiam secundum impropiam significationem.
- 42 Statutum excludens feminas propter masculos an sit favorabile, vel odiosum.
- 43 Statutum, per quod non conservatur agnatio est odiosum.
- 44 Statutum, quod requirit actum de presenti, non sufficit adimpleri in futurum.
- 45 Dotatio est duplex verbalis, et realis.
- 46 L. Theopompus. ff. de dote prelegata intelligenti.
- 47 Verbum dotata, in statuto a numeratione exaudiri.
- 48 Dos destinata, an ex vi comprehensionis vel extensionis dicatur dos.

QVAESTIO III.

Verum statutum quod filia dotata non
succedat extantibus masculis
comprehendat filiam, cui
dos est legata :

X verbis nostræ rubricæ, docto-
res quærent, vtrum dos sit so-
luto matrimonio. Et pro reso-
lutione quæstionis, Doctores
considerant tria tempora, scilicet
matrimonium, constans ma-
trimonio, & soluto matrimo-

nio. Quæ diuisio eorum more, est extra pro-
positum, nam istæ partes ante matrimonium, & cõ-
stante ipso, non cadunt sub hoc tit. soluto ma-
trimonio an sit dos, ergo non est bona diuisio,
quia diuisio est actualis, vel intellectualis partiũ
separatio ab ipso toto, vel vniuersali, vel genera-
li, vel specialis, & ideo est vnioni contraria. Sed
istæ partes soluto matrimonio. Item constante
matrimonio, neque actualiter, neque intellectu
inter, cadere possunt sub hoc ut. soluto matrimo-
nio ergo.

Sed quia nostrum propositum est quæstiones aha-
niquibus nobis factas de. Iarare, facilius qua
possimus, methodo. Ideo totam hanc doctorem
nõ in istam diuisionem, in tres quæstiones restrin-
gamus. In primis igitur scire debemus, vtrum dos
sit ante matrimonium: Ideo circulo quæstionis
erit, vtrum statutum, quod filia dotata non suc-
cedat, extantibus masculis, comprehendat illam,
cui dos est relicta quomodo libet ante matrimo-
nium, vel sponsalia. Secunda erit, vtrum statu-
tum, quod maritus vxore, maritus lucreturali-
quam partem dotis, habeat locũ in vxore despon-
sata, nondum cognita, neque traducta ad domũ
viri. Sic enim vidimus si in illo casu constan-
te matrimonio dicatur dos. Tertia erit pro in-
terpretatione rubricæ nostræ. Vtrum soluto ma-
trimonio dicatur dos. Circa primam, commu-
nis opinio est, quod in statuto, quod filia dota-
ta non succedat, extantibus masculis, comprehe-
ndatur illa, cui dos est relicta quomodo libet ante ma-
trimonium, vel ante sponsalia, de hac communi
testatur Socin. Jun. nu. 30. qui dicit, quod ita cõ-
muniter videtur seruari Senis, testatur Bald. in l. nõ
fine C. de bonis quæ liber. qui dicit quod ita com-
muniter seruatur Perusij, Rolan. de lucro dot. q.
5. nu. 14. dicit communem. Saluola. hic ou. 45.
Niconi. nu. 147. Jo. Han. nu. 141. Vistarini. nume.
13. qui omnes dicunt communem. Monter. etiã
hic nu. 11.

Ex secundo hanc communem est casus deci-
sus, vt per Ioseph Ludovic. in decisio. perusini. 21.
in toto. dubio Kota Aluimioeni. decis. 56. nu.

10. & 23. ad finem. Et auctor huius communis
est Bart. in l. Titio centum. §. Titio genero nu. 5.
vers. quæro statutum si de condit. & demoostr.
quem sequitur Bal. in l. non fine. C. de bonis quæ
liber. & in l. si pater. & in l. fin. C. de sponsalibus.
Bal. nouel. de dote part. i. col. penul. & infra pro-
bat communem.

Fundatur autem ista communis opinio, istis ratio-
nibus, & fundamentis. Quæ habent eandem rati-
onem, habent eandem iuris dispositionem, si d-
dos destinata & tradita, habent eandem ratio-
nem. ergo habent eandem iuris dispositionem.
Maior probatur per textũ in l. si postulat uet. §. ra-
tio. ff. de adult. & l. quædam §. non mularum, um,
ff. de adu. cap. debitum. de bigamis. Minor
probatur, quia dicitur in l. si factum habent ean-
dem rationem l. si pupillum ff. de adult. l. non est
matrimonium. ff. de ritu nupt. ubi habetur, quod
stante prohibitione, de cõtrahendo matrimonio,
inter pupillum, & tutorem si tamen est destinatum
a iustitia re valet, vt si esset factum absque
legis prohibitione, idem habetur in l. qui puel-
lam ff. de a. ult.

Secundo quod factum est in tempore inopportuno,
si retrahatur potest ad rem ipsam opportunum, va-
let vt verum factum, sed dos destinata & a patre
mortis præuento, & sic in tempore inopportuno,
trahitur ad tempus opportunum, quod filia nu-
bit, ergo dos destinata a patre valebit, vt vera
dos. Maior probatur & per duo iura, quæ allegat
Bart. in d. §. Titio genero. nu. 5. in si. Secundo per
tex. in l. mulier §. penult. ff. de condit. & insit. vbi
si iubeo sibi per hæc verba, hereditarium seruum
manumittas, & hæres esto: si tu antequam adeas,
manumittas, nihil facis, sed cum postea adis, ser-
uus remanet liber, quia factum in tempore inop-
portuno, potest trahi ad tempus opportunum.
Idem probat per text. in l. si heredes ff. de
statu lib. Ego allego text. in l. hæreditariæ. §. pater
ff. de castren. peculio. vbi factum in tempore inop-
portuno, quasi iure postliminii trahitur ad tem-
pus opportunum. idem habetur in l. proponeba-
tur ff. de condit. & pro eo facit l. seruus §. fin. ff. de a-
quirendo rerum domin. & vide l. liber homo §.
Titius ex semis in ver. in pendenti. ff. de hæred.
inst. Minor confirmatur, quia dum lex obligat
ad dotandum filiũ & l. qui liberos ff. de ritu nupt.
l. si. C. de dot. promiss. non vult impossibile, l. im-
possibile ff. de reg. iur. Sed impossibile est pa-
trem mortuum dotare posse: ergo sufficit, quod
dote tempore, quo potest. Cum morte præuen-
tus destinatur dote: Ergo dos destinata, & quo-
modo libet relicta a patre ante matrimonium, di-
citur vera dos.

Tertio quodcunque interpretatur & ex commu-
ni vsu loquendi, dicitur vera talis, sed dos destina-
ta, & quomodo libet relicta interpretatur vera
dos, secundo communem vsu loquendi, ergo
dos destinata, & quomodo libet relicta, dicitur

nur vera dos. Hoc est argumentum Soc. hic nu. 36, & ita etiam arguit Bald. nouel. in l. 1. nu. 37. infra eodem. Maior probatur per text. in l. libro- rum, §. quod tamen Castius, ff. de leg. 3. & l. nec ausus C. de emancip. lib. Item quod in statuto co- munis vsus loquendi attendatur, dixit Fulgos. in conf. 159, in fi. Cum a. 146. Soc. Sen. consil. 108. col. 3. vol. 3. Minor probatur per Bart. in d. §. Ti- tio genero nu. 3. in fi. Lantus de palatij in tract. de statu excludentibus feminas pp masculos nu. 237. Couar. in c. vos quidem, nume. 1. vers. quarto infertur de testam. Menoch. in conf. 251. num. 37. not. 3. & de præsumpt. præsumpt. 146. nume. 23.

8 Quarto, In statutis si fauorabilibus inducitis ob- publicam utilitatem, verba extenduntur de stric- tis, ad latam significationem, sed statutum hoc, de quo agitur, est fauorabile, inductum ob publicam utilitatem, ad agnatorum fauorem; ergo dos, de stricta significatione debet extendi ad do- tem destinatam. Maior probatur per Bart. in l. quemadmodum C. de agric. & censu lib. 1. & ibi late addentes. lasio l. qui seruus nu. a. & 3. ff. de condit. caus. data & in l. 1. num. 1. §. C. de transact. Bar. in l. si constante in 9. quæst. infra eodem. Et in l. 1. §. exercitus per illum tex. ff. de his qui not. infam. notat Io. And. super cap. ex tenore, qui fil. sine leg. & ita consiluit Dec. in conf. 352. colum. 2. & in conf. 10. nume. 2. Et ita est casus decisus Neap. vt per Capyt. decif. 155. nume. 23. & 24. Minor probatur quia hoc statutum respicit ius si agnitionis, in quo publica utilitas sita est l. j. §. pen. ff. de ventrispicien. l. pronuntiatio ff. de verb. signific.

10 Quinto, Illa dicitur verè dos, si quæ vt vera in- terpretatur in præiudicium aliorum. Sed dos quo- modolibet habita ante matrimonium, dicitur dos in præiudicium aliorum, ergo dos destinata, & quomodolibet habita, dicitur vera dos in præi- udicium aliorum. Minor probatur, primo per tex. in l. 1. §. ff. de priuileg. credit. vbi dicitur dos in præiudicium creditorum, eam quod nullum ma- trimonium contractum sit. Item probatur per text. in l. Theopompus. ff. de dot. præg. quem allegat Ripa in d. l. 1. §. 6. nu. 6. ff. de priuileg. cre- ditorum, vbi dicitur filia dotata in præiudicium fratrum, cui relictæ est dos arbitrio amici, ideo nō potest succedere.

Sed ista communis non potest stare. Et primo Au- 12 riga huius opinionis Bar. in eod. §. Titio gene- ro, sibi contradicere nam supra nu. 1. & 2. per plu- res rationes firmat hoc legatum dotis esse condi- tionale ad intellectum d. §. Titio genero postea nu. 5. dicit, quod stante statuto, quod filia dota- ta non succedat, nec possit aliquid dicere contra testamentum patris, illa cui relictæ est dos à pa- tre dicitur dotata, ergo purè dotata de qua con- tradictione testificatur etiam Castren. in d. §. Ti- tio genero quæ 8. vers. aduertit tu diligenter. Et

contra Bar. obstat, quia institutus sub condi- tione, non dicitur institutus, sed tanquam præter- itus dicit testamentum nullum l. suus quoque ff. de hered. instit. ergo nec dotata sub conditione, dicitur dotata. Valet consequentia, quia ratio. Antecedentis est necessaria, quia conditio suspē- dit, actum vt non dicitur actus quousque veri- ficetur conditio.

Secundo, Condicio est futuro euentus per quem 12 actus suspēditur, sed hoc relictum filie si pro do- te suspēditur in euentum in quem vel ipsa nu- pserit, vel erit nubile graui ergo hoc relictum do- tis est conditionale, & non purum. Minor pro- batur dupliciter, primo promissio, & stipulatio

13 dotis si est condicionalis l. promittendo l. stipula- tionem ff. de iure dotium l. a Titio ff. de verb. oblig. l. cum his §. si mulier ff. de condit. indeber- go & quomodolibet relictum dotis est conditio- nale. Valet consequentia duplici ratione. prima ex loco Euerardi in contrahibus ad vltimas vo- luntates. Secundo quia Iustinianus ipse vitur hoc argumento in §. sed & hoc presenti de fan- ctis. episcop. relatus in aut. nisi rogati C. ad Tre- bell. vbi Imperator æquiparat dotis dationem, Item donationem propter nuptias, & relictum isto- rum, vt omnia intelligantur sub conditione da- ta, vel relictæ, ideo Bar. in d. §. Titio genero, ante nu. 2. dicit hunc esse textum expremum ad hoc.

14 Item probatur. Illud est legatum si conditionale, quotiescunque deficit conditio, deficit le- gatum, sed factio legato dotis, & moriente altero ex coniugibus ante matrimonium, legatum non transmittitur ad heredes legatarij, sed deficit cō- ditio, ergo legatum dotis est conditionale, si nu- ptia sequantur. Maior probatur per tex. in lin- tellam. ff. de condit. & demonstr. vbi gloss. est ma- gisterialis ad hoc, quem citat Castren. in d. §. Titio genero nu. 7. ver. circa primum. Minor probatur

15 per text. in d. §. Titio genero si vers. ante nuptias. vbi dicitur ante nuptias verò, Titio, vel muliere defunctis, legatum apud heredem manet. Sapud heredem legantis, ergo non transmittitur ad he- redes legatarij. Considera verbum, manet, quod verè significat, non esse adhuc solum, ergo nec debitum; Et si diceretur quod in d. §. Titio gene- ro loquatur de legato puro, vt in vers. sed cum ante nuptia, quia purum legatum est, peti potest. Repliquatur quod ducere inconueniens, non est respondere. Item lectura Bar. est, quod ibi mu- tatur casus. nam cum in vers. ante nuptia legato in argumento, loquatur de legato conditionali, Postea in vers. sed cum ante nuptia loquatur de le- gato puro. Ex hanc lectionem Bar. sequitur, & di- cit ita communiter teneri Castren. in d. §. Titio genero nu. 7. vers. istam lectionem Bar. Et si di- ceretur quod d. vers. Ante nuptias loquatur de legato sub modo. Contra quia modus, & condi- tio æquiparantur. Andr. in cap. 2. in hoc quid sit inuestitum secundo casu est purum, quia fuit pro- mulsa

missa dos contractis iam sponsalibus ex presumptione patris voluntate, qui credebatur citò matrimonium subsecutum. & ita voluisse generum siue filium, citò dotem petere: licet postea in conditione resolueretur, quia cautio per sponsum mulieri præstanda, est de pecunia reddenda, si nuptiæ non sequantur, vt per Bart. & Imolabidem, Bald. in l. si plures nu. 2. §. C. de cond. infertis. Et si dicatur quis reuelauit Baran secundo casu facta fuisse sponsalia. Respondetur coniecturis apperere, patrem voluisse reddere legatum, Ne a loco qui pugnatio fit, sicut regulariter permittitur lub audire ne correctio inducatur l. cum falsis, vbi Bart. Bald. Castren. in l. si nu. 4. C. de iuris, & facti ignor. Bald. in §. quibus in l. consue. Cod. & probat textum cap. inter dilectos §. ceterum de fid. instrum. in vers. vt autem intelligatur eo modo, quò magis possit valere, videatur distinguendum. Aymo in conf. 70. nu. 5. & 1. §. 16.

Tertio legatum conditionale non transmittitur ad hæredes. Sed si legatum dotis relicta hinc à patre suo, si decederet ante nuptias non transmittitur ad hæredes, ergo legatum huiusmodi, est conditionale. Maior probatur per textum linter dicit ff. de condit. & demonstr. l. vnica §. si autem aliquid sub conditione C. de eaduc. toll. gloss. in l. si in personam, in vers. vultur C. de fideicommissum simili. Minor probatur, quia quando

statutum excludit filium, & mandat eam dotari, vt quia statutum dicat existente masculo, filia non succedat: sed doretur. tunc illa dos non habetur loco legitimæ, sed dicitur conditionaliter sibi relicta si nubat, ita dicit Alex. in confil. 179. num. 5. vol. 5. quod vbi statutum mandat filiam dotari, nunc quoniam de dote iudicatur idem, quod de legitimæ, quia non succedit eius loco. allegat C. yn. Bar. Castren. & alios. Et non potest dici dos subrogata loco legitimæ, quia hæc debetur purè

in die mortis patris. dos autem ordinata à statu confertur in tempus nuptiarum. Quia relictum dotis habet tacitam conditionem, si sequatur nuptia. per res. in d. l. stipulationem, & l. promittendo. ff. de iure dot. Idem conuluit Soccini. in conf. 88. nu. 2. 7. vol. 1. & in conf. 75. num. 11. vol. 3. Ruyn. in conf. 5. 2. nu. 6. vol. 5. Parisian. c. 5. §. 3. nu. 76. vol. 1. & hanc partem dicit magis communem. Boslin. tit. de publicatione bon. num. 2. in si. Imol. in conf. 3. nu. 4. vbi allegat Alex. Alber. Art. & alios. Item Gabriel in conf. num. 4. vol. 1. Crassus in §. legitima q. 6. 7. nu. 4. vers. quid dicendum, vbi dicit quod in tali casu, filia habeatur pro mortua, & nec habetur in consideratione, quando habetur legitima. Et hanc eandem opinionem tenet et Castren. in d. §. Titio genero nu. 8. circa finem. eum hac distinctione, cum qua poteris respondere argumento huius. Aut statutum dicit quod extante masculo, filia non succedat, sed quod debeat si dotari, & hoc casu, filia excluditur à masculo, & cum subiecit debeat dotari,

intelligitur si maritabitur, quo casu filia non debetur legitima, nec illa dos succedit loco legitimæ, ergo non debetur purè sed cum maritabitur, ita concludit Menoch. in conf. 3. §. 1. num. 4. 4. Castren. in conf. 9. & conf. 16. vol. 1. Paris. in confil. 3. nu. 5. vol. 3. Cephalio in conf. 14. §. n. 19. & 20. volum. 1.

Aut dicit quod filia dotata si non succedat cum masculo, tamen si pater relinquit dotem, illud legatum est purum, quia statutum incipit à dotatione, vt excludatur, ergo prius debet dotari, quam excludatur, & ita declarat Castren. in confil. 6. vol. 1. & in conf. 3. nu. 11. & nu. 3. vol. 3. Item actus conditionalis non est actus l. si quis sub conditione ff. si quis omni causa testam. Sed si illa dos relicta debetur tempore nuptiarum, esset sub conditione, Ergo non diceretur dotata, & per consequens, neque excludi, sed omnes concludunt hoc casu esse excludi, vt diffusè per Surd. in trac. de alimentis tit. 3. q. 1. num. 40. & 41. & Menoch. præsumpt. 14. 6. nu. 4. 3. ergo dos illa relicta intelligitur purè, & non sub conditione.

Quo casu si cum dos succedat loco legitimæ, si filia succedat ante nuptias transmittit ad hæredes Castren. in conf. 3. 70. nu. 2. vol. 1. & talis de nullum recipit grauiorem: Et reijcit pactum oppositum, quod illa decederet sine liberis, dos reuerteretur ad dotantem, etiam si frater nuptii tradidisset, & cum dicta filia legitima auxilietur doti, prout est casus de iussu Neapoli, vt testatur

Franch. decis. 196. Et illa filia si facit partem in computatione legitimæ, prout de comuni Boss. in tit. de publicatione honorum nu. 2. in si Crass. in §. legitima quæst. 7. nu. 4. vers. aut verò statutum, vbi quod illa filia amphiat, & impinguat porciones aliorum. Hæc igitur distinctio: Castren. videtur satis iusta, vt possit secundum ipsam iudicari iuxta qualitatem verborum.

Quarto, quod est peruenitum in dotem non est dos, sed res defuncta filie à patre testante, est peruenitum in dotem, ergo non est dos. Maior probatur primo per l. quod seruus ff. de condit. caus. data. vbi dicitur quod est datum, contractus sponsalibus, occasione futurarum nuptiarum, datur quod in dotem perueniat. ergo non est dos, Item probatur per l. pen. ff. de iure dot. vbi dos promissa vocatur futura dos, quia in ea non subest causa de præsent, quia non est matrimonium. Item per l. ligni §. si lignum de leg. 3. vbi lignum destinatum pro coquendis carbonibus, non appellatur lignum. Sed tamen non dicuntur carbonibus. Ita licet res designata pro dote destinata habere nomen successionis paternæ, quia defuncta ad dotem, non tamē dicitur dos, ergo necque habet effectum à statu considerationum. Item per alia similia, nam l. fundi §. item insulæ ff. de act. empt. ubi, quod domus causi paratum est, si domus perfecta non est, non dicitur domus quamuis in edificatio positum sit. Item l. si non dū C. de furt.

fure, ubi, quod res destinata ad templi ædificationem, non dicitur templum.

- Quinto exceptio sumat regulam in non exceptis, quæritur, si denique, & ibi gloss. ff. de fundo instr. cum similib. Sed virgo in solo casu, in quo traditur ad domum viri, dicitur habere dotem, & de dote actionem, ergo in alijs casibus non habet, ergo puella, cui res est destinata pro dote, non dicitur habere dotem, neque de dote actionem. Minor probatur per tex. in l. deo que ff. de ritu nupt. cuius verba. Ideoque in hoc casu, aliqua virgo habet dotem, & de dote actionem. Causa autem relata erat in l. præced. sub. l. in l. mulier, & l. denique, ubi virgo erat tradita ad domum viri. postea subdit. Ideoque &c. Considera pronomen, hoc, in iunctum nomini casu, quod pronomen est ad oculum demonstrativum, ut notant Bart. & scribi in l. si. noui. op. nuntiat. in l. si. ff. si certum petat. in l. si. de pecul. Item considera pronomen aliqua in quod restringitur, & limitatur in minima gl. in Clem. 1. in vers. purg. de foro compet. Riminald. Sen. in conf. 2. 10. nune. 7. Hyppol. Riminald. in conf. 8. 2. num. 64. ergo non omnis virgo habet dotem, & actionem dotis, sed ea sola, quæ tradita est ad domum viri.
- Sexto dos destinata in dicitur quasi dos, ergo non vera dos, hoc est argumentum Balin. conf. 237. Titius in testam. col. 2. vol. 1. antequam probatur per tex. in l. cum quis & si non dos ff. de dot. præ leg. Vbi fit differentia in virtum legemur dos, vel aliquid pro dote: quia relictum vt dos denotat substantiam, & proprietatem, vt notant Bart. & scribi in rubr. C. de exendo, quod vero reliquitur pro dote denotat quandam qualitatem, vt dicitur relictum occasione dotis, & sic ex causa remota l. si mulier. ff. de act. rerum amot. & illud legatum denotat causam impulsivam, vel quandam demonstrationem, & paternum consilium.
- Septimo, illa mulier non dicitur habere dotem, quæ non vult dotari, sed filia in cui relictum est aliquid pro dote, vt succedat simul cum fratre, potest dicere, quod non vult dotari, ergo in casu isto, filia non dicitur habere dotem, per destinationem sibi factam a patre. Minor probatur dupliciter, primo quod lex dat prius, nullus potest auferre contra suam voluntatem. ius nostrum ff. de reg. iur. §. quoniam, i. auct. de nupt. Sed spes succedendi datur a lege ad fauorem filiarum: ergo non potest auferri a patre, per donationem contra voluntatem ipsius filiarum. Ex si dicatur, quod non auferatur a patre, sed a statuto. Contra quia statutum, hoc non dicit expressis, ergo debet intelligi secundum ius commune. Item probatur, quia inuito nihil potest queri in nocemere. C. de iure delib. hoc iure §. odo potest ff. de donat. l. inuito ff. de reg. iur. ergo filia, quæ non vult dotari, non potest queri relictum pro dote, ergo dote destinata, filia non includitur in statuto de quo agitur. Ex hoc est argumentum And. de l. ser. in cap.

1. no. 23. de natura successioneis feudi, quod habet pro veritate, cuius sola auctoritas sufficeret. Octauo, quod est simile non est idem l. quod Nerua ff. de positi sed filia, cui relictum, & oblatum est aliquid pro dote similis est ei, quæ habet dotem, ergo non dicitur dotata. Minor probatur, primo, quia si mulier non vult dotem, non dicitur dotata, vt prouertur successioneis spe, vt disti. est. Item probatur, quia regula qui paratos est soluitur, similis est soluendi, de qua in §. illud in auct. vt exactione instante dotis, & l. pignori ff. de hæredib. inst. & litem liberatur §. qui paratos ff. quib. mod. pig. vel hypot. sol. & notatur plene in l. pen. ff. de militat. l. prætor, §. qui paratos ff. de noui. op. nuntiat. vi. ff. de iudic. Intelligitur quod liberet offerentem ita quod non teneatur postea si pereat, quod offert dommodo offerat, & deponat, vt dicitur in l. acceptam C. de usufr. Item ut non sit in mora, & cursus usurarum impediatur. Et ideo in d. §. illud dicitur paratos soluere proximus est danti, quantum ad predicta, quibus exoneratur. Ergo si pater relinquat, non dicitur liberatus nisi deponat, Neque dicitur re re soluere.

Nono Doctores dicunt, & communiter concludunt, quod stante statuto, quod filia dotata non succedat ab intestato extantibus masculis, filia cui relictum est dos potest succedere impuberi, qui dicitur succedere intestatus, ergo stante statuto, filia dotata non succedat extantibus masculis, filia cui relictum est dos potest succedere. Consequenter probatur, quia non est maior ratio de vno, quam de altero, & regula est, ubi militat eadem ratio &c. Antecedens probatur per Bald. qui ita consuluit, & dicit ita fuisse consilium per collegium Petrusum, ut testatur Ang. in l. in testamento nu. 3. C. de testam. militis, & est magis communis opinio, vt per Alex. in l. generaliter nu. 3. & 4. C. de inst. & substitut. Et pupillus seu impubes largo modo dicitur intestatus inst. de hæred. quæ ab intest. def. in principio, & l. in testam. C. de militis testam.

Decimo, verba statuti sunt propria, & stricta intel ligenda, sed dos relictæ non est propria, & stricta dos, ergo dos relictæ non comprehenditur sub statuto. Maior probatur in per Bart. in l. §. hoc interdicitur, ff. de fonte l. 3. §. hec verba si de neg. gest. & in l. quicquid asserendo ff. de verb. obl. l. si pater ff. de lib. & post. Minor probatur illud est propria, & stricta tale cui competit definitio talis, sed doti relictæ non competit definitio dotis, ergo non est propria tale. Maior probatur per Bar. in l. omnes populi in 6 q. princip. facit text. in l. si quis fugitiuus §. errorem ff. de edic. adiel. &c. Minor probatur, quia dotis definitio est pro prer onera matrimonij, ut communiter Doct. in rub. quia dos sine matrimonio esse non potest l. incestus ff. de ritu nupt. l. 3. ff. de iure dot. l. cū ita legatum §. videamus ff. de condit. & demoftr. §. sed

sed huc præfenti in auct. de S. S. S. Episcop. A. th. nisi rogati C. ad Tertell. l. fin. C. de donat. ante nupt. l. c. probatur, quod dos relicta, non est proprie dos, per l. i. §. 1. ff. pro dot. vbi vsu capio pro dote non habet locum pro dote ante nuptias cō tractas, ergo non est vera dos. Item probatur, quia cum verba legis loquantur de eo quod est in factio, non ostendantur, ad ea, quæ sunt in fieri, granaria ff. de ac. l. empt. cum similibus.

Vndecimō, cui non competit actio dotis, non est dos, sed pro relicto pro dote nō competit actio dotis, sed actio legatæ, ergo non est dos. Minor probatur per locum scriptum s. si. ff. de dote præleg. in vers. hia verbi non dicit ipsa, sed pecunia pro dote legata videtur, & sic nō est dos, sed pro dote relicta, & pro tali legato, actio legatæ cōpetit. l. v. §. 1. ff. de dote præleg. Item si esset dos, daretur actio de dote l. i. C. de cond. ob. caus. cum ibi not. l. si ferus s. si. ff. de iure dot. Item consideratur, quod dicta l. cum scriptum, est sita sub tit. de dote præleg. & datur actio legatæ.

Duodecimō, quæ sunt in actu mortis in præiudicium alicuius, dicuntur fieri in fraudem, & non valet, sed pater qui tenetur ¶ dotare filiam, si in actu mortis illi relinquat aliquid pro dote, dicitur fraudare filiam, ut illam priuet successione, ergo tale relictum in se non valet. Totum argumentum probatur in l. filiz meæ emancipatæ, & æg. x. inf. cod. vbi cum pater dedit dotem filie emancipatæ, stipulatus est quod si ea moreretur, in matrimonio, eorū reuerteretur ad patrem, tamen quia maritus illi æg. x. dedit libellum repudiij, & sic factum diuortium propter mortem, iudicatur in præiudicium patris, & in fraudem ipsius, & non valet, & secundum istum tex. in multis casibus consulerunt Ruy. in consil. 163. nu. 4. vol. 3. Ceph. in consil. 276. nu. 3. vol. 2. Menoch. in consil. 108. nu. 16. vol. 2. Anna allegat. 3. nu. 8.

Non obstant contraria. Ad primā Respondet Soc. Seco. hic dupliciter, quas duas solutiones inducit Soc. l. un. §. 1. Prima est, quod non est eadem rō de euitatione pœnæ, & ex clusione filiz à successione, nam in euitatione pœnæ sumus in fauorabilibus, in quibus licet non esset certum, quod

destinatum ¶ habetur pro factio, tamen in dubio semper benigniorem partem interpretamur, & fauorabiliores ff. de reg. iur. & capiendæ est illa interpretatio, quæ excludit pœnam, l. si. C. de interd. matrimo. l. si præf. & l. penul. ff. de pœn. Sed exclusio de qua in quest. est odiosa, & maximum vitium C. de lib. præter. l. cum quidam ff. de lib. & posthum. Sed an hoc statutum sit fauorabile, vel odiosum in resolutione ad 3. dicta.

Secundō respon. aut loquimur de actu ¶ qui fit in præiudicium patris tantum, aut de eo qui fit in præiudicium filiz. primo casu tantum operatur destinatio, quantum factum, nam in contrarijs, ideo puniatur tutor contrahens cum pupilla, quia requiritur consensus patris l. cum post §. nuptia

ff. de iure dot. & ideo tantum operatur, si pater consentiat, dum filius nup. quæritur si pater destinet debere fieri nuptias. Sed secundo casu tractatur de præiudicio filiz. vt excludatur, & ideo non tantum operatur dos destinata, quantum data ex dictis supra.

Tercio ego respon. aut loquimur de regulanda voluntate ¶ testatoris, aut in regulanda dispositione legis, primo casu tantum est destinatum quantum factum quod ad iuris effectum, quia destinatum in testamento debet fieri l. nemo potest de leg. ul. in conditionibus ff. de cōd. & demonstr. Secundo casu destinatio non sufficit l. si nodum C. de furt. l. proponebatur ff. de castren. pecul. Ad secundum respōdetur dupliciter primo, aut loquimur, quod ad effectum regulandæ voluntatis testatoris, aut quod ad effectum regulandæ dispositionis legis, primo modo procedunt contraria, vt dixi nuper, secundo modo destinatio non sufficit, quia pater aliquid relicquendo pro dote, dicitur facere contra statuti intentionem si intenderet excludere filiam.

Nam potest esse differentia ¶ quādo pater in testamento assignat dotem, ab eo, quando actualiter est dotata, tempore cōtractu matrimonij, aut in limine. Primo casu filio terminis statuti assignari per interpretationem passiuam, est ex hereditate Ruy. in l. gallus §. 6. qui si tantum nunc. 140. Et tunc succedit reguli, quod frater succedens in bonis patris tenetur dotare sororem, & sic filia à patre ex hereditate, licet nō iure hereditario, vel filitem teneatur, augere dotem, & probat in l. cum plures §. cum tutor ff. de administ. tut. & ibi gl. in vers. hio patre, & in vers. vel pater assignasset in testamento, & ita firmat Bal. nouell. de dote. parte 6. priuileg. 15. col. 7. vers. imō si pater filia. Sed secundo casu quando filia actualiter datur à patre cessant omnes istæ difficultates, quia non solum filia sit dotata, sed etiam nupta, nec subest timor, quod de maritu non inueniat, cui nubere possit.

Secundō respondetur aut loquimur in actu, vbi soluta ¶ voluntas ¶ desideratur, aut vbi voluntas, & factum, primo modo procedunt contraria, & secundo modo non de quo etiam in l. i. vers. non tantum, ff. ad syllan. Vnde Fely. in tract. de iudic. nu. 15. dicit, quod si tantum consequitur indulgentia, qui emplet voluntatem cum factio, & sequitur Curt. in l. diē functo nu. 20. & ibi Sebalt. Tapia nu. 13. ff. de offic. assessor.

Tercio respondetur, aut loquimur de essentialibus actibus, aut de accidentalibus, nam vbi filiz est relictum aliquid pro dote in testamento, testamentum valet, etiam quod sit præterita in institutione. Ruy. in d. §. & quid si tantum nunc. 140. Sed quodad accidentalē actus, ad excludendam filia vigore statuti, non valet destinatio.

Ad tertium respondetur, quod vsus ¶ est quod factio, & facta sunt variabilia, tum ratione locorum,

rum, tunc temporum, quia aliquando, & alibi ob-
servatur, & alibi conuictio qui allegat vsum de-
bet probare lo de Anasio cap. i. de sagitt. Alex.
in l. 5. in prin. ff. de verb. oblig. & in conf. 1. col. 8.
40 vol. 1. & ideo Doctores attestanti de vfu, vel cō-
suetudine non est credendum, vt probat Dec. in
conf. 402. nu. 1. Telli enim qui iurē deponere
de vfu debet deponere de visu & ausu cuius vfu
41 † allegatur, & de actu frequentia, & diuturni-
tate, & tales actus fuisse factos ita, & taliter, quod
appareat de populi consensu, vel maioris partis
Cyo. in l. 2. col. 1. a. vers. sed quare C. quare sit loo-
ga consuetudo. Bald. in l. de quibus, vers. postre-
mo, qualiter consuetudo probat. C. de leg. Alex.
in conf. 45. vol. 1. Aret. in §. ex non scripto. in l. i. in
de iure naturali gen. vel civil. col. pen. vers. quare
ro an testis, & ibi ponit practica de hoc. Aymo
in conf. 34. nu. 6. & est casus decisus, vt p. Franc.
Marcum, decis. 1. 5. Si verò probaretur in loco,
sic esse consuetudinem interpretandi dotem de-
stinatam, pro dote data, & hanc consuetudinem
probarent testes cum dicta practica, tunc forte
procederet argumentum, vt dicam infra in di-
stinctionibus.

Ad quartum respond. doctrinam Bart. non esse ve-
ram in l. quemadmodum, nam materia testamē-
torum est fauorabilis, & late interpretanda in te-
stamentis ff. de reg. iur. & tamen si non constat de
mente, nec extendimus, nec recedimus a proprie-
tate verborum in non aliter de legatis 3. Ideo di-
stinguit, quod in materia fauorabili, vbi statuta
habent propria, & impropria significationem,
semper sunt intelligenda in propria, nisi quando
42 ratio quæ militat in propria, militaret in impropria,
& tunc succedit regula, quod in materia de
stricta significatione ad latam ex identitate ratio-
nis, licet sit extensio, Glof. est ad hoc in Auth. 1. 1.
qui obli. prohi. in vers. ad eurationem, & in Clem.
1. vers. eligantur, de elect. Et hoc est, quod voluit
dicere text. in d. l. non aliter de leg. 3. quando est
eadem ratio dicitur consistere de mente inominis
& rei 5. verbum ff. de verb. signif. Soc. in l. ex am-
biguo col. si. ff. de rebus dubijs.

Secundo respond. aduertendo, quod hic cadit illa
questio. Vtrum hoc statum sit similiter odio-
sum, & principaliter an verò fauorabile.

43 † Quod sit odiosum, tenuerunt multis, reati per
Modernos in l. a. C. de in ius vocand. Soc. in conf.
1. num. 46. vol. 1. vbi in vers. secunda opinio, dicit
hanc esse magis communem. Sed Curt. lun. in l.
qui se patris sub num. 73. dicit se putare, quod sit
fauorabile, esse magis communem opinionem,
item dicit Paris in conf. 8. nu. 28. vol. 1. Sed ego
iteneo, quod sit odiosum, & propterea est respon-
sum ad argumentum. Et proba nouz ratione,
illud est odiosum, per quod tollitur, & con-
seruatur agnatio. Sed hoc est huiusmodi ergo,
breuiter probatur. Ex ratione dicentium esse fa-
uorabile. Quia respiciunt publicum agnatio-

nis, & hoc non habet dubium, ergo statum quod
non fauet agnationi, est odiosum. Sed quod pro-
pter istud statum tollatur agnatio sic proba-
44 filia exclusa a statuto desinit esse sua, Bart. in l. 1.
§. sciendum ff. de suis & leg. Soc. in conf. 1. 80.
col. 3. vol. 1. Soc. lun. in conf. 1. 5. nu. 5. vol. 1.
Ergo desinit esse agnata. Et quod sit odiosum,
tenet Andri. in cap. 1. §. hoc aurem col. 1. de his qui
seu. dare poss. vbi in l. maximam virum C. de
45 lib. præter. in l. cum quidam ff. de lib. & posth.
Ad quintum responderetur, quod aut loquimur, quā-
do qualitas respicit tempus de presenti, aut quā-
do qualitas respicit tempus de futuro, primo mo-
do loquimur statum, secundo modo loquimur
46 text. in d. l. 1. §. si sponsa. Vbi pater voluit tradi eā-
dem quantitatem dos, quæ fuit tradita filie pri-
mo nuptæ. Illa igitur qualitas respicit tempus
statum, sed statum de quo agitur respicit tempus
de presenti, & rem perfectam. Et vbi lex requirit
47 actum perfectum, & de presentij completum
non sufficit, si in futurum impleatur l. si quis id
quod ff. de iuris. om. iud. Nec obstat, quod ibi
dos appellatur, nam potius ibi fit demonstratio
nis causæ, quam quod verè fit dos.

48 Secundo respon. aut loquimur de dotatione, vt
Bali. aut reali: primo modo loquimur dictus §. si
sponsa, sed statum loquimur de reali, quia effe-
ctus fuit consideatus, non verba l. 5. vno ff. loca-
ti l. 1. C. communia de leg. Dec. in conf. 306. nu.
2. Paris in conf. 32. num. 43. vol. 1. Facit quod in
statuto est dictum non figura literarum attenditur
l. non figura ff. de act. & obli. l. Cornelius ff. de
hered. instit. Paris. in conf. 10. nu. 3. vol. 1.

47 Ad l. 1. Theopompus † responderetur distinguendo,
quod in patre concurrit duplex votum colloca-
di filiam in matrimonium. Vnum generale, vt
filia sibi succedat, sicut dicimus filios in bonis pa-
rentum, dominium habere in suis ff. de lib. &
posth. & hoc votum est iuris naturalis leonura-
tiq. ff. de bonis dñat. & in l. si scripto ff. vnde lib.
Aliud votum est speciale per quod in vita sua pa-
ter optat filiam suam dotare l. mulier §. pen. & ibi
Glof. in vers. congruebat ff. ad Trebell. & de hoc
est text. notat. in l. falsus §. fin. ff. quod est falsus tot.
in vers. voluit enim affectu propensior. Tunc
dico, quod in d. l. Theopompus, pater expleuit il-
lud votum specialis, vt patet in illis verbis, quam
vellem tradere, imò in d. l. Theopompus constat
filium arbitratum esse secundum voluntatem tes-
tatoris, quia testator dixerat legitimis portio-
bus sicut alia soror, prout Bart. ibi, & in cōf. 168.
quidam habens, & vide Afflict. in decis. 371. nu.
4. nihil mirum si videatur satisfactum statuto, sed
quādo pater solum dotem destinauit absque il-
lis qualitatibus, de quibus in d. l. Theopompus,
tunc dicitur solum adimpleuisse votum genera-
le, & sic non est satisfactum dispositioni statuti,
licet sit satisfactum volūntati patris, vt dixi supra
in dist. ad primum.

Dices, quod in d.l. Theopompus non cōstat de voluntate patris, qui voluerit filiam suā tradi: Dico quod hoc est probabile ex prima figura, quia pater priorem filiam viro coniunxit, ex qua prima figura; in futurum conijetur huius in veris sed prima figura, C. de adul. ed. l. precibus, C. de probat. l. ab eo ff. de cod. tit. l. vltimis enim stat. ut traditur cap. de cōsultationibus de iure patron. cum similibus cōcessis per Dec. in cōsil. 3. 16. per Alex. in l. si h. h. s. l. iij. num. 3. in fine infra eodem.

Denique in ista quæst. consideremus aliquas distinctiones generales, quibus vtraque opinio possit defendi. Prima distinctio aut loquimur de dote similiter relicta, in qua non est processum ulterius, sed illa sit in puris terminis destinationis, & sic antequam tradatur, & sic est vera opinio, quam firmavimus contra communem, & sic intellige dicta Bar. in l. de divisione, in fine inf. cod. vel. soluto, aut gradum non processit, & maxime, quia illud verbum dotata in statuto debet intelligi cum effectu, qui effectus a numeratione exauditur. Aut loquimur de dote, quæ non remanet in finibus destinationis, sed in ea, quæ effectum habet a traditione media, vel quæ parata est solutioni, & tunc vera est communis sententia, dummodo parata sit cum forma l. acceptam C. de vfr. vi. dixi supra. Et pro hac concordia vide Alex. in l. si duo Pio 3. sic quoque num. 8. an si ff. de re iud. Bart. & ceteras in l. cetera 3. sed & si de leg. 1.

Secunda distinctio, aut loquimur ex vi comprehensionis, aut ex vi extensionis. primo modo illa cui destinata est dos, licet improprie dotata ex dictis supra, & improprie dotata, ex vi comprehensionis, non potest cōiungi in statuto loquente de muliere dotata, quoniam si h. dicitur dotata, & verba statuti, loquuntur in casu vero l. si. C. de hui qui ven. et impetr. & non in casu ficto l. 3. s. h. c. verba si de neg. gest. Secundo modo ex vi extensionis, filia dotata improprie comprehenditur in statuto excludente, dotata a successione patris, quia etiam quod sit odiosum, & correctorium iuris communis secundum Doct. tamen licet est extensio, etiam incorrectioris, & exorbitantibus ex identitate rationis ad casum contentum lato sumpto vocabulo gl. in Clem. 1. vel. eligatur de elect. Et semper videtur eadem ratio, quia habet dotem suam sicut si esset nupta, & pater exercuit officium dotandi in ea, in quantum potuit. Et de plano procedunt, si constabit eandem rationem militare in vtroque casu. Verum si non bene constabit, puta, quia poterat esse plures rationes, & non est eadem ratio in filia, quæ habet actionem, & in illa, quæ habuit istam dotem, tunc in dubio dicitur non militare eandem rationem, & facilius nuberet, si pecuniam præ manibus haberet. Et hæc limitatio est Bolognetti. hic in rub. ou. 138.

S V M M A R I A

Q U A S T I O N I S T I A T I A I.

1. **D**os, & matrimonium est, si interne niunt verba de præsentii.
2. **S**tatutum de lucro dotis habet locum in uxore desponsata non traducta ad dotum, neque cognita carnaliter.
3. **S**tatutum de lucranda dote non dicitur onerosum, ff. nu. 23.
4. **L**eges quor loquantur de lucro dotis.
5. **M**arius quod lucratur ex dote, dicitur habere titulo lucratio non oneroso.
6. **P**actum de lucranda dote qui teneant requirere insinuationem.
7. **F**ructus dotis, aliquando dicuntur cedere lucro mariti.
8. **C**ausa in dubio demonstrat causam proximam, ff. immediatam.
9. **M**aritus, & matrimonium sunt proxima causa lucri dotis ex statuto.
10. **C**ausa proxima semper attenditur.
11. **L**ucrum doti debetur, etiam si momento matrimonium duraverit.
12. **L**ucrum dotis dicitur venire ex mera legis voluntate.
13. **L**ucrum dotis dicitur adventitium, non ex causa onerosa.
14. **M**aritus potest remittere lucrum dotis, ut merum lucrum.
15. **S**tatuti de lucro dotis quæ sit vera ratio.
16. **M**atrimonium absque introductione ad dotum, ut dicatur legitimum.
17. **M**atrimonium non facit defloratio, sed conjugalis pactio.
18. **S**tatutum de lucranda dote habet locum in dote presumpta.
19. **A**rgumentum de rebus ad personas valet.
20. **D**os dicitur ante copulam, & ante introductionem.
21. **S**tatutum quod uxor lucratur tertiaris habet locum in uxore desponsata.
22. **D**os, & donatio propter nuptias in pari dispositione dicuntur procedere.
23. **T**itulus C. unde vir, & uxor, habet locum

CUM

1. cum etiam in sponsa de presenti.
- 24 Mater contrahens sponsalia de presenti desinit esse tutor filiorum.
- 25 Maritus quod lucratur per mortem uxoris, dicitur lucrari, etiam si fieret monialis.
- 26 Matrimonium non esse ante translationem vel copulam, qui teneant.
- 27 Statuta de lucro dotis, an id faciant propter onera.
- 29 Maritus potest sustinuisse onera matrimonij absque translatione ad domum.
- 30 Verba statuti intelligenda sunt in proprio significato.
- 31 Matrimonium initiatum per sponsalia, sed confirmatur per copulam.
- 32 Usus communis loquendi attenditur in statutis.
- 33 Matrimonium contratum per verba de presenti venit in proprium significatum ipsius.
- 34 Vini appellatione venit qui cognouit carnaliter uxorem.
- 35 Matrimonium quod ad essentiam non requirit copulam.
- 36 Matrimonium quando fuerit institutum à Deo.
- 37 Matrimonium per verba de presenti contratum praefertur alteri cum copula.
- 38 Matrimonium contratum sed non consummatum Papa an possit dissolvere.
- 39 Matrimonium quando sit indiuiduum.
- 40 Matrimonium consummatum per copulam non reperitur à Deo dispensatum.
- 41 Matrimonium consummatum, et non consummatum, ut differant.
- 42 Matrimonium non consummatum per carnis copulam posse dissolui per Ecclesiam.
- 43 Copula in matrimonio an requiratur ad sobolem procreandam.
- 44 Statutum de lucro dotis an eos tantum comprehendat qui possunt generare filios.
- 45 Statutum de lucro dotis an habeat locum quando uxor à principio esset senex.
- 46 Gloss. in l. praeibus C. de impub. substit. est communiter reprobata.

- 47 Conditio si sine liberis decesserit, verificatur etiam in eo, qui non potuit habere liberos.
- 48 Statuta satisfacta per matrimonium contratum per verba de presenti.
- 49 Uxor, et concubina quomodo conueniant.
- 50 Statutum quod uxor lucretur tertiariam non habet locum in desponsata.
- 51 Statutum de lucro dotis, et de donatione propter nuptias, quomodo conueniant.
- 52 Statutum loquens de marito habet locum in uxore.
- 53 Copula carnalis, et transductio non mouent statuentes de lucro dotis.
- 54 Maritus an lucretur de dote pro ea quantitate, quam expendit.
- 55 Auth. dos data C. de donat. ante nupt. quomodo procedat.
- 56 Mulier lucratur totam donationem propter nuptias si nihil promissit, sed si promissit, lucratur pro quantitate tradita.
- 57 Expensa mariti non intelliguntur facta relatiue ad dotem.
- 58 Onera matrimonij habens relationem ad fructus dotis.
- 59 Maritus non lucratur dotem quando non traduxit uxorem culpa mariti.
- 60 Uxor parata ad obsequium matrimoniale lucratur dotem, etiam non sequuto.
- 61 Uxor nil lucratur quando non fuit carnaliter cognita eius culpa.
- 62 Uxor potest recusare pati maritum inoffirmum.
- 63 Uxor quae habet arctum instrumentum naturae non lucratur vigore statuti.
- 64 Uxor quae sponte iuit ad domum mariti infirmi, an lucretur ex statuto.

QUAESTIO QUARTA.

Virum statutum quod mortua uxore sine filiis, maritus lucretur dotem habere locum in uxore desponsata non cogita carnaliter, neque transducta.

S. Vocedit altera quaestio. Virum statutum quod mortua uxore, maritus lucretur certam partem dotis.

1. **dotis, habeat locum in vxore desponsata non dñi**
 cognita, neque traducta ad domum. Ex cuius
 resolutione apparebit, vtrū dos verē dicatur con
 stante matrimonio, sed non consummato. Quam
 questionem mouet hic Soccr. vester nu. 43. vtrū.
 Circa secundum, & Iacob Ripa nu. 68. & 69.
 2. **Acurius est auctor magis communis opinionis in**
 3. **auth. de nuptijs §. nuptias, in vers. affectus. vbi qd**
 si interuenisset, verba de presentē, est matrimoniu.
 & dos. Si verō verba de futuro, tunc erit matri
 monium, quando traducetur ad domum viri.
 Sed ipse non format questionem de statuto Bar.
 verō in l. nihil ff. de act. rerum. amot. non aliter
 allegando gl. dicit, quod hoc statutum t habet
 locum, etiam si cum vxore nō habrauerit, si per
 verba de presentē matrimoniu sit contractum.
 4. **Hinc opinionem sequitur Cyn. Bal. Fulg. Castres.**
 in l. non sine. de bonis quæ lib. Bal. & Ang. in l.
 solet §. quæ virum ff. de his qui not. infam. Bal. in
 l. Deo nobis. col. 2. vers. fed iuxta hoc pone C. de
 episc. & cler. & ibi Castren. in fi. & Fulg. dicit se
 ita consuluisset Bal. in l. sancimus C. de nupt. Cu
 man. in l. cum dotem §. transgrediamur ff. solu
 to matr. Castren. in l. si donaturus §. 1. & ibi las
 col. fin. ff. de condit. ob. caus. Castren. in l. sed hoc
 ita §. 1. ff. de re iudic. & in l. si antequam legit si
 mul cum l. de diuisione col. si infra codic. & in l.
 si marito §. trans. eodem, & in l. cum fuerit ff. de
 cond. & demonst. & ibi etiam Soccr. Roman. in
 l. 1. C. vnde vir. & vxor. Aretin. §. muptiæ autē
 instit. de patria potest.
 5. **Et pro hac opinione consulerunt Bald. in consil.**
 110. incipit consuetudo vallat. vol. 2. l. et consil.
 110. quod vir non lucratur. vol. 7. & consil. 218 ad
 videntiam, prope finem vol. 3. & semper allegat
 Bar. in d. nihil. & seipsum in d. Deo nobis. & in
 consil. 467. factū tale dignoscitur vol. 4. Castren.
 in consil. 144 super primo quesito vol. 1. & consil.
 433. visis scripturis in 2. dub. vol. 3. Corn. in consil.
 140. beate meo iudicio vol. 4. Soccr. in consil. 223. vo
 lum. 2. & consil. 8. vilo elegans vol. 3. Ruyn.
 in consil. 58. nu. 4. vol. 3. Dec. in consil. 260. quæ
 ritur breuiter num. 3. Rub. in tpo consil. 19. firmat
 hanc opinionem, & etiam appellat magis commu
 nem, & magis veram. Bald. nouell. in tract. dot.
 parte 6. priuileg. 37. Campeg. in tract. douū §. par
 te col. 7. vers. statum de lucranda dote. Mathe
 filan. singular. 74. incipit. Nota quod statutu dis
 sponens. Couar. ad l. lib. decret. parte 2. c. 1. nu. 4.
 Et quod Ripa nu. 68. dicit communem. Omnes
 repetentes dicunt magis communem. Et seculi
 du ista opinioem magis communem et la
 tus docetur per Afflict. io decis. 61. nu. 4. & 5.
 6. **Pro hac communī multas inducunt rationes. Prima**
 7. **ratio hoc statutum t est lucratiuum, ergo debet**
 8. **marito, etiam antequam traducat vxorem ad**
 9. **domum. Consequenter probatur, quia aliter ef**
 10. **feret onerosum, & deberetur marito propter oner**
 11. **os, & maritus debetur per se solum consensum de pr**

12. **sentij d. §. nuptias in auth. de nupt. Antecedens pro**
 13. **batur per text. in l. si ab hostibus t §. siia verlu**
 14. **crificare infra eodem in l. quoniam §. ad hanc, in**
 15. **ver. lucra C. de secundis opt. in l. sed si alia lega**
 16. **in princip. in vers. dotem mariti lucro cedere ff.**
 17. **de bonis datat. in l. cum vir ff. de usucap. in vers.**
 18. **si tota dos mariti lucro cessit in l. peratius §. si ma**
 19. **ritus de relig. & sumpt. funer. in vers. si maritus**
 20. **lucratur dñem, & in l. sic pro rata §. fin. ff. eod. in**
 21. **vers. id enim lucrari videtur, & in l. si mulier ff.**
 22. **ead. in vers. licet lucrari dotem sapia, & in l. iunia ff.**
 23. **de iure dor. in vers. contentus in retentionem lu**
 24. **cri dotis exteris rebus, & in l. fundum ff. de fun**
 25. **dotal. in vers. & dos lucro mariti cessit, &**
 26. **in l. cum quis uxori ff. de dote prelegata in vers.**
 27. **dotem fuerit lucratus, & in l. ex more C. de pact.**
 28. **conuent. in vers. lucrari, & in l. §. illo procul du**
 29. **bio C. de rei vxor. act. & in l. fin. §. simili in tribus**
 30. **versiculis C. de iure dor. & in l. pen. §. fin. in fine ff.**
 31. **quod falso tut. & in l. §. si verō C. de imposi. lu**
 32. **crat. descript. lib. 10. & §. 1. vers. prospeximus in**
 33. **auth. de non eligendo secundo nub. & §. 1. vers.**
 34. **duo iugur, & §. sed etiam, vers. si verō incertum,**
 35. **& §. si miores, vers. si igitur in fine, & §. has ita**
 36. **que, & §. deinceps, & §. soluto, & §. si verō si sobo**
 37. **les, & alibi sepius in tit. auth. de nuptijs, & §.**
 38. **quia verō plurimas in auth. ut liceat matri, & a**
 39. **uiz, & §. quia verō quidam, in auth. eod. tit. &**
 40. **§. 1. in auth. de equalit. dot. & c. fin. de donat. in**
 41. **ter aurum, & vxor. qui omnes textus quod mari**
 42. **tus lucratur post mortem uxoris, siue ex pacto,**
 43. **siue ex statuto, lucrum appellant, & apparet ex**
 44. **verbis ipsius statuti, quod mortua uxore, mari**
 45. **tus lucratur, &c.**
 46. **Item probatur ex locis doctorum, Nam Angel. in**
 47. **§. scripto in fine in auth. de nupt. dicit, quod lu**
 48. **cratur meritis t ex dote, dicitur habere titulo lu**
 49. **cratiuo, quia si uictus dōis habet propter onera**
 50. **matrimonij, pen. in fi. ff. quod falso tut. Idem vo**
 51. **lucio. a Monte Sperello io auth. ex testamento**
 52. **C. de collat. Soccr. in consil. 223. circa presentem**
 53. **in h. uol. 2. las. in consil. §. 8. in vers. Nec prædictis**
 54. **uol. 1. & in consil. 215 in questione, que versitur**
 55. **col. 2. vers. Nec obstat uol. 1. Bald. sihi contrarius**
 56. **in hoc in consil. 276. verba statutorum cola. uol.**
 57. **3. licet contrarium teneat in consil. 184. si qua mu**
 58. **lier uol. 31.**
 59. **6. Ideo plerique uoluerunt, pactum t de lucranda**
 60. **dote, quod idem est, quod statutum requirere**
 61. **insinuationem, sicut requirit quælibet mera sim**
 62. **plex donatio, Azo. Cyn. & Bald. in l. si. C. de iure**
 63. **dot. Anton. de Cauario in tract. de insinuatione**
 64. **que ff. 39. & seq.**
 65. **Sed ad iura allegata in contrarium potest respondere**
 66. **pro ut respōdit Roman. in l. si donaturus ff. de**
 67. **cōdit. ob. caus. quod ibi improprè dicitur: lucru**
 68. **7. Nam & aliquando fructus dotis t dicuntur co**
 69. **cedere lucro mariti propter oneribus C. de iure dot. l.**
 70. **2. & quæ ex stipulatu. vers. si uictus C. de iure dot.**

- ad. Et tamen non est dubium eos deferuire propter onera matrimonij. Aliter, Respondet Ias. ibi, quod dicitur lucrum habere respectu ad tempus quo deferuit. Ad mortem uxoris, quia cum deferuit, cessant onera, sed si respiciamus ad onera presentia, non dicitur lucrum, sed onus.
- Contra has responsiones, sic replicari potest; Causa
8. ¶ in dubio demonstrat proximam, & immediatam, sed ipse maritus, & matrimonium dicuntur causa huius lucri, ergo sunt causa proxima, & immediata ipsius, ergo non onera, & ita est lucrarium, & non onerosum. Hoc est argumentum Decij in l. in eo quod vel i. vbi tenet hanc opinionem ff. de reg. iur. Maior probatur in l. socii qui in eo §. si, ff. pro soc. & l. sequi. & l. lege Censoria ff. de verb. signific. & hanc iura, in casu nostro loquendo inducit Aret. in l. si ante eum, fin. in fra. eodem. Minor probatur quod ipse vir, & matrimonium sunt causa huius lucri, ut notat Bald. in auct. ex testamento vers. 13. capitulum C. de collat. & pro hoc est textus in l. cum quis §. 1. ff. de dote praeleg. vbi dicitur, quod matrimonij causa si lucratus est, & ita per illum textum voluit Bald. novell. de dote. parte 6. privileg. 37. & Socci. in d. conf. 2. 3. col. pen. in vers. confrenatur vol. a. l. 1. semper attenditur causa ¶ proxima Bald. de hoc casu loquens in l. 2. ff. fam. hereticis, per iura, quae allegat, & in d. auct. ex testamento per l. sed & si plures §. in arrogato ff. de vulgar. & pupill.
9. ¶ Confirmatur, quia lucrum ¶ dotis debetur, etiam si momento matrimonium duraverit Bal. per illum textum in l. non tantum C. de legat. breuius ergo temporis non impedit lucrum cadere marito, ut si communis opinio de qua testatur Ias. ibi, ergo non considerantur onera matrimonij pro causa, quia onera non scribuntur momento temporis. Item confirmatur, quia lucrum hoc dotis dicitur venire ex mera legis voluntate, & provisione, pro quo induco textum in l. 3. ff. de interdict. & relegend. sed lex ipsius operatur l. cum ad praefectos ff. si cert. pet. C. pro in repet. l. si is qui pro emptore nu. 60. ff. de usufructu.
10. ¶ Confirmatur, quia aduentum non dicitur ex causa onerosa, sed hoc ¶ lucrum dotis dicitur aduentum, ut notat Bart. & Cuman. in l. cum dojem §. transgrediamur in fin. infra eodem. Ad hoc est text. in l. 1. C. de bon. quib. lib. vbi Bart. & Bal. Idem Bald. in l. si donaturus §. 1. in princip. ff. de condit. ob caus. & in d. l. 2. vbi etiam Salyc. C. fam. hereticis, Aret. in l. 1. C. de inoffic. test. Dec. in conf. 66. in princip. & conf. 460. & allegatur pro hoc l. dorem ff. de Castrens. pecul. glan. l. sentis in ver. dorem C. de bon. quib. lib.
11. ¶ Denique confirmatur, quia maritus ¶ potest istud lucrum uxori remittere, & plures existit merum iuratum Alex. in l. si socer §. lapus infra eodem Socci. in conf. 114. vers. ad 2. rationem vol. 1. Dec. in l. in eo ff. de reg. iur. & in l. 1. C. de secund. nup. & in

- l. reprehendenda C. de inoffic. & subf. & in conf. 67. & 166. & conf. 377. latissimè. Et dicit Bald. 17. novell. in 6. parte. privileg. 38. ¶ quod dicitur principalis ratio ipsius statuti non est compensatio onerum matrimonij sed alia potest adduci ratio, ut deferatur tale lucrum marito in solatium amicitiae dilectae coniugis, sicut in solatium amicitiae filij fratris consultum Tertullianum, & successionem matri deserti in l. ad tertull. in princip.
- Secunda ratio principalis. Illud est matrimonium legitimum, quod consequitur privilegium sibi a iure concessum, sed matrimonium ¶ absque traditione ad domum dicitur legitimum, ergo matrimonium absque traditione consequitur privilegium a iure concessum; Maior probatur per textum in l. 1. in princip. ff. de vir. & vxor. vbi ad hoc ut maritus consequatur beneficium illius bonorum possessionis a praetore introductum, ¶ necesse est, quod legitimum sit matrimonium, & quod legitimum consensu contrahatur, aliis si iniustum fuerit, & non legitimum, nequaquam peti poterit; Et ratione subdit ibi rex. nihil enim capi propter iniustum matrimonium potest, sufficit igitur, ut consequatur illud beneficium a lege concessum, quod matrimonium sit iustum. Minor probatur per textum in c. cum iniunatur 17. q. 6. 2. vbi de foratio ¶ matrimonium non facit, sed coniugalis pactio, & ipsa traditio, ad hanc quidam extrinsecus est, ut concludit Abb. in c. ex parte nu. 26. de rescriptis. & Aret. in conf. 14. 2.
18. Tertia ratio, statutum ¶ de lucranda dote, habet locum in dote praesumpta, sed in qua contrahit per verba de praesenti, & non tradit, est maritus praesumptus, ergo matrimonium praesumptum comprehenditur sub hoc statuto. Maior probatur per textum in l. dorem quaz. & l. diuus ff. de iure dot. & consultus Cuman. in conf. 109. & Paris. in conf. 34. nu. 1. vol. 3. quia praesumptio innuitur vtriusque l. si ff. de eo quod met. caus. Minor probatur per text. in l. pen. ff. de donat. inter virum, & uxorem, in l. cum fuerit ff. de condit. & demonst. in l. nuptias ff. de reg. iur. Nec valet dicere quod maior loquitur, de dote, & minor de marito,
19. Quia replicatur, quod licitum est arguere ¶ de rebus ad personas l. qui plures liberos ff. de vulg. Bart. in l. miles ita §. 1. ff. de milit. testam. Ias. in l. si ex toto §. si ita scriptum nu. 6. de leg. 1. & in l. vinum si cert. pet. Et pro hac opinione facit, quia etiam aore copulam, ¶ & aore traditionem dicitur proprie dote, & proprie matrimonium l. denique, & l. sequi ff. de iur. nupt. na. pias ff. de reg. iur. Castrens. & Ias. in l. si donaturus §. 1. ff. de condit. ob caus. Roman. in l. 1. C. de vir. & vxor. Aret. in d. §. fuerat, & ibi diffut. Ias. in l. de aet.
- Quarta ratio principalis, Statutum quod vxor ¶ prae moriente viro lucratur tertiarium, siue antefatum habet locum in vxore deponsata per verba de praesenti, sed non tradita ad domum, neque carnaliter ¶ cognita, ut prae moriente marito, vxor de

Jam lucretur, ergo statutu quod maritus lucretur dotem præmoriens vore habet locu in vxore desponsata, sed nondum traducta, neque cognita: Consequentia est necessaria, quia quæ dicitur sponuntur de dote, & disponuntur de donatione propter cupias lvi. adhuc C. de iure dot. authenticas data C. de donat. ante nupt. Et eam ex natura correlatiuorū l. j. C. de suppress. lib. 10. Antecedens probatur in specie per Grammat. decis. 103. nu. 89. & per addentes ad consuetud. Neapolitane incipit Quartam, super verbo à quondam viro suo, in additione quæ incipit hoc pro veritate fol. 153. Et quod valeat talis donatio, tenet Azo in summa C. de donat. ante nupt. in fine, etiam si facta sit sponse per verba de presenti non dum traducta ad domum, neque cognita, & sequitur Imola in l. si fover & l. iur. in f. eod.

33 Præterea titulus ¶ vnde vir, & vxor habet locum non solum in vxore traducta, & cognita, sed etiam in sponsa sola de presenti, vt per Bal. in l. j. Cunde vir, & vxor col. fi. & Curt. lun. ibidem, col. 2. dicit hæc esse communem opinionem: Idem Curt. in auth. præterea colum. 1. eod. ut. & est ratio Rolandi in tract. de lucro dot. quæstio. 106. nu. 6.

34 Confirmatur, quia sicut mater ¶ mortuo marito non potest esse tutor filiorum cum pertransit ad secundas nuptias l. omnes ff. ad Tertull. ita etiam quando contraxit sponsalia de presenti, doctrina est Spec. in tit. de iure & nunc dicendum. vbi l. item expicitur, item contracto matrimonio per verba de presenti, statim mulier efficitur de foro viri, etiam antequam tradatur ad eius domum gl. notu. l. ea quæ in 1. ff. ad mun. cip. & in l. cum te C. de donat. ante nupt. Alex. in l. cum quædam puella ff. de iurisdi. om. iud. Ruy. in conf. 38. col. 1. vol. 3.

Et pro hac opinione est textus in terminis in l. Deo nobis C. de epis. & cler. in vers. & hoc tantummodo l. ubi nomine, vbi illud quod maritus ¶ lucretur per mortem vxoris, lucretur etiam si ipsa ingrediatur monasterium, & sic antequam carnalis copula præcesserit, ergo ibi est casus, quod ad lucrandam dotem non requiritur copula, vt dixit ibi Bald. quia ille vers. remanet in correctus ante copulam carnalem, quia post copulam non posset separari coniugium, neque essentialiter, neque quoad seruiciu altero ex cis relincente.

Et retenta hac opinione affirmatiua, remanet, quod: contracto matrimonio per verba de presenti, etiam antequam vxor ducatur ad domum viri, vel carnaliter cognoscatur, dicitur verè dos, & verè matrimonium, prout dicit textus in l. denique & l. seq. ff. de ritu nupt. & §. nuptias in auth. de nupt. & satis est probatum.

Contrariam verd partem si. non aliter esse dotem, & neque matrimonium ¶ nisi vxor tradatur ad domum viri, vel carnaliter cognoscatur, tenent Salyc. in l. cum te C. de donat. ante nupt. Socco,

Sen. in l. cui fuerit ff. de cond. & de iur. testat. Cuman. in l. de diuisione, & in l. si cum dote §. transgrediamur infra eodem, Marfil in l. 1. in princip. ff. de secans. Abb. in c. tertio loco de præsumpt. & in c. ex publico de conuers. coniugat. & in c. fili. t. per totum Fel. in rubr. de sponsal. colum. 1. qui dicit esse communem opinionem Ancar. c. 1. de sponsal. & consulerunt pro hac opinione Corneus sibi contrarius in conf. 248. col. 4. vol. 2. Dec. in conf. 67. col. fi. & conf. 360. col. fi. ubi testificatur cetera Bartolum esse communem, & in conf. 377. col. 1. l. hanc sententiam tanquam magis communem, & magis obseruatam, & consuetudine roboratam tenet Paris. in c. 62. col. 4. vol. 4. & eam quoque magis communem dicit Brun. in tract. de sponsal. conclus. 1. col. 7. & Practica Papien. in forma libelli, quæ vxor agit ad dotem vers. vxor quoddam.

Huius opinionis rationes sunt istæ.

27 Prima ratio. Statutu ¶ deferentia lucrum viro post mortem uxoris, id quidem faciunt propter onera matrimonij, sed maritus, qui non adhuc traduxit uxorem ad domum suam, non sustinet onera matrimonij, ergo maritus, qui non adhuc traduxit uxorem ad domum suam, non comprehenditur sub statuto. Maior probatur his locis doctorum. Bart. in tract. de duobus fratribus, in quest. 5. Bald. in l. non siue, & ibi Fulgos. in fine. C. de bonis quæ lib. Bald. in l. 1. C. famul. heretic. & in l. si cum dote §. si pater propè finem, in f. eodem in cap. super licent. vers. & quid dices. de rescript. Et in margarita Innoc. in ver. Dos. in 1. vers. dos data filie Salyc. in l. cum te C. de donat. ante nupt. Franc. de Aret. qui dicit hæc esse communem in l. si ante nuptias col. fin. infra cod. Socco. in l. de diuisione col. 1. infra cod. Cremens. singulari 154. statuto exuetur.

Et ita consulerunt Bald. in conf. 79. c. si talis est. 1. Zeno. col. fin. vol. 1. & confil. 327. factum sic proponitur. vol. 4. & confil. 53 quædam domina Richabella vol. 5. Angel. in conf. 180. præmittit ad euidentiā col. 1. Abb. in conf. 79. stante statuto quo exuetur. vol. 2. Roman. in confil. 471. lucrum autem ex dote, Cuman. in confil. 48. statutum Florent. Castren. in conf. 59. pro pleniori responsione col. 1. vers. secundo videndum. vol. 2. Cepolla in conf. ciuili 7. vers. tertio præmittit. Socco. in conf. 114. vso testamento col. 2. vers. his non obstantibus vol. 1. Corn. in conf. 1. colum. j. vol. 4. Dec. in d. conf. 67. & d. conf. 401. l. si in confil. 35. statuto ciuitatis vol. 1.

Respondetur huic rectioni, non esse veram maiorem, & patere ex his quæ dicta sunt supra in prima ratione pro altera opinione, vbi quod onera ¶ matrimonij non sunt causa ipsius statuti, sed maritus est causa proxima, & immediata statuti, ut magis inueniuntur homines ad contrahendum matrimonium, & mulieres facilius reperiunt maritos, vt per Castren. in confil. 155. vol. 1. & confil.

149. col. in fine. Ripa hic no. 69. ver. secundum fundamentum. Neque esse veram minorem.
- 99 quia aliquando maritus potest substituisse altera matrimonij absque traditione ad domum, puta in faciendo vestes, & emendo alia ornamenta muliebria alicuius valoris Arca. in §. fuerat. in. sic. de oct. arg. l. creditor §. inter maritum & man. dati, sic etiam potest accedere e contra ut fructus docis, & ipsa dos non sufficiant ad onera matrimonij inchoandi, seu inchoati, & carnalis copula consummatur, ergo onera non sunt causa proxima, & immediata istius statum, quia tunc deficiente causa non dclineret dispositio, e contra regulari. c. cessante. Et hanc doctrinam Angelus sequitur Camped. de dote parte 5. quæst. 13. Cuman in d. l. si cum dote §. transgrediamur inf. cod. Alex. in cons. 13. col. 1. in ff. vol. 7.
- 30 Secunda ratio verba §. statuti intelligenda sunt in proprio significato 1. 3. hæc verba ff. de neg. gest. sed matrimonium quod est consummatum per copulam carnalem dicitur verè, & proprie matrimonium, ergo matrimonium consummatum per copulam carnalem est illud quod comprehenditur sub statuto. Minor probatur per textum in c. ex publico, vbi Abbas col. 2. de conuers. coniug. & in cons. 1. col. 1. vol. 1. l. y. in d. c. tertio loco de presump. & in rubric. de sponsal. quia antea carnalem copulam iura appellant sponsum, & sponsam, & non maritum, & vxorē Anar. in cons. 1. col. 3. item quia initiatum matrimonium per spūsalia, sed per carnis copulam confirmatur c. statutu §. c. sedum 17. q. 2. Dec. in l. nuptias de reg. iur. & in cons. 347. col. 2.
- 31 Item probatur, quia ex communi vfu §. loquēdis, qui vt dictum supra attenditur in statuto, maritus, & vxor intelliguntur consummati matrimonio per copulam carnalem Albi. in rub. de sponsal. & in d. c. si ex publico. & in c. si inter, & in c. fin. de sponsa duorum. Fel. in d. rub. de sponsal. lib. & in d. c. tertio loco.
- 32 Confirmatur, quia in proprie §. significato matrimonij non venit matrimonium contractū per verba de presenti gl. in c. cum initiatu 17. q. 2. Et ideo dicunt Theologi inter Gloriosissimam Virginem Mariam, & Ioseph fuisse matrimonium quantum ad sanctificationem, non autem quantum ad significationem matrimonij. Confirmatur etiam de iure civili per textum in l. vxores, & l. seq. & l. liberorum ff. de his qui not. infam. vbi appellatōe viri, i. vel marii videtur comprehendī ille qui cognouit eius vxorem carnaliter, de cuius seminis perturbatōe dubitatur, quia infra annum maritari non potest illa verò, quæ non fuit cognita, statim potest remaneri, quia ratio perturbatōis seminis tunc cessat, & sic non proprie dicitur maritus, qui nō cognouit carnaliter. Confirmatur per textum in §. si vxor in fine instit. de noct. vbi sponsa patris mei non dum cognita carnaliter non dicitur nouerca mihi, neque sponsa filij mei non dum cognita dicitur nurus mea.
- Sed responderetur quod quod ad essentiam, & perfectionem matrimonij §. non requiritur copula, vt dicit gl. in d. c. cum initiatu 17. q. 2. sed copula deferunt ad significationem matrimonij: est igitur verum matrimonium absque copula, vt probatur in cap. 1. de voto lib. 6. quia matrimonium §. 6. fuit institutum à Deo in paradiso terrestri in statu innocentie, & sic tempore institutionis consummatum non fuit, & si requireretur copula, inter Gloriosissimam Virginem Mariam, & Ioseph non fuisset verum matrimonium, cuius contrarium probat fursina Angelica in ver. matrimonium in 2. §. 3. Item primum matrimonium 37. §. per verba de presenti contractum prefertur: matrimonium secundo loco contractu in quo sequitur sit copula carnalis c. si. de spūsalia duorum.
- 38 Item quia matrimonium §. contractū, sed non consummatum, Papa nō potest dissolvere, neque in eo dispensare, vt notat Abb. in d. c. ex publico in fine de conuers. coniug. & firmat Io. 1. up. in tract. de matrim. & leg. & probat Iacob. Almain. in lib. 4. sent. dist. 30. q. 2. & addentes ad Dec. in l. nuptias ff. de reg. iur. in additione quæ incipit consumpto, probant vanam esse illam differentiationem de matrimonio consummato, & non consummato, quia etiam ante eius consummationem, & legitimum matrimonium. Item c. si. de frigid. & malefic. & in c. 1. & c. 2. de matrimonio cōuadito contra interdict. eccles. & in c. per tuas qui fil. sint legit. expresse probatur dici matrimonium copulatum sine coitu. Item in iure ciuili probatur idem in l. si ex vancus ff. de condit. ob. caus. in ver. maiumonio copulato, vbi constat ea verba significare matrimonium contractum, & adhuc allegat illum textum post alios c. orn. in d. l. non sine in fine C. de bonis quæ lib. & Tiraquell. in ver. donatione largitus numc. 124. C. de reuoc. donat.
- 39 Et si diceretur quod matrimonium §. iure diuino est indiuiduum, quando per copulam est consummatum, potius quàm vbi solo consensu est contractum, quia per copulam sunt duo in carne vna, quæ est potissima causa reddens matrimonium indiuiduum c. verum de conuers. coniugat. Et habet tunc suum complementum. sed procreandam sobolem, & cuiusdam fornicationis, quæ in copula consistit. Imò non refertur à Deo dispensatum §. in matrimonio copulato, sicut reperitur dispensatum in matrimonio simpliciter contracto. d. c. verum, & c. ex publico de conuers. coniug. Et sancta mater Ecclesia facit diffinitionem inter matrimonium §. cōtractum per copulam, & matrimonium simpliciter contractum, vt ibi Præposit. Soccin. in cons. 88. vol. 1. Ripa. in lib. 1. responsum cap. 1. & 2. Cagnol. in d. l. nuptias nu. 6. ff. de reg. iur.
- Respondetur Ecclesiam declarasse matrimonium

55 Quia dico hęc procedere quando uxor ꝑ promi-
sit dotem ex pacto, vel dedit, dotem, sed si mulier
56 ꝑ nullam dedit dotē, neque promisit, & sibi con-
stitutum est antefatum, tunc lucratur totum an-
tefatum, siue tertianam, vel donationem, ut li-
bet vocare, ita dicit gl. notabili l. lege leonis C.
de pact. dotal. in vers. quid si in dotem nihil pa-
ctus est, & ita est casus decus per Afflict. decif.
242. & tenget eam in decif. 333. licet etiam in
multis casibus dote promissa, & non soluta mu-
lier lucratur totum donationem propter uupias,
quos casus recenset Afflict. in consue. regni quæ
incipit Mulier quæ dotarium, & in c. s. donare
qualiter of. feud. alien. pot. & io c. i. num. 74. do-
nat. succed. feud. Ergo licet expensæ ꝑ mariti ef-
57 fent pauca adhuc debet lucrari dotem integrā,
cum non sint factæ relatiuē ad dotem, sicut do-
ratio propter nuptias fit relatiuē ad dotem, d. au-
th. dos data, & ideo hæc est ratio requiritis, quæ
fortius mouere debet. Forſan hoc dictum de par-
te procederet in fructibus dotis, ad quos habent
58 relationem ouera ꝑ matrimonij, non in ipsa do-
te, Angel. in s. scripto, in auth. de nupt. & dicit
supra.

Limitarem tamen istam conclusionem, quando mu-
liet non esset ducta ad domum mariti, culpa ip-
59 sius mariti, ꝑ nam tunc quia paria sunt uolles si-
ne causa recipere, vel recepta sine causa repudia-
re l. i. ubi empti C. de repud. licet si repudiasset non
lucraretur dotem, ita si absque causa recipere no-
luisse: pro quo faciunt, quæ dicit Napodanus in d.
Conſuetud. Neapolit. in ꝑ. Quartam. in ver. a
quondam viro suo col. 7 in s. & ita tenet Bold. in
conf. i. to. consue. uol. num. 12. Nam qui recusat
onera matrimonij sustinere non potest dotem
consequi l. fin. s. utrumque C. de dot. promiss. &
vide addenses ad Mathesilao. io singulari 64.

Sed quid si fuisset ducta ad domum viri, & in ipsius
60 obsequio parata ꝑ ad actum matrimonialis, sed
non fuisse carnaliter cognita. Dico quod si mori-
tur maritus, ipsa consequitur antefatum, siue ter-
tiam in ex statuto. Napodanus in d. Conſuetud.
Quarta in glossa quodam viro suo, colum. 7.
Salycin. l. cum ꝑ te C. de donat. ante nupt. vers. u-
num tamen non promisso. Dec. in conf. i. 40. quæ-
rietur in eff. diu. siue. Hoc tamen limitatur ab
omnibus, quando non fuit carnaliter cognita cul-

61 pa ꝑ muberis, quia noluit permittere se cognos-
cere, tunc enim quart. non consequitur, ex quo
non deuit operam prout, ut debuit c. solet quæri.
3. q. 2. & ita tenet Napodanus ubi supra Intellegi
62 tur ista limitatio, nisi ex aliqua iusta ꝑ causa mu-
lier noluisse pati se carnaliter cognosce, puta, si
fuisset infirmus, vel ipsa mulier fuisset infirma,
quia propter infirmitatem non tenetur alter alte-
ri reddere debitum, ut notat Abb. in c. a. de con-
iug. reproforum. Et Syluest. in summa io. ver.
dehnum coniugale, & alij Summis. Et quia
senex semper cogit, adeo si nupisset senex videret

tur, quod semper posset negare debitum, quod
non credo verum in primis iurij senilibus, licet
sic posset, sed in hoc non habet multas replica-
tiones, sicut accidit iudicis.

63 Secundo limita, quando non fuisset carnaliter ꝑ
cognita, quia habebat arctum instrumentum na-
turæ, tunc enim licet traducta non lucratur an-
tefatum, quia potius habuit eam in fororē, quam
in uxorem c. laudabilem, & c. si acrimonia de frigid.
& malefic. C. ynan. l. pen. C. de repud. & pro-
batur in l. cum seruus s. si. & ibi not. ff. de iure dot.
Sed in hac limitatione est magna difficultas pro-
pter incertitudinem cuius culpa uulua non po-
tuit referari, an propter arctitudinem uxoris, an
propter impotentiam mariti, de quo dicam in l.
64 t. Et quid ꝑ si uxor iuit ad domum mariti infir-
mi, ex se ipsa, sponte, an lucratur dotem. Quod
non ex regula l. filiz mæ infir. eod. Et ita tenet
Napodanus in d. verbo a quondam viro suo uulua
34. & vide Franch. d. decif. 303.

S Y M M A R I A

Q V A E S T I O N I S Q V I N T A E.

- 1 D O s dicitur proprie soluto matrimo-
nio, secundum communem.
- 2 Fundus dotalis non potest alienari soluto
matrimonio.
- 3 Dotis actio datur soluto matrimonio.
- 4 Locutio proprie est illa, quam faciunt iur-
isconsulti eorum more.
- 5 Fundus dotalis soluto matrimonio an de-
sinat esse dotalis.
- 6 L. i. s. pen. in vers. ceterū ff. de ꝑ. facap.
pro dote intelligenti.
- 7 Verbum cessare quando denotet suspen-
sionem in actu.
- 8 Dos ut sit proprium patrimonium mu-
lieris.
- 9 Doti dominium soluto matrimonio ipso
iure reuertitur ad mulierem.
- 10 Dos dicitur respectu mariti soluto ma-
trimonio.
- 11 Dotis stipulatio non confertur in tempus
soluto matrimonio.
- 12 L. etiam ff. de fundo dotali intelligentia.
- 13 Verbum intelligitur denotare fictionē, et
quando fallit.
- 14 Verbum proprium, quando adiungitur
cum improprio, tunc natura improprij
alteratur.

D Verbum

- 15 Verbum esse est expressiuum veritatis.
 16 Pronepos non venit appellatione ne-
 potis.
 17 Verbum intelligitur cum verbo esse, vbi
 non denotet veritatem, & nu. 19.
 18 Verbum sit, est expressiuum veritatis,
 quando de per se ponitur.
 19 Dos soluto matrimonio non deseruit pro
 oneribus matrimonij.
 20 Regula cessate causa cessat effectus, quo
 modo intelligatur.
 21 Matrimonium dicitur durare in vidua.
 22 Matrimonium quando non dicatur am-
 plius causa dotis.
 23 Dos quomodo dicatur reintegrari.
 24 Proprie, & improprie quot modis dici
 possit.
 25 Matrimonium dupliciter dicitur in
 iure.
 26 Dos restituta improprie dicitur.
 27 Dotis accidentia ipsam non alterant.
 28 Actio de dote datur, ergo est proprie dos
 an valeat consequentia.
 29 L. si marito §. 1. ff. solut. matrim. intelli-
 gentia.
 30 Actio de dote quando nascitur, & an de-
 tur actio utilis pro dote.

QVÆSTIO QVINTA.

Solutio matrimonio verum dicatur proprie dos.

MOdò deueniamus ad quæstionē, quæ est pro-
 pria istius rubricæ, verum soluto matrimo-
 nio dicatur proprie dos, quam quæstionem expli-
 cat hic Soccin. nu. 56 & 60. & 73. l. si. nu. 9. &
 seq. in 1. lect. & io. 2. vlt. que ad num. 10. Rip. nu.
 70. In hac quæstione secundum omnes possunt
 considerari duo casus, vel antequam dos sit re-
 stituta, vel postquam est restituta. Nos quæri-
 mus de primo casu, an sit proprie dos. Commu-
 nū est opinio, quòd dicatur proprie dos, ¶ non
 autem improprie, vt testatur Soccin. num. 56.
 Bolognet. nu. 148. Ripa nu. 71. vers. Nam con-
 traria communis opinio Ruyn. num. 11. Soccin.
 Sen. nu. 10. dicit esse proprie dotem, & dicit idē
 tenere Paul. de Cast. sed non dicit verum, quia
 Castren. nō dicit proprie, vel improprie. l. si. hic
 dicit esse proprie dotem, & idem tenere Bart. in
 cons. 85. incip. Ioānes Parati per textum in l. etā

ff. de fundo dotali: sed Bart. ibi simpliciter loqui-
 tur, sed omisiss locis doctorum deueniamus ad
 rationes.

Prima igitur ratio pro communi est. Dos propria
 a constante matrimonio alienari ¶ non potest, sed
 fundus dotalis soluto matrimonio alienari non
 potest, ergo fundus dotalis soluto matrimonio
 est proprie dotalis. Maior probatur in §. 1. insti-
 t. quibus alien. licet vel non letiam ff. de fundo do-
 tal. l. 3. §. toties ff. de iure dot. Minor probatur per
 l. 1. in si. ff. de iure dot. vbi transit ad hæres mar-
 riti fundus dotalis cum onere, vt non possit a-
 lienari.

3 Secunda ratio, illa est proprie dos ¶ vbi est ac-
 tio dotis, sed soluto matrimonio est dotis actio,
 ergo &c. minorem probant per textum in l. si pa-
 ter ignorans infra eodem, vbi si pater numeravit
 dotem, soluto matrimonio potest eam repetere
 actione de dote. Item rubrica nostra. & l. 2. infra
 eodem, vbi soluto matrimonio dos petitur. Item
 per l. 3. ff. de fundo dotali in vers. quous mulie-
 ri competit actio de dote, aut omnino est compe-
 titura. Et ibi actio de dote respicit tempus solu-
 ti matrimonij, quādo proprie competit, sed vers.
 competitura respicit tempus presens. l. constan-
 tis matrimonij, quando non adhuc competit. Et
 sic formo argumentum. Vna determinatio respec-
 tiens plura determinabilia paniformiter determi-
 nat, l. nam hoc iure ff. de vulg. & pupill. Iste ista
 dispositio. d. l. 3. dicit actionem de dote compete-
 re, & competituram esse soluto matrimonio, ergo
 soluto matrimonio est proprie dos. Confirmatur
 per textum in l. si serua in fine ff. de iure
 dot. in vers. quia est matrimonium, & dos, ac do-
 tis actio est, & sic per verbū est, quod est expres-
 siuū veritatis. gl. in l. mercis appellatione ff. de
 verb. signif. Item confirmatur per textum in l. si
 marito §. si. infra eod. vbi fructus augent dotem,
 qui sunt percepti soluto matrimonio, & petitur
 actione de dote, Item per l. iunigenarum §. quin-
 imo. vers. ut puta ff. de pact. vbi soluto matrimo-
 nio datur actio de dote: vnde si nō esset vera dos,
 soluto matrimonio daretur actio pro rebus in do-
 tem datis, & non pro dote. quia l. 1. ff. de dote pre-
 legata ibi est vera dos, vbi est actio de dote.

4 Tertia ratio, illa est proprie dos, ¶ quam iuriscō-
 sulti de consuetudine faciunt, sed soluto matrimo-
 nio omnes iuriscōsulti vocant dotem, ergo
 est vera, & proprie dos. Maior probatur in l. nec
 auus C. de emancip. lib. in vers. moris nostri non
 est, & in l. librorum §. quod tamen Casius de leg.
 3. & late per Bart. in l. omnes populi in 6. quæ-
 sit. princip. dum voluit propriam significationē do-
 tum a iuribus. Minor probatur, quia Vlpianus,
 qui alios de improprietate reprehendit in l. quis
 sit fugitiuus §. errorem ff. de edict. adit. loquitur
 soluto matrimonio per verbum dotis in l. 2. infra
 eodem. Ergo est proprie dos, & io l. si serua §. si.
 ff. de iure dot. quæ est lex Vlpiani, & dicit est dos,
 & sic

& sic per ueritatis expressum, ut dictum est. Item l. si filius familias §. si post diuortium inf. eod. & in ver. si post diuortium res dotales efficiantur. Item l. si post diuortium infra eod. in uer. de restituenda dote. Item l. si pater fide iure diuortium in ver. de dote actione, & loquitur soluto matrimonio.

Quarta ratio, exceptio firmat regulam in non exceptis, sed in casu l. quod dicitur ff. de impens. iure dot. scilicet fundus §. definit esse dotalis, ergo in ceteris soluto matrimonio remanet propriè dotalis. Casus enim d. l. quod dicitur est si constituitur impensas factas in fundo ducisse tanti, quanti ualeat fundus definit esse dotalis, & idem habetur in l. si is qui scilicet §. si in ver. si definit esse dotalis poterit alienari ff. de iure dot.

Sed uerore opinione tenet Ripa hic nu. 70. & seq. & Ruyn. num. 11. quod soluto matrimonio non est propriè dos, sed impropiè Ancar. in c. 61. & in conf. 149. Et ad hoc sunt iura expressa, quæ cauilari non possunt l. j. §. pen. uer. ceterum ff. de usufructu pro dote, ubi textus dicit soluto matrimonio nulla dos est: & sunt uerba textus. Constat matrimonio pro dote usufructu inter eos locum habet, inter quos est matrimonium, ceterum si cessat matrimonium, casus aut cessare usufructum, quia nulla dos est. Sed Bologneti hic nu. 149. respondet, interpretando nulla sit dos, id est nullus sit amplius titulus dotis penes maritum, ut possit usufructu, & si quis alius titulus remanet dotis est solummodo in restituenda ipsi. Deinde dat aliam responsionem, quod ibi nunquam fuit contractum matrimonium, Nam textus uicitur his uerbis in prima parte, si contractum est matrimonium, deinde dicit, si cessat l. si non fuit contractum, nam si fuisset contractum, dixisset solutum. Confirmat, quia uerbum cessare non denotat extinctionem totalem, sed potius quandam suspensionem in actu, ut probatur in l. qui res §. arcam ff. de solut. unde uerbum cessare capitur dupliciter, uel ut denotat actum suspensionem alterius rei, quæ præcessit, uel ut denotat actum nullum præcessisse, prout in d. uer. ceterum denotatur matrimonium non præcessisse.

Ruynus autem replicat contra hanc solutionem nu. 11. Nam in d. §. pen. considerantur quatuor casus, uel de tempore sponsalium, uel de tempore durantis matrimonij, uel de tempore soluti matrimonij, secundum ipsum, uel de tempore matrimonij putatiui, in quibus potest esse dubitatio, utrum procedat usufructu pro dote: sed in tempore quo nullum factum est matrimonium, non cadit dubitatio, utrum usufructu pro dote procedat, alia textus esset de iudicabili. Contra l. quod Labeo ff. ad Carbon. Confirmatur, quia Accursius ibi in uer. si cesset hoc modo interpretatur, Nam dicit si cesset, ut differat a sequenti restitutione, ubi tractauit de putatiuo, quod erat uol-

lum, & allegat textum in l. 3. ff. de iure do. ubi sit nomen matrimonij non est, nec est dos, sic si matrimonij non præcessit, quomodo uult esse dos, uel usufructu pro dote, Et quod Accursius intellexit probari potest alijs locis eiusdem. Nam in l. diuortio §. ob donationem infra eod. in ver. si constituitur, dicit ex fundo quondam dotali, ergo soluto matrimonio non dicantur amplius res dotales, sed sic fuisse. Item gl. in auth. de restit. §. si uerò, & ipsam in l. in ver. dote, dicit matrimonio soluto, definit esse dos.

Secunda ratio. Quod est proprium per patrimonium mulieris non est uera dos, sed soluto matrimonio dos efficitur proprium patrimonij mulieris, ergo soluto matrimonio non est uera dos. Maior probatur, quia omnes communi tenent, quod quado dos est recepta non est amplius dos quia commixtione factum est proprium patrimonij mulieris, ut per las. hic num. 1. Ruyn. nu. 13. Castren. in l. h. c. communia utriusque iud. Minor probatur illa res efficitur proprium patrimonij alicuius, uetus dominium ipso iure reuertitur ad illum, sed soluto matrimonio dos dominium per ipsum iure reuertitur ad mulierem, ergo soluto matrimonio dos efficitur proprium patrimonij mulieris. Probat huius argumenti. Quia hereditas adita non dicitur amplius hereditas, sed proprium patrimonij heredis l. cum heredes ff. de acq. possess. l. cum heredes ibi not. Bart. C. de penitus. Alex. diffusus in l. 1. §. ueteres ff. de acq. iud. possess. Et licet multi dicant, quod hereditas subiecta restitutioni, licet sit adita, adhuc dicitur hereditas, & totum allegat utulum ad Trebell. Tamen est casus lepis in contrarium, in l. cum fideicommissaria in l. in cap. ff. ad Trebell. & ibi dicit gl. 1. princip. quod in restitutione hereditatis non ueniunt fructus, quia non percipiuntur ex hereditate, cum per aditionem designat esse hereditas. Et licet ante apprehensionem competat petitio hereditatis, hoc tamen nomen est improprium hereditatis, ut dicit Alex. in d. l. 1. §. ueteres ff. de acq. iud. hered. Et quod in dote dominium ipso iure soluto matrimonio transeat ad mulierem est tex. in l. i. rebus C. de iure dot.

Tertia ratio. Illa est impropria locutio, quando applicatur cui non conuenit, sed soluto matrimonio, non conuenit propriè viro per dos, & tamen iura dicunt maritum posse vindicare dotem, ergo soluto matrimonio dos est improprie dicta: Minor probatur per text. in auth. sed nouo iure C. de repud. in uer. virum etiam, ubi dicitur factum repudio, ex illa causa, & sic soluto matrimonio maritum posse vindicare dotem, Nam si cum dos est remansura penes uirum, tunc non est amplius dos, sed efficitur proprium uiri patrimonij ut est communis opinio, de qua per Socin. hic nu. 61. dum dicitur vindicare dotem, impropria est locutio, & in l. Titia ff. de iure dot. dicitur Mo-

D 2 definitus

destinas respōdit, Nihil proponi, cur marito dos auferenda sit.

Quarta ratio per textum expressum in l. Iulianus ff. de iure dot. ubi cum quidam stipulatus esset dotē sibi dari soluto matrimonio dicitur huiusmodi stipulationem oon valere, quia ab initio in id tempus stipulatur, quo matrimonium futurum non sit, & sic soluto matrimonio nō est dos, quia matrimoniu est illud, propter quod dos dicitur.

Responsetur, quod aut loquimur de exactione dotis, tunc quæ potest conferri in tempus mortis uxoris, ut ibi per textum, aut de constitutione dotis, quæ non potest constitui post mortem, quia cessat causa. Conera matrimonij, ut dicit ibi Accursus.

Si pater in l. ff. de iure dot. Sed replicatur, ut in cetera. Illa est impropria locutio, quæ attribuit aliquid quod non conuenit, sed soluto matrimonio per mortem uxoris, si valet stipulatio quod ad exactionem dotis promissæ exigendam per virū est impropria locutio, quia viro non cōpetit dos, ergo soluto matrimonio est impropria dos.

Quinta ratio, per textum in l. etiam ff. de fundo dot. Qui primo modo inducitur pro communis. Nam textus verbi sunt hæc. Enim dirempto matrimonio dotale prædiū intelligitur, ergo soluto matrimonio est dos. Sed contra commune

inducitur hoc modo. Verbum intelligitur denotat fictionem l. si ubi homo §. cū seruus de leg. 2. & est significatiuum improprietatis l. vnc. circa princip. C. de rei vxor. act. cum quid in fine ff. si cert. pet. la. in l. j. C. vnde vir, & vxor. glossa in ver. intellige in c. ex huius dijs de præsumpt. ubi in intelligere est præsumere. Bart. in l. si is qui pro emptore ff. de viucap. sed textus dicit dotale prædiū intelligitur, ergo soluto matrimonio est impropria dos. Sed Socinius pro communi respondet

quod quando verbum proprium adiungitur cum improprio, tunc natura improprij alteratur, & sumit naturam proprii Bart. in l. si maritus §. legis ff. de adult. & not. in l. si quis pro emptore, sed in d. lenian sunt verba expressiua veritatis, & fictionis, ergo verba expressiua fictionis, assumunt naturam verborum veritatis. Probat, quia ibi

dicitur, esse intelligitur, & verbum esse est veritatis expressiuum. gl. in l. mercis appellatione ff. de verb. signific. Ancar. in c. ex parte de sponsal. & sic verè, & propriè erit dos. Imò aliquādo verbum intelligitur de se esse expressiuum veritatis, ut in l. in princip. C. de secund. nupt. in ver. si ne nuptijs quidem dos nulla intelligitur quem citat Dec. in l. j. C. vnde uir, & uxor.

Replicatur per textum in §. admonendi in l. quibus mod. ius patr. potest sol. ubi dicitur eadē de pronepote, & pro nepote dicta esse intelligantur. Et tamen ibi secundum proprietatem sermonis pro

nepti non venit appellatione nepotis, & textus uxor verbo esse, & verbo intelligantur. Item l. j. in princip. C. de rei vxor. act. ubi, ut intelligatur re ipsa stipulatio esse subsæcra, ubi verbum inte-

ligitur stat cum verbo t esse, & tamen nō denotat ueritatem, sed iuris præsumptionem secundū communiter scribentes ibi, & Accursus in d. l. §. 2. in verbo intelliguntur, dum scilicet dicitur in se dubus intelliguntur, exponit ipso iure, non ergo secundum ueritatem. Item in l. nec emptio ff. de contrah. emptio in ver. facta intelligatur. ubi uerbum facta est expressiuum ueritatis, & tamē iunctum uerbo intelligitur facit præsumptionē tantum, non autem inducit ueritatem.

Ex quibus apparet quod licet uerbum sit, est expressiuum ueritatis, hoc est, quando de per se ponitur, sed quando unitur cum uerbo intelligitur, tunc habet de ore improprietatem, quod probatur quia in l. ex facto in princip. ff. ad Trebell. uerba directā impropriantur propter uerba obliqua. Confirmatur per textum in l. ad optuiss

§. si ff. de ritu nupt. ubi uerbum intelligitur est iunctum uerbo esse, & tamen intelligitur improprie. Nam dicitur Socrus appellari, nec non tantum uxoris mater, sed & auiæ, & proauia intelligitur. Et parum infra dicit, fuisse enim eam socrum. Accursus interpretatur in uer. fuisse. Improprie, & sic etiam ex uerbo sum, es, est, denotatur improprietat.

Sexta ratio l. diuortio in princip. in uer. e contrario in se cod. in uer. sed per modum temporis omnium mensum, quo dotale prædiū fuit, ex mercede quæ debebatur portionem retinebit. Et sic ille textus dicit quod sol. mat. prædiū dotale fuit. Et ideo non est propriè, ergo iura quæ dicunt dotem sol. mat. debent intelligi olim dotem, quia aliquando habuit illam qualitatem. Confirmatur, quia §. aliquando in l. de usucap. res furtiua dicitur purgato uicio, licet improprie. Item l. naturalis §. 1. in uer. non recipere uelim ff. de præscript. uer. ubi meum erat datum ex causa mutationis, & tamen meum adhuc dicitur, licet improprie.

Ceterum contra communem etiam Ripa inducit aliqua argumenta. Primo modo, quia soluto matrimonio, non uerificatur unum substantiale dotis. Siquid deseruiant pro oneribus matrimonij, quia filij sunt alendi de hereditate patris, & nō de dote mulieris, ergo soluto matrimonio nō est uera dos. Et est argumentum a cessante causa quia matrimonium, & eius onera sunt causa, ut dos dicatur l. si. C. de donat. ante nupt. l. pro oneribus. C. de iure dot. l. si pater in fi. & l. si seruus ff. de iure dot. Sed finito matrimonio, iura cessant, & ideo succedit regula cessante causa l. adigere §. quamuis ff. de iure patronat. Sed respondetur multipliciter. Primo negatur quod deseruiant pro oneribus matrimonij sit substantiale dotis, quia est accidentale, quia est proprietatis ipsius, & in multis alijs casibus non posset deseruiant. Satis dicitur deseruiant pro oneribus, quia maritus infra annum habet fructus dotis l. 1. §. cūque. C. de rei vxor. act. Item respondetur, quod quando cessat

211 ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

tra communem, satisimpropriant ipsam dotem
solutum matrimonio. Nec possunt trahi ad dotem
proprie dictam. Et ideo distinguo aliquod dici
25 proprie, et vel improprie, stat dupliciter vno mo-
do verbaliter, alio modo substantialiter. tunc di-
co, quod primo modo soluto matrimonio dos
proprie dicitur verbaliter, si retinet nomen dotis,
quia iuristiconsulsi sic appellant, quousque reu-
peretur ab ipsa vxore, et ita dicit Aretic. et Bar.
in l. si cum dotem s. j. in eod. dixit, constante ma-
trimonio, et soluto matrimonio a paritambulat,
sed non dixit quod sit proprie dos.
26 Præterea non ne in iure matrimonio quod dupli-
citer dicitur proprie, et improprie. Nam improprie
dicitur, quando post mortem mariti lex fi-
git illud durare in vidua, de qua in l. si j. vidua
ff. ad municip. et l. i. C. de iudic. et l. i. exeger. ff.
de iudic. in auth. de rupt. s. non tantum, sic et dos
etiam improprie dicitur soluto matrimonio in
vidua quæ improprie dicitur prius matrimonio
27 persequere. Sicut etiam dicimus dotem et res-
titutam improprie dici dotem, vt est textus in
l. i. C. de collat. dotis, quod loquitur in resoluta,
et improprie dicit.
Ideo non obstant rationes inde ex pro communi
opinione. Ad primam respondetur. Non valet
consequentia, transit cum sua qualitate, ergo est
proprie dotalis: sateor in genere, nego in specie,
quod sit proprie dotalis: qualitas prohibitions
28 alienationis, est accidens dotis, et accidens pos-
sunt adesse, et abesse, neque dicitur alterare sub-
stantiam, adeo ex eis non inferetur de genere ad
speciem, vel de vna specie ad alteram. Ad alia re-
29 spondetur, quod non sequitur datur actio et de
dote, ergo est proprie dos, quia petio heredita-
tis datur postquam est adita, dicit non apprehen-
sa, et tamen hereditas adita est improprie heredi-
tatis, vt per Alex. in l. i. s. veteres ff. de acquir. et
redit. Et verbum actio de dote accipitur largè, et
improprie, sicut petio hereditatis, vt per Ruyn.
30 hic nu. 14. 10. sine. Non obstat, si marito s. i.
infra eod. quia est impossibile, quod ille textus
loquatur proprie, secundum quod intelligit Bart.
l. quod ibi fuerit appositum pactum de dote lu-
cranda: Nam si maritus exegit dotem, ita quod
apud eum remaneret, est impossibile, quod sit
dos proprie, quia efficitur proprium ipsius patri-
monium, ergo oportet dicere, quod soluto ma-
trimonio dicitur dos inproprie.
Sed replicari potest, quod si est improprie dos, tunc
daretur vltis actio de dote, et non directa, argu-
mento eorum, quæ dicimus in bonorum posses-
sione, quæ est improprie hereditas, et tunc datur
vltis, et non directa Bartol. in lege secunda ff.
de bonorum posses. in l. ex asie ff. ad Trebell. et
sic nunquam daretur directa. Respondetur,
31 quod actio et de dote regulariter nascitur solu-
to matrimonio, vt notat communiter in l. si co-
stante in princip. infra eodem, et vltis actio
de

de dote non reperitur, sicut in bonorum possessione, ideo non procedit.

S V M M A R I A

Q U A S T I O N I S S E X T A E.

- 1 **M**ulier habens magnam patrimonium, quod promittit administrari à marito suo an censetur dedisse in dotem, *ff.* nu. 28.
- 2 Maritus nihil lucratur de dote, qua sibi constituta non est.
- 3 Mulier simpliciter nubendo non videtur dedisse omnia bona sua in dotem.
- 4 Mulier quocumque patrimonium habeat.
- 5 Corredum in quibus consistat, *ff.* quomodo differat à quarta.
- 6 Differentia qua sit, utrum bona sint data in dotem, vel in corredum.
- 7 Patrimonium arrha respectu mulieris quale sit.
- 8 Mulierum bona in dubio non censentur esse data in dotem.
- 9 Statutum Bononiae, ut omnia bona mulierum censentur esse data in dotem.
- 10 Dotem esse datam, probatur per presumptiones, *ff.* coniecturas.
- 11 Maritus presumitur possidere bona uxoris iure familiaritatis.
- 12 Maritus non potest se intromittere de bonis uxoris, ipsa contradicente.
- 13 Fructus naturales bonorum uxoris spectant ad uxorem.
- 14 Fructus percepti a marito de bonis uxoris, an debeant restitui uxori.
- 15 Affilius, & pensiones dicuntur fructus industriales.
- 16 Maritus tenetur reddere rationem de fructibus perceptis de bonis uxoris.
- 17 Statutum de lucranda dote, habet locum quando nulla constituta dote, promittit bona sua administrari.
- 18 Maritus quando lucratur de dote, vigore statuti, ad arbitrium boni viri.
- 19 Baldus sibi contrarius in questione de lucranda dote non constituta.

- 20 Contrahentes matrimonium censentur se conformare consuetudini locorum, *ff.* statuti.
- 21 Mulier nubens censetur se conformare cum dispositione statuti, vel consuetudinis.
- 22 Statutum de dote data, quomodo intelligitur de bonis quae versimiliter sunt data.
- 23 Versimile semper censetur dispositum.
- 24 Argumentum a communiter accideribus est validum.
- 25 Statutum loquens de casu frequentiori expresso, non excludit casum minus frequentem.
- 26 Glossa in l. mulier bona ff. de iure dot. est communiter reprobat.
- 27 Statutum de lucranda dote per maritum habet etiam locum in dote praesumpta.
- 29 Administratio bonorum, quomodo facias praesumi bona esse data in dotem.
- 30 Dos potest constitui arbitrio boni viri.
- 31 Dos ad arbitrium boni viri quomodo constitui debet.
- 32 Arbitrium circa dotem, sex requisita debet habere.
- 33 Dos quomodo debeat arbitrari ultra legitimam.
- 34 Filia dotata à patre minus, quam legitima, non potest postea petere supplementum legitimae.
- 35 Filia qua actione agat pro paraggio dotis, suae legitimae.
- 36 Mulier censetur dedisse eandem dotem secundo viro, quam dedit primo.
- 37 Pater si secundo collocavit filiam in matrimonium, non facta mentione primae dotis, anteneatur dare dotem diuersam.
- 38 Dos in sequens matrimonium quando non censetur repetita.
- 39 Statutum quod maritus lucretur totam dotem exclusis filiis primi matrimonij valet.

QVAE

QVAESTIO SEXTA.

Utrum si ante statuto de lucranda dote per maritum si ipsi nulla facta est dotis constitutio, sed solum bona vxoris administrari permixta est, post mortem vxoris, aliquid lucretur.

SOCIN. noster in quæst. præcedente de marito lucrante dote ex forma statuti procedit distinguendo. Aut loquimur de dote promissa, & tradita, & procedit quæ dicta sunt in illa quæstione, Aut loquimur in dote non promissa, nec constituta, sed tantum ipsa mulier permixta viro administrare bona sua, & erit quæstio præsentis, vtrum maritus lucretur aliquid de istis bonis. Aut loquimur in dote promissa tantum, sed non tradita, & erit quæstio sequens. Loquendo de dote non promissa, nec constituta. Ista quæstio habet duas partes, vnam, si mulier non adhuc nupserit, aliam, si secundo nupserit. Circa primam si mulier non adhuc nuptia habet magnum patrimonium, nubit Tupo, cui non constituit dote, sed permixtum bona dicti sui patrimonij administrare, & tandem decedit, nullis relictis filiis, vtrum stante statuto, quod lucretur certam partem dotis, possit lucrari de toto dicto patrimonio: quam quæstionem diffusè tractat Bartolus ad partes in 7. quæst. quæ incipit Mulier habens magnum patrimonium. Socin. hic num. 47. l. ff. nu. 1. & relati perissos.

Communi opinio est, quod maritus non nihil lucretur, & de hac communi testatur Curt. lun. in conf. 168. num. 4. & huius opinionis auctor fuit Bald. in l. nulla vero nu. 9. C. de iure dot. in l. fin. nu. 5. C. de sent. quæ sit certa quantitas & in auth. res quæ C. communica de leg. col. 3. vers. Quæro nuquid mulier. Salyc. in l. fin. C. de repud. l. mul. in l. 1. col. 8. inf. eod. Castren. in auth. præterea C. vnde vir, & vxor. Pro qua opinione inducuntur istæ rationes.

Prima ratio, matrimonium non potest esse sine dote, ergo mulier simpliciter nubendo non videtur dedisse omnia bona sua in dotem. Antecedens probatur per l. fin. C. de donat. ante nupt. l. fin. C. de repud. auth. præterea C. vnde vir, & vxor. Consequens etiam est verisimile, quod probat Bart. in d. disp. 7. Alex. in conf. 144. circa primum. col. lum. 1. volum. 5. & hoc etiam procedit si maritus esset dignus tanta dote, vt per Alex. in d. consilio 144. col. 1. & Curt. lun. in d. conf. 168. nu. 4. 1. Consequens etiam probatur, quia mulier habet multiplex patrimonium. videlicet sponfalitiam largitæ, antequam decursum Cade donat. ante nupt. & in auth. vt sponfalitiam largitur. Item habet do-

nationem ante nuptias, quæ dicitur anophetia l. cum mulier. in princip. C. de donat. ante nupt. Item habet donationes paraphernas, quæ dantur ab amicis post nuptias post aliquos dies secundum mores locorum, dicitur autem a para, quod est iustæ, & seras, quod est dos. Ita dicit Hugo i suo repert. in ver. dos. Item habet alia paraphernalia, quæcumque sunt extra dotem, & hoc vocat galli peculium, vt notatur in l. hac lege C. de pact. conuent. & l. si ego §. dotis totum ff. de iure dot. Item habet bona ad libellum quæ cum introducit ad domum vici scribi facit in quodam libello, seu instrumentis, vt tempore separationis differatur d. §. dotis autem. Item habet quartam post mortem viri, vel de iure communia auth. præterea C. vnde vir. & vxor, vel de iure statutorum, vt Neapoli, in consuetudine incip. Quarta. Item habet dote, & corredum, quæ in aliquo sunt diuersa.

Corredum non enim consistit in rebus mobilibus, & ideo dicitur corredum a corredo, quod est recolligere lita autem in princip. ff. de administr. tut. vel dicitur a corredo corradis, quod est abradere, seu per vsum, consumere l. in fundo ff. de rei vendic. Nam debet reddi sicut extat corrasum, seu diminutum l. quicumque ff. de fals. vbi corrasum ponitur pro diminutum. Dantur autem huiusmodi bona mobilia pro corredo, vt in simul maritus, & vxor corrodant. videntur simul ipsi, & ideo, refistuntur, prout inuenerat inueniuntur.

Est autem differentia, vtrum sint dote in dote, & vel in corredo, quia si in dote, res sunt periculo viri, res in dote ff. de iure dot. Sed si in corredo, non sunt periculo viri, quia simul rōi debent. Item mulier habet patrimonium antea l. 1. mulier. C. de sponsal. Item habet aliud patrimonium, quando datur extra dotis causam ad subistentiam eam l. cum te C. ne vxor pro marito. Quæ bonorum genera posuit Neapol. in consuetud. Neapol. quæ incipit Si constante in glo. ver. diminuitur.

Tunc deducitur consequentia, mulier habet bona multiplicitis generis, sed non censetur dedisse vnum genus bonorum, ergo neque alterum, quia non est maior ratio de vno, quam de altero genere, cum matrimonio posuit esse sine dote, vt dictum.

Ex quod bona mulieris in dubio non censetur esse data in dotem, habet textum in auth. præterea C. vnde vir, & vxor, vbi matrimonij fuit sine dote, & vxor erat diues, verba sunt textus, ergo idem viri non presumuntur datæ in dotem, idem habes in §. si quis enim, & §. sequ. in auth. de nupt. & in l. fin. C. de repud. Alex. in cōf. 142. vol. 7. Castren. in conf. 50. vol. 1. Dec. in conf. 521. nu. 1. Roman. in conf. 44. incip. Ex supranarrato themate. Versus ad deff. Afflict. 44. feb. nu. 4. qui multa allegat, quæ inuenire non potuit.

Imo etiam si maritus tenet, & possideret bona mulieris,

lieris, & fructus percepisset, etiam per decemium
fiente, & patiente muliere, non videtur dedisse
in dotem, quia agitur de magno præiudicio mu-
lieris, saltem in casu statuti, ut muliere prædece-
dente, maritus lucratur partem dotis, ut concludit
Bart. in d. sua disputa. & ista est doctrina
Alex. in conf. 123. num. 12. vol. 7. & in d. consil.
142. eod. loc. Quæ non est vera si extaret statu-
tum in loco, ubi omnia bona mulieris censentur
esse data in dotem, prout est Bononiæ, de quo
per Marfil. singulari 588. Vel ubi mulier promit-
teret marito disponere de omnibus dictis eius
bonis, tunc præsumeretur dedisse in dotem, ut
consuluit Gozzadin. nu. 35. circa primum. nu. 20.
quia dos in probatur per præsumptiones, & con-
iecturas, prout est gloss. notabilis in l. cum citra in
ver. probant. C. de iure dot. & ibi Bald. quam ex-
tollit Marfil. singulari 442. nu. 2. Licet si de-
disset in dotem omnia bona sua marito indigno,
potest restitui, ut docet Cagnol. in l. 2. nu. 62. C.
de rescind. vendit.

Secundo principaliter, quia maritus præsumi-
tur possidere bona uxoris iure familiaritatis, ergo
in dubio non præsumitur data in dotem, &
Consequentia tenet, quia isti sunt tituli contra-
rij, ut quis possideat nomine proprio, & sic titu-
lo dous, & nomine alieno. Antecedens probatur
per textum in l. qui iure familiaritatis t. de acqu.
posse. ubi inter matrem, & filium, & alios et san-
guines præsumitur possessio potius iure fami-
liaritatis, & sic nomine alieno, non proprio. &
ibi Alex. & Castreus. in terminis de possess. ne
uxoris, & in iuri. bonorum iure familiaritatis. Et
in terminis consuluit Socin. in conf. 131. vol. 5.

Tercio principaliter. Quia talia bona sunt in domi-
nio mulieris, ergo maritus non potest se de eis in-
tronitire uxore contradicente. Nam etiam si eis
sint paraphernalia, seu loco paraphernalia sunt
in dominio mulieris l. si ego §. dous t. de iure do-
t. l. si. C. de pact. conuent. Et maritus non po-
test de illis se intronitire uxore contradicente
I. hac lege C. de pact. conuent. Item potest vxor
illa bona vindicare apud quemcumque sint, etiam
constante matrimonio, etiam si maritus non ver-
git ad inopiam Bald. l. ubi ad hoc nu. 1. C. de iu-
re dot. Item fructus naturales qui percipiuntur
ex talibus bonis spectant ad uxorem, saltem quibus
do vxor non vult uiuum frui illis bonis, ut notat
gl. in d. ubi adhuc in ver. ad sustentationem l. &
101. Doct. C. de iure dot. & in d. si in ueniret §. f.
de pact. conuent. & not. in l. pen. in princ. secun-
da in uigum intellectum, quem ibi ponit Bart. ff.
ad l. f. l. & 99. Bald. in l. si uia matre C. de bco.
matrimon. l. 2.

Et in illis casibus in materia fructuum qui percep-
turi sunt, aut illi fructus percepti sunt a marito
contra uoluntatem uxoris, aut cum eius uolunta-
te. Primo casus debentur uxori si sunt consum-
pti, ut dicit Bart. in d. l. penult. principaliter ad h.

Falcid. per textum in l. de his. C. de donat. inter
uirum, & uxor. Si uero de uoluntate mulieris,
aut sunt fructus industriales, & spectant ad uirum,
ut d. l. si. & ibi gl. C. de pact. conuent. Aut sunt
fructus naturales, & tunc aut magni, & consum-
pti sunt, & tenetur maritus l. quatenus l. consump-
tior effectus est stipulata §. 1. ff. de donat. inter ui-
rum, & vxor. Aut sunt parui, & non tenetur. L. si
id quod §. 1. & uirum ff. eod. ut. Et quod dicitur
de fructibus naturalibus magni valoris, idem
est de affectibus, & pensionibus, qui sunt fru-
ctus industriales Bald. in d. l. ubi adhuc C. de iure
dot. Alex. in d. conf. 144. nu. 7 vol. 5. Et in mate-
ria illorum fructuum est decisio Afflic. 44. quæ
uide, & l. si in conf. 179. vol. 1. Et quod de istis
fructibus ipse maritus tenetur reddere rationem
administrationis, ut negotierum gestor. Bald. in
l. si quis nu. 17. C. qui pot. in pig. hab.

Contraria opinio reputatur uerior, quod statutum
in l. de lucranda dote per maritum post mortem
uxoris sine filijs, habeat locum in casu quo mu-
lier, quæ primo loco nupsit, nullam continuerat
dotem, sed promiserit bona sua administrari a
uiro. Verum ista dispositio, non intelligitur sim-
pliciter de toto patrimonio ipsius mulieris, sed
arbitrio boni uiri, unde cor. situta in dote arbi-
trio boni uiri, ipse maritus de dote sic constituta
lucratur partem, prout in statuto.

Hanc opinionem hic firmat Baldus in consule-
tione in conf. 98. vol. 2. secundum veterem impres-
sionem, vel in conf. 103. vol. 4. secundum nouam
impressionem, quod consilium incipit Mulierem,
licet sit sibi contrarius in l. lecturis, ut allegat pro
altera opinione. Hanc opinionem Baldi sequi-
tur et Alex. in conf. 144. vol. 5. & d. conf. 12. &
142. vol. 7. Socin. fun. consilium in conf. 8. vol.
2. l. si hic nu. 21. l. si secundum hanc opinionem
fuit indicatum, ut restitor Jacobin. de Santo Geo-
rgio in l. mulier bona t. de iure dot.

Cuius opinionis ista possunt esse fundamenta.

Primo ubi uiget statutum de lucranda dote, in illo
loco præsupponitur esse consuetudo nubendi cum
dote, sed ubi uiget talis consuetudo contrahen-
tes censentur se conformare tali consuetudini,
lute Curt. fun. in conf. 171. num. 2. ergo ubi uiget
talis consuetudo contrahentes intelliguntur con-
traxisse cum dote. Hoc argumentum dicitur cor-
equatio, ut diximus methodo, & quia constat ex
propositionibus necessariis, & excessariis, & uti-
tur Gloss. Parisiensis consuetudo, Paris. §. 135. &
Bald. in d. conf. 103. licet sub diuersa forma.

Confirmatur, quia mulier qui nubens, censetur se
conformare cum dispositione statuti, & consue-
tudinis loci. Bart. in d. l. hac q. dist. 1. nu. 10. &
2. l. de sequente. & facit quod l. in Dec. in
l. om. 19. §. huius in sup. ubi in consuetudine
Secundo statutum hoc loquitur in dote data, ergo
loquitur de bonis qui dote uerisunt in dote
data. Probatur consequenter, quia quia
ex dictis

1. militat eadem ratio tam in dote constituta, quam in bonis uxoris, nullam dotem constituentis, quorum bonorum administrationem dedit marito scilicet propter onera matrimonij. Nam si fructus dotis defuerint propter onera matrimonij, idem fructus si de iure dote dixi supra & administrationem permittit pro ipsi fructibus, ergo semper habetur respectus ad onera matrimonij. Item si ista ratio identitatis rationis non esset vera, saltem esset verisimilis, & stante quacunque verisimilitudine tunc semper censeri debet dispositum, gl. est ad hoc singularis, & communiter approbata in tale pactum §. sic & ibi tradunt omnes ff. de pact.

2. Tercium argumentum tunc potest deduci a communiter accidentibus. Certe condicio §. si nūmos cum ibi traditis per Bart. ff. si cert. per gl. in c. literas de desponsat. impub. cum similibus. sed in matrimonij communiter solent constitui dotes, ergo statutum de dote comprehendit, quae communiter sunt. Et hic aduertitur, quia si statutum loquitur de dote simpliciter dicta argumenta fortius stringunt, quia sic loquitur in genere, sub quo genere comprehendit debet tam speciei expressa, quam species ad quam se contrahentes conformauerint de consuetudine, vt dixi, & sic ex vi comprehensionis, vt dixi in l. i. ff. de verb. obl. in princip. si verò loqueretur de dote constituta verbi ex pressis, tunc §. sic de casu frequentiori, non per hoc a dicto statuto excluderetur casus minus frequens, in quo militet eadem ratio, saltem verisimilis. gloss. est singularis in clem. 1. de rescript. in ver. presidentes in fine, & ibi notant Doct. & hoc argumento vult Alex. in cons. 65. prope finem lib. 4. & sic ex vi extensionis ad casum habentem eandem rationem.

Et hanc opinionem sequitur Abb. in cons. 46. cu. 3. 16 vol. 1. per gl. in l. mulier bona ff. de iure dot. quia omnes communiter reprobant, sed est mirabile, quia illa gl. in libro meo loquitur auctoritate Ciceronis, & Barri. in d. q. 7. n. 15. dicit eam loqui auctoritate Aristotelis, & tota Doctorum caterua dicunt auctoritate Aristotelis, Et forte aut nullus vidit, aut est falsus codex meus. esse igitur communiter reprobata dicit Alex. in d. consil. 142. nu. 2. vol. 7. Curt. Jun. in d. consil. 108. nume. 4. & Doct. ibid. & in l. si constante in feud.

3. Et quod statutum tunc de lucranda dote per maritum habeat locum non solum in dote data, sed etiam in dote praesumpta, vt in casu quo permitterentur bona uxoris administrari a marito scribit Aymo in tract. de antiquis. parte 4. §. videamus nu. 43. vsque ad 48. qui miratur quomodo Corneus in cons. 154. vol. 1. & Isid. in c. 30. vol. 2. teneat contrarium, sed ipse dicit dicta consilia loqui in dote putauit, & eorum rationibus posse responderi per fuodamentum Secchini Junonis in d. consil. 8. vol. 1. Sed Bart. tunc in d. quæst. 7. nu. 15. verum Secundo casu quando nunquam fuerunt in

dote data, & c. tenet quod non praesumantur data in dotem, ideo resoluenda sunt eius fundamenta. Allegat l. si. C. de diuort. & §. si quis enim ver. & si mulier. Vbi si mulier fuit accepta simplici ter non conscriptis dotibus instrumentis, & habebat propria bona, ea non censentur dotibus, sed forte volebat allegare ut C. de repudijs, quia non est in tit. C. de diuortijs. Sed ista non obstat, quia administratio tunc est facta, de qua causa tunc dicatur in dictis iuris non praesumitur, quia facta non praesumitur in bello §. si de cap. At in casu nostro praesupponitur bonorum uxoris administrationem esse datam viro, & ideo ultra contractum matrimonij processum est vicerius propterea ex hoc facto, praesertim in loco, ubi matrimonia non contrahuntur sine dotibus, resultat praesumptio dotis constituere.

Sed in quibus dicebam pro ista vera opinione, quod tunc potest constitui arbitrio boni viri, obstat etiam in l. 1. C. de dotis promissione secundum vnum intellectum quod dos non potest constitui arbitrio boni viri. Quia respicietur, quod textus hoc non dicit, sed iste intellectus est addere ad illum textum. Imò l. cum post §. gener. ff. de iure dot. dicitur quod dos potest constitui arbitrio boni viri. Sed tenendo quod in d. l. non possit fieri hoc arbitrium. Distinguendum est secundum Azonem in d. l. in ver. dotem. vers. sed contra. Aut promissio dotis alieno arbitrio sit per pactum nudum, aut per stipulationem. primo modo non valet, quia duo specialia non concurrunt. l. vt deur actio ex pacto nudo, & vt dos constituitur arbitrio alterius, & ita procedat d. l. 1. C. de dot. promiss. ubi non interuenit stipulatio. Secundo modo valet quia interueniente stipulatione agitur ad dotem arbitrio tertij iudicandam, & sic vnum speciale interuenit, sicut in d. §. gener. in ver. stipulatus fecerat. Item potest dicere, quod in casu nostro interueniat traditio bonorum uxoris facta marito, quo casu quatenus non vestiretur stipulatione, saltem vestiretur rei traditione.

4. Et in quantum dicimus dotem tunc posse constitui ad arbitrium boni viri, Aduerterendum est, quod hic modus constituendi dotes fit, consideratis facultatibus, & dignitatibus mulieris, & viri l. que ro ff. de iure dot. l. cum post §. gener. fecero fisco. & §. nupt. item considerato numero liberorum l. si filius de leg. 3. ergo est arbitrariū, & arbitrio boni viri statuendum. Amissi. in consil. aliquibus 32 nu. 32. & seq. dicit, ad congruum tunc dotem arbitriam sex esse requisita, videlicet, facultates dotantis, dignitatem parentis, qualitatem molieris, & mariti, numerum liberorum, & patris consuetudinem. Et ideo si non reperiret virum condignum, dote tunc debet addere ultra legitimam, & ita est casus decisis per Amissi. in decis. 160. Non obstantia cons. 2. Dec. quem vide, & pro hac materia congrua dote danda, siue ultra legitimam, siue quantum legitima videtur. Addentes ad congruam

E fuetudinem

ſuetudinem Neapolit. quæ incipit *Eas autem ſu*
per uerbo *Paragiu* in additione, quæ incipit *pa*
ragium fol. 97. & 96. ubi cumulat̃ur oēs Doct̃.
34 Et quid ſi pater ꝓ dotem dederit minus legiti-
mum, etiam quod ipſa filia non renunuiſſet, quod
patre mortuo non poſſit plus petere quomodo
ſit caſus deciuſ Grammat. decif. 17. & decif. 181.
35 ſi d. additione latiffimè, & quæ actio et ꝓ agat ſibi
pro paragio, ſine cõgrua dote, videre. Vñ ſi illa d.
decif. 162. Añ ſit. quas quæſtiones omitto, tãquã
non petentes ad ſcolas.

Ecce tenta ſupradicta concludiſſione pro uera, quod
mulier quæ nubit primo uiro, nullam conſuetas
dotem, a quo permittit bona ſua adminiſtrari, cõ-
ſeator dediffe illi dotē arbitrio boni uiri, de qua
dotē ſic arbitratu maritus lucratur partem vigo-
re ſtatut. Ampliatur tantò fortius procedere, ſi
36 eadem mulier ꝓ ſecundo ouberet, quia tunc ꝓ
ſumpſione iuris cenſetur dediffe eandem dotem
ſecundo uiro quam dediffe primo, caſus eſt in
l. dotem ff. de iure dot. quem pri ſingulari notat.
Pet. de Raenno. in ſingular. 138. licet de eodum
ſit totus in l. diuus ff. de iure dot. quē ad hoc idē
ponderat Marſi. ſingular. 188. Et ita tenet Cyn.
in auth. ſed quamuis. q. 3. C. de rei vxor. act. ꝓ il-
lum ſextum. quod intelligit tam in muliere vidua
promittente dotem, ꝓ d. dotem. in l. ſi de iure
dot. quam in extraneo l. cum maritus §. Titius ff.
de pact. dotal. Gloſſ. in d. l. dotem tenet idem in
dictis caſibus. & ibi Bald. & Iacob. de Sinto Geor-
gio. Salyc. in d. auth. quamuis. q. 1. C. de rei vxor.
act. Caſtrenſ. in l. ſi mulier diuerſi inſra eodem
in verſ. reintegrato. & verſ. fed quæro. Omnes al-
legant Bart. in d. quæſt. 7. ou. 15. uel. primo caſu.
Et pro hac parte conſuluit Soccin. Sen. in conſil.
70. vol. 4. Et eſt caſus deciuſ per Boer. in decif.

37 137. ubi etiam quid ſi pater ꝓ in ſecundis nupijs
promiſit mille non facta in euone primæ dotis,
an ipſa filia ſecundo nubens debeat habere tam
primam dotem, quæ ex lege ſibi debetur, ac equã
alia mille per patrem promiſſa, qui caſus tangi-
tur a Guidone Papa decif. 375. ſed dicit partes
concordaſſe, & non fuiſſe deciuſ, ſed Boerius
dicit fuiſſe deciuſ cõtra filiam, quia ſemper pri-
ma dos minor cenſetur comprehenſa ſub ſecunda
per d. l. dotem. & d. auth. ſed quamuis.

Limitatur iſta ampliatio, ut non procedat, quando
ex primo matrimonio extaret filij, quia tunc dos
38 ꝓ inſequens matrimonium non uidetur repetita
ſimpliciter ſed ita demum, ut uir non lucratur,
niſi quantum lucrari poteſt vnus ex filijs primi
matrimonij, vt. hac edictali C. de ſecund. nupt.
Eſt opinio Bart. in d. qd. 7. nu. 15. verſ. aut ex pri-
mo matrimonio. & eſt magis communis, vt teſta-
tur Caccherin decif. 1. nu. 22. & iſam ſequun-
tur Campeg. in tract. de dote parte 1. qd. 39. Alex.
in d. conſil. 144. nu. 3. uol. 5. & d. conſil. 122. num. 9.
uol. 7. Arret. in §. fuerat. col. 16. inſtit. de act. Curt.
Sen. in conſil. 79. colum. 3. Soccin. in conſil. 35. nu.

14. vol. 4. alios Doct̃. cumulat̃ Dec. 10. Auth. prære-
rea ou. 7. C. vnde vir, & vxor. Vbi quod iſta non
procederent quando ſtatutum loqueretur cum
derogatione ꝓ. hac edictali, ſicut extat ſtatutum
39 Florentias, quod maritus ꝓ lucratur totam, & cõ-
excluſiſ filijs primi matrimonij, quia tale ſtatutu
ualeat, ut dicit Bald. & Salyc. in d. hac edictali, &
Caſtrenſ. dicit fuiſſe ſactum, vt vidue inuenirent
maritos, & de hac quæſtione vide ibi.

S V M M A R I A

Q V A E S T I O N I E S E P T I M A S.

- 1 *In ſtipulatione idem eſt promittere, et dare.*
- 2 *In pena libus idem eſt dare, & promittere.*
- 3 *Statutum de dote data locum habet in promiſſa.*
- 4 *Soluere, & promittere paria ſunt.*
- 5 *Dos promiſſa, ut dicatur dos vera.*
- 6 *Filia ueniens ad ſucceſſionem debet conſerre etiam dotem promiſſam.*
- 7 *Dos dicitur etiam ſine traditione.*
- 8 *Mulier dicitur habere veram dotē, ſi habuit illam promiſſionem.*
- 9 *Argumentum de pacto ad ſtatutum eſt validum.*
- 10 *Pactum de lucra ada dote habet locum in dote promiſſa. & nu. 55.*
- 11 *Stipulatio de dote data, habet locum in promiſſa.*
- 12 *Dos data, & promiſſa habent eandem rationem.*
- 13 *Statuti ratio de lucro dotis eſt propter onera matrimonij ſecundum communē.*
- 14 *Statutum de dote data locum habet in promiſſa.*
- 15 *Mulier excluditur a ſucceſſione ſendi ſi habuit promiſſionem dotis.*
- 16 *Statutum de dote data non habere locū in promiſſa, qui teneant.*
- 17 *Statutum de dote data non habet locum in dote conſeſſata.*
- 18 *Mulier tantum debet habere donationē propter nuptias, quantam dotem dedit.*
- 19 *Dos data, & promiſſa quomodo diſfe-*

runt.

Diſpoſitio

- 20 Dispositio loquens de marito habet locum in uxore, & contra.
- 21 Statuta odiosa, & correctoria iuris communis, non recipiunt interpretationem de iure communi.
- 22 Statutū de lucranda dote est exorbitans, & contra ius commune.
- 23 Statutum contra ius commune sat est, ut verificetur in uno.
- 24 Extensio non est licita in correctorijs, etiam ex eadem ratione.
- 25 § fin. in auth. de non elig. 2. nub. quomodo inducatur.
- 26 Principium est illud quod nihil habet ante se.
- 27 Dotis principium est, quando est numerata.
- 28 Dos data, & promissa, ut habent diuersam rationem.
- 29 Dotis data fructus spectant ad maritū, promissa autem ad uxorem.
- 30 Maritus potest donare uxori fructus dotis promissa.
- 31 Dos iure ff. an incipiat a traditione.
- 32 Dotis contractus quomodo traditione perficiatur.
- 33 Contractus dotis perficitur solo consensu, & promissione.
- 34 Mulier consequitur donationem propter nuptias iuxta dotem datam.
- 35 Mulier facit totam donationem propter nuptias sibi promissam, si non promiserit dotem.
- 36 Dos data, & dos promissa, ut species comprehenduntur sub dote simpliciter, ut sub genere.
- 37 Promissio dotis ordinatur ad traditionem, ideo est vera dos.
- 38 Datio qua respicit factum, ut non differat ab eo.
- 39 Dos promissa quando dicatur vera dos.
- 40 Promissio quando habetur pro solutione.
- 41 Dos debet haberi pro soluta ad damnum moris.
- 42 Uxor quando lucretur donationem propter nuptias, etiam dote non exacta per maritum.
- 43 Mulieri debet imputari, si fecit totum suum posse maritus, & non potuit exigere dotem.
- 44 Dos habetur pro tradita, quando datum est nomen insolutum.
- 45 Statutum de lucro dotis data, quo casu habeat locum etiam quod non sit soluta.
- 46 Dos promissa ubi est de consuetudine est vera dos.
- 47 Statutum debet intelligi secundum communem usum loquendi.
- 48 Usus loquendi communis debet vigere tempore statuti.
- 49 Usus qui est hodie non presumitur fuisse olim.
- 50 Promissum, & datum cur non sit idem in dote.
- 51 Dos promissa dicitur improprie, & numero 53.
- 52 Donatio incipiens a promissione dicitur pactum de donando.
- 54 L. cum post § sed his ff. de administ. tut. intelligentia.
- 56 L. si ex morte C. de pact. conuent. intelligentia.
- 57 Argumentum de dote data ad dotem promissam quomodo valeat.
- 58 Dotis data, & promissa an sit eadem ratio.

QVAESTIO SEPTIMA.

Statutum de lucranda dote data, an habeat locum in promissa.

VCCENIT altera questio, utrum statutum de lucranda dote data habeat locum in dote promissa, sed non tradita. Socin. hic nu. 48. & 49. declarat quod statutum simpliciter loquitur de dote, deinde nu. 51. ad 55. scribit, quando inquireretur de dote data. Nos mouemus questionem super statuto de lucranda dote data, an habeat locum in promissa, ex qua apparebit resolutio, quando loquatur simpliciter de dote.

In hac questione disputatur primo quae sit communis opinio, quia glossa in l. 1. accedit in ven. fecerit. C. de rei vxor. act. tenet quod si stipulationes, & ubi sit stricta interpretatio, idem est promittere, & dare dotem, propterea idem dicendum sit in statu.

E a tuto

tuto, ubi est sic stricta interpretatio, & hanc glossam sequuntur ibi communiter scribeantes Bart. & ceteri. Et Alex. in consil. 63. nu. 26. vol. 4. dicit hanc opinionem esse magis veram. Gabriel Sara in addit. ad sing. 73. Matheis. nu. 3. vers. & ita contra Bart. tenet communiter Doct. Cacher. decis. 21. no. 5. in hoc dicit esse commune. Sed Roland. in tract. de dote, q. 6. nu. 3. dicit, quod altera pars est communis, scilicet quod statutum loquens de dote data, non habeat locum in dote promissa, loquamur primo de communi affirmatiue, scilicet quod habeat locum. Cuius fundamenta sunt ista.

Primo ret. in l. iubemus in 2. §. sane C. de sacros. eccles. ubi emens rem ecclesiasticam contra legem, restituit rem cum fructibus, & perdit pretium datum, & licet tibi ibi loquatur de preno dato, Accurs. ibi dicit, idem est de preno promisso, & non soluto, ergo idem videtur dicendum in casu nostro, ut statutum loquens de dote data, habeat locum in promissa.

Secundo tex. in l. fin. & ibi gl. in verbo dederit. C. de dot. promiss. ubi textus dicit dederit, glossa exponit. Idem promissit, ubi Bald. notat illam glossam facere, ut ad statutum loquens de dote data, ut habeat locum in dote promissa.

Tercio quia paria sunt promittere, & soluere, & l. si. C. ad l. Falcid. l. si patronus ff. de donat. Alex. in l. si filius in fine l. si cert. pet. & in consil. 220. col. 3. vol. 2. & quando quis promittit aliquid facere tenetur eius heredes adimplere, Alex. in consil. 106. col. 9. vol. 3.

Quarto. Dos vera est illa quae comprehenditur sub statuto loquente de lucro dotis, sed dos promissa, & dicitur non adhuc soluta est dos vera, ergo dos promissa licet non adhuc soluta comprehenditur sub statuto de dote. Minor probatur per textum in l. 2. & 3. C. de dot. promiss. ubi dos dicitur etiam illa, quae promissa, vel pollicita est. Idem habetur in l. 1. ff. de collatione dotis, & in l. si filia de 2.

Ad successionem veniens una cum fratribus ex dispositione iuris, debet conferre dotem non solum datam, sed etiam promissam, & per hec iura ita tenet Angelus in consil. 170. col. 1. & 2. Item per tex. in l. de divisione inf. eod. ubi dos tunc traditur dicitur dos, quem textum poterat ibi Soc. cin. pro ista parte. Item l. cum post. ff. de administratione, ubi mulier dicitur habere dotem veram, si eius maritus habuit promissionem dotis. Et hunc textum pro hac parte allegat Salyc. in l. si constante col. 2. C. de donat. ante nupt.

Quinto valet argumentum de pacto ad statutum, gl. in rubr. C. de decret. decur. lib. 10. & l. 2. C. quae sit longa consuetudo. Bart. in l. non impossibile ff. de pact. Loffred. in consil. 38. nu. 31. Sed patet, cum de lucranda dote, habeat locum in dote promissa l. si mulier, & ibi gl. ff. de condit. insti. & ibi notat ad hoc Bald. Angel. & Castrensis et

go statutum de lucranda dote habeat locum in dote promissa non adhuc soluta.

Confirmatur, & in hoc pondero contrarietatem Socii nostri, quia hic nu. 53. facit differentiam si statutum loquatur simpliciter de dote, an vero loquatur de dote data, sed in consil. 33. nu. 16. vol. 1. dicit quod dicitur a statuto simpliciter loquente de dote eadem sunt, si loquatur de dote data, unde infert, quod quod dicitur de dote data habeat locum in dote promissa ibid. nu. 5. uer. sed tamen hoc non obstante, usque ad 17.

Item confirmatur per textum in l. ex morte io sing. 11 C. de pact. conuent. ubi si stipulatio de dote data habeat locum in promissa, in uer. obligationis. p. d. tionis, ut in l. uel promissionis.

Sexto, ubi uiget eadem ratio, & c. sed eadem ratio

statuti militat tam in dote data, quam in promissa, ergo statutum loquens de dote data habet locum in promissa. Minor probatur nam ratio huius statuti de lucro dotis ad beneficium mariti, est propter unam matrimonij, secundum magis

commune opinionem de qua testatur Soc. uerter hic nu. 52. Sed maiora onera sustinet maritus cui sunt promissa dos, sed non soluta, ergo non solum ab eadem, sed etiam a maioriore rationis licita est extensio. citam. i. cum gl. de elect. tex. in l. filium habeo ff. ad Macedon. Et hoc est argumentum Castrensis in l. si donatus §. si de don. ob cau. Socin. hic nu. 52. Ruyn. hic nu. 97.

Et habet opinionem sequuntur Ruyn. in consil. 223. nu. 7. uol. 4. qui allegat Bart. in consil. 106. ubi

statutum loquens de dote data, locum sibi non dicit in promissa, & in consil. 224. nu. 1. uol. 7. & consil. 151. uol. 5. & 61. uol. 3. & 132. uol. 2. Angel.

in consil. 180. Calcan. in consil. 31. nu. 17. & 29. Cuman. in consil. 106. Abb. in consil. 47. uenio ad secundum uolumen. Quos refert, & sequitur Curt.

Jun. in consil. 4. nu. 27. Soccio. in consil. 80. nu. 27. pol. 4. Paul. in consil. 24. nu. 1. uol. 3. Eandem sequitur Salyc. in l. si constante nu. 4. C. de donat.

ante nupt. Carolus de Tocco glossator in Longo barda, de eaque sine auctoritate mundaldi ad uirum ambulauerit l. fin. Andr. in ca. de nat. suc.

cess. feud. quod ita excluditur mulier tunc successione seu diu. si habuit a fratre promissionem dotis non soluta, sicut fuisse dotata, & ibi Afflict. nu.

79. Idem Afflict. in constitutoe Regni. Licentiam nu. 6. Tiracuell. de retract. conuent. in uer. finis nu. 32. & plur. seq. & in l. si unquam in uer.

donatione largitus nu. 170. C. de reuoc. donat. & in legibus tonaub. in uer. contrahet in gloss. 3. nune. 53.

Contrariam uero partem, si quod statutum loquens de dote data, non habeat locum in dote promissa tenet Bart. in l. iubemus §. sane C. de sacros. eccles. Quam opinionem sequuntur ibi Castrensis & in l. si maritus §. in inf. eod. & in l. fin. C. ad l. Falcid. & in l. si mulier in princip. ff. de condit. insti. Aret. in rubrica nostra col. pen. Bald. in l. si

1 vol. 2. per ego consului C. de dot. promissi. Ruy. in rubr. postea nu. 98. Soccin. in l. de diuisione nu. 1. inf. eod. Cagnol. in l. 2. nu. 20. C. de pactis inter empt. & vendit.

Consuluerunt pro hac opinione Bal. in cons. 334. vol. 4. ubi dicitur, quod stante statuato, quod soluto matrimonio uir lucratur quartam partem dotis uxoris suae, quocumque fuerit data, tale statutu

27 non habebit tunc locum in dote concessata, quia aliud est dos data, aliud est concessata, ut not. in simili in Lasidus. 1. qui pot. in pig. hab. & in cons. 477. in fine vol. 4. Ruy. in cons. 197. nu. 1. & d. dicitur Bartolom. communiter reprobari, & c6

* fil. 2. 5. nu. 1. & 2. vol. 1. j. & cons. 16. nu. 2. vol. 5. & ita sibi contrarius, Tirraquell. etiam sibi contrarius de retract. conuentu. nu. 41. usque ad 60.

Et secundum istam opinionem fuit decisum pluries in diversis tribunalibus. Guido Papae dec. 174. nu. 2. qui se remittit ad Bar. in d. i. iubeamus Boer. dec. 1. 2. col. 5. C. pape. dec. 176.

* Hanc opinionem esse communem testatur Alex. in l. si donaturus §. 1. ff. de condit. cau. data, Rolaud. in d. q. 5. nu. 4. dicit magis communem, sed in veritate numerando doctores, sunt multo plures pro illa opinione, & Alex. qui dicit communem, tamen in cons. 63. nu. 26. vol. 4. dicit illam primam esse magis ueram, & ideo debet numerari in illa parte.

Nos autem, quia hanc negatiuam infestamus, pro ea sic argumentamur.

Prima ratio, est Bartoli in d. i. iubeamus §. sane, & in cons. 13. 2. nu. 1. in fine vol. 1. Nam de iure comu-

28 ni mulier tunc tantum debet habere donationem propter nuptias quantum dotem dedit, auth. dos data C. de donat. propter nuptias, unde si plus promissit, & minus dedit, largitatem ipsam coaequari debet iuxta data, & non iuxta promissa §. fin. &

ibi gloss. in uer. professi in auth. de non elig. 2. nub. Ergo statutum de lucro dotis faciendo per maritum post mortem uxoris debet intelligi de

29 dote tunc data, non autem de dote promissa, potest probari consequentia, quia statuta recipiunt interpretationem de iure communi l. si serui uestri C. de paxat. & ibi Bald. & gl. in §. in computatione in gl. fin. in l. fin. C. de iure delib. vbi Bald. &

exteri. Et si diceretur quod d. §. fin. loquitur de muliere lucratura, nos autem de marito lucratur-

30 ro, Replicari potest, quod qualibet dispositio loquens de marito habet locum in uxore, & e contra, prout diffus tractat hunc articulum Ias. in l. 6. 2. nu. 14. infra. C. de indic. vid. toll.

Sed hoc argumentum Bartoli non me mouet, ut nos debeamus sequi eius opinionem. Nam ille tex-

31 tus procedit de iure communi, secus est in statuato odioso, Nam statuta tunc odiosa, & correctoria iuris communis, non aliter recipiunt interpreta-

32 tionem de iure communi. Bal. in l. maximum vitium no. 14. vers. vltimus queritur C. de lib. prae-

33 teris Alex. in cons. 127. vol. 6. Soccin. in cons. 89.

no. 10. vol. 4. Decan. l. 2. in 1. lect. nume. 14. C. qui admitti. Cotta in suis memorial. in ver. statutum. Neuzan. in cons. 9. nu. 18. Gozadin. in cons. 19. nu. 19. & cons. 59. nu. 100. Soccin. lun. in c6. 73. in fine volum. 3. Menoch. in cons. 65. nu. 57. & cons. 88. nu. 30. vol. 1. qui dicit esse magis communem opinionem.

* 31 Quod autem hoc statutum tunc de lucranda dote sit contra ius c6e, & exorbitans probatur. Quia est contra l. hac edicti. C. de sec. nupt. Item quia ex ea tollitur mulieri libera facultas disponendi, de rebus suis, contra text. in l. in remanata C. man-

32 dat. §. disponat in auth. de nupt. licet Alex. in c6. fil. 10. 1. nu. 15. & 16. vol. 3. alter sentiat hanc rationem. Item quia priuantur succedentes ab intestato ipsi mulieri l. j. C. vnde uir, & uxor. Alex. in cons. 11. 2. nu. 9. vol. 7. Curt. in cons. 7. col. 6. Paris. in cons. 34. nume. 4. vol. 3. Et ideo dicebat Roman. in cons. 199. col. 2. vers. Nunc considera-

33 32 ta constitudo, stat est si statutum tunc duo operari potest contra ius commune ipso altero fortius effectum, ut minus laedat ius commune, & sequitur Tirag. responso 46. num. 6. & 7. vol. 1. Et pro hoc est text. in l. quod uero contra, & l. seq. de leg. vbi recepta contra rationem iuris non sunt producentia in consequentiam. Et in correctio-

34 34 niji tunc ex eadem ratione non est licita extensio. l. precipimus C. de appellat. si uer. §. de uiro inissa eod. Per quod respondetur ad doctrinam Ias. in d. l. j. C. de indic. vid. toll. quod loquitur de dispositione favorabili non autem odiosa.

35 35 Bart. inducit textum in d. §. h. alio modo scilicet, quod si mulier dotem promiserit marito, & non soluerit, maritus autem donationem propter nuptias promissit uxori, & tradidit, facto pacto hinc inde de dote, & donatione propter nuptias lucranda per mortem alterius, hoc casu soluto matrimonio per mortem viui, uxor non lucratur donationem propter nuptias vigore pacti, hac ratione, quia si ipsa fuisset praemortua, maritus non potuisset lucrari dotem promissam, quia soluta

36 36 non erat propter aequalitatem: Nam textus ibi dicit, hoc esse introductum propter aequalitatem seruandam, quod quidem nihil aliud significat, nisi, quia maritus non potuisset lucrari dotem promissam, ea praemortua, ergo nec ipsa mulier

37 37 moriente viro potuisset donationem propter nuptias lucrari Bart. in d. i. iubeamus in 2. §. sane C. de sacros. eccles. dicit quod in d. §. fin. erat factum pactum de lucranda dote data, sed hoc est diuina-

38 38 re, quia textus simpliciter loquitur de lucranda dote, & propter nuptias donatione, unde addere verbum data, est facere prophetiam, & non iuriconsultum.

Ego autem inquit ad sic tenendum per alias rationes.

39 39 Secunda ratio principium tunc est illud, quod nihil habet ante se, Bald. in rubric. C. de ser. fugit. notat Bart. in l. qui duos per illum textum ff. de rebus

40 40 dub.

dup. sed mulier cum habet dotem numeratam,
 7 tunc incipit esse dotata. l. Titio centum §. Titio
 genero ff. de condit. & demonstr. in vers. consilia-
 ti. ergo mulier antequam habeat dotem nume-
 ratam non erat dotata. Confirmatur argumen-
 tum per d. §. l. iij. genero in vers. si post. &c. quon-
 piam in dotem solutio convenitur, & ergo ante
 solutionem non erat dos. Confirmatur per tex-
 tum in l. pen. ff. de iure dot. in vers. Spe futurar
 dotis, quem vers. notant Doct. de dote promissa.
 Ergo non est adhuc dos, quia conditio nihil po-
 nit in esse. Nec valet solutio distinguendum, aut
 loquimur quod ad effectum constitutionis, & pro-
 cedat conclusio, aut quod ad effectum repetitio-
 nis, & procedat argumentum. Quia tunc posset
 dari casus in quo dos esset constituta, & non pos-
 set repeti. Item si procedit quod ad repetitionem,
 ergo dos erat constituta, ergo non opus erat verbo
 incipit, nec verbo spe futurar dotis.

Tertio statum loquens de vno casu non compre-
 hendit, neque extenditur ad alterum quocumque
 8 sed interdotem et datam, & dotem promissam
 est diuersa ratio substantialis inter utrumque,
 9 nam si dos est data et fructus pertinent ad mari-
 tum l. de diuisione infra eod., & si mulier perci-
 piat ipsos maritus dicitur donare, quo casu actus
 prohibetur toto ut ff. de donat. inter virum, & u-
 xor. & probatur in l. pro oneribus in fine C. de iure
 dot. Sed si dos est tantum promissa fructus non
 sunt mariti d. l. de diuisione, & si maritus conue-
 10 nit, ut fructus sint uxoris non est prohibita do-
 natio Lulianus ff. de iure dot. ergo est diuersa ra-
 tio. In uers. quid pacisci soleant, nec a viua exhibea-
 tur, &c. idcirco ante dotem datam potest pacisci, ut
 mulier percipiat fructus, & post eius mortem ex-
 hibeat, id est det dotem. Confirmatur per pmpres
 rationes, quas dixi supra, quod dos designata non
 est proprie dos, sed improprie, secundum com-
 mune opinionem, de qua, vt ibi. Confirmatur
 per textum in l. si quis Stichum, & in l. si pater
 mulieris ff. de iure dot. ubi dos promissa, quia non
 dum tradita est, dos dici non potest, quia non ser-
 uat pro oneribus matrimonij. Nec valet quod
 dicit lo. C. ampeg. de dote quasi. 2. nupt. 3. quod
 hanc procedit iure si quo iure proprie des dicitur
 11 batur incipere et a traditione, nec ante iura ff. de
 cebatur dos nisi esset tradita, quod parit, quia an-
 te l. ad executionem C. de dot. promiss. non pote-
 rat agere sola stipulatione dotis. Quia replicatur
 quod non poterat agi, quia illa erat simplex pro-
 missio, & si per pactum nudum, quo iure non a-
 gebatur, secus si stipulatio interueniebat, vt di-
 citur gl. magna prope finem in d. l. i. C. de dot. pro-
 miss. vnde interueniente stipulatione agebatur
 ad dotem promissam. Item quantum sit iniqua
 ista responsio procedit de iure dig. illorum, secus

de iure Codicis, diffusae demonstrat Plautus da
 notis Crauetz lib. 4. cap. 10.

Quarto per doctrinam Bartoli in l. i. iurisperitum in
 princip. C. de pact. ubi dicit quod contrahens, qui
 suapte natura traditionem expectat, non vtriusque
 12 tur in sola promissione, sed contrahens et dote tra-
 ditione pergitur, ergo non promissione, & do-
 ctrina Bart. probatur per textum in l. quod si no-
 lit §. illud sciendum ff. de edil. edil. in vers. con-
 uentio erga de reddendo. Sed in hoc Bartolus
 non bene intelligitur ab aliquibus, quia idem Bart.
 in l. singularia col. 4. ff. si cert. per. dixit, quod dos
 distat a mutuo in hoc, quia mutuum non potest
 fieri, nisi in rebus constitutis in potestate nume-
 ro, & mensura, dos autem potest fieri cum inter-
 uentu omnium rerum, etiam nominis debitoris,
 13 vt obligatio ipsa sit rei dotalis. Quare et dicitur
 contrahi solo consensu, eo modo, quo dicitur
 contrahi alij contractus, qui solo consensu con-
 trahuntur, & satis dicitur utitur nunc res, seu tra-
 ditio rei, vbi quique interuenit promissio, seu il-
 lud ius agendi l. debitor mulieris, & l. emptura, &
 l. si sponsalibus ff. de iure dot.

Quinto si statum de lucranda dote data haberet
 locum in promissa, tunc posset operaretur promissio
 dotis, quam si dos non esset promissa, sed con-
 sequens est falsum, ergo & antecedens. Probatur
 14 falsitas consequentis, quia si mulier et promittit
 dotem, & maritus donationem propter nuptias,
 tunc si soluit dotem, consequatur donationem,
 si partem soluit, partem donationis consequetur
 gloss. in auth. dos. data in ver. incertur C. de do-
 nante nupt. quae est communiter approbata,
 15 & videtur textus in l. i. infra illum diem, & ibi
 Bar. ff. de pact. Angel. in auth. de equalitate dot.
 in princip. textus in §. finem auth. de non elig. sec.
 16 nub. Sed si nulla sunt dos et promissa, nec data, &
 fuit promissa donatio propter nuptias tunc vxor
 lucratur dictam donationem propter nuptias gl.
 17 est in l. lege leonis C. de pact. dot. in ver. quod si
 in dotem nihil pactus est. Et ita est casus decisus
 18 per A. ff. de pact. 2. 42. Et sic poterat esse falsitas
 consequens.

Et diceretur esse rationem diuersitatis, quia si nul-
 19 la constituitur dos, & promittatur donatio pro-
 pter nuptias, tunc contemplatur persona mulie-
 ris, cui semper debetur. sed si promittatur dos ab
 vxore, & donatio propter nuptias promittatur a
 marito, tunc promissio donationis propter nu-
 ptiarum est respectu ad promissionem dotis, & au-
 th. dos data C. de donat. ante nupt. ergo si deficit
 promissio dotis, deficit defecte promissio dona-
 tionis d. §. fin. in auth. de non elig. 2. nub. per h.
 Hoc tamen non est respondere ad argumentum, sed
 est dare rationem diuersitatis inter dos et dona-
 tionem, sed non eueniatur, quia manus sit nullae pro-
 mittere dotem, quam promittit, quod vobis de-
 seruiat, vt aquatu mentem ad respondendum ad
 formam argumenti, non autem ad fundamenta
 conclu-

conclusionis; sicut faciunt semper illi amici nostri.

Pro resolutione sunt notandæ aliquæ distinctiones.

Prima distinctio. Aut statutum loquitur simpliciter de dote, & sic cum genere, Aut loquitur de dote data. Primo casu, genus comprehendit om-

nes suas species, & quia species dotalis sunt dos data, & dos promissa, ideo si simpliciter loquatur complexitur utramque, quia quilibet species continetur sub genere. Si quid earum præter emptum de leg. 3. sic distinguit, & tenet Castres. & Angel. in d. l. si donaturus ff. de cond. ob. caus. la. hic nu. 13. & 14. Socin. nu. 48. Ruy. nume. 99. Cror. nu. 37. & 38. Caccher. in d. decis. 10. nu. 15.

Et hæc distinctio desumitur ex rubrica C. de dote cauta oon. num. & procedunt omnia iura inducta ad probandum, quod dos promissa sit ve-

tra dos, quia cum promissio non ordinetur ad traditionem, inspectio sine illa debet censeri vera dos. Si verò loqueretur de dote data, & sic respiceret traditionem, tunc procederet opinio eor-

um communem. Quia datio quæ respicit factum, & ad ipsum ordinatur non differt largo sumptu vocabulo ab ipso facto, gl. 1. in l. in facto ff. de condit. & demonst. licet si consideretur ut species distinctæ propriissime differunt. 1. in prin. cap. ff. de verb. obl. Et hæc distinctio respicit originem questionis, ut dixi in principio.

Secunda distinctio, & hæc respicit ipsam questionem loquendo de dote promissa statum, prout est spe-

ties distincta a dote data, aut fuit habita fides de ipsa dote promissa, & fuerit dati fideiussores pro dote, ut consiluit Dec. in cons. 46. nume. 4.

Vel etiam non accedentibus fideiussores, dummodo promissio fuerit solemniter, & habita fides promittenti de soluendo infra tempus. Et

tunc hæc promissio habetur pro solutione, argumento §. vendit in inst. de rerum diuis. & l. vendidi ff. de contrah. empt. Et secundum hunc sensum intelliguntur quæ fuerunt decisæ, parè vim habent dotis promissio, & confirmatio, Boer. decis. 183. nu. 13. Afflic. decis. 1. num. 1. & 2. & ibi Virsill. Grammat. decis. 103. num. 8.

Aut fuit simplex promissio tantum, & tunc subdistinguitur, aut est facta ab vxore, aut ab alio promittente dote

pro vxore, Si est facta simpliciter ab vxore, & non soluta, aut tractatur de lucro dotis post mortem vxoris, & procedunt quæ dicta sunt contra communem, Aut tractatur de lucro donationis propter nuptias, & procedunt quæ dicta sunt in quinta ratione contra communem, ut ipsa vxor quæ promittit, & nihil dedit, nihil debeat lucrari, aut vero lucratur tantum quantum dedit, ex decis.

Afflic. 242.

Aut est facta promissio ab alio in pecunia numerata. Et quod damnum morositas dos debet haberi pro soluta. 1. Labeo scribit si bibliothecam ff. de contrah. empt. in executione §. fin. ff. de verb. oblig.

Bart. in cons. 13. in §. vol. j. Guido Papæ decis. 565. num. 5. Ne mora debitoris noceat creditori arg. l. iniquissimum ff. de iur. & fact. ignor. Bald. in l. si pater C. de dot. promiss. Et hoc casu, aut

tractatur de lucranda donatione propter nuptias, & vxor debet lucrari, quia si maritus non recollegit sibi debet imputari. Vxor enim non debet imputari, iuxta regulam quod per me non fecit mihi imputari non debet. Aut tractatur de lucranda dote per maritum, & idem est, quia ista dos promissa habetur pro soluta. Et si ad maritum qui non exegit spectat incommodum solutio-

di etiam donationem propter nuptias stante statuto ad fauorē vxoris in casu isto, Ergo ad eundem debet spectare commodum stante statuto ad fauorem mariti. Et præmoriens vxore. Et procedunt, quæ dicuntur in l. consensu §. virum C. de repud. in vers. habebit, vel vindicabit, ut etiam post mortem vxoris vindicare possit.

Sed hanc promissionem dotis factam ab alio, quam vxore intelligas cum alia distinctione, quia aut

maritus et instituit tibi solus, & fecit totum suum posse, & tunc si non potuit obtinere solutionem mulieri imputari debet, quo casu post mortem mariti, vxor non lucrabitur donationem propter nuptias, Bald. in d. auth. dos data col. 2. vers. Nisi possit imputari mulieri. sed hoc intellige sicut dicam in sequenti distinctione. Aut tractatur de lucro dotis faciēdo per maritum. Et frustra queritur de lucro à re sterilis c. odoardus de solut.

Tercia distinctio. Aut est promissa dos, & pro ea datum est nomen in solutum, & tunc etiam quæ maritus non exigit, & sic non solvatur dos, habetur pro tradita, & pro soluta. quia maritus accipit illud creditum loco pecunie, & tanti dicitur illud aestimasse l. pretij C. de rescind. vendit. Et periculum eius crediti pertinet ad ipsum maritum, ita quod siue exigit illud creditum, siue non, cum venit tempus illud restituendi, tenetur restituere in pecunia numerata, & non potest cedendo illud liberari, ut consiluit Cort. in consil. 52. lib. 3. & consil. 151. vol. 2. Alex. in consil. 36. vol. 2. Castren. in l. si socer §. Lucius in f. eod. l. penult. §. si vir, vbi Bart. Castren. & alij in f. eod. & ita est casus decisus per Franchin. decis. 108. & latè tractat hunc articulum Phaouicius in tract. de dote §. restituenda nu. 43.

Quo casu locum habebit statum de lucro dotis datæ, & etiam quod non sit soluta, & maritus ad huc vindicare poterit à debitore, sicut habebit locum statutum de donatione propter nuptias lucranda. Bart. in consil. 13. statuto ciuitatis Eugulij, Boer. decis. 12. Nam fufficit viro fuisse satisfactum de dote, quomodoque sibi satisfiat. & omnis satisfactio creditore volente, operatur idem quod solutio. & statutum hoc de dote data, oon. curant de modo satisfaciendi, ut fuit decisum in Rota Vrbis, ut per Achill. de Grassi. in decis. 119. incip. dote promissa.

Quarta distinctio. Aut dos promittitur in loco, vbi

est

46 est de consuetudine ꝑ vocandi promissione dotis pro dote data, aut nō est consuetudo. Primo modo procedit opusio communis. Secundo modo contra communem. Vnde Bart.in l.stipulatio ista §. hoc quique ff. de verb. oblig. dicit, quod si

47 in statuto ꝑ est appositum aliquod verbū quod habet duas significationes, vnam secundum propriam proprietatem vocabulū, alteram secundum communem vsum loquendi, debet intelligi secundum communem vsum loquendi.

48 Sed iste communis vsum loquendi ꝑ debet vigere tempore statuti, non autem postea, vt per Soc. cin. in l. Gallus §. si eius ff. de lib. & posthum. sicut in simili dicimus de interpretanda voluntate testatoris per vsum, vt is vsum probandus sit, qui

49 vigeat tempore testamenti. Quia vsum est ꝑ variabilis, & vsum qui est hodie, nō præsumitur fuisse olim Bart.in l. habeo ff. de supell. leg. Et quod statuta recipiant interpretationem à comuni vsum loquendi vigente tempore statuti scribit latē Curt. in cons. 176. col. 2.

Et pro corroboracione huius questionis contra communem, magis particulariter respondēdo ad rationes inductas pro comuni.

Ad primum respondetur Bart.in d. §. sanē. Non obstaro illam gloss. extendentem pretium datam ad pretium solutum, quia licet esset verum in casu alienacionis rei ecclesie, tamen in casu dotis aliter ꝑ disponitur per aliam legem, vt dicitur in auctoritate de non elig. 2. nub. Non autem dicimus esse aliter dispositum per alia iura, quæ allegauimus contra communem.

Ad secundum respondetur, quod dos promissa dicitur ꝑ improprie dos, & sic interpretantur iura dicētia dotem promissam esse dotem scilicet improprie. Sicut dicimus donationem ꝑ incipientē a promissione non esse proprie donationem, sed pactum de donando, prout interpretatur Bart.in l. legiūma, & in l. iungentium in princip. ff. de pact. & in l. fin. ff. de condit. ob. caus. ergo dos promissa est pactū de dotando, & sic improprie dos.

Ad tertium respondetur, quod promittere, & soluere esse paria intelligitur dupliciter, vel ad denotandum obediētiam, vel quod ad effectum. primo modo loquitur d. l. si. Cad. l. falscid. Nam si testator legauit, & heres promissum soluere legata dicitur obediēte testatore sicut si soluisset, sed non est sic quod ad effectum, quia per promissionem non extinguitur obligatio, sicut per solutionē infit.

Ad quartū negatur, quod dos promissa sit dos vera. Ad prohibitionē respondetur ad l. 1. & 2. C. de dot. promiss. licet dicatur dos, tamen improprie.

53 ꝑ Ad iura de collacione dotis etiam promissæ, ceduntur, quia ipsa filia quæ succedit cum fratribus æqualiter, non debet etiam petere, quod sibi promissum est, sed dotem sue datæ, siue promissam consuet. sicut diximus in precedenti quæst. de filia quam pater, secundo loco collocat, & promittit debet, vt intelligatur promissæ primam

54 ne habere plus quam debet. Ad l. cum post ꝑ §. sed huius ff. de administr. tut. Respondetur, quod ibi non fuit pura promissio dotis per tutorem facta, sed etiam promissio, vt patruus, & sic nomine proprio, vt probat vers. ille patruus, & curator stipulanti spondit, & verum officium suum egressus sponte se obligauerit, & tunc talis promissio habetur pro vera solutione, vt dixi in a. dist.

Ad quintam respondetur, quod pactum de lucrando da dote habet locum in dote promissa, ꝑ quia ibi maritus agebat ad dotem sol. mat. Sed iura nō declarant quomodo erat conceptum hoc pactū, vel de dote promissa, vel de dote data, & potest interpretari, quod erat conceptum pactum de dote promissa lucranda. I. thec dicit text. in auct. Dotes C. de nupt. vbi scriptura debet attendi, quia dos debet attendi secundum tenorem pacti.

56 Ad secundam confirmationem in l. si ex morte ꝑ C. de pact. conuent. Respondet Soccin. hic, quod ibi loquitur quando dos incepta promissione, sed fuit data, & sic est differentia inter primum, & secundum casum illius legis. Quia in primo casu dos incepta à traditione, & sic fuit tradita, sed in secundo dos incepta à promissione, & postea consistente matrimonio fuit soluta, & sic utroque casu habet locum dispositio in dote data. Et pro ista interpretatione est textus cum glo. l. fin. C. eod. tit. Melius respondetur secundum Ruyn. hic nu. 167. præsupponēdo, quod pactum de lucranda dicitur ante nuptias donatione debet esse æquale ex parte vniutque, alias non valeret, & idem est dicit textus, quando per patrem, vel extraneum dos fuit promissa: ergo vult dicere, quod si esset factum pactum de lucranda dote, vel ante nuptias donatione promissa habebit locum perinde ac si esset factū pactū de lucranda dote, vel ante nuptias promissione data, siue enim pactū concipiatur de dote data, siue de dote lucranda, semper æqualitas debet seruari d. auct. dos data C. de don. ante nupt. Non autem valet argumentum de dote ꝑ data ad dotem promissam, nisi secundum similitudinem in genere sub quo conueniunt. l. vt seruetur æqualitas.

Ad sextum negatur statutum hoc fuisse factū propter onera matrimonij, quia satis latē probauimus pra in precedenti quæst. rationem finale esse personam mariti, contemplatam, vt mulieres inueniant maritos, & onera matrimonij sustententur cum fructibus dotis l. dotis fructus ff. de iure dot. Secundo respondetur, quod non est eadem ratio, quia quādo dos ꝑ est data maritus retinet, & vti iure retentionis, sed quando dos est promissa, maritus repetit, & agit, & facilius datur retentio, quasi fauorabilior, quam repetitio l. pau. lus ff. de dol. except. l. si in area in fine ff. de cond. indeb.

Replicatur. Quia hoc statutum de lucranda dote se refert ad tēpos soluti matrimonij, vt mortua vx

re, maritus lucretur. Sed mortua vxore maritus non agit ad lucrum dotis promissæ: sed agit ad datam promissâ, ergo dos promissâ est vera dos, quia si non esset vera non competeret actio de dote. Confirmatur, quia tex. in l. si marito §. j. ff. de fund. dot. ubi gl. non assignat aliam rationem, nisi quia maritus agit non ex pacto de lucrâdo, sed ex promissione dotis. & tuoc pecunia dotalis exacta dos efficitur, & cum verba pacti de lucrâdo succedunt, succedunt etiâ statuti verba.

S Y M M A R I A

QVÆSTIO III OCTAVÆ.

- 1 **D**OS profectitia redit ad patrem non obstantibus filiis secundum communem opinionem.
- 2 Hanc opinionem qui teneant.
- 3 Dos data, & promissa parificantur.
- 4 Lex ubi non distinguit, neque nos distinguere debemus.
- 5 Parentes cur possint retrahi a dotandis filiabus.
- 6 Dotem saluâ esse semper cur intersit patri nu. 33.
- 7 Dos cur ad patrem reuerti debeat.
- 8 Actio ad repetendum dotis illa datur patri, quæ datur ex raneo.
- 9 L. 1. in §. sileat C. de rei vxor. actione, inductio, & intelligentia nu. 39.
- 10 Pater in vita sua non tenetur bona dare filiis.
- 11 Pater cur teneatur dotare.
- 12 Dotem profectitiam esse restituendam filiis, & non patri, qui teneant.
- 13 Consuetudo Martini hodie obseruatur per totum mundum.
- 14 Ius formatum est transmissibile ad suos heredes.
- 15 Filius familias hodie habet heredem.
- 16 Mater ad quid teneatur in filios in subsidium.
- 17 Patrimonium filia dotata quoduplex sit.
- 18 Pater non habet beneficium restitutionis in integrum pro dote filia.
- 19 Nepotes ex filia quando teneantur conferre dotem maternam.
- 20 L. illam C. de collationibus, an loquatur de filia emancipata.

- 21 Patria potestas præsumitur apparente paternitate.
- 22 Creditor tenetur probare suum debitorem esse filium/familias.
- 23 L. fin. §. 1. C. ut legat. nom. cau. vera inductio.
- 24 L. inter focerum §. cum inter ff. de pact. dotalib. ratio.
- 25 Pacta secundum dispositionem iuris communis nihil operantur.
- 26 L. cum pater ff. de pact. dotal. intelligentia.
- 27 Filia dotata transmittit legitimam ad suos liberos.
- 28 Legitima debet esse libera ab omni onere, etiam absque dilatione.
- 29 Legitima non debetur filia viuenti patri.
- 30 Filia dotata non potest petere supplementum legitimæ.
- 31 Pater non succedit ad dotem profectitiâ, quando filia non potest aliud petere à patre.
- 32 Debitum legale non suscipit onus.
- 34 Actio de dote competit patri de voluntate filia.
- 35 L. post dotem ff. solut. matrim. quot intellectus habeat.
- 36 Martini opinio de dote, non est iuris correctoria, sed iuris interpretatiua. & nu. 38.
- 37 Ius commune sit per consuetudinem interpretatiua.
- 40 Dos à patre profecta redit ad patrem exclusis filiis, quando prius moritur maritus, deinde vxor.
- 41 Renuntiatio matri non nocet filiis.

QVÆSTIO OCTAUA.

Vtrum exactio dotis profectitiæ promissæ spectet ad filios.

POSTQVAM io præcedenti quæstione disputauimus de dote promissa, Socin. hic num. 50. infert ad quæstionem, Si pater promiserit dotem filia, & non soluerit, si post mortem filia superat filium, an ipsi nepotes petant dotem promissam

E ab aucto:

ab auctore: Ista quæstio dependet ab altera, vtrum mortua filia dotata à patre, dos ipsa reuertatur ad patrem, an verò ad filios nuptæ.

- 1 Communis opinio est quòd dos ꝑ profectitia reuertatur ad patrem, & non aliter specietur ad filios, vt testatur Bart. in l. post dotem nu. 28. vers. teneo Communem nostrorum maiorum. Bologniet. in l. post dotem nu. 218. dicit Communem, Aymo in conf. 84. nu. 3. Curt. lun. in conf. 152. Capyc. decif. 170. in princip. dicit Communem, & secum dum eam esse iudicandum.

Et licet multi ex doctoribus distinguant, an liberi extent, vel non, Nihilominus quòd liberis extantibus adhibere debeat reuerti ad patrem, & sic promissa ab ea non possit exigi à filiis superfluitibus tenuit Bulgarus tantiquam glossator, vt ipsemet, quæuis ex sua vxore liberos suscepisset, tamen illa mortua, integram dotem restituerit socio, & sequuti sunt Azo. Accursius. Iacobus de Rauēna, Dynus, Pileus qd. 89. Cyn. in l. dos à patre C. de soluto matr. dicit hanc opinionem veram sicut euangelium, idem dicit Angel. in l. pater filiz ff. ad l. falsed. Alberic. in d. l. dos à patre. Canonizata hanc etiam sequuntur in c. fin. de donat. inter virum, & vxorem lo. Andr. ad Specul. de donat. inter virum, & vxorem §. si. Alex. in d. l. post dotem nu. 17. Seyfell. nu. 25. Dec. in l. d. l. nu. 16. C. de collat. Rip. in l. 1. §. quo l. fin. patris nu. 6. inf. eod. Aretin. §. fuerat nu. 3. in fin. de act. Alex. in c. o. l. 115. vol. 4. & in conf. 57. vol. 7. Corq. in conf. 66. nu. 6. vol. 4. & conf. 224. nume. 20. 30. Ancur. in conf. 50. Rayn. in conf. 56 in fine vol. 5. & 487. v. l. 2. Soccin. in conf. vol. 4. h. per 10. fundamenta tenet contra Martinum Soccin. ludo. q. 1. c. o. l. 114. vol. 3. Curt. lun. in c. o. l. 113. nu. 9. Aymo in conf. 84. nu. 1. Hieronym. Gabriel. in conf. 16. nu. 6. & conf. 58. Decian. in conf. 55. in princip. vol. 1. Menoch. in conf. 238. nu. 30. Cepb. in conf. 709. vol. 5. in princip. Rip. lib. 3. resp. cap. 30. Fanucc. in tract. de dote gl. 1. nu. 3. Campeg. de dote q. 1. 2. parte 3. Benedic. in c. Raynurius in ver. duas habens filias num. 167. Tiracuell. de verat. conuent. nume. 58. cap. 60. Casus de vili. Capyc. d. decif. 176. Thefaur. in decif. Pedemontana 138. & decif. 590.

Et quia altera communis erat, quòd quæ dicuntur de dote datur, ꝑ dicantur etiam de dote promissa, vt dixi in precedenti questione, Ideo dicendum est in questione propofita idem esse in dote profectitia promissa, vt remaneat penes patrē, quia faci uis permittitur retentio, quàm concedatur actio l. 1. §. fin. ff. de orig. iur. l. 5. proinde ff. de var. & extraordin. cognit. Dec. in l. diem functio nu. 15. ff. de offic. assessor. & in l. diuus nu. 5. ff. de reg. iur.

Prima igitur ratio pro ista communi, Vbi lex ꝑ non distinguit, nec nos distinguere debemus l. de pretio ff. de public. in rem act. sed inducendo omnes leges iuris ciuili loquentes de ista materia,

semper reperitur dotem à patrē datam ad patrē debere reuerti, neque sic distinctio an extent, vel non extent filij, ergo simpliciter loquendo, etiam extantibus filiis ad patrem debet reuerti. Minor probatur, inducendo leges, quæ de hac materia loquuntur l. dos à patre C. de soluto matr. l. 2. C. de bon. quæ lib. vbi lex loquens de luctu nuptialibus non acquiritur patri quantum ad proprietatem, non habet locum in dote dati à patrē,

ne retrahantur ꝑ parentes à dotandis filiis, & dos ad eos non reuertetur, ergo filij non succedunt ad illam dotem, Item l. fin. ff. de rat. hab. vbi dos semper debet esse salua patri, etiam mortua filia, ergo reuertitur ad patrē, Neque potest dici, quòd sit ibi appofita stipulatio, quia præsupponitur textus actionem esse communē patr. & filiz, cum præstet cautionē de rat. quādo agitur, Item l. pater ff. de iust. in vers. inter-

est enim patris ꝑ semper dotem saluam esse propter speciem, quandoque recipiendi, & subdit potestas, quòd in emancipata vno casu tantum potest regredi dos mortua filia in matrimonio. Item l. si ab hostibus infra eod. dos ad patrem reuerti debet, Item l. quod in vxore C. de neg. gest. in vers. conuenire posse debet ab quem dos reuerti debet. Item l. filius familiaris in id in fine ff. ad senatusconsultum Macedon. in vers. ipsi enim mortua in matrimonio filia repetitio datur. Item l. & ideo in fin. §. l. seq. ff. de in rem vers. cum simil.

Item l. ꝑ iure successum ff. de iure dot. vbi assignatur ratio cur ad patrem reuertitur dos, Item l. si patris in princip. ff. de pact. dotal. Item l. j. ff. de dote prælegata. Sed aduertatur, quòd in his iuribus nunquam iurisconsulti loquuntur in casu, quo extarent filij.

Secunda ratio. Illa actio ꝑ datur patri cum communiione filiz ad repetendum dotem, quæ datur extraneis, l. 2. §. j. infra eod. sed extraneus potest repetere etiam extantibus liberis l. 1. extraneus ff. de condit. ob caus. l. 1. C. de pact. conuent. Ergo & pater. Hoc est argumentum Accursij in d. l. dos à patrē.

Tertia ratio, si filij succederent ad dotē exclusio auctore, tunc lex esset de indubitabili, contra l. quod lib. o. ff. de carbon. adict. Consequenter probatur, quia linter socerum §. cum inter ff. de pact. dotal. disponit in vno solo casu in quo filij veniunt in casu renuntiationis, & donationis factæ stipulatio per l. si cum dotem infra eod. ergo in ceteris non est determinatum, & si hic casus esset cum illis ceteris, lex esset de indubitabili.

Quarta ratio, quam inducit Bart. in d. l. post dotem in quæst. 5. nu. 28. per textum in l. j. §. sileat ꝑ C. de rei vxor. act. qui expresse dicit, sileat ob liberos retentio, & causa oatoralis stimulus parentes ad liberorum procreationem adhortetur. Quæ ratio sic declaratur, quia pater ꝑ in vita sua non tenetur bona dare filijs, quia sicut si legi, si pater viuens munum eis alimenta præstitit Bald. in l. potest

- test ff. de adopt. & etiam si ludeo dissiparet bona sua, non cogereetur assignare certa bona, ex quorum fructibus filij se alerent, vt per Ias. io §. si quis in fraudem instit. de act. & ratio naturalis in vita solùm cogit patrem ad dandum alimentis, & post mortem suam dare successione: sed propter fauorem publicum, vt mulieres nubant, & ciuitas repleatur liberis hominibus, inductum est, vt pater in vita sua teneatur dare certam rem, vel quantitatem pro dote, ex cuius fructibus se possit alere, & cum filia soluto matrimonio reuertatur ad patrem, vt eam alatur, æquum etiã fuit, ut reuertatur dos, item quia filia moritur, nõ tenetur amplius alimenta præstare, neque post mortem suã aliquid relinquere, cessat causa propter quã dos est data, ergo indistincte reuerti debet ad patrem.
- 12 Contrariam opinionem t in hoc casu, quando extitit liberis, tenuit Martinus antiquus glossator, quẽ refert Azo. in d. l. dos a patre. Et in sua summa C. de rei vxor. act. nu. 10. in fine. Et hanc opinionẽ sequuti sunt Raynerius de Foroluiio, Petrus de Bellaperrica, Roffredus, Placentinus, Odofredus. Hanc etiam opinionem multis iuribus, & rationibus defendit Calderinus in consil. 1. sub tit. de donat. inter virum, & vxorem, vbi respondet omnibus contrariis. Salyc. in d. l. dos a patre. Soccin. in consil. 3. §. vol. j. Ruyn. io consil. 235. vol. j. Pract. Papiensis in forma libell. quod vxor agit ad dotem in ver. dictæ dominæ num. 1. in fine. Qui voluerunt id etiam procedere in dote promissa Roland. de lucro dot. §. nu. 8. & c. Et hæc conueniunt t Martinis, vt omnes testantur hodie obseruatur per totum orbem terrarum Guido Pap. in consil. 12. nu. 8. vbi probat Martinis opinionem esse veriorẽ. Habet, & ista opinio suas rationes.
- 14 Prima ratio pro opinione Martini. Omne ius t formatum est transmissibile ad hæredes suos, sed filia in dote habetur formatum, ergo transmittit illam ad suos hæredes. Minor probatur, quia dõs dicitur proprium patrimonium filie l. 3. §. utrum in fine ff. de minor. ergo videtur quod debet esse perpetuum patrimonium, & transmissibile ad hæredes l. fi. C. communia versusque iudic. auth. sed quamuis C. de rei vxor. act. Item quia filius familiaris t hodie habet hæredem l. sancimus C. communia de success. l. 2. C. de bon. quæ lib. & auth. de hæredit. quæ ab intest. de her. §. 1. Et pro hac ratione facit, quia mater t tenetur alere filios egenos l. si quis a liberis ff. de lib. agnosc. & habetur in C. de alim. prestand. gloss. in l. si compertis C. de alim. lib. a parent. Et tenetur dotare filiam in subsidium, quando defunt patris bona l. fi. C. de dot. promiss. Lania C. de iur. dot. gl. in auth. res quæ C. comm. de leg.
- Respondet Cyn. in d. l. dos a patre, quod patrimonium t est duplex, quodam proprium, & absolutum, quodam patrimonium commune cum
- alij, tunc dicit quod filia non habet patrimonium proprium, & absolutum, sed dos est patrimonium filie commune cum patre, l. 2. §. 1. infra eod.
- Replicatur, quod Cyn. nõ persistit in dictis suis, sed vacillat, Nam idem inducendo rationem contra Martinum, dicebat, quod actio de dote incipit competere post mortem l. 2. ff. de dote præleg. Ergo dum ipsa viuuit, nullam communionem habet cum patre. Item replicat Salyc. in d. l. dos a patre, quod d. l. 3. §. vtrum ff. de minor. loquitur de beneficio restitutionis in integrum, quod pater t denegatur, & ideo nulla potest esse communio cum patre in d. patrimonium. Nec ibi loquitur de dote, quia illa est in dominio mariti l. dote ancillam C. de rei vëdic. sed de dote prout est quodam viuuet sum, vt l. quod dicitur ff. de impens. in rebus dotal. fact.
- 19 Secunda ratio Martini. Nepotes t ex filia tenentur conferre dotem maternã si volunt succedere auctori l. illam C. de collat. ergo morietur filia, eorum matrem, ipsi succedunt ad dotem, Consequentiã probatur, quia si ipsi non succederent, frustra tractaretur de collatione l. 1. §. si in stipulatione vers. quod si alij ff. de collat. bon.
- 20 Respondet Accursus, quod in d. l. illam t filia fuerat emancipata, & potest speculari, quod ibi coniungit patrem, & matrem, quæ tamen oõ est in potestate aui.
- Replicat Martinus, quod intelligere de emancipata d. l. illam, est diuinare. Et ad speculationẽ respondetur, quod ideo commisit patrem, & matrem, quia loquitur de nepotibus ex filio, & filia, & est violatio literæ, intelligere de filia sui iuris. Item replicatur, quod dum ibi tractatur de hereditate patris, præsumitur habuisse filios in potestate, tam masculos, quam feminas, & in successione nepotes suis patribus, vel matribus in potestate existentibus. Confirmatur, quia textus dicit patrem, & matrem teneri conferre, ergo præsumitur in potestate, & præsupponitur, quod illi, de cuius hereditate agitur superuixerit, & sui filij, tempore mortis essent in potestate sua. Item replicatur quia apparere t paternitate, statim præsumitur filius familiaris l. filium quem dissonimus, ff. de huius qui sui sunt, vel al. iur. Et paternitas præsumitur, quia nemo est sine patre, nisi contrariis probetur l. si quis patrem ff. ad Macedon. Sed in d. l. illa tractatur de successione patris, ergo &c.
- Et obiter nota, qd ista præsumptio, qd quis præsumatur filius familiaris est tam naturalis, vt etiã creatur t negotians cum aliquo, præsumatur scire illum esse filium familiaris, non obstante, quod eõ traxerit cum eo, tanquam cum patre familiaris l. 1. & l. 4. & l. pen. C. ad macedon. Ex quo scinit, vel scire debuit eum esse filium familiaris, & sibi imputet, si non investigauit, & ideo onus probandi illum esse filium emancipatum incumbit creditori, vt est casus decisus per Grammat. in decis. 12. vbi vide num. 10. & seq.

33 Tertia ratio ex l. si t. §. i. C. ut legat. nom. cas. ubi mater fecerat testamentum in favore doto patrem, & omnia quæ non sunt de dote, debent restitui hæredi, & dos ipsa remanet penes maritum suum propter filios, quia uis ipsa mater fuisset, ideo potestate sui patris.

Respondet ibi Accursius, quod ibi erat pactum, vel fuerat emancipata, quin aliter non potuisset testari, Replicatur contra Accursium per supradictos proximos replicatores. Sed ego arbitror ex alia ratione illam legem non facere pro opinione Martini, quam tetigit Bologninus in d. l. post dotem tuam. 20. quod ibi illa filia nunquam fuerat in potestate patris, quia erat nata in servitute, & postea manumissa simul cum patre, & patris potestas non contingit natis in servitute liberitatem, & l. qui in servitute ff. de servitut.

34 Quarta ratio Martini per textum in l. t. inter focerum §. cum inter ff. de pact. dotal. Sic inducendum, si pater convenit, ut si filia moreretur sine liberis dos ei restitueretur, dicitur actum, ut si cum liberis, ei non restitueretur, sed hoc esse actum non potest evenire, nisi quia casus omnis relinquitur in dispositione iuris communis l. si extra ff. de condit. caus. & non quia in casu omisso videtur iuri suo renuntiassit, quia talis renuntiatio habet vim iactationis, & semper præsumitur iactare suam leum de indebito §. si. ff. de probat.

Quinta ratio. Multa sunt iura locuta de pactis in re. l. uendo dos p. in p. mortem filie cum filijs, ergo si non essent facti dicta pacta succederent filijs, & non patri. Consequenter probatur.

35 Quia pacta facta t. secundum dispositionem iuris communis nihil operantur, l. si in l. si donaturus na. 3. per illum textum ff. de condit. caus. d. 4. ta. antecedens probatur per textum in l. pater cum filijs ff. de pact. dotal. ubi pater volens sibi provide re, stipulatus est partem dotis sibi restitui liberis extantibus.

36 Confirmatur argumento Salysij in l. cum t. pater dotem ff. de pact. dotal. ubi si maritus convenerit cum focero non petere dotem eo vivo, & postea moriatur filia in matrimonio vivente patre, non potest maritus dotem petere propter pactum, & ergo si pactum non intervenisset, maritus petere posset: quare si hoc non potest intervenire, nisi propter existentiam herorum, quid probatur, quam aliter diceret pater genero, dolose facere petere, quod nihil ei restitueretur, sed gener replicaret, verum esse, si teneretur statim restituere, l. si. §. i. ff. ut leg. nom. cas. Pater autem duplicaret, hoc verum esse, si a l. restitutum haberet dilationem ab ipso mine, & l. maritus dicitur habere dilationem a lege misericordie gratia d. l. si donaturus in fine ff. de condit. caus. d. 4. ergo non est alia ratio, quam existentia herorum, quibus non extantibus deberet patri restitui. Item confirmatur, quia si pater non stipulatur dotem sibi reddi, perdit illam si matrimonium dissolvatur culpa mulieris, & con-

sensu C. de repud. l. si dotem C. de ius. dot. l. cum pater dotem ff. de pact. dotal. & cum amittitur, restituitur hæredibus §. quia verò in auct. ut l. i. ceat matri, & auct.

37 Sexta ratio filio t. transmittit legitimam ad suos filios post eius mortem, sed dos succedit loco legitime, quomodo liberat à patre sit data, ergo dos transit tanquam debita ad filios. Maior probatur.

38 Nam, quia in legitima t. nullum potest imponi onus, & debet esse libera l. omni modo l. quoniam in prioribus l. i. §. repleonem t. de inoffic. testam. Et debetur libera, absque dilatione l. i. Tra ch. decif. 16. num. 12. & 13. Et quid in deo data loco legitime, non possit fieri pactum ad beneficium fratru, vide Franch. decif. 196. Minor probatur per d. l. si nus. & l. i. sancimus C. de nupt. & l. i. ius centum §. Titio genero ff. de edict. & demonstrat.

Respondet Bologninus in d. l. post dotem num. 20. l. solut. matr. in vers. vnde cino, quod legitima

39 t. non debetur filijs vivente patre, neque peti potest l. i. §. si impuber. ff. de collat. bon. Ideo non potest deberi liberis filijs, quod ipsi filij non est adhuc questum, & quod questum non est, ad heredes transmitti non potest.

Replicatur, Nam si illa dos, quæ datur filijs non appropriaretur ipsi, sequeretur, quod filia dotata à patre in minori quantitate, quam sit legitima, superveniens patri, posset petere supplementum

30 legitime, sed consequens t. est falsum, ergo & antecedens: Restat probatur, quia filia si dotata est à patre, non est movenda questio an incompetenter sit dotata, cum ipse melius quæ alius sciat pro filia capere consiliu l. nec in ea fide aduiter, Dec. in cons. 16. Alex. in cons. 19. ubi notatur sic esse iudicatum vol. 2. quo casu, etiam si non renuntiaverit, non potest petere supplementum legitime, pro ut est casus pluries decisis Grammat. idem §. 7. & decif. 101. A. si d. in cons. regni incip. fratribus nu. 13. Et non obstante renovatione sic fuisse pluries decisa Necop. iussus dominis consiliarijs duarum aularum testificantur addentes ad consuetud. Necopolit. quæ incipit eas addere in additione quæ incipit paragium col. a. fol. m. p. 96. & vide Martij in decima disputatione nu. 23. Consequenter deducitur, quia legitima debetur filijs post mortem, & dos succedit loco legitime, & quid sit, & si non datur dos, debetur legitima.

Confirmatur, quia Communiter omnes scribentes dicentes opinionem l. o. & aliqui glossatores in 31. r. p. autem patrem t. succedere ad dotem professioam exclusi filijs, dicunt de patre non habere locum, quando filia excluditur, a successione patris, de qua communiter tractatur Capyc. ind. decif. 6. nu. 6. & 7. per rationes, ubi ibi allegat Bar. & alios, sed filia dotata à patre nihil aliud potest consequi, ut dictum, ergo dos debetur sibi proprio patre, quo casu transmittitur ad heredes.

Item

32 Item confirmatur, quia in debito et legali nullus potest opponi onus, Franch. d. decif. 16. & d. decif. 196. sed pater tenetur dotare filiam ex dispositione legali l. fin. C. de dot. promiss. cum similibus, ergo non potest imponere aliquod onus, ut ad se reuertatur: Et si hoc faceret ex pacto, ut d. l. pater cum filia ff. de pact. dotat. toleratur ibi in parte, non in toto, ibi enim stipulatus est moriente filia cum liberis sibi reddi tertiam partem dotis, quia dos fuerat magna, sed regulariter totam dotem sibi reddi stipulari non potest, quia tunc in debito legali posset apponi onus. Nec obstat, quod valet stipulatio, in qua pater stipuletur sibi dotem reddi, ut l. post dotem infra eod. Quia

33 hoc beneficium et quod datur patri ad repetendum, datur de equitate, ut dicit gl. in l. dedit ff. de collat. d. ergo non debet esse cum iactura liberorum, nec mariti, quod sunt alendi l. si cum dotem § si vero infra eodem, & ipsi filii sunt pars unum matrimonii, per quos dos datur l. j. infra eod. & mortua filia adhuc dicitur d. rre l. fin. C. de bon. matern. Acquis autem consistit, quia cum pater teneatur dotare filiam, si dos consumere, vel perderet, ipse cogere, ut d. l. pater non potest petere dotem profectiuam nisi de voluntate filiae, vel eius filiorum d. l. post dotem infra eod. & laua C. de iure dot. & ibi glossa in ver. est, & tertia ratio. Ex hoc deducitur septima ratio,

Septima ratio, si dos profectiva soluto matrimonio per mortem filiae cum filij rediret ad patrem docentem, tunc si quereatur, quod pater post mortem filiae posset agere ad recuperandum dictam

34 dotem, sed consequens est falsum, et ergo, & antecedens, Consequens clare deducitur, quia actio est ius persequendi in iudicio, quod sibi debetur § i. in l. de act. Falsitas consequens probatur per d. l. post dotem, ubi pater agit de voluntate filiae d. laua, & ibi gl. Nec valet quod d. l. post dotem habet unde virginis intellectus, quos

35 omnes recensit Bologneta. ibi, & sic non valet allegari gl. in ver. certas in quibus in l. consil. C. de iudic. Bart. in l. qui Romae § duo fratres colum. 3. & ibi Ripa fide verbi. blig. Alex. in consil. nu. 9. vol. 2. Quia hoc intelligitur quando lex non habet communem intellectum, ut per Ruyn. in l. j. col. 1. infra eod. modo si ventus omnes dicitur in intellectu semper in ueris in quolibet patre non potest agere nisi de voluntate filiae.

36 Octaua ratio, quia ista opinio et Martini non est iuris correctio, sed iuris interpretatio, & habetur ipsa pro iure communis, & non pro iure consuetudinario Alex. in d. l. post dotem nu. 25. & Seyfell. per l. si de interpretatione ff. de leg. l. 1. opinio Martini non dicitur proprie consuetudo, tenet Curt. l. unum addit ad Alex. in d. nu. 25. in d. l. post dotem post Bal. in l. in fi. C. de bon. que lib. Hieronym. Tortis in d. l. post dotem in d. 4. q. Bart. & ibi las. nu. 101. post Alex. Nec mirum, quia ista consuetudo approbata fuit a Doctoribus viventibus, & a iudicibus, qui pro ea iudicant, quorum longe maior fuit numerus, quam eorum, qui pro Bulgaro scripserunt, ita ut verè dici possit, quod opinio iudicum iudicantium praeualeat disputationibus Doctorum: Item quia consuetudo Doctorum, & iudicum videtur potius esse iuris quam facti, & sic inducit interpretationem, cum omnes qui eam sequuntur sint Doctores, & iurisperiti, & non in factis, neque in arbitrio, sed in iure scripto iudicia sua fundunt, ergo habetur pro lege scripta, & ab ea non est recedendum per not. in c. innotaris de consil.

Quare cum opinio Martini per consuetudinem interpretatiuam approbata fecerit et ius commune pro lege habenda erit, & cum in equitate se fundat, amplissime interpretanda erit, ita ut procedat etiam in dote promissa, quae ab Auo promittente, mortua filia, eius filij soli debet licet ad alios spectaret si fuisset soluta, & quod secundum hanc opinionem fuisset iudicatum, & passim iudicetur, vide Antonium Thesaurum in d. decif. 190. nu. 5. ver. quibus stantibus.

Ideo non obstant rationes eorum, qui probant opinionem Martini esse iuris consuetudinariam, et sic stricte interpretandam, tanquam exorbitans à iure, cum iam sit probatum esse iuris interpretatiuam, & sic haberi pro lege, non autem consuetudinariam. Minus obstant rationes, & leges, quod dos debeat reuerti ad patrem, quia etiam si pater stipulatus esset sibi dotem reddi secundum formam iuris communis debemus intelligere non extantibus liberis, cum Martini consuetudo faciat ius interpretatiuum. Praeposit. in c. si. fi. col. pen. versimò si maritus de donat. inter virum, & uxorem. Bald. in l. 2. C. de bon. que lib. & in rubrica extra de arbitris. colum. 6. Alex. in d. l. post dotem nu. 25.

Et quod hoc tantum magis procedat in dote promissa, non dum soluta, si pater stipulatus esset dotem reddi filiae, videodum Bart. in d. l. post dotem in d. 4. q. & ibi communiter. Doct. Praefertur illi filia, propter causam illius dotis, renuntiasse omnibus bonis paternis Aymo in d. consilio 84. nume. 5.

37 Nec obstat textus in l. unica § si filius C. de rei v. xor. ad. ubi dicitur, si licet ob libero retentione, quia ipse naturalis filius, parentes ad liberorum suorum educationem hortatur, & qui uxoris appa-

rester

retent videtur concludere contra iā determinata, pro ut Hieronym. Elen. Diatrib. lib. 3. cap. 14. conabatur inducere.

Quia responderetur, quod ille textus loquitur, quando dos est restituenda vxori, post diuorium factum, & sic vxore superstitē, nos autem loquimur, quid iuri sit in restitutione dotis post mortem vxoris. Et sic exponit ibi Accurs. Nam illo iure, si fiebat diuorium culpa mulieris propter malos mores, fiebat retentio per ipsum maritum de parte dotis, apparet hoc quia Iustin. ibid. facit mentionem de moribus, & dicit, ne varium genus culpandi inueniat, itaque apparet loqui de retentione, quæ fiebat propter malos mores, & tunc quando matrimonium erat dissolutū culpæ mulieris, vel eius patris, competeat retentio ob liberos, vt pro singulis liberis retinerentur singulæ sextæ, vt tamen non excederet tres sextas, & si fiebat diuorium propter malos mores maiores fiebat retentio alterius sextæ, sed si erat malorum morum minorum fiebat retentio octauæ partis, & mali mores mariti puniebantur in restitutione dotis ceteriori die, vt desumitur ex textu Vlpiani in §. mortua. in tit. de dotibus in suis fragmentis: ergo d. §. fletat loquitur de istis sextis, & remanet verus intellectus, vt illæ partes, quæ vocabantur quintæ deberentur filiis, quando solvebatur matrimonium per mortem mulieris, vt liberi haberent quandam successionem, sed in eadem l. in §. taceat, loquitur, quando viua filia repetit dotē.

Limitatur tamen ista conclusio, vt nō procedat, quādo prius moritur maritus, & deinde moritur vxor, tunc enim dos ꝑ ꝑatre profecta redit ad patrem exclusa filiis, nec habet locum opinio Martini, est doctrina Bart. in l. j. nu. 2. ff. de dote præleg. & in d. l. post dotem, vbi etiam Castres. & sequuntur communiter omnes ibi, vt testatur Ias. nu. 103. & Alex. d. ou. 25. & in cons. 155. vol. 1.

* & hanc limitationem esse notabilem in practica dicit Aret. in d. §. fuerat ou. 2. in fine de aet. Neui zan. in Sylua nupt. lib. 2. nu. 79. Phanucc. de luro dot. gloss. 11. nu. 3. qui dicit secundum hanc limitationem fuisse iudicatum in Rota Lucensi, & ita etiam iudicauit Senatus Pedemontanus, vt per Thesaur. in decis. 138. Sed Ias. in d. nu. 103. & seq. per multas rationes tenuit limitationem non esse veram. Nihilominus quando vera esset, illi nepotes possent petere portionem in bonis aui, quæ spectabat ad eorum matrem, & hoc

41 procedit, etiam si dicta eorum mater ꝑ renuntiatione bonis paternis, quia ista renuntiatio quantumvis amplissima non nocet filiis renuntiantis, prout est communis, & vera conclusio, de qua testificatur Franch. in decis. Neapolit. 67. in principio per textum in Lquis superstitus ff. de acquirenda hereditate diffusæ Dec. in l. pactum quod dotali Cde collat. Tiraquell. de iure primogenit. in 2. quest. & in quest. 40. nume. 111. & nume. 16. Coar. in repet. p. quauis in 3. parte relect. §.

2. incip. decima col. 4. vers. non melatet, cum alijs e cumulatis per Franch. in d. decis. 67.

S V M M A R I A

Q V A E S T I O N I S N O N A E.

- 1 **S**tatutum quod mulier habens liberos non possit disponere nisi de certa parte dotis, habet locum in vidua secundum communem.
- 2 Dos quomodo dicatur recuperari cū sua causa.
- 3 Dos vera qua sit, & nu. 12.
- 4 Actio de peculio durat anno post mortem filij, vel serui.
- 5 Dotis qualitas præcedens consideratur.
- 6 Aduocatus qui semel fuit, semper retinet illam qualitatem, licet non sit.
- 7 Dos restituta dicitur dos quò ad effectū resultantem de iure communi.
- 8 Ratio unica vbi reddi potest, licet nō sit expressa, tamen habetur pro expressa.
- 9 Extensio quando licita est in statu.
- 10 Fragilitas mulieris cuius sit causa.
- 11 Dos recuperata secundum communem usum loquendi dicitur dos.
- 12 Vidua adhuc dicitur esse in matrimonio.
- 13 Filij qua bona dicantur habere ex prouidentia legis.
- 14 Filij respectu bonorum prohibitorum alienari dicuntur succedere ab intestato.
- 15 Filij vt vniuersales successores matris tenentur satisfacere eius creditoribus.
- 16 Filij debent detrabere saltem ab ea parte in qua sunt instituti heredes, etiam si ad alias partes succedunt ex legi prouidentia.
- 17 Mulier nihil potest legare ad pias causas de bonis, de quibus prohibita est dispo- nere per statutum.
- 18 Legitima filiorum quando augeatur per statutum.
- 19 Mulier quando possit disponere non obstante prohibitione statuti.
- 20 Filij non possunt exheredari etiam cum causa de bonis sibi prouementibus vi-

gore

- gore statuti.
- 22 Vidua potest ad sui libitum disponere.
- 23 Qualitas adiecta verbo debet intelligi secundum tempus verbi.
- 24 Dos recuperata amittit nomen dotis.
- 25 Verbum quando stat demonstratiue, tunc sufficit semel fuisse illam qualitatem.
- 26 Dotis qualitas, quando non desinat, si est restituta.
- 27 Argumentum de hereditate ad dotem an valeat, ff. nu. 30.
- 28 Hereditas etiam post additionem retinet nomen hereditatis.
- 29 Dos recuperata adhuc retinet nomen dotis.
- 31 Dos non dicitur respectu illorum, respectu quorum non habet privilegium.
- 32 Dos quando recuperatur ius est questum filijs vigore statuti.
- 33 L. cum qui ades ff. de v. sup. cap. intelligentiis.
- 34 Mulier i quibus casibus possit dotes suas alienare. ff. 36.
- 35 Alienatio prohibita non intelligitur ex causa victus.
- 37 Bona mulieris prohibita alienari sub sunt debitis in subsidium.
- 38 Mulier alienans in casibus a iure permissis an debeat requirere iudicem.
- 39 Decretum alienationis debet precedere, non sequi.
- 40 Mulierem prohibitam disponere causa mortis, qui teneant posse alienare in vita.
- 41 Statutum prohibens mulierem alienari de certa parte est odiosum.
- 42 Mulier prohibita alienari potest donare benemerito.
- 43 Insinuatio non requiritur in donatione remuneratoria.
- 44 Libertus potest donare benemerito.
- 45 Donatarij merita debent probari per testes, vel instrumenta.
- 46 Dos recuperata consistens in pecunia, et differat a consistente in stabilibus.
- 47 Dotem dici recuperatam cum sua causa

quot modis intelligatur.

- 48 Statutum contra ius commune non recipit interpretationem de iure communi.
- 49 Fragilitas mulieris an fuerit causa, cur prohibita fuerit disponere de dote.
- 50 Narrata in statuto denotant causam finalem.
- 51 Mulier neptia aliquando non habet usum recte rationis.
- 52 Ratio unicarum potest dici, quando plures possunt assignari.
- 53 Rationum pluralitas non presumitur.
- 55 Vfus communis loquendi est quid facti, debet probari.

QVAESTIO NONA.

Mulier, quae ex statuto non potest disponere, nisi de certa parte, si est vidua an comprehendatur sub statuto.

Cum supra conclusum fuerit soluto matrimonio non dici proprie dotem, Infort. Socin. vlt. hic nu. 74. ad questionem de statuto Senensi, ubi disponitur, quod mulier habens liberos non possit disponere, nisi de quarta parte dotis suae, & reliquis tres quartas debeat relinquere liberis, verum hoc procedat etiam in vidua, quam questionem tractat et hic Rip. nu. 72. Bologn. et. nu. 154. & ceteri moderniores. Communis opinio est, quod hoc statutum non habet locum etiam in vidua, & de hac communi testatur las. in l. 1. nu. 9. C. vnde vir, & vxor, hanc esse communem testantur Ripa hic nu. 72. Crot. nu. 13. & 14. Saluiolus nu. 25. Han. oib. de Canonis hic nu. 114. Hanc opinionem tenuit originaliter Bald. in d. l. 1. in fin. C. vnde vir, & vxor, & ibi Dec. Castren. hic in princip. & in l. fin. ff. quando act. de pecun. est annal. Alex. in cons. 102. super eo quod queritur. vol. 2. Brun. in tract. de stat. excludente feminas propter masculos art. 11. Cuius opinionis communis rationes sunt istae.

Prima ratio per textum in l. si socius pro filia ff. pro soc. in vers. salua societate diuortio matrimonij solutum foret, cum sua causa dotem non recuperari, scilicet vtriusque, vel abij marito dari possit. Ex quo textu formatur argumentum. Dos recuperatur cum sua causa, ergo cum sua obligatione, consequentia probatur, quia causa, & obligatio sunt idem, insit de oblig. princip. Et pro hoc facit

text. in auth. sed quamvis C. de rei vxor. a. l. & §. quia verò in auth. de equalit. dot. ergo dos dicitur recuperata cum obligatione, & qualitate statuti illius loci, vbi recuperata est. Item potest induci ille verus cum sua causa, id est cum sua datione, & facto, prout interpretatur gl. in laurisgentium in princip. & §. sed cum nulla ff. de pact. & sic vt debeat alij dare cum eodem facto, vt omnino teneatur ex ipso statuto.

Secunda ratio illa est vera dos, quæ retinet proprium nomen, propriam naturam, & producit proprium effectum dotis, sed dos recuperata à vidua retinet proprium nomen, propriam naturam, & producit proprium effectum dotis, ergo dos recuperata à vidua dicitur verè dos, & per consequens statutum Senensis dicitur habere locum in ea. Minor probatur primo per textum in l. h. ff. quidò act. de pecul. est annal. vbi præsupponitur quod peculium finitur morte filij, vel serui, & tamè etiam post mortem datur actio de peculio contra patrem, vel dominum infra annum, ergo retinet nomen peculij, & diffinitionem in beneficium creditorum, quibus est ius quæsitum, vt terminari possint eorum crediti. Fit pro hoc facit, quia ex diffinitione proprietatis videtur, quis sit fugitiuus, & senonem ff. de adil. adit. licet igitur morte soluto peculo habet nomen, & diffinitionem peculij in beneficium illorum, quibus est ius quæsitum, ita esse debet in dote, vt etiam si sit recuperata remaneat nomen, & definitio dotis in beneficium illorum, quibus debebat poni dotis relinqui vigore statuti. Itè probatur, quod habeat eundem effectum, nam in d. l. si socius, & in d. auth. si quamvis, & in d. §. quia verò, præcedens qualitas dotis, quæ ponderatur, quia producit eundem effectum, ac si illa quæ sit adesset de præsententi. Confirmatur quia l. si ff. de decur. vbi decurio, qui debet esse decurio non torquetur, & tamen ibi agitur contra publicam utilitatem, ne de eo habeatur quæstio, vt ff. & C. de quæstion. & possunt cumulari multa similia, vt gloss. in §. fin. insit. de tutel. & l. i. C. de comitibus, qui promittuntur agunt lib. x. Et quæ semel sunt aduocatus licet non sit, retinet iam priorem qualitatem Bald. in l. i. C. de aduocat. diuersi iudic. Item effectus præcedentis qualitatis ex voluntate alterari non potest, quia est affixa rei, vnius facinoris §. seruis ff. de quæst. Item probatur per textum in l. Pomponius §. in dotem ff. de acquir. possell. quem textum ponderat ibi Aret. pro statuto loquente de dote, quia dote restituta, dicitur dos quæ ad effectum resultantem ex titulo de iure communi, vel municipali, quia dos restituta ex causa dotis conuenitur sub appellatione dotis, licet non habeat eadem privilegia. Item, & l. §. ff. de fundo doto. sed in casu dicti statuti consideratur dos solum respectu iurij, ita quod loquitur de dote, & non de alio patrimonio, & ita intelligitur d. auth. sed quamvis, & d. l. si socius.

Tertia ratio, vbi in duplici casu vnica ratio transmitti reddi potest, tunc ea licet non sit expressa, habetur pro expressa: sed tunc in dote existente matrimonio, quàm in dote recuperata in dicto statuto Senensis vnica ratio reddi potest, scilicet ne fragilitas maris lædat filios, et ideo quæ dicuntur de dote habent locum etiam in recuperata. Maior probatur per Bald. in l. maximò vitium C. de lib. præterit. vbi dicit, quoad statutum non est odiosum, seu pœnale, nec correctionum, sed tantum exorbitans licita est extensio quæ idem præter rationis, etiam non expressæ, nec vnica. Item dicit Alex. in l. i. constante in princip. ant. eodem. Imol. in l. fin. ff. de hered. inst. arg. l. §. ff. de lib. & posthum. in vers. si nomen eius expressum non sit, si modò vnicius sit, & isto casu est licita extensio. Bart. in l. omnes populi in 4. quæst. sextæ quæstionis principalis ff. de iust. & iur. Notatur in l. h. verò §. de iro. in cod. l. fin. in auth. quas actiones de sacros. eccles. Minor probatur argumento eiusdem fori de verb. signifi. vbi notatur fragilitas transmitti multis, & l. fin. C. de pact. conuent. Nam si potest recuperatam dotem ad sui libitum disponere, tunc potest dolum committere l. §. fin. ff. de except. doli. & sic ex aliqua causa, & fragili causa priuare filios.

Quarta ratio, quia dos recuperata secundum communem vsum loquendi dicitur dos, vt communi testantur omnes doctores, qui communis vsus loquendi attestatur in statutis l. cum de lamonis §. aliam ff. de fundo inst. uel l. habeo ff. de supell. leg. & latè dixi supra.

Quinta ratio. Illa est vera dos, quæ sic a iure interpretatur in alterius præiudicium, sed dos recuperata interpretatur vera dos in alterius præiudicium, ergo est vera dos. Minor probatur per textum in l. fin. cum ibi not. C. de collat. vbi voluit illum textum qui loquitur de dote, quæ debet consistere, locum habere in dote recuperata, quia eadem ratio militat, scilicet æqualitatis seruandæ l. si. C. communia vtriusque iudic. l. illud, & l. vt libens C. de collat.

Sexta ratio. Statutum hoc loquitur de dote illius, qui est in matrimonio, sed vidua quæ adhuc dicitur esse in matrimonio, ergo loquitur de dote ipsius viduæ. Minor probatur per textum in l. fin. C. de bon. mater. vbi vidua adhuc dicitur stare in prioris matrimonio, scilicet magis filij habet filios, vt Bald. in d. l. fin. notat. unde cum hoc statutum sit indultum, vt consulari iubeat, quos vidua dicitur habere propterea comprehendit viduam, quæ dote recuperauit.

Et retenta hac communi opinione declaratur ipsam.

Primò quod ipsi filij illas tres quartas dicuntur habere ex prouidentia legis, & non ex iudicio matris, & ad hoc allegatur textum in l. si arrogator in §. ne ff. de adopt. Ex qua declaratione inferat primo, quod si ipsi filij instituantur hæredes in omnibus dubiis à matre, quod possunt dicere se esse hæredes.

- 85 reles solū in vna quarta, sed respectu triū quar-
 parum ipsi dicuntur succedere ab intestato, & sic
 ex prouidentia legis, ergo in ipsis non sunt hære-
 des matris, & ita consulit Castrensis in cons. 341.
 vol. 1. Dec. in cons. 386. Licet ut vniuersales succes-
 86 sores per vigore statuti, decedunt satis acere omni-
 bus creditoribus matris Aymo in tract. de anti-
 quitate parte 4. nu. 741. & huc pertinet que scri-
 bit Añsit. in dec. 37. & dec. 314. licet ibi Vr-
 fill. in additionibus dicat sepius in sacro consilio
 Neapolitano fuisse decisum contra Añsitum, &
 ita etiam testificatur Camillus Salernus in addi-
 tionibus ad consuetud. Neapolit. que incipit si
 quis moriens in additione, quæ incipit ex hac con-
 87 suetudine. Secundo inferitur quod si hæreditas
 matris, que consistit in dicta quarta parte donis
 exhausta esset legatis, quod nihilominus in eadē
 quarta parte ipsi filij deberent legitimam, ille est
 casus decisis per Boer. dec. 189.
 Secundo declaro, quod cum in dictis tribus quantis
 88 ipsa mater necessitate quæ statuti debeat decedere
 in testata, quod neque super eis poterit condere
 testamentum ad pias causas, vt consulit Ancar.
 cons. 15. Soccin. in cons. 48. nu. 1. verū, nec obsta-
 re videtur ea sola ratio, quia per dictum statu-
 89 tum dicitur esse aucta legimitia filiorum, vt con-
 sultuit Federic. de Sena in cons. 18. quem sequitur
 Geminian. in c. fin. col. vlt. de rerum permut. lib.
 6. & vide Soccin. ibi Cyp. dec. 98. gloss. in §. si
 vero, & ipsam in ver. excipimus in auct. de testib.
 & De Bortis in addit. ad dictam consuetudinem
 Si quis moriens in additione que incipit si mu-
 lier in testamento.
 Tertiò declaro, vt ipsa communis conclusio non pos-
 sit procedere, quando filij consignane dotes ma-
 90 tri solito matrimonio per mortem patris, in in-
 strumento dicentis ad habendum & aliendum
 & c. prout est de stylo notariorum, quia talis po-
 testas operatur, vt ipsa mulier libere possit dispo-
 nere, & alienare Aymo in cons. 4. nu. 8. Dec. in
 l. si. nu. 9. C. de pact. Et si est data hæc potestas a-
 lienandi, an detrahantur ipse nouem partes, vide
 Cacech. in dec. Pedemont. 11. ou. 17.
 91 Quarto declaro, quod in istis tribus & quartis nō
 possunt isti filij ex herediari causa, quia in eis
 ipsarum dicitur decedere intestata, & de eis dis-
 ponere non potest, sicut est in debita iure natu-
 ra filij competente, vt in auct. de triente, & se-
 misse, & sic æquiparatur ille tertia, & istæ tres
 quartæ.
 Sed contrariam sententiam arbitror dolere venior, &
 92 scilicet quod statutum prædictum non compræ-
 dat dotem iam restitutam, & ideo videtur possit
 ad sui libitum disponere, & auctor huius opinio-
 nis fuit Nicolaus de Materellis in d. l. j. C. unde
 virg. de vxor. eamque sequutus fuit Aretinus in prin-
 cipio, sed per rationes satis frivolas.
 93 Prima ratio Aretini est: Qualitas & adiecta verbo
 statuti debet intelligi secundum tempus verbi, vt

- statutum habet locum, sed in dote recuperata à
 vidua non adest qualitas adiecta verbo, nec secū-
 dom eam potest intelligi, ergo in dote recuperata
 à vidua non potest habere locum statutum præ-
 dictum. Maior probatur per textum in l. in delib-
 94 eris §. si extraneus fidei nōral. Lénia, & ibi Bort. ff.
 de testam. milit. Bart. in l. ex facto in princip. col.
 2. ff. de vulg. & pupill. Minor probatur, quia post
 95 quam dos & est recuperata mittit nomen dotis,
 nec est amplius dos l. 3. ff. de fundo dotali, & l. i. in
 fin. ff. de v. sup. pro dote, quia fuit vnita cum reli-
 quo patrimonio mulieris, ideo non dicitur am-
 plius dos, & sic non adest qualitas requisita à sta-
 tuto, ergo non habet locum, arg. l. habebat ff. de
 institor.
 96 Respondetur, quod quando verbum & stat-
 demonstratur, tunc fuisse semel fuisse illam qua-
 litatem doctrina est Barol. in d. l. ex facto, sed hic
 verbum stat demonstratur, quia mulier potest
 habere multiplex patrimonium, vt l. si quis d. C.
 de solut. matrim. l. si. C. de dot. promiss. Bald. in l.
 1. C. siue cef. vel reliq. ideo solum demonstrat de
 dote, vt de ea possit testari secundum formam sta-
 tuti: Secundo responderetur negando, quod in do-
 97 te recuperata non adit & qualitas, quia ista preiud-
 icium illorum quibus erat acquisitum ius super
 dote, non potest desinere illa qualitas l. si. ff. quā
 do actio pecuniæ est annalis, & sic in preiudicium
 filiorum, quibus erat ius quesitum, vt de dote ante
 recuperationē nō potuisset testari, nisi de quarta
 parte, non desinit esse dos. Tercio responderetur,
 98 quod cum titulus dotis solum consideretur in sta-
 tuto illo respectu, etiam dos recuperata dicitur
 dos, vt tenet idem Aret. in l. porponius §. in dote
 fide acq. possell.
 Secundo principaliter argumentatur Aretin. quod
 99 sicut hereditas & apprehensa nō dicitur vterius
 hereditas, quia efficitur proprium patrimonium
 heredis, vt not. per glo. in l. 2. ff. de fideicommiss.
 hered. pet. lat. in l. 5. veteres col. 3. ff. de acquir.
 possell. tex. in §. i. in fin. de hered. qual. & dispo-
 100 nit. debet dici amplius dos, ex quo eodem modo effi-
 citur proprium patrimonium ipsius mulieris, vt
 dictum est.
 Respondetur, quod aut hereditas apprehenditur per
 heredem libere, aut est aliquis onere. Primo mo-
 101 do efficitur verum patrimonium heredis. Secun-
 102 do modo non, quia etiam post aditionem & reti-
 net nomen hereditatis, vt probat tex. in §. i. in fin.
 quib. ex caus. manum non licet, & per totum tit.
 ita ad webell. & hic las. fecit textum & restituit inst.
 103 de fideicommiss. lib. ita est in dote, que si recu-
 peratur cum aliquo onere, puta, vt mulier de ea
 non possit testari nisi de certa parte, tunc transit
 104 cum eodem onere, & adhuc recuperata & retinet
 nomen dotis l. si solus pro filia ff. pro foc. & auct.
 sed quoniam C. de rei vxor. act. hinc d. item C. de
 collat. Dec. in d. l. j. C. unde virg. & ux. p. Alex. in
 cons. 35.

30 conf. 55. vol. 1. Et nota, quod non militat et eadem ratio in dote, quia in hereditate, quia quando hereditas est delata, & non adita, tunc agitur de lucro l. 1. C. de impost. luc. descript. lib. 1. & ideo quod excludatur non tractatur de damno, sed quando hereditas est adita, tunc tractatur de omni lucro cum suo damno gloss. in l. 1. §. si quis autem in uer. per integr. ff. de iniurie actio- que priuato. Sed in casu dote, semper tractatur de damno, quia semper est sua dote, siue exacta, siue non, & ideo est diuersa ratio inter hereditatem, & dorem, & habet incum regula l. papinianus ff. de minoribus. ex quibus apparet quod rationes Anetini non concludant hanc opinionem contra communem.

Ego autem moueor ad tenendum contra communem illam per omnes rationes quas iuduxi supra in quinta questione contra communem, ubi probauimus soluto matrimonio non esse vere dorem, & proprie, sed improprie, quas hic volo haberi pro receptis, & sunt fana vergetes, eum circa praesentem questionem.

31 Praeterea illa non dicitur dos et respectu filiorum, quia respectu eorum non habet privilegia dotis, sed dos recuperata non habet privilegia dotis respectu filiorum, ergo dos recuperata non dicitur dos respectu filiorum. Minor probatur, quia si mulier moriatur ante exactam dorem, filij recuperant eam cum suis privilegiis. Bartin l. post dorem in f. cod. & dicam latere in l. in eodem sed quando est recuperata a muliere, dicitur vnicum eius patrimonium l. si cum ibi not. C. communia veriusque iud. nec habet privilegia dotis, & quia mulier habet duplex patrimonium, ut dixi, sicut statutum non attingit mulierem in reliquo patrimonio, quod non habet eadem privilegia, ita neque in dote recuperata, quae effecta est patrimonium illius, & non habet amplius privilegia dotis. ergo tale statutum locum habebit solum ante recuperationem, non autem post, alius esset contra textum in l. cum qui edes ff. de v. sacp.

Respondet huic argumentum Hannibal de Canonici 32 hic. nu. 173. quando ipsa dos et recuperatur, ius est quodam filijs d. l. si in ff. quando actio de pecul. est inualis. & ideo ad huc nomen, & effectus dotis durat d. l. filij cum ibi not. C. de collat. Et cum dicitur, est vnum patrimonium mulieris. Respondet intelligitur quod ad alios, non autem

33 tem quod ad filios. Ex eum allegatur d. l. t. cu qui edes ff. de v. sacp. ubi vnum patrimonium non debet diuerso iure considerari. Respondet, quod procedit quando actus non potest considerari, nisi, ut unicuique, & ut nouum corpus, sed contrarium est in casu nostro, cum statutum loquatur de dote demonstratiue ad designandum differentiam alterius patrimonij ipsius mulieris, de quo potest testari ad sui libitum. Item ad d. l. cum qui xdes, dic quod loquitur quando in diuersa consideratione caderet repugnancia, puta esse quid mobile, & im-

mobile est repugnancia, quod non potest esse. sed respectu vnius rei immobilis non potest cadere repugnancia, considerando diuersa iura. Quod probatur, quia quis potest habere vnam rem partim iure hereditario, & partim iure praelegati l. miles §. pro parte ff. de leg. 2. l. cum qui §. pro parte ff. de his quib. l. in indign. l. in quarum cum ibi not. ff. ad l. Falcid. & probatur in l. 1. §. si quis ex mortis. ff. quor. legat. & in l. sine fideicommissaria §. si. ff. ad trebell. Item frater dicitur habere vnicum patrimonium capulatu de bonis maternis, & paternis, pone quiddam monasterium, & habeat duos fratres vnum vterinum, alterum patrualem, vique patruelis succedet ad bona paternis, & frater vterinus ad bona materna auth. post fratres C. de legit. hereditib. l. de emancipatu §. ex ceptis C. de legit. hereditib. auth. atque C. communia de success. ergo vnicum patrimonium diuerso iure censetur. Et sic intelligitur d. l. cum qui xdes.

Ista solutio non valet, quia si ius esset quantum si-
34 l. super dote recuperata vigore dicti statuti, tunc sequeretur quod ipsa mulier postquam recuperaverit non posset vendere dictas dotes suas, neque alienare, quia dolose diceretur facere in preiudicium filiorum, & eos fraudandum, prout titulus ff. de his qui in fraud. credit. Sed ipsa mulier
35 licet potest dotes recuperatas vendere, & alienare. Et valet alienatio, nec potest filios reuocari, ergo ipsi non aliter est quicquid ius super dote recuperata. Item infero, ergo statutum non loquitur de dote recuperata. Et hic est tota via ipsius veritatis.

Quod autem mulier dorem recuperata, quam prohibetur in totum relinquere ad libitum per statutum possit alienare inter viuos, probatur sic. Primo quia dispositio c. quamquam de v. sacp. lib. 6. quae loquitur in viciua voluntate non habet locum in contractu inter viuos, & etiam in donatione causa mortis si fuerit stipulatione vallata, etiam si in testamento fuerit facta dummodo mediante stipulatione. Dec. in conf. 199. in fine. & ibid. nu. 3. dicit esse communem opinionem. Secundo casus est in auth. contra cum rogatus C. ad trebell. ubi rogatus, ut restituat quicquid superest de hereditate teneretur ad minus quartam
36 conferuare fideicommissario, nisi vniuer sit pro necessitate sui victus, & sic simpliciter concedit alienationem ex causa victus, ergo statutum hoc non habet locum in alienatione quae fieret inter viuos ex necessitate ipsius alienantis.

37 Confirmatur quia mulier potest alienare quodlibet bonum dotalia etiam in preiudicium aliorum ut vniuers l. si tuus ff. de iure dot. cum §. dorem si autem infra eod. quia quibus est alimendi dare, quam negare ei, qui aliquo casu dominus bonorum futurus est l. §. sed si necesse ff. de ven. tr. in possess. m. teod. quanto magis debet alimulieri de bonis suis, cum ipsa sit domina, & filij contra tradentes dicerentur ipsam necare, vel necare
ff. de

ff. de alim. leg. quo casu possent rationabiliter exheredari, quali vitæ eius infidantes. auth. vt cum de appell. cognosc. s. his a parentibus, & pro hoc est decisio, Franchi. a 3. s. in primo dubio. Item potest mulier alienare etiam in præiudiciu aliorum, vt sana viuat. l. si cum dotem §. si. autem infra eodem, nec possent filij contradicere, aliis ex d. ratione possent exheredari d. auth. vt cum de appell. §. si quis autem de prædictis. Item potest alienare, vt libera viuat, puta, vt liberet se debito

37 [†] ad quod est efficaciter, & necessariò obligata si aliunde solui non potest sicut dicimus in minore l. lex que C. de administr. rat. l. ob es alieu ff. de præd. minor. l. magis puto §. nam passim ff. de reb. coru. & pro hoc est casus decisus per Capyc. decis. 70. in fine, & melius in decis. 195. vbi quod si non sufficit illa portio de qua poterat disponere, in subsidio deuenitur ad alias porciones, qui- bus alij forte erat usus quæstion sub spe, similiter si fuisset capta ab hostibus, & liberata ab aliquo, tunc ipsa esset pignori obligata ad reddendam illam pecuniam l. ab hostibus C. de captiu. Item potest alienare in præiudiciu filiorum, vt nupta viuat. Nam pote quod non inuenit virum ido neum, nisi cum dote in pecunia numerata. Vel contraxit matrimonium cum secundo viro, promissa sibi dote de paragio in pecunia numerata certè satis videtur iusta causa, vt possit alienare bona stabilia pro dotali se, quia dotis causa semper, & vbique est precipua.

Sed hic considerare debetis, quod Abb. in consilio 17. vol. 1. consuluit in materia istius statuti, quod

38 mulier [†] propter necessitatem famis alienare non debet requirere iudicem. Non bene dicitur, textus est in contrarium in d. ob es alienum ff. de præd. minor. textus est expressus in l. 1. C. de præd. curial. lib. 10. & l. eam §. 1. ff. de manumiss. vindict. & l. lex que tutores C. de administr. tut. Quod

39 decretum [†] debet præcedere, non sequi. Innoc. in c. dudum circa medium de reb. eccl. non aliena dis. Ex sic causa debet proponi, & allegari iusta, & vera l. cum hi §. in causis, & §. prior ff. de transact. l. omnes ff. de integ. restit. l. in testamento ff. de excusat. n. l. iusta, & l. etiam, & l. illud ff. de manumiss. vindict. eadem in ist. ex quib. caus. manumitt. n. l. & ita est casus decisus per Cach. decis. Podemont. 67.

40 Denique, quod in casu dicti statuti mulier [†] prohibita disponere causa mortis, quod possit alienare in vita, consulerunt Dec. in conf. 196. Alex. in conf. 116. animaduertis statuti. nu. 8. & 9. vol. 2. & in l. 1. ff. de leg. 1. vbi quod statum loquens in casu simplici, non extendatur ad mixtum, & quod

41 statum [†] hoc sit odiosum. Abb. in d. conf. 17. nu. 1. ver. sed in casu nostro. vol. 1. & ideo non est extendendum de vltima voluntate ad contractus inter vivos. Dec. lausimè in d. conf. 196. & vide Jo. Dilect. de arte testandi ot. 1. caut. 13. qui multa cumulat ad hoc. Et in terminis statuti nostri,

42 quod mulier [†] possit donare benemerito propter grata, & accepta seruitus, & quod non possit contradici per filios, tenet Napodan. in consuetud. Neapol. incipiente, & si mulier. in veru. istam nu. 10 quia non est simplex donatio, sed remuneratio. Latulius regulus l. hoc iure §. labeo, l. si pater §. 1. ff. de donat. ad quam necessitate astringimur, sed si lege §. consuluit ff. de pethared. & sic videtur iusta, & necessaria causa, & ideo non

43 requiritur inlinuatio [†] d. latulius regulus, & ibi not. super verbo meram, & consuluit Dec. in c. sil. 675. prope finem Rip. in l. si inquam nu. 32. C. de reuoc. donat. Tiraquid. & in tract. de consuetud. parte 3. limit. 30. nu. 13. & vide Afflic. decis. 275. Et confirmatur, quia l. hertus non potest

44 alienare, [†] & tamen potest donare benemerito. l. motus ff. si quid in fraud. patron. sic & prælatus l. iubemus circa princip. C. de sacros. eccl. & in auth. de alienat. & emphy. in princip. gloss. in ver. tenaciter. Innoc. in c. cum in officio in princip. de testib. & licet non sit causa necessaria, est tamè iusta, vt not. in d. sed si lege §. consuluit ff. de pet. l. hertus. Quod est verum si in causis cognitionis

45 ne prohibetur merita per testes, [†] vel per instrumentum, seu per consensum suum factum in institum. cate, quia tunc est beneficium coloratum, vt d. iubemus §. 1. argumento l. sed iulianus in princip. ff. ad macedon. & ita tenet Innoc. in d. eum in officij.

Potest veraque opinio sedere distinctionis concordari, quod aut requiratur de dote consistente in pecunia [†] numerata, & tunc quando mulier ea recuperauit, ipsa est domina, & potest de ea disponere ad sui libitum, aut de de te consistente instabilibus, & tunc non potest disponere in præiudiciu filiorum vigore dicti statuti, quæ distinctio est Frecciz in addit. ad consuetud. Neapol. incipientem Si qua monent, in additione que incipit, ergo mulier non potest donare c. fol. 198. sed ista distinctio est vera, quando procederet communis opinio, & est bona in disputationibus, secus in tribunalibus, quia contra eam obstant omnes prædictæ rationes.

Et tenendo hanc vltimam opinionem contra communem, ad rationes in oppositi in potest respondere.

Ad primam responderetur, quod dorem dici recipere

47 ratam [†] cum sua causa fiat dupliciter, vel vt nubendo possit dare alteri marito, vel vt concernat aliam obligationem, tunc dicatur, quod d. l. si forcius pro filia, & auth. sed quantum, & §. quia verò loquuntur primo modo, scilicet ut mulier quod d. eius fauore dicatur habere dotem, ut possit nubere, non autem secundo modo, ut super ea dote in sit aliquod aliorum ius, & dote remaneat obligata, hoc illa iura non dicunt, & supradictæ rationes dum demonstrat posse disponere inter viuos, probant contrarium.

Ad secundam respondetur, quod cum hoc statum

G a fit

48 ¶ sit exorbitans, & contra ius commune, quia prohibetur quia disponere de re sua ad eius arbitrium l. in re mandata C. mandati propterea non recipit interpretationem passivam de iure communi, ut dixi diffusè supra in 7. quæst. in resolutione primæ rationis Bartoli in rationibus pro veritate contra communem, & ita respondeatur etiam ad confirmationem.

Ad terciam respondetur negando, quod sit eadem ratio tam in nupta, quam in vidua, & dum dicitur 49 tur quod est ratio fragilitatis. ¶ Negatur hoc esse verum, quia alia ratio assignari potest, & si statum fuisset factum propter fragilitatem, tunc idem statuisset quod ad reliquum patrimonium quoddam fuit factum, ergo non est ratio fragilitatis.

Primò potest assignari ratio, scilicet fauor filiorum, 50 vt dicit Ias. hic, quod probatur, quia narrata ¶ in statuto denotant causam finalem l. fin. ff. de hereditatibus. Et statutum dicit, quod mulier possit de tertia parte suæ dotis testari, reliquas verò partes teneatur relinquere liberis, seu filiis, unde cum liberi seu filii sint considerati, ergo eorum fauore factum est statutum. Secundò potest assignari alia ratio, quia pleyunque mulieres odio mariti auferunt bona filijs l. si quis in suo C. de inoffic. testam. ideo, vt statuentes prouiderent huic inconuenienti, sic disposuerunt. Tertiò potest assignari alia ratio, quia mulier nupta ¶ quādoque non habet vsum reiterationis, vel propter amorem, vel propter reuerentiam, seu metum mariti arg. l. si. de dñat. inter virum, & uxorem l. cum mulier C. de donat. ante nupt. l. interpositas cum illi not. C. de transact. l. 1. §. quæ oretandæ si, quæ ruin rerum act. non datur l. hac adictali in principio. C. de sec. nupt. cum simil. ideo statuentes voluerunt prouidere circa dispositionem ipsius mulieris nuptæ, non autem viduæ.

51 Ergo non potest dici ratio ¶ unica cum plures possint assignari. Bartol. in l. liberorum ff. de verb. signif. Et licet pluralitas rationum non 52 presumatur, ¶ vt est communis opinio de qua per Ias. in auth. quas actiones C. de sacros. eccl. hoc tamen procedit quando unica tantum reddi potest, non quando plures, vt dixi.

Ad quartam responderet Aret. hic in princip. quod 53 hic communis ¶ vsus loquendi est quid facti, & debet probari, in bello §. facta ff. de capt. & p. stores non possunt testificari de omni loci,

Ad quintam respondetur, prout ad primam, Ad sextam respondetur, prout ad secundam,

primi, nec econtra.

- 2 Parentum partialitas in filios ubi damnetur.
- 3 Baldi opinio est communiter reprobata.
- 4 Statutum loquens de muliere, quæ non possit relinquere inæqualiter filiis habet locum in vidua.
- 5 Statutum quando recipiat interpretationem de iure communi.
- 6 Dispositio cessat ratione cessante.
- 7 Statutum prohibens mulierem disponere qua ratione factum.
- 8 § illud in auth. de nupt. intelligentia. C. nu. 22.
- 9 L. adictali. C. de secund. nupt. an permittat patri relinquere plus vni, quam alteri, C. nu. 11. C. nu. 14. C. nu. 16. C. nu. 17. C. nu. 20.
- 10 Parentes possunt disponere de toto ad eorum libitum, relicta filiis legitima.
- 12 Legitima relicta non dicitur spreteum cõsiliu legis.
- 13 Mater prohibita per l. hac adictali an possit disponere si non interuenit persona patris.
- 15 Mater non potest donare filio in potestate mariti stante legu prohibitionem.
- 18 Mater prohibita per l. hac adictali potest donare vni filiorum, cum pacto ne patri queratur vsusfructus.
- 19 Nepoti ex filio spurio potest donari, vel relinquere.
- 21 Matris tutela quando expiret per transfertur ad secundam uxorem.
- 23 Lex hortatoria quando subsistit.

QVÆSTIO DECIMA.

Statutum loquens de muliere, quæ nõ possit relinquere de dote inæqualiter filiis habet locum in vidua.

LITERA quæsigne mouet hic Socin. nu. 75. de Statuto Mutinensi, similem proximè præcedens, quo statuto cõtinetur, quod mulier nõ possit de dote sua relinquere plus filiis secundi matrimonij, quam filijs primi matrimonij, sed debet eam æqualiter omnibus relinquere, Vtrum si mulier

SVMMARIA

QVÆSTIONIS DECIMÆ.

1 Mater non potest relinquere plus filiis secundi matrimonij, quam

si mulier sit vidua ex secundo matrimonio comprehendatur in statuto.

- * Communis sententia omnium doctorum est quod quod mater non possit relinquere filijs secundum matrimonij plusquam filijs primi, & omnes loquuntur in matre, quæ comprehendit tam nuptam cum secundo viro, quam viduam. Hanc opinionem tenet Odofred. in l. hac edictali. col. 1. vers. non possit. C. de sec. nupt. licet Castrenf. in auct. unde si parens alleget Odofred. pro contraria parte, tamen male allegat, ut videbitis ipsum pro ista communi. Eandem opinionem sequitur Florian. de Sancto Petro. in sua disputatione quæ incipit Mulier primò vidua in tercio dubio, quam ad verbum refert Bertrand. in d. l. hac edictali. nu. 14.

Hanc opinionem tenuit Baldus sibi contrarius in conf. 162. uol. j. ubi dicit ita tenuisse Francisc. de Albergotus inter consilia Castrenf. a 61. uol. j. Et ibidem lo. de Lignā. in conf. 163. Item Riccard. de Salyc. se subscripsit cum alio conf. 164. inter consilia Castrenf. uol. j. Et subdit Bald. quod ita fuit obseruatum, & iudicatum, licet ipse conetur defendere contrarium. Hanc opinionem tenet Alex. in addit. ad Barrol. in d. l. hac edictali Gabriel in t. de sec. nupt. conclus. 4. num. 44. Aymo in conf. 40. in fine. Clarius firmat idē Castrenf. in consil. 149. & conf. 150. uol. 1. ubi dicit hanc esse vulgarem doctrinam quæ colligitur ex d. l. hac edictali.

Et pro hac opinione est casus i. §. si. in auct. de nupt. ubi Iustinianus multum damnat & partialitatem parentum non obseruantium æqualitatem in relinquendo filijs tam primi, quam secundi matrimonij. Ethic est textus magistralis pro hac opinione.

Pro hac opinione consuluit Ruyn. in consilio 112. uol. j. ubi nu. 7. dicit quod opinio & quam tenet Bald. in l. j. C. de inoffic. dos. est communiter reprobata. In auct. uode si parens nu. 4. dicit hanc esse opinionem ueriores, & ita renere Salyc. i. d. l. hac edictali quæst. 8. Sed Salyc. ibi arguit ad partes, & non concludit quam opinionem sequatur. Pro hac opinione consuluit Gorn. in consilio 82. nu. 3. uol. 3. Hypolit. Riminald. in conf. 241. nu. 3. ubi diffusè scribit, & in conf. 243. nu. 2. & in conf. 248. ubi dicit esse communem opinionem. Gloss. Parisienf. in addit. ad Dec. in consil. 246.

Vos studentes admonitos uelim aliquos ex iam citatis doctoribus loqui de filijs mariti, ex prima uxore, ut Florian. Gabriel. tamen rationes quas allegant sunt illæ eadem quæ sunt pro filijs eiusdē uxoris ex primo matrimonio.

Et secundum istam opinionem fuit pluries decisum in diuersis tribunalibus, Boer. decis. 201. col. 5. uer. & secundum Antonin. Thesaur. in decis. Pe de mont. 170. ubi disputat articulum ad partes. Franch. decis. 423. ubi habebitis allegationes si-

tu copiosas. Ex quibus potest concludi quod

- 4 statutum & loquens de muliere, quæ non possit relinquere filijs secundi matrimonij plusquam filijs primi, locum habet in uidua, quæ iam recuperat dotem, sic deducendo argumentum. Statutum quod & non est correctorium iurii communis recipit interpretationem passiuam de iure communi l. j. §. lex scilicet ad l. scilicet, ubi Bart. & Doct. Oldrad. in conf. 224. col. 7. in fine. Dec. conf. 33. & conf. 258. Aymo de antiquitate parte 4. §. uideamus nu. 48. sed de iure communi mater non potest relinquere plus uni filiorum, quam alteri, ut supra probatum est, quod est uerum tamen antequam moriatur secundus uir, quam postquam mortuus est, & restituta est dos, ergo statutum hoc habet locum in uidua, quæ dote recuperat. Et quod hæc sit opinio communis sit stricte loquendo in materia predicti statuti dicit Socinus uerter hic nu. 7. uer. hic non obstantibus ego tenco communem.

Sed pro dilucidatione predictæ communis, sic argumētum potest pro parte contraria, scilicet quod non habet locum in uidua secundi uiri, quæ recuperat dotem.

- 6 Primò cessante ratione & dispositionis, cessat dispositio l. adigere §. quāuis ff. de iure patronatus. Sed hoc statutum fuit factum ne & mulier seducatur a secundo uiro, quia plus iungit secundum uirum presentem, quam primum iam mortuum l. lex quæ tuores §. lex C. de administrat. tut. arg. l. non est consentiendum ff. de inoffic. testam. arg. l. j. ff. de donat. inter uirum, & uxorem cum multæ C. de donat. ante nup. & l. interpositæ cū ibi not. C. de transact. & ideo statutum uim ne odio primi mariti sponsæ, & eius filios l. si quæ in suo §. si, C. de inoffic. testam. Sed soluto matrimonio cessat ista ratio statuti, ergo debet cessare eius dispositio. Tantò magis si habitaret forsum a liberis secundi matrimonij, & dos esset recuperata.

Secundò, quia si statutum hoc recipit interpretationem passiuam de iure communi, textus est inuicibilis, qui dicit expresse contra communem. in

- 8 §. & illud siue suam auct. de nupt. quæ licet a principio uideatur facere pro dispositione matris æqualiter faciendæ inter liberos, tamen illud non est dispositiuè, sed hortatuè, & ideo in fine Imperator dicit contrarium, uidelicet sufficere, quod reinquatur legiūma, & ita illum textum ponderat Bald. in conf. 164. in princip. uol. j. inter consilia Castrenf. Bertrand. in conf. 186. nu. 2. uol. 3. Tertiò, quia aliter dicendo filij secundi matrimonio nij essent deterioris conditionis, quam quilibet extraneus, cui excepta legiūma potest omnia relinquere. Aymo in conf. 241. uol. j. Roland. in conf. 62. nu. 2. uol. j. & idem inter filios secundi matrimonij Alex. in conf. 227. ou. 2. uol. 6.

- 9 Quarto, quia si patri & promissum est relinquere plus secundis, quam primò, ut uideretur probare textus in d. l. hac edictali, ubi Cyn. Jacob. Butt. & Bald.

Bald. nu. 6. 7. & 11. & conf. 3. 18. nu. 3. uol. 3. Bertrand. d. conf. 186. Roland. d. conf. 63. nu. 19. ideo non est denegandum matræ ea regula correlatiuorum.

Et tenendo hanc opinionem contra communem posset responderi ad omnes Doctores præcitatos, qui faciuntur super dispositione d. l. hac ædicali, & tamen illa lex prohibet secundo nubentes habentes filios ex primo matrimonio plus donare, siue relinquere secundo viro, siue secundæ coniugi, quam sit donatum, uel relictum uni ex filiis primi matrimonij. Nos autem agimus si donetur, vel reliquatur filiis secundi matrimonij, in quo casu habemus iura paroculalia illa permittentia, relicta alijs filiis legitima l. si parens, & l. si tota l. si donantibus C. de inoffic. donat. & §. unic. de immens. donat. p. d. erando generalitatem illius verborum in aliquem, aut aliquos filiorum, & illud circa omnem prolem, ut in auth. unde si parens C. de inoffic. test. ubi generalia verba in quendam, vel quosdam liberos ponuntur, iuncta declaratione Odofredi, Baldi, Castrensis & Ferd. Vasqui. in repet. illius. l. nu. 11. intelligentium illa verba primi, uel secundi matrimonij, quæ iura loquuntur de donatione.

Idem est quod ad dispositionem factam in vltima voluntate, ut parentes possint in beneficium unius, vel plurium ex liberis disponere de toto, relicta ceteris legitima l. par. tibus C. de inoffic. testam. §. hi in auth. de triente, & semisse l. cum filijs iuncta gloss. in ver. vt a matre C. de fec. nupt. & d. §. illud in auth. de nupt.

11. Imò d. l. hac ædicali ¶ & optimè alijs consulendo inducebam pro ista opinione, dum præsupponit satis esse, quod filijs ex primo matrimonio legitima detur, uel relinquatur, in ver. Ita tamè, ut quartæ pars, quæ eis ex legibus debetur nullo modo minuat, remanente libera facultate in residuo disponendi in extraneos, vel alios filios etiam secundi matrimonij, non tamen in beneficium secundi viri, vel secundæ coniugis, vt declarat Napodan. in consuetud. Neapolit. incipiente Si constante in ver. diminuitur in fine, Bertrand. in d. l. hac ædicali in §. ita tamen num. 15. 16. & 17. Capra in conf. 51. Quare rectius censuerunt alij qui existimauerunt, donationem siue legatam factam filiis secundi matrimonij in dubio non comprehendit in prohibitione legis hac ædicali, quia in illis non possit considerari fraus, ex quo sunt persone in quibus naturali credit affectio l. si scripto ff. vnde lib.

Inter quos Bald. tam in lecturis, videlicet in d. l. hac ædicali nu. 19. & in l. j. nu. 4. C. de inoffic. dot. & in d. auth. unde si parens nu. 1. quæ in consilijs, videlicet in conf. 11. nu. 3. uol. 3. & conf. 23. nu. 1. uol. 5. & io conf. 161. & 264. inter prædicta consilia Castrensis. uol. j. Angelus in conf. 85. num. 1. Abb. in conf. 117. nu. 1. & 2. uol. 3. Napodan. in consuetud. Neapolit. incip. si qua morietur, in ver.

relinquere, & in ver. posset. Dec. in auth. præterea num. 6. uerf. alia est cautela C. unde uir, & uxor, & conf. 146. nu. 1. & 2. Durand. de arte testand. tit. deleg. cautela 65. nu. 2. Capra d. conf. 51. Ruyn. in conf. 56. nu. 9. uol. 3. Paris. in conf. 92. col. pen. in 3. uol. Cassan. in consuetud. Burgund. rubric. 6. §. j. in fine. Aymo in conf. 193. num. 1. uerf. putarem tamen. Roland. in conf. 62. nu. 19. Causalcan. de usufruct. mulier. relict. num. 39. Francisc. Marc. q. 27. lib. 1. Bertrand. in conf. 63. uol. j. & conf. 117. ubi dicit hanc opinionem esse veniorem, & magis communem. Et nouissimè Federic. Vasquius in d. auth. unde si parens nu. 12. C. de inoffic. testam.

Item respondetur, quod quando opinio Francisci de Albergot. & aliorum supra citatorum verior, & magis communis esse, prout non est, limitatur non procedere, quando expressè fuit relicta legitima, ¶ & sic non est spectum consilium legis, in d. l. hac ædicali, & in d. §. illud. nam tunc valde est dispositio, ita declarat Salyc. in d. l. hac ædicali in uer. secundo diffuse declarat, & sequitur Bertrand. in loco proxima citat. in §. na tamen nu. 15. latè etiam Boer. in d. decis. 200. nu. 5. uerf. Ego tamen, ubi dicit hanc declarationem communem esse, & consuluit Aymo in d. conf. 193. nu. 11. Decian. in conf. 33. nu. 11. & 36. vol. 1.

Item respondetur, quod opinio Doctorum in contrarium allegatorum procedit quando in pacto donationis interuenit i persona patris stipulantis pro filiis, quia tunc lex suspicatur de fraude, & interuenit persone patris, & de acquisitione in persona illius, cui est prohibium donari, vel relinqui, ita enim loquuntur Franc. de Albergot. & omnes Doct. in contrarium citati, secus est dicendum, quando non interuenit persona secundi viri, sed persona notarij stipulantis pro filiis, ita concordando opiniones distinguit Aymo in consil. 40. in fine. Bertrand. in conf. 185. uol. 3. Ruyn. qui pro contraria parte adducit in d. consilio 112. nu. 8.

Denique respondetur, quod conclusio Doct. in contrarium allegatorum procedit quando facta est donatio siue legatum a matre, & in hoc casu loquuntur. Secus est quando fit a patre, ¶ & hæc distinctio probatur l. iuris, & Rationibus, & autoritatibus.

Iuris, Nam stante legis prohibitione, quod maritus uxori, nec e conuerso donare possit l. j. & toto tit. ff. & C. de donat. inter virum, & uxorem mater ¶ non potest donare filio in potestate mariti existenti, quia patri acquireretur donatum l. j. §. videamus in ver. secundum hæc ff. eod. tit. Pater tamen donare potest filijs, quia matri non acquiritur l. si tota, & l. si pater C. de inoffic. donat. & Proinde etiam mater filio donare potest, quod est ex causa Castrensis peculij, vel est ædum, quod patri non acquiritur d. l. 3. §. j. & l. Sulpitius, alias mulier ff. eod. tit. & l. si constante, ubi Bald.

Donat

notat hanc differentiam inter patrem, & matrē.

¹Coed. tit.

²Rationibus, si quidem omnes infra scripte tres rationes, quibus moti sunt Doct. tenentes donationē, siue legatam factā a matre filiis ex secūdo matrimonio non valere cessant, & imō contrariā militat in donatione factā a patre, Prima ratio, quia moti fuerunt omnes Doct. loquentes in matre donante, vel relinquire, illa est, vel quia in totum patri queratur, pręsupponendo illud profectum, vel saltem vñsfructus si esset aduentum, & sub ista ratione clauduntur omnia adducta per Franc. de Albergot. & alios in cōtrarium citatos pro fundanda eorum opinione. Secunda, quia contra mulieres secundo nūhentes pręsumptio est, quod oous maritis non solum res filiorum, sed etiam vitam addicant, vt dicit Imp̄rator in d. l. lex quę tutores C. de administrat. & ita considerat Napodan. in d. consuetudine Si cōstite in verdiminuitur. circa finem. Bertrand. in d. l. hac gēdicali nu. 19. Tertia, quia non est eadē auctoritas vxoris in maritum, quę est mariti in vxorem, & istas duas vñimas rationes considerat Thessaur. in d. decif. 170. nu. 13. reddendo rationem diuersitatis inter vnum, & alium casum.

³Auctoritatibus. Hanc enim distinctionem facit Aymo in conf. 40. qui in hac opinione residet patre tē donante, licet matre donante, distinguat vt supra in 3. responsione Bertrand. in d. conf. 186. vol. 3. fundantes hanc distinctionem super acquisitione, quę fit patri, matre donante, vel relinquire filiis, & nō acquisitione patre donante, vel relinquire, & cōsiliū Aym. sequitur Roland. in cōs. 62. num. 19. & eiusdem sententię videtur esse Thessaur. in d. decif. 170. nu. 13. in 2. responsione, vbi prędictas rationes diuersitatis reddit, & nemo ex doctoribus in cōtrarium citatis, nec alius quē videmus, in patre dicit cōtrarium. Imō multo doctores de matre tē loquentes, tenuerūt proculdubio donationem, vel legatam valere, quādo fuit actum, quōd vñsfructus patri non queratur, vt inter ceteros Durand. de arte testād. tit. de legat. caut. 65. Frac. Marc. d. q. 17. lib. 2. Bertr. cōf. 19. n. 4. vol. 3. Castr. jo cōf. 150. ver. aut constat, vol. 4.

⁴Denique pro comprobatione istius distinctionis facit communis, & recepta Doctorum sententiā, quod licet filio tē spurio, nec donari, nec relinqui possit, tamen potest donari, vel reliqui nepoti, ex filio spurio, quādo est actum, quod patri spurio non queratur, ita Bart. in l. gallus §. quod filius nu. 1. r. & 1. ff. de lib. & posthum. Castren. libid. nu. 6. lafnum. 24. qui alios cumulat, & communem testatur Aymo in conf. 184. qui dicit hoc nō habere dubium in matre spuria, quia sibi non queritur, & est casus decifus, vt per Franch. decif. 27. Nec obstat, quod tex. in d. l. hac gēdicali, & 5. vñimē loquantur tam in matre, quam in patre, & in vtroque remouentes omnem circumscriptiōnem per interpositam personam, vnde quęp-

admodum matre donante, siue relinquire filijs secundi matrimonij, persona illorum videtur interposita, eodem modo videtur interposita patre donante, vel relinquire, arguendo a correlatiuis. Quia respondetur, quod licet verum sit, quod loquatur tam in patre, quā in matre, & in vtroque considerent circumscriptiōnem, & sic quādo constat, quod dictis secūdo nubentibus siue matre, siue patre in effectu donatur, vel relinquitur secūdo viro, vel secūde vxori per interpositam personam, siue extraneam, siue etiam filiorum, & tunc procul dubio procedit prohibitio, tamen quādo hoc non constat, & sumus in dubio, & sit donatio filijs, tunc interet, an fiat a matre, & forē pręsumatur siue per interpositā personam filiorum ex acquisitione, quę fit patri, vt tenent Doct. supra citati, aut fiat a patre, & tunc cessante ratione acquisitionis, cessat pręsumptio fraudis per interpositam personam filiorum, & sic stante diuersitatis ratione non valet argumētum ab vno ex correlatiuis ad alterum.

Sed quia tenendo hanc opinionem secum cōsiliū Neapolitanum, iudicauit contra ipsam, & cōsiliū meum pro hac opinione, quod est in volumine primū cōsiliū meorum, dedit occasiōnem, vt fieret dicta decifio. 415. Franchii in qua asserit omnes Dominos tenuisse, quod dispositio d. l. hac gēdicali, procedit etiam quādo dispositio sit in filios nascituros secūdi matrimonij. Propterea insequendo opinionem cōtrariā parum, & dominorum meorum, respondemus ad contraria allegata per altera parte.

Ad primū respondetur, quod licet cesset causa, quia maritus est mortuus, tamen supersunt filij ex isto secūdo matrimonio propter quos potest durare ista sinistra suspitio, ne ab illis subducatur.

⁵Comprobatur solutio. Nam maritus tē tutela expirat per transitum ad secūda veta, & non admittitur, etiam si iste secūdos maritus esset mortuus reintegrata si liberos haberet ex isto secūdo matrimonio. Et licet habet seorsum a filiis, tamen non cessat sinistra suspitio, quia transitus ad secūdas nuptias facit semper casū suspiciam, vt per Bald. & Salyc. in auth. sacramento C. quando mul. offit. ratel. fung. Confirmatur, quia si data sepatatiōne possit disponere, ite statum redderetur elysionum, quia separaretur a filiis, vt de sua doto ad sui libitum posset testari, & ita tutum rarō, vel nunquam haberes locum gl. in c. quanquam de vñsfruct. 6. oot. 40. l. 2. de leg. 1. Nec via fraudibus est aperienda l. h. C. de sec. nupt. §. si instit. de suspēct. tut.

Ad secūdum respondet Castren. in d. conf. 139. col. 3. verb. breuitur, & Ruyn. in d. conf. 112. num. 27. vol. 3. quod tex. in d. §. illud loquitur quādo cessat causa suspitionis, quia mortuus erat secūdus vir, & hoc est verisimile, quia de ipso secūdo viro, nullam mētiōem facit ibi Iustinian. sed viro vñiente militabit ratio d. l. hac gēdicali. Et eodem

eodem modo posset responderi ad d. l. cum alijs.

Cde secund. nupt.

Secundo respondetur, quod tex. in d. illud, qui est in sui forma singularisimus ex quo constituit legem exhortativam, & non preceptivam, contra formam aliarum legum, quae debet praecipere, & non exhortari. lex dist. 1. ut aduertit Thesaur. respondendo in d. decis. 170. num. 12. Quamvis videatur solum hortari, tamen in suis rationibus, & in procmio apponit causas, quare mater servare debeat inter filios equalitatem, ita ut non stet in meris terminis consilij, unde male faciet illa mater, quae cum consilio Imperatoris non disponit, & equalitatem non sequat inter liberos, ut notat Castell. in d. cons. 130. col. 1.

3. Confirmatur, quia talis adhortativa lex subsistit, ut dicit Bald. in quodam consilio, quod legitur in rubrica tituli C. si quis aliquem testari prohibuerit, col. 2. vers. super quo etiam. Et in simili dicitur in testamento, quod hoc verbum rogo importent fideicommissum.

Ad tertium respondetur, quod hoc absurdum non sequitur, imo fuit inductum optima ratione, id est ne mater, blandidis secundi viri, quem lex oderat induceretur ad relinquendum secundis, & excludendum primos, quam rationem consideravit d. hac ad dictali, ex coris et enim mulieres proprios filios primi matrimonij, ut secundo viro committerent.

Ad quartum respondetur, quod est differentia si relinquat pater, vel mater, ut diffusè probavi supra in distinctione.

Quare non recedatis ab hac opinione, quae est pro equalitate filiorum, quae est equior, & humanior. Et ita credit Thesaur. in d. decis. 170. num. 24. Imper senatum fuisse iudicaturum, & ita iudicatum est Neapoli, ut d. decis. 435. Trachi, licet forte in circulo disputationis stricto iure, posset defendi contraria, quam ego cogitabam veram, ut dixi.

S Y M M A R I A

Q U A E S T I O N E S V N D E C I M A E.

1 **D**os putativa an habeat privilegia vera dotis.

2 Dos putativa non est verè dos secundum communem opinionem.

3 Dos non vera qua actione petatur.

4 Maritus quando condemnatur in solidum, & quando in quantum facere potest.

5 L. maritum ff. solut. matrim. ratio, et an habeat locum in putativo, & num. 30.

& num. 49.

6 Verbum totam importat sine diminutio.

7 Actio de dote non competit ex matrimonio nulliter contracto.

8 Pater solus agit ad dotem matrimonio nulliter contracto.

9 Dos putativa an debeat applicari fisco.

10 Dotis restitutio debet fieri infra annum per maritum verum, secus per putativum.

11 In dote putativa non verificatur permissiones, & prohibitiones legum.

12 Retentio propter impensas utiles factas in re dotali probetur.

13 Maritus non facit suos fructus dotis putativae.

14 Fructus ultimi anni non sunt diuidendi pro rata temporis in dote putativa.

15 Maritus putativus deducit omnes expensas quas fecit.

16 Vir putativus assimilatur bonae fidei possessori.

17 Maritus putativus non lucratur dotem ex adulterio.

18 L. in rebus C. de iure dot. non habet locum in matrimonio putativo.

19 Donatio inter coniuges putativos permittitur de aequitate.

20 Successio per unde vir, & uxor non habet locum in matrimonio putativo.

21 Filij ex matrimonio putativo sunt legitimi, & num. 38.

22 Fiscus succedit coniugi putativo, altero excludo.

23 Auth. praterea C. unde vir, & uxor non habet locum in matrimonio putativo, & num. 35.

24 Praescriptio an procedat contra uxorem in matrimonio vero, vel putativo.

25 Statuta de lucro dotis non habens locum in matrimonio putativo.

26 Pactum de lucrando dotem non habet locum in dote putativa.

27 Dictio quasi in improprietatem denotat.

28 L. proculus ff. de iure dot. intelligitur, & num. 56. & num. 79. quoniam.

29 Dotem putativam esse propriam dotem secundum.

- cundum veram opinionem, & nu. 58.
- 31 Argumentum de civilibus ad criminalia est validum.
- 32 Honoris prateriti ratio quando habetur.
- 33 Gesta per eum qui non habuit titulum legitimum quando valent.
- 34 Dispensatio non presumitur.
- 35 Privilegium dotis an sit inductum favore publico.
- 36 Causa noviter superveniens privilegium extinguit, & nu. 41.
- 37 Privilegij generalitas non includit casum contrarium publicae utilitati.
- 39 Habitatio iuris ad personam sit ex dispensatione.
- 40 Societas an sit inter coniuges.
- 42 Societas quae durat post matrimonium qua sit.
- 43 Succurritur magis ei, qui tractat de dano no vitando, quam ei qui de lucro.
- 44 Maritus habet actionem propter onera matrimonij, quam alius non haberet.
- 45 Maritus lucratur dotem ex statuto si onera sustulit.
- 46 Uxor debet infortunium viri sustinere.
- 47 Argumentum de toto ad partem quando non valeat.
- 48 Creditores posteriores preferuntur lasciva, & pomposa mulieri.
- 50 Mulier in dote promissa habet privilegium ne conveniatur ultra quam facere possit.
- 51 Dotis vera privilegia sunt concessa doti putativae.
- 52 Dos putativa habet privilegium in personali, & etiam tacita hypoteca.
- 53 Statutum contra ius commune habet locum in dote putativa.
- 54 Dotalis efficitur res emptia ex pecunia dotali, & quomodo intelligatur.
- 55 Dotis titulus itam vera, quam putativa est habilis ad causandum usucapionem.
- 57 C. 2. de donat. inter viros, & uxorem intelligentia.
- 59 Maritus verus, & putativus quomodo differant.
- 60 Dos nulla est quod ad nomen detecta in validitate matrimonij, & nu. 77.
- 61 Dos est improprie dicta quod ad effectum ipsius, detecto errore matrimonij.
- 62 C. 1. de donat. inter virum, & uxorem intelligentia.
- 63 Maritus putativus quid intelligatur promississe secundo marito vero.
- 64 Dos tota quomodo dicatur restitui per maritum inopem.
- 65 L. si concubina ff. de a. l. rerum amot. intelligentia.
- 66 Contrahentes scienter matrimonium in gradu prohibito censentur excommunicati.
- 67 Clausula generalis restringitur ad specificata.
- 68 Actio pro dote est ex stipulatu, & potest etiam dari conditio ob causam.
- 69 Actio de dote non datur, ergo non est dos, non valet argumentum.
- 70 Conditio ob causam, quomodo subrogata sit in locum actionis de dote.
- 71 Beneficium exigendi dotem competit ex quoque contractu, & causa, qua maritus pulsatur.
- 72 Dilatio anni ad soluendum dotem conceditur marito miserationis causa.
- 73 Lex civilis favorabilior se habet circa id quod est minus in re, quā circa id quod est minus in tempore.
- 74 Temporis dilatio, quomodo lucrum asserat.
- 75 Marito putativo cur non concedatur dilatio annua.
- 76 L. omnimodo C. de inoffic. testam. indultio vera.
- 78 Argumentum de pacto ad statutum in lucro dotis, ut valeat.

QVAESTIO VNDECIMA.

Utrum dos putativa habeat privilegia verae dotis.

D Odores super ista rubrica faciunt hanc distinctionem principalem. Aut matrimonium fuit

H validum,

validum, & procedunt supradictæ quæstiones; Aut non fuit validum, Et tunc faciunt aliam divisionem, Aut fuit contractum matrimonium inter eos, inter quos ipsi sciebant non posse contrahi, Aut ignorantes, & per errorem fuit contractum. Primo casu non est dos, neque privilegia dotis competunt, casus est in §. si adversus infid. de nupt. Et satis dubitatur an sit locus actioni dotis, & quæ actione, & ad applicetur fisco. Secundo casu, quando partes crediderunt matrimonium valere, & ita communiter reputabatur, & hoc dicitur matrimonium putativum, & dos putativa, & filij putativi, Et notate quod verbum putativum habet respectum ad tempus posterius, scilicet quando apparet, quod matrimonium non poterat contrahi, sed quia putabatur communiter potuisse contrahi, ideo tunc incipit habere nomen putativi, & non matrimonium constante.

- ¶ Querunt igitur utrum dos putativa habeat privilegia veræ dotis. Succin. hic ubi. 79. & infra. Ripa nu. 63. quam quæstionem tractat Gloss. & Alex. in l. cum dotem §. si infra eodem Bald. novellio tract. de dote, parte 9. §. hactenus expeditum est secundum membrum, & Campeg. in tract. de dote, q. 97. Et aliqui moderni repentes hic.
- ¶ Communis opinio est, quod dos putativa non sit propriè dos, de qua communi testificatur Soccin. ueliter hic nu. 84. uel sed aduertendum est. Et videtur quæ resultat ex ista quæstione est, quia si apparebit vera ista communis et quod non sit veræ dos, tunc poterit repeti actione conditionis sine causa l. si. ff. de condit. sine caus. & l. si. C. de condit. ob caus. Sed si erit veræ dos, ut nos docuimus poterit repeti per actionem ex stipulatu l. i. C. de rei uxora. & l. item si erit vere dos, maritus non poterit condemnari, nisi in quantum facere potest l. maritum infra eodem. Sed si erit dos impropria, maritus conventus actione conditionis sine causa tenetur insolidum, quia non gaudebit privilegio d. l. maritum.

Fundamenta autem pro communi sunt ista.

Prima ratio refertur, dissoluto matrimonio putativo tenetur restituere totam dotem, ergo non est vera dos, valet consequentia, quia dotem veram non tenetur restituere, nisi in quantum facere potest l. maritum infra eodem. Antecedens probatur per textum in c. & in c. de prudentia de donat. inter virum, & uxor. Confirmatur ista ratio, quia tale privilegium d. l. maritum et fuit concessum viro propter reverentiam maritalem, quæ durat etiam soluto matrimonio, propter reliquias, quas vocant matrimonij, ex eo quia, vir, & uxor dicuntur fuisse socij divini, & humanæ domus l. adversus C. de crim. expil. heredit. Item quia censetur fuisse unus eorum, & debitu d. bigamis, quæ ratio cessat quando non fuit inter eos verum, & legitimum matrimonium, licet reputaretur verum, & de hoc est casus in d. c. v. de Papa mand. reddi mulieri totam dotem, quando matri-

monium dissolvitur ex aliqua causa legitima, & sic sine diminutione. Et quod verbum et totum, im portet sine diminutione, est gl. in l. decem ff. de fidei commiss. lib. 2. quam in simili allegat Bald. in auct. sed cum testator C. ad l. falcequod si testator mandet restituere totam hereditatem, videtur ex tunc prohibuisse falcediam.

Secunda ratio, ubi non competit actio de dote, ibi non est vera dos, sed matrimonio nulliter contra-

- ¶ Et, & propterea dissoluto non competit actio et quæ pro dote datur, ergo non est vera dos. Maior probatur ex his quæ diximus supra in §. q. 6. pro communi opinione, quod ubi competit actio de dote ibi est vera dos. & est lata doctrina Salyc. de hoc in l. i. C. de condit. ob caus. Minor probatur, primo per textum in l. si concubina ff. de p. et. rerum amot. ubi actio rerum amotarum, quæ non datur nisi ubi fuit contractum matrimonium, non datur ubi matrimonium fuit nulliter contractum, vnde ibi gloss. sumit argumentum, quod mulieri putativæ non debetur ille honor qui debetur mulieri uxori uxore. Item probatur, quia pro dote vera restituenda datur actio ex stipulatu §. sue rat in fide act. l. in princip. C. de rei uxora. & l. sed pro dote putativa restituenda pro matrimonio inualido, datur solum coedictio ob causam, & coedictio sine causa l. i. C. de condit. ob caus. l. si. ff. de condit. sine causa, notam l. si cum dotem §. si. in. ff. eod.

Item probatur, quia regulariter pro dote profectiva restituenda actio est communis patri, & filij l. 3. §. i. infra eodem, cum declarazione, quam dixi

- ¶ supra in §. q. 6. in dote putativa et coedictio ob causam quæ datur pro repetenda dote, non est communis patri, & filij, sed est præcipua patris.

Nam coedictio ob causam oritur ex gesto negotio inter accipientem, & repentem, prout est de natura coedictionis indebiti, & multo magis in coedictione ob causam, quia requirit factum explicandum ab homine Bart. in l. i. cui hereditas ff. de condit. indebit. Sed nullum negotium gestum est inter maritum, & filiam dotantis, quia nullum est matrimonium, ergo nulla potest esse communis inter patrem, & filiam de dote ista putativa repetenda. Confirmatur ista præbatio.

- ¶ Nam in quæstione verum ista dos et putativa debeat applicari fisco iuxta textum in l. qui contra, & antea cessat C. de incest. nupt. & l. inceptæ, & l. dote per illicitu ff. de ritu nupt. vel restitu. mulieri Doct. Communiter dissonant, quando pater sciens impedimentum copulavit. Aut tale matrimonium dissolvitur per iudicium ecclesiæ, & si dos applicaretur fisco, mulier remaneret indotata, forte quia pater, vel eius heredes non essent potentes ad redotandum propter eorum inopiam, & tunc talis scientia patris filij non debet nocere arg. l. liberorum §. si. & l. seq. ff. de his qui non, infam. sicut etiam delictum filij circa perditionem dotis non debet nocere patri, ut per gl. in l. coe-

fu C.de repud. & in l. si dotē C. de iure dot. quia pater teneatur redotare filiam quomodoquoque soluto matrimonio l. si socius pro filia ff. pro socio, & auth. fed quatuor C. de rei vxor. act. unde si non possit, quia fidei iusseret, debet succurrere mulieri in subsidium. Aut pater vel eius heredes sunt soluendi, & possunt redotare, & tunc dos applicatur fisco, praeferunt cum nulla actio possit dici nata ipsi mulieri pro dicta dote putativa, cum nulla fuerit dos, ex quo nullum fuit matrimonium l. si C. de donat. ante nupt. Vnde si ad patrem solum pertinet hoc onus perdedi dotem istam putativam in actu secundo membro diuisionis, ad eundem debet pertinere commodum repetitionis, cum post repetitionem teneatur iterum redotare, ut dictum est.

Tertia ratio. Accur. in l. vnica §. exactio C. de rei vxor. act. in ver. restituendis in princip. dicit, quod hoc privilegium ↑ restituit dotem infra annum quod conceditur marito soluto matrimonio per mortē vxoris, non conceditur marito soluto matrimonio per consanguinitatem, sed debet restituere statim, quia matrimonium nullum fuit, neque dos. Et hanc glossam esse communiter approbatam, dicit Cora. in l. quilibet os nune. §. ff. de ritu nuptiarum textus habet. Tiraquell. in l. cou. nub. gl. 8. nu. 23. licet num. 266. alleget multos, qui de veritate praedictae glossae satis dubitent. Confirmatur ea glossa, per textum in l. si pater §. t. ff. de pact. dotal. vbi dicitur, qualitatem hanc, quando dos repetatur ad ius pertinere, ergo concluditur maritum putativum non posse gaudere tali dilatione. arg. l. j. ff. vnde vir & vxor. vbi nisi iustus fuerit matrimonium beneficium legis non competit.

Quarta ratio. Illa non est vere dos, in qua non verificantur permissiones, & prohibitiones, quae fiunt in iure civili pro conseruatione dotis, sed in
1 dote ↑ putatiua non verificantur dictae prohibitiones, ergo dos putatiua non est vere dos. Minor probatur, quia in dote vera prohibetur receptio
2 tio ↑ propter impensas viles, etiam ad perpetuum vtilitatem factas in ipsa re dotali, sed tunc opus est viro agere negotiorum gestorum pro earum repetitione, l. j. §. sed nec impensas C. de rei vxor. act. si fecus est in dote putatiua, quia non potest retineri pro dictis expensis, prout est text. in d. l. si cum dote §. ff. infra eodem. Item licet fructus dotis vere vir faciat suos, etiam excedentes onera matrimonij,
3 monij, tamen dotis ↑ putatiuae non facit fructus suos, quatenus excedant onera matrimonij, inducendo a contrario sensu l. in infulam §. fructus inf. cod. & ita voluit ibi Bart. Item licet in dote vera soluto matrimonio fructus vltimi anni veniant diuidendi inter virum, & vxorem, vel eius heredes pro rata temporis quo vir subiunxit onera matrimonij, ex regl. diuortio infra eodem, & l. j. §. sed nouissimi C. de rei vxor. act. Tamen
4 sic est ↑ pro dote putatiua data pro matrimo-

nio, quod postea repertum est non valuisse. Quia vir putatiuus non facit fructus suos ratione putatiui matrimonij, & eius onerum, sed ratione bonae fidei, & ideo cessat consideratio circa fructus vltimi anni, de qua io d. diuortio, vnde quomodo debet soluto matrimonio fructus fuit mulieris. Confirmatur hoc, quia omnes expensas quas
5 fecit maritus ↑ putatiuus in dote putatiua, etiam ad perpetuam vtilitatem deducere debet de dictis fructibus, sicut deducit quilibet bonae fidei possessor, etiam si tantumdem onerum suscepisset in persona vxoris putatiuae, vt est casus singularis in d. l. in infulam §. fructus infra eodem in ver. sumptus verò. Et ita voluit ibi glossa in ver. compensatus, & gl. notabam ↓ diuortio §. impendia in glo.
6 si infra eodem, quae assimilat talem virum ↑ putatiuum bonae fidei possessori, qui licet fructus perceptos faciat suos, tamen si fecit aliquas expensas necessarias, vel viles in re ipsa non recuperat, quatenus ascendit ad summam fructuum perceptorum, sed solum quatenus excedat l. sumptus, & l. emptor in princip. ff. de rei vendic. & l. si supet C. de eiusd.

7 Item maritus putatiuus ↑ non lucratur dotem ex adulterio putatiuae vxoris, sicut lucraretur ex adulterio vere, vt notat gl. in l. consensu §. vir quoque C. de repud. & Alex. in d. l. si cum dote §. si allegat etiam ad hoc glossa in f. in c. plerumque de donat. inter virum, & vxor. vbi hoc notant cano
8 nistae. Item in matrimonio ↑ putatiuo non habet locum dispositio l. i. rebus C. de iure dot. quae est singularis, vt concludunt omnes in l. si cum dote §. si infra eodem Bald. nouell. parte x. nu. 34.
Item inter coniuges veros prohibita est donatio, siue de rigore iuris, siue de equitate loquendo, sed inter coniuges putatiuos est prohibita tantum
9 ratio de rigore iuris, sed permittitur ↑ de equitate l. 3. §. videamus ff. de donat. inter virum, & vxor. & l. si voluntate C. eod. tit. & ibi est gl. & probatur in l. cum sitatus §. pen. in fine ff. eodem tit. quem allegauit Bald. ad hoc in l. exm quam col. 2. ver. modo quero nunquid ista lex habeat locum in contractibus C. de fidei commiss. dicens, quod hae donatio in matrimonio putatiuo non confirmatur morte. Item de hereditatibus agnatis, & cognatis vir succedit vxori, & e contra, vt tit. C. vnde vir, & vxor, etiam exclusio fisco l. j. ff. & C. eod. tit. si fecus ↑ est in coniuge putatiua l. j. ff. eod. tit. Et licet filij istorum coniugum putatiuorum
10 ex iuris dispensatione ↑ efficiantur legitimi, vt est casus singularis in l. qui in prouincia §. diuus ff. de ritu nupt. quae dispositio est approbata de equitate canonica. Innoc. & Io. And. in c. pen. qui fil. sint legit. & gl. in c. fin. cod. tit. quae allegat illum textum. Tamen si alter istorum coniugum putatiuorum decederet ab intestato succederet fi
11 scus, ↑ exclusio coniuge superfluo, Imò fisco etiam post mortem admitteretur ad probandum matrimonium fuisse putatiuum. Bald. nouell. de

H a dote

dote parte xlii. 49. Item dispositio auth. præterea § C. unde vir, & uxor non habet locum in uxore putativa, & superfluis filijs, qui vtdictum dispositione iuris habentur legitimi. Bald. nouell. ibid.

Item maritus verus, qui rem alienā accepit ab uxore titulo dotis præscribit eam ad commodum mulieris, ut soluto matrimonio teneatur illam mulieris, vel eius hæredibus restituere l. pomponius § io dote ff. de acquir. possell. Secus est in dote putatiua mulieris seruilis conditionis, vt est casus in l. proculus ff. de iure dot.

Item quia constante matrimonio vero non potest præscribi contra dotem in præiudicium mulieris, nisi esset ante matrimonium coepta præscriptio, vt not. in l. si fundum ff. de fundo dot. l. in rebus § omnes C. de iure dot. Secus est in matrimonio putatiuo. Et est ratio quia cōstante matrimonio vero mulier non potest agere pro iure suo, quia omne ius est trāslatum in maritum l. doce ancillam C. de rei vendic. Et sic succedit regula, quod impedito agere impedimento iuris non currit præscriptio l. i. ff. de acquir. possell. sed quādo matrimonium non valuit, mulier nihil trāslulit dominij, ergo potest agere tanquam non impedita a marito,

Ex quibus concluditur rationem, quod si quæ permittitur, & prohibetur pro dotibus non verificatur in dote putatiua, quod ipsa nullo modo sit dicenda vera dos.

25 Quinta ratio, quia statuta § de lucro dotis non habent locum in dote putatiua, ergo non est vera dos: antecedens probatur, quia in materia dotis, valet argumentum a pacto ad statutum, vt dixi supra c. h. de donat. inter viros, & uxor. not. in

26 rubric. C. de re. decur. lib. 10. Sed pactum § de lucrando totam dotem, vel eius partem non prodest in dote putatiua Bald. in l. j. C. de condit. ob. caus. per illum textum, & ibi Ang. & Salyc. Bald. in l. pen. ff. q. sal. aut. Alex. in d. l. si cum dotem § si infra eodem, qui allegat § ascriptio in auth. de nupt. Et pro hoc est text. in § ascriptio in auth. de nupt. ergo idem dicendum est in statuto de lucro dotis, & per hoc solum argumentum, ita cōcludit Roland. de lucro dor. q. 43.

Sexta ratio desumitur ex d. l. si cum dotem § fin. in vers. quasi & h. z. doales & c. unde si dicitur quasi

27 dos, non est vera dos, quia dictio quasi § impropietas denotat gloss. in l. in persona § j. an ver. quasi si cuius sit ff. de pact. Bald. in l. edita nu. 12. C. de x. dendo. Item sic inducat § fin. in vers. quasi priuilegium, quia vbi nō est verum matrimonium nec vera dos, ibi non competit verum priuilegium dotis. arg. l. si serua § ff. de iure dot. sed io d. l. si cum dotem § ff. dicitur oportere dari quasi priuilegium, ergo non verum priuilegium ergo non vera dos sciunt quæ scribit Innoc. de actione quasi populari in c. dudum ecclesia nu. 1. de elect. & Angel. in rubric. ff. de popular. act. A.

lex in l. si nu. 33 in fine ff. de re iudic. Tiraquell. in tract. res inter alios acta limit. 26. Et ex huius interpretare l. j. ff. de iure dot. & ibi nota casum in quo magis attenditur nomen, quā effectus pro quo d. l. si serua.

28 Denique pro hac communi facit l. proculus § ff. de iure dot. Vbi dos nulla est si serua nubat libero, & sic in matrimonio putatiuo, & siue scienter, siue igooranter nupsisset, pecunia est restituenda domino. Deinde quæritur, quid si antequā matrimonium esse incipere, ante manumissionem serui, maritus vfuceperit pro sua, an lucrifecerit & sic præsupponit, neque dotem, neque matrimonium incepisse ante manumissionem.

Contrariam opinionem arbitror ueriores, scilicet 29 dotem putatiua § esse uerē, & propter dotem eamq; habere omnia priuilegia ueræ dotis, quā opinionem tenet Soccin. uerter hic nu. 84. Crot. nu. 7. Hannibal. de Canonic. hic nu. 492. Menten. hic nu. 4. in l. parte rubricæ, & nu. 106. in 2. parte rubricæ. Ioan. Campes. in tract. de dote quæst. 97.

Habet ista vera opinio sua fundamenta.

Primum fundamenm deducitur ex dictis Soccini 30 vesti hic nu. 85. Nam ratio d. l. maritum § infra eodem militat in putatiuo, ergo & eius dispositio l. a. Titio ff. de uerb. obligat. quæ ratio est honoris, & memoria bene trāslati matrimonij, vt ipse dicit.

Sed ista ratio Soccini non ualet, nec est digna scolis, quia in putatiuo matrimonio non habetur ratio matrimonij præteriti, ut sic manifestum. Primo valet argumentum § de criminalibus ad ciuiliā l. absentem, ubi gloss. de pen. tex. in l. inter stipulatem § pen. ff. de uerb. obligat. ubi arguitur de sure ad morosum. Tunc sic, qui occasione criminis conuenitur perdit priuilegium fori l. j. C. vbi Senator. quod priuilegium est, uthonon exhibeatur, ita dicit ille text. in vers. omnem enim honorem huius in l. reatus excludit. Ergo in matrimonio putatiuo illo honore maritus non gaudet ex priuilegio l. maritum, ex quo reatus, quia contra leges est, id excludit, item tunc habetur ratio præteriti honoris, § & reuerentæ, quando talis honoris legitimus finem est assequutus, l. si cum gl. ff. de decur. sed istud matrimonium non est assequutus legitimum finem, quia a lege improbatum, ergo talis honor, seu talis obedientia in primo casu non attenditur. Et pro hoc argumentum uidetur l. si in c. quæ in ecclesiis nu. 27. ff. de uerb. oblig. Fel. in c. quæ in ecclesiis nu. 155. de constit. Roman. in l. si uero § de uero. in 3. fallent. infra eodem vers. ultimo probatur. Item cōtra Soccin. iocundetur l. barbarius ff. de offic. prætor. ubi secundum communem opinionem, gestor

32 teriti honoris, § & reuerentæ, quando talis honoris legitimus finem est assequutus, l. si cum gl. ff. de decur. sed istud matrimonium non est assequutus legitimum finem, quia a lege improbatum, ergo talis honor, seu talis obedientia in primo casu non attenditur. Et pro hoc argumentum uidetur l. si in c. quæ in ecclesiis nu. 27. ff. de uerb. oblig. Fel. in c. quæ in ecclesiis nu. 155. de constit. Roman. in l. si uero § de uero. in 3. fallent. infra eodem vers. ultimo probatur. Item cōtra Soccin. iocundetur l. barbarius ff. de offic. prætor. ubi secundum communem opinionem, gestor 33 ita § per eum, qui non habuit titulum legitimū, detecto errore ualet, licet fuerit gestor putatiuus, de qua communi testatur ibi l. si in princip. concurrebus tribus uidelicet. Velitate publica l. si nu.

nu. 70. vers. sex m. limita. Item confirmatio superioris, quae dispensatio dicitur. la. nu. 66. Item quod causa sit temporalis, secus si sit spiritualis. la. ibid. num. 69. Sed istae qualitates cessant in matrimonio putativo. Primo, quia vultus publica sit in hoc, vt matrimonium secundum leges contrahantur, vt dicimus in fin. l. i. ad de. l. in bello §. medio. in vers. nec mitum ff. de capio. Item dispensatio ¶ 70 non praesumitur, nisi probetur cum sit facti, et contra regulas iuris l. i. in bello §. facti ff. de capio. tanto magis, quia dispensatio pendet a voluntate principis quae reputatur impossibilis l. qui cum maiore io princip. ff. de bon. lib. l. 2. §. tractari ff. ad trebell. Castren. in l. cōtinuus §. cum quis nu. 5. ff. de verb. oblig. Item non est causa temporalis, sed spiritualis, quia sacramentū ecclesiae c. debetur, & ibi gl. de bigam. c. in Christo. de consecr. dist. 2. Ergo cum ista non concurrant, concludendum est, quod ille honor dissoluitur ¶ 75 to matrimonio non debetur. Item l. j. ¶ in fine principij ff. vnde vir. & vxor. in vers. nihil enim dicitur. Vbi nihil capi potest propter iniustitiam maritoniū, ergo neque etiam honor. Probatur consequentia, quia honor respectu rei, illi desinitur qui participat de re. l. fanticus §. fin autē ampliora C. de donat. vbi desinitur opus ei, qui in re donata ampliorē summam habet. Et pro hoc argumento videtur Zuecher in rub. ff. si cert. pet. ou. 45. sed iste maritus putativus nihil participat de re, quia cum matrimonio sit nullum in eo non cadit participatio, ergo.

Secundum fundamentum principale, quo mouebatur Socini. vester contra communem hic oume. ¶ 86. est hoc. Nam istud priuilegium ¶ fuit inducitur fauore publico, ergo plenē debet interpretari.

Respondetur negando assumptum, Imo iste casus est contra vtilitatem publicam l. 3. ff. de priuilegiis. cred. l. 2. ff. de iure dot. Item quando iura conceduntur alicui priuilegium propter aliquod munus, non extenditur tale priuilegium ad illos qui assentiantur a munus. v. in iur. C. de legat. lib. 10. per quem textum ita dixit Roman. in d. l. si verō §. de viro fallent. 36. nu. 189. Et quod dicitur hoc priuilegium dōis inducitur esse fauore publico, Resp. videretur quod hoc intelligitur respectu veri, & legitimi matrimonij, non autem putatiui, cui enim de vno disputatur, omnia praesupponitur habilia l. qui testamento ff. de testamētis. Et in casu isto, quod iste maritus sit putativus, haec est noua causa in persona concedentis, quo casu, tantum abest, vt priuilegiū competat, quini ¶ 86 mo exunguitur, ex regula, quia dicitur causa nouiter ¶ superueniens, priuilegium ¶ extinguitur cap. suggestum c. dilecti filij de decim. Et habetur per Oldrad. in consil. 47. Item respondetur, quod ¶ 87 generalitas ¶ priuilegiū non includit casum contrarium publicae vtilitati, vt per Balan l. iubemus in prioc. per illum textum C. de sacros. eccl. mul-

ta congerit Romano in d. §. de viro in decima fall. Tertium fundamentum Socini cōtra communem ¶ 38 est per textū in l. ¶ qui contra C. de iocēt. nupt. vbi filij nati ex matrimonio putatiui sunt legitimi. Respondetur quod hoc ideo cautum est, quia lege expressa dispensatum est cum incapaci, & dispensatio intelligitur cōcessa ex iusta causa, ex quo personarum qualitas id exposcit, scilicet qualitas proles, vt late sic scribit Paris. consil. 68. nu. 13. & seq. vol. 3. Dispensatio igitur fit propter publicam vtilitatem, quia interest publici, vt legitimi nascantur, quia spurij, & naturales tantum non faciūt rem publicam l. generaliter §. si uirios ff. de decur. Bald. in d. c. ex tenore, & ideo ioccedunt, vt notatur in d. l. barbarius la. nu. 11. & communiter omnes Doct. ibi volunt ex ista legis dispensatione ipsos haberi omni omnibus pro legitimis. Bald. in l. generali nu. 3. C. de tabularij lib. 10. Sed haec lex civilis non dispensat in parentibus putatiuis, & ideo neque nos debemus extendere. Ad id quod dicitur Sociinalis respondetur ad textum in d. l. qui contra C. de incest. nupt. pro cedere fauore proli, in cōf. 39. nu. 8. volum. 3. & Dec. in cōf. 153. sed fauor non est trahendus ad consequentiam l. quod vero ff. de legibus.

Quartum fundamentum Socini est, quia si dos pereretur ab istis filiis, tanquam hereditibus patris, ex quo sunt legitimi, non est dubium eos habere istud priuilegium l. etiam in f. eod. & tamen sunt ex matrimonio putatiui, & dos putatiua est.

¶ 39 Respondetur, quod ex dispensatione ¶ fit habitatio iuris ad personam, vt probat Paris. in cōf. 7. nu. 19. vol. 2. Et ideo veniunt omnia quae tacentur ex primuri, & quae colliguntur ex antecedentibus, & subsequenibus, & veniunt omnia accessoria, vt notatur in §. & si quid sit rati, & ideo isti filij gaudent hoc priuilegio, quod venit in consequentiam d. l. etiam, qui effectus in personis parentum non resultat.

Quotum fundamentum Socini contra communem ¶ 40 ¶ per textum in l. si rerum amotarum ff. de re iudicata in vers. iure praecedentis societatis, nam tale priuilegium cōcessum est propter societatem, & aliis socio conceditur l. verum ff. pro soc. Sed haec societas fuit in praesenti casu ergo & c.

Respondetur negando ex d. l. si rerum fuisse societatem inter istos coniuges putatiuos, quia ex eo quod figuratiter agitur oullum ius transfertur, vt probat Curt. Sec. in l. etiam ea nu. 1. C. de transact. Item quatenus esset societas inter dictos coniuges putatiuos, illa fuisset tempore cōtracti matrimonij, non autem post detectionem iocēsticaciz, nam ¶ 40 cum post detectionem noua ¶ inducatur causa, extinguitur societas illa, & ideo etiam priuilegium gl. est ad hoc notum l. sed hoc ita in vers. succuriendum ff. de re iudic. quam la. dicit singularem iud. l. sed hoc ita, quia legit cum l. sicut a t m r u §. Et quod ista societas sit extincta, est textus in d. l. qui contra C. de incest. nupt. ergo non est mi-

rum

rum si nihil transmittitur ad tempus soluti matrimonij. Item responderetur, quod societas quæ
 42 durat post matrimonium venit ex dispositione legis, quæ propter temporis mutationem noua existimatur arg. c. fin. de consang. & affin. Et declarat Dec. in rubr. C. qui admittit. nu. 24. Item ex alio ista societas censetur esse noua societas, quia soluto matrimonio per mortem vnius, lex fingit continuari eandem societatem in eodem matrimonio quousque alteri copuletur l. si. C. de bon. matern. sed hæc fictio iuris, vel iste assensus legis, quousque alteri copuletur durandi societatem, operatur nouam societatem doctrina est Bartoli in l. 3. in princip. ff. de acquir. possess. in l. gerit in 5. quest. principali vers. iuxta prædicta quæro ff. de acquir. hered. in illa quest. Cur partis repudiation non trahitur ad totam, sicut partis aditio trahitur ad totam, & ibi l. a. nume. 2. dicit Doct. communiter sequi, ergo talis societas non potest considerari ad effectum concedendi tale beneficium.

Sunt, & aliz rationes contra communem, & magis efficaces.

Prima ratio substatens onera matrimonij debet gaudere privilegio d. l. mariti, sed maritus putatiuus substatit onera matrimonij, ergo maritus putatiuus debet gaudere privilegio d. l. maritum. Maior probatur per textum in l. si prior. infra eodem vbi Doct. colligitur, præsertim Castrensis. quod maritus vitur exceptione ne cõueniatur nisi in quatuor facere potest, etiam contra eum, qui delegatus est per mulierem ex causa quatuorvis onero-

43 sa. Tunc argumetor sic. magis si cõueniatur tunc qui tractat de damno vitando, quam ei qui tractat de lucro capiendo, vt per Castrensis. l. t. ibid. in princip. sed si maritus non gauderet ista exceptione propter onera, tunc magis succurreret ei, qui in lucro est, quam ei qui tractat de damno vitando, vt iuritur legitima exceptio dicatur asserendum est magis exceptionem concedi propter onera matrimonij. Item probatur, quia si maritus pro-

44 pter onera t matrimonij effectus sit pauperior legi datur sibi actio, vbi danda non est l. pro oneribus C. de iure dot. sed facilius permittitur exceptio, quam actio. l. 3. C. de condit. indebiti. Ergo exceptio ne cõueniatur nisi in quantum facere possit permittitur propter onera matrimonij.

45 Item probatur ex magis t communi opinione Doct. volentium maritum ex statuto dotem lucrari, quoniam onera tulit matrimonij, vt per Roland. de lucro dot. q. 4. & dixi supra in quest. 7.

Item probatur per textum in d. l. si eum dotem s. si maritus in l. eod. vers. quid enim tam humanum est, vbi

flinere, quod non tantum procedit in casu furoris, de quo ibi, sed etiam quando maritus propter iogens infortunium ad paupertatem, & infelicem statum decenerit, tunc enim ipsa vxor mariti infortunij sit particeps, & non poterit a marito eandem dotem recuperare, vt tenet Iacob. de Aren. l. vbi adhuc C. de iure dot. Et licet Castrensis in d. s. si maritus teneat cõtra Iacob. de Aren. dicens communem opinionem esse contra

46 illum, Vos intelligatis veram esse illam communem opinionem in tota dote, sicut est in parte dotis. Nec in hoc casu valet argumentum de toto t ad partem, Quia, lex prohibet in toto ne mulier omnino remaneat in dotata, sed in parte permittit privilegium marito, vt d. l. maritum. Item confirmatur per doctrinam Io. Andr. in c. ex parte

47 de consuetud. vbi dixit creditores t posteriores præferendos esse lascius, & pomposæ vxori, cuius causa maritus coactus fuit cedere foro, quem refert Ripa ff. de privileg. credit. l. privilegia nu. 44. si ergo in prædicto casu, vbi vititur præiudiciu amissionis totius dotis, creditores præferuntur mulieri, & hoc est propter onera quæ maritus substatit, ergo a fortiori in parte istius dotis idem maritus ille ponetur beneficium propter onera ma-

48 trimonij. Et quod onera t matrimonij sunt causa privilegij d. l. maritum. videtur Bald. in l. quod nomine, in ver. in contrarium ff. de condit. indeb.

49 Et licet communiter teneant, quod ratio d. privilegij d. l. maritum sit propter memoriam tralacti matrimonij, & allegat l. 1. ff. de act. rerum amot. & potest allegari l. vnum ex familia s. si de leg. 2. Tamen ista ratio concernit ordinem iudicij, sed ratio onerum matrimonij concernit iustitiã causæ, & ideo vtraque subsistit.

50 Præterea. Mulier t in dote promissa habet hoc privilegium ne cõueniatur, nisi in quantum facere potest l. non tamen ff. de re iud. referendo finem ad principium. Et hoc tenet Bart. in l. ex diuerso s. t. inf. eo. qd privilegium cõseruatur mulieri etiam in quali dote d. l. si cum dotem s. fin. inf. eod. Ergo idem debet dici in marito, vt etiam in dote putatiua, cõueniatur solum in quantum facere possit. ita dicit tex. in d. l. non tantum ff. de re iud. & quia sunt correlatiui, dispositiu in vno, cõsentiu dispositiu in altero. l. si. C. de indict. vid. toll. l. j. C. de cupress. lib. 10.

51 Secunda ratio principalis. Dos putatiua t habet omnia privilegia, quæ habet dos vera, ergo dos putatiua est vera dos: antequam probatur, quia multa privilegia sunt concessa dote veræ, vt mulier possit facilius nubere in futurum l. s. fin. ff. de privileg. credit. sed hæc ratio militat etiam in dote putatiua ergo. Item Specul. in ot. de donat. inter virum, & vxor. s. formati. ver. sed si matrimonium tenet, quod omnia privilegia dotei vere sunt concessa etiam dote putatiua. Bart. in l. si cõ-

52 dotem s. si mulier inf. eod. tenet, quod dos t putatiua habet privilegium in personali l. si a spon-

fa ff. de privileg. eredit. l. si sponsa ff. de iure dot. ubi etiam si non esset factum matrimonium habent locum tanto magis in putatio. Cyn. in l. si in 7. q. C. qui pot. in pig. hab. tenet quod dos putativa habet privilegium in tacita hypoteca, & ita tenet gl. in d. l. si cum dotem §. si inf. eod. & gl. in l. si de privileg. eredit. & ibi Bart. dicit, quod ita tenent omnes. gl. in l. eos C. qui pot. in pignor. hab. & in l. ipsam ff. de iure dot. Et hanc opinionem dicit esse veriorē in puncto iuris. Bald. novell. de dote parte 9. §. haftenus num. 6. & ibi diffusē probatur. gl. in l. dotale §. dotale ff. de fundo dotali tenet quod dos putativa habet privilegium, quod alienari non possit, sicut dos vera, licet fallat in privilegio, de quo in l. j. §. sed nec impensat C. de rei vxor. act. quia illud non habet dos putativa, vt per Bart. in d. l. si cum dotem §. si mulier inf. eod. sm. Item statuta correctoria iuris communis non extenduntur de casu ad casum, vltatē deduxi supra, sed ff. ex forma statuti, instrumenta habent executionem paratam, quod est contra ius commune, hoc statutum habet locum etiam in dote putativa, vt dicit Bald. & Salyc. in l. i. C. de condit. ob caus. ergo dos putativa est vera dos, aliter fieret extensio de dote vera ad putativam, quod non permittitur in correctorijs. Sed qui dicitur licitum esse hanc extensionem etiā in correctorijs in materia fauorabili, sicut est dos, ex idempnitate rationis, de quo diffusē per l. si in auth. quas actiones nu. 17. 22. & 26. C. de sacros. eccl. cur. luc. dicunt esse paritatem rationis, & in d. l. maritum negant. Item res
 54 emptā ex pecunia dotali efficiatur dotalis l. si ex pecunia C. de iure dot. ita res emptā ex pecunia quasi dotali efficiatur quasi dotalis d. l. si cum dotem §. si. & l. seq. vt vxor putativa in tali re praescriatur ceteris creditoribus Bald. novell. in d. §. haftenus nu. 8. declarat procedere duobus concurrentibus, scilicet consensu mulieris, & quod veritatem in eius voluntatem de quo in l. ita si cōstat ff. de iure dot. & quod dicimus inf. io 13. q. an praeiū succedat loco rei.
 55 Item sicut titulus et veritas dotis est habilis ad causandum vfucapionem, si res aliena daretur in dotem l. pomponius §. in dote ff. de acquir. possess. & toto tit. ff. de vfucap. pro dote, sic etiam vultur dotis putativae, de quo est text. notab. in l. proculus §. ff. de iure dot. Nam ibi factum matrimonium inter seruum, & liberum hominem, ideo erat nullum, & non erat vera dos, sed quasi dos l. si serua ff. de ritu nuptia videbatur dicendum de simulo dosi ouly, & tamen deciditur contrarium, vt ibi pro intellectu cuius l. proculus videt Bald. novell. libid. nu. 18. Item stante statuto, quod acquisita per coiuges efficiantur communia, & veniant diuidenda soluto matrimonio id vindicatur sibi locum in matrimonio putativo, vt
 56 probatur in c. 2. de donat. inter virum, & vxor. & ita intelligit illum textum gl. ibi in vers. nō est

aliud quod obstat, declarando, puta pactum, vel consuetudo, & hunc intellectum sequitur Abb. ibid. nu. 3. & ita consulunt Ancar. in conf. 102. Et de hoc etiam dicam in solutione ad quinquagesimam rationem pro communi.

Pro resolutione. Nos debemus hærere istis vltimis
 58 rationibus, quia sic fuadet et equitas naturalis, vt maritus qui bona fide contraxit matrimonium credens fuisse canonicē factum, & tenere, & propterea eius filij sunt legitimi omni iure civili, & canonico, & consequuntur omnia privilegia, & actiones, quae vtroque iure legitimi filijs conceduntur. Item qui maritus sublinuit omnia onera matrimonij, vt gaudeat privilegio d. mariti, & ipsa quasi dos gaudeat omnibus et eadem privilegijs, & dicatur vera dos. Et quia aliquando aliter possunt euenire casus, ideo multipliciter distinguendum est generaliter pro concordia opinionum.

Prima distinctio. Aut maritus sublinuit onera matrimonij, Et tunc procedunt omnia, quae super dicta sunt. Aut maritus non sublinuit onera matrimonij. V. g. si pacto sit conventum, quod dos sit penes maritum, & fructus cedant lucro vxoris, quae debeat sublinere onera matrimonij, iuxta textum in l. si conuenient ff. de pact. dotal. & dicam infra in 13. q. 6. Et tunc procedit opinio
 59 communis. Et hoc sit differentia inter maritum et vxorem, & putativum, quia putativus non gaudebit beneficio illius l. maritum, nisi onera sublinuerit, sed maritus verus gaudebit, etiam sine oneribus. Et ratio differentiae est, quia in putativo non concurrens reverentia praecedentis matrimonij, quod nullum fuit, quae reperitur in marito vero.

Secunda distinctio. Aut loquimur quod ad nomen dotis, & tunc detecta in validitate matrimonij
 60 dos et nulla est, neque proprie, neque improprie l. i. §. ceterum ff. pro dote la. unculo, & l. i. C. de condit. ob caus. in c. l. ff. de ritu nupt. & si necesse de donat. inter virum, & vxor. Et pro hoc est gl. not. in l. omnes in ver. non habent C. de sacros. eccl. per illum textum, ubi falsus denarius, & putativus, denarius non est, quam gl. citat Io. de Plat. in l. i. C. de vet. num. inf. pot. lib. 11. & commendat Alex. in conf. 104. num. 10. vol. 1. & singularem praedicat Barbat. in conf. 43. preclare scribitur nu. 16. vol. 1. Aut loquimur quod ad effectum dotis, nomine sublati de medio, & tunc de
 61 testio errore dos est improprie, et privilegia doti competant, etiam huic doti competat, & ita procedit d. l. si cum dotem §. si inf. eod. & ita intelliguntur notata per Doct. in d. l. 2. §. si ff. de priui leg. eredit.

Quas distinctiones applicando ad singula argumenta respondemus particulatim. Ad primum
 62 spondetur interpretando d. cap. 1. in ver. totam dotem per textum in d. c. de prudentia eod. tit. de donat. inter virum, & vxorem in ver. sicut canonicum

nicum fuerit, & c. nam vbi idem tex. in d. de prudentia dicit etiam restitutum esse totam dotē, subdit sicut canonicum fuerit, considera verbum fuerit temporis futuri, & respiciat ipsum factum, puta si a marito opponeretur aliqua exceptio facti, de qua canonice cognoscendum est, & hoc interpretatur ibi gl. & Canonistae, si totam reddere potest, aliis quantum facere potest, iuxta textum in l. vnic. cum autem C. de rei vxor. act. & hoc esse canonicum, quod ciuili iure dispositum est, & per ius canonicum non est abrogatum C. de noui open nuntiat. hanc expositionem tenet gl. in d. c. in ver. tota, glo. in d. de prudentia. in ver. sicut canonicum, & sequuntur ibi communiter omnes Canonistae.

Ista etiam interpretatio confirmatur de iure ciuili. Nam gl. in l. prior. in f. eod. in ver. possit. vbi gl. dicit, quod si maritus p putatius, dissoluto hoc matrimonio promiserit secundo marito illius mulieris, illud quod eidem mulieri debet, solum videtur promittere illud quod effectualiter debet, & quod ab eo exigi poterat, quia non dicimur debere illud ad quod merito iure tenemur si aliqua exceptione tui sumus. l. si dari ff. de verb. oblig. Item respondetur interpretando totam dotē restitui debet, id est totum illud quod mulieri debetur pro dote. Hoc autem est duplex ius, vnum inspecto praesenti tempore, alterum inspecto futuro. primum est clarum, quia maritus debet restituere quod superest, quod verum est de futuro, quia si maritus non potest facere totum, tenetur cum peruenerit ad pinguem fortunam ergo dicitur tui inspecta duplici parte, scilicet iuris de praesenti, & iuris de futuro, & quia hoc ius de futuro adhuc est in habitu, & non in actu, & ideo non consideratur cum non subsistat causa de praesenti l. 1. ff. de statu lib. Bart. in l. qui rom. & duo fratres in 6. quest. ff. de verb. oblig. Imo potest dici, quod restituendo quod habet causam de praesenti cum hac exceptione, quia non potest in plus facere, intelligitur restituere cum obligatione de futuro, sed et sic suppleturum cum ad pinguem fortunam peruenerit, quia exceptio in quantum facere potest, hanc habet clausulam in corpore de supplendo cum ad pinguem fortunam peruenerit.

Ad secundam rationem respondetur, prout dixi supra in 2. distinctione principali. Ad probationes respondetur. Ad d. l. si concubina ff. de adulterum, amor. Respondet Crot. hic num. 8. consultata responsione Alex. & nos Crotum hic sequimur, & declaramus. Quod d. l. si concubina in omni casu loquitur, quando matrimonium contrahitur contra illo casu dolus coactum presumitur l. 1. C. de interdict. matrim. & ideo nil mirum si cesset actio rerum amotarum. Et pro hoc allego casum in c. si necesse de donat. inter virum, & vxorem fecus esset si bona fide, & ignoranter fuisset contractum matrimonium puta ignorans

do in facto, & pro hoc allego textum ista glossa in vers. scilicet in clem. 1. de consang. & affinit. vbi 66 tex. voluit contrahentes si scilicet matrimonium in gradu prohibito excommunicatos esse ipsi iure, glossa ibi in ver. scilicet, limitat textum in ignorantibus factum. quam gl. sequuntur la fin. l. c. si possidera. nu. 17. ff. de acquir. possess. Dec. in c. si. 153. & 154. Soccin. lun. in conf. 37. per totum, & conf. 63. vol. 3. Confirmatur intellectus, quia incipit textus a persona infami, scilicet concubina contra quam datur actio fortis, sequitur idem esse vbiunque cessat matrimonium, & licet actio vbi 67 vbiunque generalis sit, tamen restricta ad specificata, l. si de certa C. de transact. glossa in l. si fugiui in ver. qualiter alia poena C. de fer. sup. late Felyn in c. sedes in 4. declaratione. vers. sed contra istam declarationem de rescript. specifica uir autē ibi Vlpian. eamque tutori nupit, quod est matrimonium interdictum l. si parui C. de interdict. matrim. Item si contra mandata exponit Accurs. id est si contra leges l. si contra C. de incest. nupt. subdit Vlpian. & sicut alibi cessat matrimonium, & c. quia si est generalis, non potest intelligi nisi de similibus, vt per scribentes communiter, quos allegat Surdus in casu deciso. decis. 326. nu. 31. quare semper ille textus loquitur in matrimonio contra leges contracto.

Ad secundam probationem, quod pro dote competat actio ex stipulato, sed quando matrimonium est putatum competit codictio ob causam respondetur, quod textus qui dicitur actionem ex stipulato non negat posse competere etiam codictione ob causam. Et nihil refert quomodo concubinae maritus pulsatur, dummodo habeamus effectum l. 3. C. de instit. & subtit.

Item non valet non datur actio de dote, ergo non est dos ka. & seq. ff. de priuileg. cred. & d. si cu dote ff. in f. eod. Quia actio de dote regulariter non nascitur nisi soluto matrimonio l. si constante ff. infra eod. vbi Bart. & alij communiter sed hic non datur matrimonium solutum, ergo non datur actio de dote, licet sit dos, ex quo matrimonium non habuit effectum. Secundo respondetur. ad maiorem propositionem, quia dicit vbi non competit actio de dote non est dos, ista enim propositio est vera affirmatiue, non 70 negatiue, quia codictio ob causam videtur subrogata in locum actionis de dote, sicut stipulatio in locum actionis rei vxorie si uenerit in f. de act. Et ad hoc est textus in l. rerum quidem amotarum iudicium ff. si ff. de adulterum amor. vbi vxor contractans res vini constante matrimonio non conuenitur actione rerum amotarum, sed competit codictio, quae in effectu eadem est. Item contra numerum sed mortem ver. Aristot. ff. de acq. rerum amotarum. Vbi soluto matrimonio morte viui hereditas competit petitiō hereditatis, aut actio ad exhibendum ad persequendum res contractas ab vxore, subdit textus in ver. Aristot. quod etiam datur codictio, quae

75 Denique respondetur, quod ideo in marito p
tatio non conceditur dilatio annua, quia lex di
sponens de eo quod est minus in re, non debet
extendi ad illud quod est minus in tempore, nisi
expresse a iure casuator, licet inter ista duo sit
multum, plus insit de act. Quod probatur per

79 Denique ad l. † proculus ff. de iure dotium, respōdetur, cum secunda distinctione principali, v. supra.

S V M M A R I A

QVAESTIONES DVODECIMAE.

- 1 **D**otis definitio qua sit.
- 2 Dos cur nulla sit sine matrimonio.
- 3 Dotis essentialia an sit, ut deferuiat pro oneribus matrimonij, & nu. 5.
- 4 L. pro oneribus C. de iure dot. duplex inductio.
- 6 Dotem aliquando dari nō propter onera, sed ut fiat matrimonium.
- 7 Pactum quod uxor teneatur se alere, & maritus lucretur fructus dotis est validum, & nu. 17.
- 8 Dos consistit in uno nummo dicitur dos. q. nu. 16.
- 9 Vestimenta pretiosa, & ornamenta mulieria an veniant in pacto de se alendo.
- 10 Definitio sufficit quod deur secundum regulas iuris.
- 11 Maritus ut dicatur sustinere onera nō obstante quod uxor se alat.
- 12 Pactū ut mulier se alat, ut valeat, qua requirantur.
- 13 Pactum ut mulier se alat, quomodo dicatur pars dotis.
- 14 Donatio remuneratoria inter coniuges nō est prohibita.
- 15 Pactum ut mulier se alat, cum quo onere matrimonij compensatur.
- 16 Pactum ut mulier teneatur se alere qui dicant non valere.
- 17 Pactum ut mulier se alat, an dicatur donatio simplex, vel reciproca.
- 18 Donatio inter coniuges ante contractum matrimonium est valida.
- 19 Alimentis utrum possit renuntiari.
- 20 Pacta contra substantiam nō valent.
- 21 Maritus tenetur alere uxorem de iure positio.
- 22 Pactū ut valet contra naturā contractus.
- 23 Pensio est de natura contractus locationis.
- 24 Eiuslio debetur ex natura contractus uenditionis.
- 25 Pactum quale dicatur contra substantiam, & quale contra naturam con-

tractus.

- 26 Uxor qua fecit pactum de se alendo, tenetur, quando aliunde habet bona secus si careat.
- 27 Uxor futura potest facere pactum, ut nō acquirat alimenta.
- 28 Dominium non est de substantia contractus emptionis, sed de natura ipsius.
- 29 Pactum ut non transferatur dominium in emptorem est validum.

QVAESTIO DVODECIMA.

Ad esse dotis an requiratur, quod deferuiat pro oneribus matrimonij. Et de pacto lupi fructibus dotis.

A. 7. in rubrica nostra n. 1. diffinit dotem hoc modo. Dos est quidam ius in se continens id quod a muliere, vel eius patre marito, vel eius patri traditur, vel habetur pro tradito, propter onera matrimonij

- sustinenda. Quae definitio communiter approbatur, & de comuni testatur Alex. hic. num. 35. l. 1. num. 31. Campe. in tract. de dote in princip. Bald. nouell. in tract. de dote in princip. Bulgar. nushic nu. 1. & Soc. vester hic in 3. parte in princip. & secundum hanc communem est bona definitio, sic interpretando ius, quia secundum eam est ius vniuersale. quod dicitur ff. de impens. in reh. dot. fact. Item pro tradito, quia dos recte dicitur, etiam si non sit tradita, sed tantum promissa, ut C. de dot. promiss. per totum. Item propter onera matrimonij, quia dos est sine matrimonio nulla est, l. 3. ff. de iure dot. & debet deferuiat pro oneribus matrimonij.
- Præterea super ista definitione, insurgunt istae questiones. Prima an dos sit ius vniuersale. Secunda verum sita traditio dotis tantum operetur quantum vera traditio. Tertia utrum dos deferuiat pro oneribus matrimonij, sed quia Socinus vester primo disputat istam tertiam, ideo ne fatigemini in studendo.
- 3 Primo queramus, verum ad esse dotis requiratur, quod deferuiat pro oneribus matrimonij.
 - 4 Communis opinio Doctorum est, quod hoc requiratur dotis sit vniuersum, de communi Alex. hic. n. 35. Et per hac opinionem inducuntur ista:
 - 1 Primo pro oneribus et C. de iure dot. quam dupliciter induco. Primo fructus dotis deferuiunt pro oneribus matrimonij d. l. pro oneribus in primo responso, ergo requiritur esse verum in definitione dotis. antecessoris etiam probatur de iure

c. do.

Polignetti hic n. 183. Responder, quid hoc pactu
13 § valet, & est pars dotis, idco succedit loco dotis.
- l. fundi pars in fidei contrah. in p. & si non fecit
let hoc pactum, vique dedisset maiorem, & ar
phorem dotem, unde et in f. post dotis. mariu

sublinit onera matrimonij compotato cū do-
te maiori.

Sed aduertite, quia in exemplo Angeli pōt esse dos,
14 sine oneribus, quia illa est donatio et remunerato-
ria, quæ inter coniuges non est prohibita. Si di-
uortio ff. de verb. obl. dicitur quidem remuna-
toria, quia ob causam, & maxima causa est, vt
vetula nuhat iuueni, sic in simili si nobilis nu-
bat nobili, de quo per l. i. in l. si vna in ver.
donatione largitus. in me. 19. C. de reuoc. donat.
Item dicite, quod in casu Angeli etiam dos defer-
uit pro oneribus, quia sicut fructus dotis regula-
15 riter compensantur cum oneribus, ita dos, quæ
in casu angeli traditur compensatur cum onere,
quod sublinit vir accipiendo vxorem deformi,
& senem, vt consiluit Alex. in cons. 100. ponde-
ratis l. i. col. 1. & 3. vol. 6. Vbi consiluit de for-
mâ mulierem nobilē tamen, & diuitem, quæ
pauperi, & formoso viro nupsit non videri nups-
isse in ligno, cui a debeat nobilitas mulieris,
& diuitiarum copia cum forma viri compensari, &
ita in simili notat Bal. in mol. & alij in c. super eo.
de testib. Et conuenit forma mulieris nobilis,
& pauperis debeat compensari cum diuitijs, & in-
gnobilitate viri. Abb. & Inol. in d. c. super eo. Et
ex his cessat absurdum, in casu Angeli obijci-
entis, dotem in suo casu non deferuere pro oneri-
bus, cum in veritate deferuait, per dictam nostrā
responsionem.

16 Ad secundū, quod dos f. consiluit in vno num-
mo. scilicet hic nu. 15. tenet quod dos non potest cō-
sistere in vno nummo. Ego autem respondeo,
quod dos consideratur in actu, & in habitu, in
actu, puta si datur vnus nummus, in habitu, quia
illa dos in vno nummo consistens potest augeri,
tunc respondetur, quod cōsiderata dos secundo
modo, & sic in habitu pōt semper deferuere pro
oneribus matrimonij, & sic de substantia dots
est, vel vt deferuait actu pro oneribus, vel habitu
scilicet quando augetur. Quare de substantia
dots est, vt in actu, vel habitu pro oneribus de-
feruait.

17 Ex his inferas ad validitatem pacti, quod va-
let si fiat, vt fructus dotis sint mariti, & vxor sub-
stineat onera matrimonij. Et hoc comprobatur
primo per textum in l. fin. in primo responsio ff.
de doli excepti. in l. pen. & l. fin. ff. de in rem versō
qui expressē dicunt patrem dātem dotem sic pa-
cisci posse, vt ipse teneatur alimēta præstare. Spe-
cul. in tit. qui filius legit. §. 1. nu. 18. in fine. Item
quod vxor ipsi possit facisci, est textus in l. fi.
ff. de in rem versō, & in l. si quis pro vxore §. fi. ff.
de donat. inter virum, & vxorem, in l. si conue-
nit in fi. ff. de pact. dot. l. Spec. in d. §. 1. nu. 18. in
princip. Bal. in nouel. in tract. de dote. parte 1. col.
2. in vlt. in super aduertendum est. Campeg. in
tract. de dote parte 1. §. 6. col. 1. vers. aut facit pa-
ctum quod aliquid datur.

18 Bal. in l. p. pactum quod dotali in fine C. de col-

lat. tenet quod hoc pactum non valet, Vitalis in
tract. de clausulis in tit. an alimentis possit renun-
tari col. 5. vers. an valeat pactū, tenet, quod hoc
pactum tunc demum valet, quando vxor in re-
compensationem oneris aliquid recipit, aliis nō
valeat, veluti cum mulier promittit se ipsam ale-
re, dum modo si uelut augeant doti m. Et ad hūc
sensum inducit d. l. si conuenit in fi. ff. de pact.
dot.

Vnde sic formetur ratio, donatio inter virum, & v-

19 xorem non valet, ergo hoc pactum non valet,
probo consequentiam, quia hoc pactum dicitur
donatio inter virum, & vxorem, vt in d. l. si quis
vxori in fine, ff. de donat. inter virum, & vxor, &
l. mutus §. manente ff. de iure dot. & probat Vital.
in d. col. 6. Vel forma rationem alio modo, donatio
inter virum, & vxorem valet si est reciproca,
ergo hoc pactum valet utriusque recipere fructū,
scilicet vt mulier se ipsam aliat, & fructus augeant
dotem, quia ex hoc ipsa mulier poterit tenuere cō-
moditatem. Antecedent probatur per C. yn. &
Bal. in l. si pater puellæ C. de mōstic. testam. vbi
Salys. t. affren. & l. fin. 1. text. in l. quod autem
§. si vir ff. de donat. inter virum, & vxorem. l. fin.
in cons. 173. nu. 4. & 5. vol. 4. quia hoc casu non vi-
detur quicquam dona. i. inter coniuges, sed com-
pensari, vt dicit text. in d. l. si quis vxori in fi. ff. de
donat. inter virum, & vxorem, & l. mutus §. ma-
nente ff. de iure dot. Natto in cons. 547. nu. 11.

Sed ad primam formam arguenti potest respon-
deri, quod procedit, si fieret constante matrimo-

20 nio, qui eo tpe prohibita est donatio, sed quā-
do fit ante matrimonium contractū, tunc valet,
quia sponsus potest donare sponsæ l. 1. & l. cum
te. C. de donat. ante nupt. l. pen. §. virginis ff. de do-
nat. inter virum, & vxorem. Bald. in l. cum te §. 6.
sa C. de donat. ante nupt. & ideo eo tempore pos-
sunt concubare, quod n. ulter aliat se ipsam, & ma-
ritus habeat præcipuos fructus dotis, sicut pos-
sent adinuicem donare. Ad secundam dicitur,
quod nō querimus an sit reciproca donatio, sed
an valeat pactum.

Tertia ratio contra validitatem pacti, quia iuri ali-

21 mentorum f. renuntiare non potest. Dec. & Ca-
gnol. in l. iura singuina ff. de reg. iur. gl. in l. cum
ij in princip. ff. de transact. quia secundum eam
fieri fraudis legi. Et illam glossam esse comuni-
ter approbatam tenet l. a. l. i. nu. 10. Bart. in tract.
de aliment. nu. 35. Practica Papin. in forma li-
belli quo agitur pro leg. rei singul. Surdus i. tract.
de alimentis prius leg. 57. nu. 19. ergo ipsa vxor
quæ debet habere alimenta super dote sua non
potest facere pactum, vt oneribus non teneatur ip-
sam alere.

Quarta ratio, quia substantiale dotis est, vt defer-
uiat pro oneribus maiorem l. pro oneribus C.
22 de iure dot. sed pacta f. contra substantiam actus
non valent, l. pacisci ff. de pact. l. pacta cōuenta, &
l. ubi oot. ff. de contrah. empt. l. ubi ita datur ita

de donat. causa mort. Bald. in c. 1. §. & quia de his
qui seud. dare poss. & in c. 1. per quos fiat inest.
Castro in cons. 160. vol. 1. ergo hoc pactum factum
contra substantiam dotis non valet.

Quinto quia hoc pactum videtur contra bonos mo-
res, ut ostendit Socin. vester hic nu. 9. & ideo co-
cludit quod pars ratio videtur defendere inua-
liditatem dicti pacti.

Ego autem arbitror hoc pactum valere. Primo quia
alendi necessitas, quae est unus mariti est de iure
positivo l. dotis fructus ff. de iure dot. Koffred.
in quaest. fabiana 29. num. 3. sed pacta contra ius
civile, siue positum sunt valida l. 1. ff. de pact.
unde vulgare dicitur est pacti tollunt legem, &
ubi ad est pactum intelligitur esse recessum a iure
communio, & aliquid ipsa pacta operentur ul-
tra ius commune.

Item nulla maior iustitia, quam pacta servare l. 1. §.
si conveniat ff. de posu. c. 1. §. si id quod, quae ut
prima causa beneficii. amitt. Bald. in rubric. Extra
de constan. princip. ubi dicitur, quod illa verba pa-
cta servabo procedunt de ore Dei. Item con-
tractus ex conventionem legem accepit l. lege ff.
de pact. conuent. Item contractus possunt de co-
sensu parum alterari l. si de constitut. & l. 1. ff.
de pact.

Præterea valet omne pactum qd contra naturam
contractus, secus si sit contra substantiam, sed
hoc pactum ut vxor teneatur se alere est contra
naturam contractus dotalis, non autem contra sub-
stantiam dotis, ergo tale pactum si fiat, valetur.
Minor probatur per gloss. Bart. & alios in l. pacta
conuenta ff. de contr. ah. empt. Castren. & alij. in
l. 2. in princip. ubi Dec. ff. si cert. pet. Et ideo do-
ctores dicunt quod multa non veniunt ex natu-
ra contractus, quæ veniunt ex pacto. Bald. Arg.
& Salyc. in l. 1. c. commod. unde de natura con-
tractus locatio est cum quod obuium maiore remit

tatur per gloss. & tamen potest fieri pactum in con-
tractum l. 1. in ut. in qun cuncta, & ibi las. nu. 1.
C. de iure emphe. & ita sapienter est discimus
Cacheranus in decis. pedemontana 112. Capye-
so decis. Neapolitana 88. Similiter licet cuius

qd debeat ex natura contractus conditionis l. si
in venditione ff. de iure. ubi Salyc. notat quod
evictio venit ex natura contractus, gl. si in fine
in l. rem alienam ff. de contrah. empt. tamen u-
let pactum quod non praestetur cuius l. emptio-
res ff. si ff. de acc. empt. ubi gl. qui libertas in
princip. ff. de iure. Minor probatur, scilicet qd
pactum de quo agitur sit contra naturam, non au-
tem contra substantiam dotis, vel matrimonij.

Quia illud dicitur qd substantia contractus, quod
si non exprimitur a partibus annullat contractum.
Decan. l. cum quid nu. 4. ff. si cert. pet. Sed si non
exprimeretur hoc pactum quod maritus aler u-
xorem non annullat contractus, sed hoc pa-
ctum habetur a lege pro expresso, ergo non est
de substantia, sed de natura contractus dotalis.

Sed considerando utramque partem et conclusionis di-
stinguo, aut mulier qd fecit hoc pactum ha-
bet aliunde bona ex quibus possit se alere: & le-
licet dederit dotem, si pactum est hoc pactum de-
bet servari. Aut ipsa mulier non habet aliunde
ut possit vivere, & tunc indubitate teneat p-
actum non valere, quia hoc est contra substan-
tiam matrimonij, ex quo durare non posset ma-
trimonium vxore fame perenita. Et sic proce-
dit quod dicit Socin. in d. quinta ratione ebra-
re part. 1. quod esset contra bonos mores, quia
inhumanum esset erga ea alimenta ei, quam quia
eligit in sociam diuinam, & humanam quibus, & co-
deret in turpitudinem mariti, si vxor cogere-
tur menoscari, & ipse maritus diuinum aliuere, pri-
terea cum dote plus vxoris lux.

Et ideo non obstant alia contraria. Ad tertiam ra-
tionem, R. respondetur quod praesupponimus hoc
pactum fuisse factum ante matrimonium, quo ca-
su ipse maritus non tenebatur illam alere, ergo
potest fieri pactum, ut ipsa vxor qd futura non ac-
quirat hoc ius alimentorum l. si confus. §. si mari-
tus, & §. si quis rogatus ff. de dotat. inter virum
& vxor. gl. in c. fin. eod. tit. Quia facilius fit remis-
sio, quam donatio, gloss. in c. clarum §. si in ver.
remissione de re script. l. b. §. not. in c. veritas in 1.
de testib. Et non est æqualis ratio non capere lu-
era, & quædam perdere l. si. C. de edicill.

Ad quartam rationem, quod est substantiale dotis,
ut deseruiat pro onibus matrimonij. Respon-
deo, quod est substantiale matrimonij, & tunc si
mulier non habet aliunde alimenta pactum non
valeret, sed non est substantiale contractus dota-
lis, Præterea ratio onerum matrimonij non est sub-
stantialis, quia matrimonium potest esse sine do-
te, ergo est contra naturam contractus, & sic va-
lebit pactum. Sicut dicimus in contrah. & in captio-
nis, & venditionis, quod pretium est substantia
le ipsius, insit de empt. & vendit. in princip. sed

dominium qd non est de essentia ipsius contractus
venditionis l. si ita §. qui fundam ff. de contrah.
empt. vbi qui vendit fundum non tenetur illum
facere emptoris, & res aliena etiam vendi potest.
Rem alienam ff. eod. tit. In d. dominium venit in
executione obligationis, & sic consecutivum, & ac-
cessorium ad contractum, ergo potest fieri pactum,

qut non transferatur dominium in contractu ven-
ditionis penes emptorem, nisi integraliter solu-
rit pretium, casus est in l. procuratoris §. planè ff.
de tributor. act. in l. cum manu facta §. si ff. de ce-
trah. empt. & ita tenet Fabian. de monte in tract.
de empt. & vend. §. 6. §. princip. nu. 39. & est casus
decisus in primo loco in Rota Lucensis, vt per Ma-
gon. decis. 31. A. ff. si decis. 338. Franch. decis.
306. & pluries habui in prædica contra Bald. in
rubr. C. de contrah. empt.

Ad id quod dicitur in c. 1. §. si id quod, quæ ut

SVM-

S V M M A R I A

Q V A E S T I O N E XIII.

- 1 **D**os requirit traditionem verā, vel
fictā, secundum communem.
- 2 Dos promissa est vera dos, & nu. 8.
- 3 Dos promissa venit in collatione dotis.
- 4 Dos vera non dicitur, nisi nuptia celebrē
tur, & nu. 13.
- 5 Dos promissa si habetur pro tradita peti
non potest, & vi intelligatur nu. 12.
- 6 Specialia duo an possint simul concurrere
& nu. 14.
- 7 L. 1. C. de dot. promiss. intelligitur. &
nu. 18.
- 8 Dos quot modis dicatur promissa.
- 9 Mulier dicitur habere dotem ex promissio-
ne dotis.
- 10 L. 1. C. de dote causa non numerata intel-
ligentia.
- 11 Actus quando non vitietur ob incertitu-
dinem.
- 12 Legatum alimentarium valet sine adiectio-
ne summe.
- 13 Dos incertē promissa an valeat.
- 14 Dos data, dicta, & promissa qua di-
cantur.

Q V A E S T I O XIII.

Verum ad esse dotis sufficiat aliquando
traditio ficta.

ALTERA questio est, verum ad esse
dotis sufficiat aliquando traditio
ficta, ita quod dos promissa sit vera
dos, & comprehendatur sub eius de-
finitione. In qua magis communis
opinio est. Quod promissa est pro ista materia, de qua
sufficitur Socinus in 3. parte rubricae nu. 11.
I. sequ. ... Rip. nu. ... Campeg. de dote parte 1.
q. 2. Angel. in consil. 26. & consil. 80. I. cum in
mede dote §. 1. sequ.

Fundatur jure communis, quia si veniens iuris con-
suetudo, qui fuerit obligatus summi recte loquens
nominis dos, & promissa sapientissime appellatur dos, h
2. hoc promissum fidei & prolegis, & subit de pri-
vilegiis, credul. de ditione in tra. epistola de dote. h
nuptura l. si mulier. ita si de generatu l. cum post
§. patrono. fidei iure dot.

Item quia dos promissa & venit in collatione do-

1. 12

tu l. fidei collat. dot. & creditur esse in bonis au-
stra l. cum post §. fidei admittit. ut docent. Et
huc peruenit, quod diximus supra in 7. quest. v-
trum statuto de lucrandis dote habeat locum
in promissa, quod omnia hic videas pro utraque
parte.

Nihilominus contrariam partem putat Socinus, esse
veriorē, quod dos promissa non sit vera dos,
quia dos vera & non aliter dici potest quam si nu-
ptiae celebrentur, & sequatur rerum promissarū
datio, & traditio l. dotale §. 1. ff. de iure dot. l. 1.
C. de dote eaut. non numerata. Item si dos promiss-
sa & habereatur pro tradita, tunc amplius peti non
posset, & obstat et mariti exceptio respondet, ergo
petere quod iustus habes, prout arguit Alex. hic nu.
37. Item l. si sponsa fidei iure dot. dotem a spon-
sa datam, exemplo dotis condici respondet, ergo
non est vera dos. Item l. 4. ff. de fundo opati vbi
Cayus extendit legem Iuliam, quae de fundo do-
tali, quae illam liceret alienare, ut ad sponfam etiā
pertinere, & subdit, quamquam lex de dote pro-
mulgata hunc casum non comprehendat, & ergo
clare textus dicit dotem ipsam tantum promiss-
sam, vel secutus, vel non secutus nuptias, dotem
verū dici non posse.

Propter hoc si dos incerta promitteretur, haberetur pro
vera, & pro tradita, & sic inuicerentur duo specia-
lia & conueniunt. l. 1. C. de dot. promiss. ante-
cedens promittitur per textum in l. si nuptiae post §. ga-
neret fidei iure dot. ubi potest promitti ad arbitrium
alterius. Item promittitur per d. l. 1. C. de dote. pro-
miss. ubi Imperator dicit frustra existimas actionem
tibi cooperere, quasi dos promissa tibi, nec
praestita sit, cum neque speis illa, neque quanti-
tatis promissa sit, & hoc solum stipulati instru-
mento ascriptum, quousque quae nuberet dote da-
re promissum.

7 **D**octorum ad intellectum d. l. 1. C. de dote. promiss.
diximus, imbi factum esse dotis promissionem per-
fectam nudum non demonstrat, re, vel quanti-
tate, & ideo nullus habet vires illa promissio,
sed si dotis promissio incerta facta fuerit per stu-
pulationem, erit valida promissio, ut d. l. cum post
§. goneret ff. de iure dot. Sed ista interpretatio non
valet, quia in l. quero fidei iure dot. fuit facta sim-
plex dote promissio, nulla interposita stipulatione,
& valet. Item l. ad exactionem. C. de dote. pro-
miss. generaliter dispositum est, nudum dote pro-
missionem perinde valere, ac si stipulatio inter-
fuerit.

Francisco. Dicitur in l. 1. Disput. Antuer. C. distin-
guat, aut promissio dotis incertae est ficta, an ipsa
invalere, & aut potest realiter. primo casu nulla
est dotis promissio, ut in d. l. 1. C. de dote. promiss.
sed secundo casu nulla est dotis promissio, ut d. l.
cum post §. goneret. Non dicitur dote, sed contra sub-
leu hunc dicitur in l. 1. C. de dote. promiss. in d. l. quero ff. de
iure dot. ubi dotis promissio simpliciter a mulie-
re facta est, & tamen dote alia praestata, & potest
pro

pro modo facultatum, & dignitate natalium considerata intelligitur.

Nec est verum textum in d. 5. gener. tunc habere locum, cum pater, vel filia aliquam quantitatem, vel aliquam speciem promiserint suo arbitratu, vel ad arbitrium alterius. Quia neque in d. l. r. C. de dot. promiss. neque in d. l. cum post 5. gener. ff. de iure dot. aliqua quantitate, vel specie fit mentio, & si non piget videre leges, nullā de specie, vel quantitate apparet esse factam mentionem. Quare concludendum est argumentum subsistere.

Sed advertite, non piget defendere Bartolū in his verbis definitionis à ceteris Scaſtaticis. Verissima quidem est supradicta Communis quòd dos promissā sit vera dos, siue loquamur de promissione quantitatē, vel speciei, siue de pacto doto, siue per pactum nudum, siue per stipulationem, siue promittatur à muliere, vel à patre, vel à quolibet, Promittitur tamen quidem ab omnibus, vel solemniter, vel cum fideiussoribus, vel quia habetur fides de promissione iuxta terminos § uendit inſtit. de rerum diuis. Et in hanc sensum intelligi parem vim habent dotis promissio, & constitutio, pro ut receptum est in tribus. Boer. dec. 83. num. 13. Afflic. dec. 61. nu. 1. & 2. Grammat. dec. 103. nu. 8. unde habetur quòd ad damnum morali dos debet haberi pro soluta. Laſen ſcribit ſi bibliothecam ſi de cōtrah. empt. l. in executione § fin. ff. de uerb. oblig. Guidopap. dec. 505. num. 5. Quid ſi loquamur de ſimplici promissione dotis, adhuc promissio dotis debitor remanet, & in promissione ipsa mulier dicitur habere dotem, quam ſi non poterit conſequi integraliter iuxta quantitatem promissam, debitoris nomen uendet, quanti reperiri poterit, iuxta regulam in l. quærebatur ff. ad l. ſcilicet, ergo in ipsa promissione dotem habere dicitur. Ideo recte textus in l. cum post mortem §. ſed & his ff. de adminiſtr. tut. puellam habentem ſimplicem dotis promiſſionem, dotem habere appellat, Tantò magis ſi in loco ſumus, ubi dos promiſſa, moris ſic appellari uera dos, Et pro hac opinione etiam ſcit, quòd dos promiſſa comprehenditur ſub ſtatu de lucro dotis ſaciendo per maritum, ut diximus ſupra in d. q. 7.

Ideo non obſtant contraria Ad. primum de l. j. t. C. de dote cauta non num. Respondetur dotem in genere habere duas ſpecies, ſcilicet alterā promiſſam, alteram datam, ſive numeratā, & ipsam l. j. loqui de dote numeratā, ſive datā, nec excludere dotem promiſſam, dicit enim dotem numeratō facit, non ſcriptura inſtrumentū dotalis. i. conſeſſio facta per maritum de recepta dote non facit dotem, quod intelligitur dupliciter, Vel quòd non ualeat iſta conſeſſio in præiudicium creditorum, prout eſt caſus deſcriptus per Afflic. in dec. 403. Vel quia conſeſſio dotis recepta à marito, quam non recepiſſet eſſet donatō, quæ nõ ual-

let inter coniuges conſtitue matrimonio, niſi mor te confirmaretur, ut l. 2. C. de dot. ſol. Sed non per hoc excluditur quin dos promiſſa ſit uere dos, pro ut ex ipſa rubrica colligitur de dote cauta. i. promiſſa à muliere, & non numeratā. non ſoluta, ut ibi Accuſſan. a. expoſitioe.

Ad argumentum Alexandri nu. 27. Respondetur 1. quòd dos tamen promiſſa aut conſideratur reſpectu promittentis debitoris, aut reſpectu creditoris, argumentū procedit reſpectu creditoris, ſed dos promiſſa habetur pro tradita ad damnum morali debitoris, ut dictum eſt.

Ad l. ſi ſponsa ff. de iure dot. in verſ. ex plo ueræ dotis condiſci poteſt, Respondetur quòd dos nõ dicitur tamen proprie oſi ſecutis nuptijs l. dotalē §. j. ff. de iure dot. & cum ibi nuptiz nõ ſequitur eſſet, condiſci ad exemplum ueræ dotis.

Ad l. 4. ff. de fundo dotali. Respondetur, quòd Cayus non dicit, dotem promiſſam non eſſe uere dotē, ſed extendit legem iuliam de fundo dotali prohibet alienationem dotis datæ etiam ad dotem promiſſam, propter paritatem rationis.

Ad ultimum de dote incerta, & quòd concurreret 14 duo tamen ſpecialia, Respondetur quòd in iure conſuetus plurimum ſpecialium admittitur aliquòd licet §. j. ff. de iure dot. l. ſingularia ff. ſi cert. pet. l. ſi. C. ad ſenatus conſultum uelleianum, & ſi ab hoſtibus inſtit. quibus modis ſolius patr. poteſt.

Item Respondetur quòd ad uerum non uisitur ob incertitudinem, quoties illius eſſectus finem, & exitum eſt conſecutus l. obi autem ff. de uerb. oblig. l. in teſtamento in ſiſſe & cedit. & demonſtr.

16 Nam legatum tamen alimentorū ualeat, ſine adiectione ſummæ relictum, quia tunc et eo alimenta ſtatuantur, ſecundum quòd teſtator præſtare ſolitus erat, vel ſecundum facultates, & dignitatem perſonarum l. ſi quis annuum ff. de annuiſ leg. l. cum unus ff. de alim. & cib. leg. l. cum hi §. modus ff. de tranſact. Item ualebit legatum hominis generaliter relictum, quia ex uoluntate teſtantis interpretatur, ut præſtetor mediocriſ legato generaliter ff. de leg. 1. Item ualebit incerta decem amphorum tamen ſtipulatio, quoniam tora amphoræ boni uini dicitur erunt l. ubi autem ff. de uerb. oblig. Sed ſi quis uicium, triticū, aut animal ſimpliciter ſtipuletur, non ualeat ſtipulatio, quia debitor rem minimam, aut nullius præj dando, liberationem conſequitur, & in elidetur inſectio ſtipulantis Accuſſan. §. 1. inſtit. de uerb. oblig. Rip. in Liſa ſtipulatus ff. de uerb. oblig. l. triticum

ff. de od. Eodem modo tamen dicendum eſt in dote, ut ualeat inſinitè, & generaliter promiſſa, quoniam lege diſponente caput certitudinem ex facultatibus promittentis, & dignitate eorum qui matrimonio coniunguntur l. 3. C. de dote promiſſ. l. quæro, & l. cum poſt 5. gener. ff. de iure dot. l. ſi filiz ff. de leg. 3.

Ad l. 1. t. C. de dot. promiſſ. arbitror hanc poſſe dari uerum ipſe ſcimus, ut textus in ultimo uer-

bis dare promiserit, legi debeat, dicere promiserit, & exponere dicere, id est sollemniter constitueret, & comprobari potest, ex l. fin. C. Theodosiani sub tit. de dot. in vers. qualiacunque sufficere uerba censemus, & si dictio, uel stipulatio in pollicitatione rerum dotalium minimè fuerit subseruta. Item in l. fin. C. Theodos. de incest. nupt. dos si qua fortè sollemniter, aut data, ↑ aut dicta, aut promissa fuerit, &c. & in fragmentis Vlpiani sub tit. de doibus, dicitur, dos aut datur, aut dicitur, aut promittitur, quæ dotis dictio hodie non est in usu: ergo in d. l. i. mulier nullo modo dotem promissit, sed tantummodo pacto conuento dotem se daturam cauit uerbum enim promissit licet ad stipulationem referatur §. si scriptum instit. de inunl. stipulat. aliquando etiam ad pactum nudum refertur l. lecta ff. si cert. pet. & nō omnis dotis promissio habet suum effectum, sed illa demum quæ dotis constitutionem continet. l. ad exco. nō. C. de donis promiss. & hic est intellectus Antonij Guberni in tract. de dote cap. 4. nu. 7. & satis potest comprobari ex loco Ciceronis in oratione pro Flacco, ubi sic declarat quid sit doti dicere, & quid sit dos dicta, quod explanat etiam Theophrastus lingue latinæ in uer. doti dicere, allegando textum in l. si rem aliquā §. si. ff. de nouat. in uer. doti promissit.

SVMMARIA

QVAESTIONES XIII.

- 1 **D**os an sit ius uniuersale.
- 2 Dos ipsa ut recipiat augmentum, & decrementum.
- 3 Hereditas, qua est nomen iuris, ut recipiat accessiones, & decessiones.
- 4 Doti ut sit diminutio propter impensas a marito factas.
- 5 Impense ipso iure minuant dotem.
- 6 Uniuersum tripliciter considerari in iure.
- 7 Deductio non fit de iure.
- 8 Prius, & accessiones augēt res uniuersales, non particulares.
- 9 Hereditas consideratur ut uniuersitas mixta, & ut uniuersitas iuris.
- 10 Hereditas remanet extinctis omnibus corporibus hereditarijs.
- 11 Pretium succedit loco rei in uniuersalibus non particularibus.
- 12 L. si rem & pretium ff. de rei vendic. loquitur de uniuerso mixto.
- 13 Gratius restituitur quod superest, arbi-

trio boni uiri potest alienare.

- 14 In fideicommissio res empti succedit loco rei uendita.
- 15 Empta de nouo succedunt in locū antiquorum prohibitorum alienari per statum.
- 16 L. sed si lege §. i. ff. de pet. heredit. intelligentia.
- 17 Patrimonium ut sit quid uniuersale.
- 18 Verbum relinquo relatum ad ius uniuersale importat heredis institutionem.
- 19 Legitima est quota bonorum, non hereditatis.
- 20 Ius uniuersale dicitur quod continet actiones actiuas, & passiuas.
- 21 Dos non est ulterius extinctis omnibus eius corporibus.
- 22 Fendum non est ius uniuersale, sed uniuersitas iuris, & facti.
- 23 Iura omnia uniuersalia ubi enumerentur.
- 24 Dos assimilatur peculio.
- 25 Peculium an, & quando possit uendicari.
- 26 Dos quomodo possit uendicari.
- 27 Iura qua actione petantur.
- 28 Ius uerè trāsit per cessionem, non per traditionem realem.
- 29 Dotem tradi, restitui, dari, stipulari, ut receptum sit apud iurisperitos.
- 30 Libellus generalis an sufficiat in dote.

QVAESTIO. XIII.

Virum dos sit ius uniuersale.

DENIQUE circa definitionem dotis queritur utrum dos sit ius uniuersale, & questionis uelites obijci si quis conficere libellum, & concludere actionem, quam intentare debemus in doti iudicio, ultra quod habebitis intelligentiam multorum iurum ab omnibus doctoribus elucubratorum. In hacigitur conclusioe communis opinio doctorum est, Dotem esse ius uniuersale, testatur Socinus esse lucin 3. parte ou. 32. Ripa no. 49. laf. na. 18. Bologhetum §. 300. Et passim exteri repetentes Campeg. de dote par. 1. prius quæstio 4. quarta. Habet quidem ista opinio uelidiora

Idiora fundamenta, & vrgentiora iora. **Prima ratio.** Illud nomen iuris quod recipit accessiones, & decisiones, ius augmentum, & decrementum dicitur ius vniuersale, sed ipsa dos recipit in se ipsa augmentum, & decrementum non autem in corporibus hereditariis, ergo ipsa dos est ius vniuersale. Maior probatur per textum in l. nam quod §. si. & l. seq. ff. ad trebell. & l. si fideicommissum §. si. ff. de iudic. & l. pecunie ff. de verbor. signific. vbi patrimonium est nomen vniuersale, & hereditas est nomen iuris, quod recipiunt accessiones, & decisiones. Minor probatur primo per l. 3. §. sed vtrum com. simili. ff. de minor. vbi dos est proprium patrimonium mulieris. Item per textum in l. quod dicitur in prima ff. de impen. in reh. dota. l. act. Et in l. j. §. sed quod diximus ff. de dote prelegata, & in l. si in qui sicut §. quod dicitur ff. de iure dot. Vbi propter impensas factas marito in rebus dotalibus ipsius dotis fit diminutio, non autem corporum datorum in dotem, vtrum si mulier soluent ipsi marito dictas impensas, & ipsa dos augeri dicitur, & sic elatè videtur quod ipsa dos, quæ est patrimonium mulieris, & nomen iuris recipit augmentum, & decrementum.

Conformatur illa ratio, quia in dictis iuribus dicitur quod impense facte ipso iure minuant dotem l. 1. §. impensæ ff. de dote prelegata. Impense ipso iure minuant dotem, id est habetur in l. 1. §. sed nec ob impensas C. de rei vxor. act. l. si fideicommissum §. tractatum ff. de iudic. vbi et alienum ipso iure minuit patrimonium.

Sed omisit ceteris responsionibus Eugenini, Ias. & aliorum, de quibus per Bolognet. hic num. 201. & per Socin. vbi vultur num. 20. Ego arbitror iuxta opinionem quam defendam in finibus posse sic responderi. Vniuersitatem ipsam tripliciter considerari, quia ordinata est iuris tantum, ut hereditas l. hereditas ff. de pet. hered. quædam est facti tantum, ut populus, legio, grex l. rerum ff. de vscap. proponatur ff. de iudic. l. v. dedicatio ff. de rei vendic. quædam est mixta, scilicet partim iuris, & partim facti, ut peculium l. peculium nascitur ff. de nocl. l. si peculium seruo ff. de pecul. l. leg. vtrum dos l. 1. §. impensæ ff. de dote prelegata. Interpretor omnes leges in contrarium allegatas prætere de vniuersitate mixta hoc modo de dote fit diminutio, non autem de corporibus, id est non de corporibus particularibus, sed de vniuersitate corporum: & ratio meæ responsionis est desumpta ex Leg. 3. inde quæritur ff. ad trebell. vbi dicitur impolubile est ex parte facere deductionem, si ergo non fit deductio de dote, pro ut est in iudic. non potest esse quædam vniuersitas corporum, abiguntur textus in l. in tantum §. vniuersitas ff. de rerum diuis. & l. si alia §. qui manum tunc ff. de in iur. voc.

Secunda ratio etiam Bartoli pro hac opinione est,

fructus, & accessiones non augent res particu-

lares, sed vniuersales item veniunt §. fructus ff. de pet. hered. in vers. fructus omnes augent hereditatem l. pecunie ff. de verb. signific. in vers. hereditas, vel maxime ex fructibus augetur sed dos augetur ex fructibus, & veniunt in iudiciodos per eandem actionem l. si marito §. fin. infra eodem, vbi fructus petuntur iudicio de dote, l. si proprietari ff. de iure dot. ergo dos est ius vniuersale.

Omisit etiam ceteris responsionibus, dicatis quod fructus augent vniuersitatem mixtam, non autem vniuersitatem iuris. Nam hereditas tripliciter potest, vel ut vniuersitas mixta, & sic augetur ex fructibus, ita etiam dos, vel consideratur ut vniuersitas iura, & sic semper eadem idem ius, nec consideratur aliquid augmentum, quia etiam extinguitur omnibus corporibus hereditatis remanet hereditas l. hereditas ff. de pet. hered. sed dos extinguitur extinguitur rebus dotalibus l. plerumque ff. de iure dot. l. C. de iure dot.

Tertia ratio in vniuersalibus pretium tripliciter succedit loco rei l. si rem, & pretium ff. de pet. hered. l. imperator §. si. ff. de leg. 2. Et hoc non procedit in particularibus loqui vas §. si. ff. de furt. sed in dote pretium succedit loco rei gloss. in l. habeo, & fabius ff. de verb. signific. text. in l. res dote, & l. res quæ, & Lex l. iudic. eis in ff. de iure dot. in vers. nunci perempti ex ea venditione sunt dotis, ergo dos ipsa est ius vniuersale.

Sed retenta opinione vestra respondetis, quod pretium succedit loco rei in vniuersalibus tantum, quæ habent quid facti, non autem in vniuersalibus iuris, quod probatur ex d. l. si rem, & pretium, in vers. in locum hereditatis rei vendit pretium successisse, & quodammodo ipsum hereditarium factum, & ergo considerat hereditatem, prout est vniuersitas facti. Item probatur, quia textus in d. l. imperator §. si. ff. de leg. 2. l. seq. volunt, quod grauatus tripliciter restituere quod supererit de hereditate post mortem suam, fideicommissum hanc habet in se qualitates, ut ipse grauatus arbitrio boni viri l. trius rogatus ff. ad trebell. sed d. iura digestorum licet secundum Codicis debet facere quod quarta superest. auth. extra rogatus C. ad trebell. si inquam iste grauatus viderit res hereditarias, & de pretio aliis comparauerit, non videtur diminuisse hereditatem, sed

responsetur tripliciter venit diminutio restituenda, vice quodammodo permutati dominij. Ergo ibi attenditur vniuersitas facti, pro vt vna res succedit in locum alrenius, ut in simili, nam l. si tuto §. quod de bonis antiquis quis ne possit disponere nisi de certa quantitate, si tamen illa bona alioquid, & de pretio alia emerit, illa de nouo empti, loco permutati dominij succedunt in locum venditorum, prout est hoc est decisus, vt per Capyc. decis. 194. ergo totum hoc est habiro respectu ad vniuersitatem facti, sive mixtam. Et licet textus in l. si ff. de leg. 2. §. si de pet. hered.

K voluerit

voluerit quod si ex pretio hereditarie rei vendite altera sit res empti, quod emptor dicitur hanc fecisse de suo patrimonio, & pretium solum venit in hereditate, Tamen Bart. in d.l. imperator distinguit, aut emit nomine proprio, aut hereditario, dicit, ut ibi per eum, & semper considerabimus universitatem iuris, & facti mixtum.

- 17 Quarta ratio patrimonium ¶ est quid vniuersale l. peculium in 3. ff. de pecul. l. si fideicommissi §. 1. ff. de iudic. sed dos dicitur patrimonium mulieris l. 3. §. sed verum ff. de minor. l. facti nonum C. quibus mod. pign. vel hypot. contrah. ergo dos est quid vniuersale.

Respondetur patrimonium est vniuersitas mixta, sicut de petulio, ut dictum est supra.

Quinta ratio, & est Alexandri hic num. 30. verum

- 18 reliquo ¶ relatum ad legitimam importat institutionem, aliud quoque, & c. ceterum in auth. ut cum de appellat. cognosc. Immo. in l. 1. §. si ex fundo, & in l. huius verbum ff. de heredib. insit. & est

* communis opinio, ut testatur Alex. in d. nu. 30. sed dos succedit loco legitime l. scimus C. de inoffic. testam. ergo relatum ad dotem importat institutionem e. Raynaldus de testam. sed hoc non est in particularibus, ergo dos est vniuersale.

- 19 Respondetur legitimam ¶ esse quoniam bonorum l. papinianus §. quarta ff. de inoffic. testam. non autem quoniam hereditatis, & ideo ipsa legitima est quid vniuersale mixtum, non autem vniuersitas iuris, sicut dicimus de ipsa dote.

¶ Sexta ratio. Illud dicitur ius ¶ vniuersale, quod continet actiones actiuas, & passivas, item iura, & accessiones, sed dos continet omnia ista, ergo est ius vniuersale, maior est vera, quia iste sunt rationes, quare hereditas dicatur ius vniuersale. Minor probatur. quia per l. impensa, & l. precedenti, & l. seq. ff. de relig. & sumpt. funer. funeraria actio datur contra heredem vniuersalem l. si quis §. si ff. eod. tit. & eadem actio datur contra eos ad quos peruenit dos d. l. impense. & l. in eum. Item l. 1. §. cum que C. de rei uxor. act. vbi stipulatio dotis ex sui natura continet iura, & accessiones. Item letiam C. de iure dot. vbi mater stipulata erat reddi dotalem fundum, & augmentum ex interuallo factum, quod non ueniebat per l. si uxor §. ante omnia ff. de pact. continetur in dicta stipulatione dotalis fundi reddendi, ergo ex his omnibus ista dos dicenda est ius vniuersale.

Sed ad ista omnia responderi potest, quod respiciunt vniuersitatem facti, & iuris, prout est nostra opinio,

- 21 1. oio, nam extinctis ¶ omnibus corporibus dotis, non sunt ulterius actiones, nec nomen dotis, nec considerantur accessiones, & augmentum sicut considerantur in hereditate: Nam ut adfuit ista iura in dote, facti est questio, prout in simili dicit Andreas in c. quid sit inuestitura, quod licet sub seudo soleant contineri iura, facti est ista questio,

22 2. oio, & ideo secundum ¶ ipse non appellatur ius vniuersale, sed quid vniuersum iuris, & facti sic e.

tiam oos dicimus in dote, ut per accidens sibi contingat retinere ista iura actiue, & passiuè, ut si hereditas sit institutus heres, tunc continet iura actiue, & passiuè, sicut hereditas letiam §. si ff. de iure dot. l. si marito §. si. infra eod. hoc enim contingens est doti, non naturale, & natura rei attenditur l. naturalem §. pauonum ff. de acqu. rerum dum. & §. pauonum insit de act.

- 23 Ideo in §. ¶ si insit. per quas personas nobis acquiritur, ubi enumerantur omnia iura vniuersalia, per que nobis vniuersaliter acquiritur, non reperitur enumeratum peculium, neque dos, dicitur enim videamus quibus modis per vniuersitatem nobis acquirantur, seu ergo heredes facti sumus, siue cuius bonorum possessionem petierimus, vel si quem arrogauerimus, vel si cuius bona libertatium conferendum causa nobis addicta fuerint, eius res omnes ad nos transunt.

Item peculium potest constare ex solis corporibus, Vel mixtum ex corporibus, & iuribus, sed

- 24 dos ¶ ipsa communiter per Scribentes assimilatur peculio, ergo dos ipsa mixtum erit vniuersitas iuris, & facti. Maior probatur per textum in l. si peculium ff. de pecul. leg. vbi iurifconsultus aperit

25 decidit, quod si peculium ¶ constat ex corporibus, & gloss. supplet tantum, integra corpora vndicantur, Vos dicatis integra, id est nulla diminutione aris alieni data, ut l. ita ibi dicit, quod plane dubium non habebat, Vel dicatis integra, id est vendicando totum peculium, quia ideo, & textus, & glossa nim faciunt, ut ex corporibus tantum constet peculium, ad hoc ut integrum vendicari possit, quia etiam si contineret iura, singula corpora uendicari possent, ut notatur in l. uendicatio ff. de rei vendit. Et uerba illa, & tota lex essent de indubitabili, contra legem quod labeo ff. de carbon. addit. ergo ex o. l. uendicatio appareret etiam quod potest constare mixtum ex corporibus, & iuribus, Ita dicemus in dote. Et in hunc

¶ sensum intelligatis textum in l. ¶ in rebus C. de iure dot. ubi dotem posse uendicari dicitur, Nam glossa in l. si peculium ff. de pecul. distinguit, aut peculium continet corpora tantum, aut continet corpora, & iura, & tunc iterum distinguit, aut peculium uendicatur totum, & tunc etiam quod continet iura uendicatio procedit, secundum cumulatam per Alex. in d. l. uendicatio, & est casus decisus per Guidopap. decis. 148. aut uult uendicari aliquod particulare continens ius sub generali

- 27 petitione peculij, & quia pro lata ¶ sunt remedia ordinaria pro illis, ut declarat Bald. in l. 1. §. si cert. per hoc casu uendicatio non procedit, pro ut ad hoc cumulat l. asin §. omnium insit de act. Et sic dicimus in dote, quæ iuris, & facti vniuersitatem continet, sicut peculium, ut quando constat ex corporibus illa uendicantur dicta lege si peculium, si uero continet etiam iura feruentur prædicta.

28 Præterea illud ¶ dicitur uere ius, quod transiit

traditione, sed solum mediante simplici cessione, sicut dicimus de hereditate uendita, que transit in emptorem absque traditione corporum, sed solum mediante cessione, ut ff. de hæred. vel act. uendita. Sed dos ipsa non transit, nisi ipsa corpora tradantur, Nam sæpius apud iuriconsultos potest receptum est dotem dari, et dotem tradi, dotem restitui l. 2. §. ff. de prim. cred. l. eua C. de iure dot. l. dedit dotem ff. de collat. bonorum l. licet ff. de iure dot. Neque aliter potest dari marito, nisi per traditionem l. de diuisione ff. solut. matrim. Ergo ipsa dos non ius, sed quodam uniuersitatem corporum collectorum sub hoc iuris nomine quod dos dicitur l. quod dicitur ff. de impen. in rebus dot. l. 2. Et sic uniuersitas iuris in facto appellanda sit.

Et licet communis opinio dotem ipsam uocet ius, Bartolus tamen definit ius quoddam quasi diminutè, quod traditur cum traditione corporis, ut dictum, secus dicitur in hereditate, quod fit successio ad uniuersum ius defuncti. Iustinian. in enumeratione iurum uniuersalium prætermittit dotem, & peculium. Vlpianus qui fuit uigilantissimus de proprietatibus uocabulorum in l. in fine ff. de dote preleg. corporum dotalium uniuersitatem appellat, non autem ius uniuersale. Accursus ibidem in uer. uniuersitatem citat d. l. si fideicommissum §. tractatum ff. de iudic. ubi uniuersitatis etiam fit mentio, non iurum uniuersalis, & ideo arbitror rectius appellari uniuersitatem iuris, & facti, quam ius uniuersale.

Denique argui potest ab effectu iudiciali, certum est quod in uniuersalibus libellus generalis admititur gloss. magna in l. §. de adendo, & ibi communiter Doct. sed libellus et generalis non sufficit in dote, ergo dos non est ius uniuersale, minor probatur per l. fin. C. de sent. que sine cert. quant. sed quia hæc ratio requirit unam particularem questionem, ideo in sequenti illam tractabimus.

SYMMARIA

QUESTIO X.

1. **I**udicium in quo petitur dos est generale.
2. Uniuersale corpus quid sit.
3. Hereditas petitio debet esse uniuersalis, licet executio fiat particulariter.
4. Generale non datur separatim à suis speciebus.
5. In iudicio generali opus est quod res ipsa deducantur.
6. Iudicium uniuersale, quomodo differat à generali.

7. Libellus in particularibus debet esse certus.

8. Libellus generalis sufficit parte non opponente.

9. Libellus generalis an sufficiat in dote ¶ n. 13. ¶ nu. 16.

10. Dos incerta promitti potest.

11. Libellus generalis in legitima sufficit.

12. L. si. C. de sent. que sine certa quant. intelligitur, ¶ nu. 26.

14. Mulier in concursu creditorum qualibet actione agat, debet specificare suas dotis.

15. Libellus generalis, & incertus procedit, quando res non possunt de facili specificari, ¶ nu. 19.

17. Libellus continens duplicem incertitudinem non ualeat.

18. Actio iniuriarum potest dari in dotem.

20. In iudicio uniuersali res particulares petuntur officio iudicis.

21. Iudicium uniuersale duplex, in quo fertur sententia, uel condemnatoria, uel declinatoria.

22. Actionem ipsam indicamus, prout res in actione contentum.

23. Dotis res particulares qua actione petantur.

24. Libelli incertitudo toleratur, quando non dependet à potestate actoris.

25. Dos an, & quando succedat loco legitimæ.

27. Factum à iudice dicitur fieri à parte.

QVAESTIO XV.

Verum libellus generalis sufficiat in petitione dotis.

Quia Doctores nostri communiter tenent dotem esse ius uniuersale, ut dictum est in præcedentibus, insunt ad præbendam quod iudicium et in quo petitur dos est generale, & ideo sufficit libellus generalis, & licet de his terminis diffuset scriptum in lectura Romana super l. adita C. de adendo, quia tamen moderniores hic cumulant, ne detur locus questionum iuniorum propterea sic declarauerunt.

K 2 Vni-

- 2 Vniuersale ¶ vocamus, in iuris prudentia vnum corpus intellectuale, quod est formatum per intellectum, quod licet cōtineat sub se diuersa corpora realia ramen est separatum ab illis, sicut est hereditas, & in hoc iudicium vniuersali requiritur libellus vniuersalis, dicēdo peto me declarari heredem in solidum, vel pro ea parte, in qua sum heres, & ex officio iudicis vniuersali cogi ad restitutionem rei hereditarie. Bart. in l. 2. in fine, & in l. licet minorem ff. de pet. h. heredit. Bald. in l. 2. in fine C. eod. tit. Alheric. in l. 1. num. 1. ff. si pars heredit. pet. vbi dicit quod petitio ¶ debet esse vniuersalis de hereditate, licet executio fiat tantum in re particulari possessa Angel. in l. quarta ff. de pet. h. heredit. & in cons. 61. nu. 1. Abb. in c. 2. nu. 23. de libell. oblat. & ibi ceteri canonistæ. Curt. Sen. in repet. heredita. num. 35. C. de edendo, & alij cumulatim per las. in §. actionum num. 237. insit. de act. & vide ad hoc casum per Cacciet. in decis. pedemont. 74. vbi doctē disturnt.
- 4 Generale ¶ verò est illud quod nō habet corpus essentialē, nec visibile, nec inuisibile, sed solum deducitur vnum nomen per imaginationem intellectus colligens multas res per vnam rationem conuenienter sine constitutione alicuius corporis essentialis, & dicitur generalitas, quia genus est quædam idcā, quæ non est in commercio nostro, vt declarat Bart. in l. metius §. duorum ff. de leg. 2. & non reperitur extra animam Bald. in l. j. C. qui admitti, licet logici suis sint in controuersiam de hoc, & per vnum nomen generis collectiui significatur plures res collectæ, vt sermo certus de eis fieri possit, vt in iudicio dicitur, peto rationem administrationis, sed quia nullum corpus est in rerum natura, in quo possit consistere iudicium, vel dispositio, ideo in tali iudicio generali,
- 5 ¶ oportet quod ipsæ res deducuntur, & probentur singulariter, vt de eis singulariter possit ferri sententia, de quo habes textum in l. 2. C. de iudic.
- 8 Et differt iudicium ¶ vniuersale a generali, quia in vniuersali semper vniuersaliter loquimur ante sententiam secus in ipsius executione, sed in generali oportet quod descendamus ad res particulares, vt super ipsa possit ferri sententia, vt gl. l. 2. C. de iudic.
- Particulare verò vocamus quodlibet corpus, vel species, siue quantitas, & in eis libellus ¶ debet esse certus, & particulariter cōcludere rem petitam cum causa l. si rem ff. de rei vend. c. 2. de libell. oblat. & iuxta theoricam Accursij in d. l. 1. ff. de edendo; Verum si esset generalis ¶ posset procedere, ex eo ferri sententia regulariter, secus esset pars opposente, de quo habetis l. fin. C. de annali excepte & ibi videte Bartolum, & diffusè scripsi in mea practica ciuili, sunt tamē multi casus, in quibus etiam parte opponente libellus generalis procedit, quos videte a las. cum viros in §. curare in fine de act.

Dicunt igitur doctores ipsam dotem esse iur vniuersale nominis collectiui plurium corporū sub hoc doti nomine contentorum, & ideo in iudicio omnia posse sub eo generali nomine deduci cum libello ¶ generali, dicendo peto dotem, licet postea ad particularia corpora probanda descendendum sit, vt sententia certa ferri possit, vt l. fin. C. de sent. quæ sine certa quantitate. Et hanc de libello generalij esse communem opinionem firmat Socinus vester hic nu. 31. vers. qui hant. Ripa nu. 43. Ruy. nu. 86. & sequuntur ceteri scribeantes, licet sic particulariter de communi nō testificentur. Habet & suas rationes ista communis.

10 Prima igitur ratio est. Dos incerta ¶ promitti potest, ergo libellus generalis, & incertus sufficit, antequam probatur per l. cum post §. gener. ff. de iure dot. & sepius in superioribus suis deductū, Consequentia tenet, quia maritus agendo ad dotem incertam, non poterit exprimere quantitatem, cum nō dependeat ab eius arbitrio, qui forte inuoluitur vix nō molestus nulla dotes quantitate sentiat, il a igitur quantitas iudicis arbitrio est moderanda, quare iussit generaliter, & incertē dotem petere.

11 Secunda ratio. Valet libellus ¶ in quo petitur legitima generaliter non aliter expressa quantitate, neque corpore Bald. in c. quærenti de officio ordinarij, sed valet argumentum de legitima ad dotem. Bart. in l. ius centum §. titio gener. ff. de condit. & demonstr. quia dos succedit loco legitime l. si quis C. de inoffic. testam. ergo libellus ¶ generalis, & incertus valet in dote.

12 Tertia ratio, quam inducit Bart. hic est. de l. si ¶ C. de sent. quæ sine cert. quant. vbi libellus fuerat porrectus iudici, peto dotē, & in hoc omnes concordant, & quod libellus ibi valeat, pater, quia nullum verbum ponitur de ineptitudine libelli, Imò si libellus fuisset nullus, sententia quaque fuisset nulla, intelligēdo tam de prima, quam de secunda, vt notatur in c. cum dilecti super gloss. reddendo de empt. & vendit. sed ibi secunda sententia fuit valida, ergo & libellus peto dotem fuit validus.

Sed certe ista communis sic simpliciter, & absolute non potest stare. Ex sic argumentor, si libellus ¶ generalis procederet in dote, tunc si pari opponeret de specificatione repelleretur a iudicio, sed consequens est falsum, ergo & antedens, falsitas probatur, Nam ponamus quod mulier relicta dicat in iudicio peto dotem, & heredes mariti, forte extranei, qui habet verisimilem causam ignorantiz insistent pro specificatione, tunc ipsa actrix teneatur declarare, & libellus non procedit sic generaliter, & incertē. Et hoc obseruatur in omnibus tribunalibus, sed hoc est ex natura omnium particularium l. fin. C. de annali excepte vbi Bartol. dicit esse hunc casum, ergo libellus generalis non procedit in dote. Et idem posset esse si mulier

24 si mulier t in cōkursu creditorum peteres dotes suas, iuxta l. vbi adhuc C. de iure dot. & l. si cum dorem §. si. verò dorem infra eodem, & §. si. in auct. de equalitate dot. & c. per vestras de donat. inter virum, & uxorem, quod procedit tam si mulier penerit dotes actione dōs, quam si actione hypothecaria, iuxta regulam l. in rebus C. de iure dot. & l. si constante in princip. inf. eod.

Et ideo Royn. hic nu. 90. distinguit, aut res datur in dote de facili possunt declarari, aut nō possunt

15 secūdo casu procedit libellus incertus, t sicut est in peculio, & in grege, nam difficile esset specificare omnes res peculiares, & in grege specificare illam ouem albam, illam nigram, & ideo hoc casu dicitur hic Bart. quod potest intentari actio personalis vniuersalis, & iocerte tam ad gregem, quam ad peculium, sed in primo casu quādo specificē declarari possunt de facili, parte instantis recedatis a communione opinione. Hæc distinctio plenē probatur per Castren. io l. in summa ff. de re iudic. & ibi sequitur Alex. Et pro hoc allego textum in l. 3. §. armamenta ff. de rei vendic. vbi notat Bartol. quod non procedit libellus peto domum cum massariis, sed necesse est, quod singula declarantur, intelligitur quando de facili possunt declarari. Vnde hic potest argumentari,

Secunda ratio, Libellus incertus nō procedit in dote, sed libellus generalis est incertus, ergo ipse nō procedit. Maior probatur potest dupliciter, vellez 6 dicitur Baldi in l. fin. nu. 4. C. de sent. que sine certa quantitate, vbi dicit esse communem opinionem, quod libellus generalis non procedit in dote: Ipse autem intelligitur secūdum legem, quā explanat, vbi generalis libelli dōs causabat in cetero iudicem, ex quo sententia certificari non poterat, item potest probari ex theoria Bartoli in d. l. fin. per quam doctores dicunt, quod quando

17 adest duplex t in certitudine in libello, vel in sententia, tunc neque libellus, neque sententia valent. Io. Campegi. in tract. de dote parte 1. quest. 4. nu. 9. vers. sed quando est incertum, qui in specie loquitur de duplici incertitudine. Bologret. in rubr. nostra nu. 25. vers. Nec obstat. Vnde si

18 mulier det in dote actionem t iniuriarum dicitur dedisse quid incertum, quia incertum est, quanti illa actio estimanda sit, & forte poterat estimari nihil, ergo si solum matrimonio vxor perat dote ab heredibus viri, dōs erit incerta tam penes libellantem, quam penes conuictos, qui habent illam causam ignorantē l. verius ff. de probat. Ergo hic libellus incertus non valet. Quod autem actio iniuriarum possit dari in dote, etiam antequam constetationē super ea probatur, quia potest vendi, vt tenet Accurs. in l. si nōmē ff. de hered. vel act. vend. & ratio est, quia actio iniuriarum potest intentari tā per iniuriam, quam per alium eius nomine l. sed si vnus sident ait, & si nepos ff. de minor.

Sed huius argumento poterit responderi, quod valet

19 iste libellus incertus t ex quo non potest specificē declarari, vt tenet Innoc. in cap. cum dilecti de ordine cognit. & vide Castren. & Alex. in d. lio summa §. i. ff. de re iudic. Sed aduertere, quia quādo non potest declarari specificē, saltem opus est declarare genericē, dicendo peto dorem confissem in pretio estimacionis iniuriarum, quod sensu per intelligatur parte instantis.

Tertio argumentari potest subtili ratione Arcini in 20 nostra rubrica, quia in iudicio t vniuersali res particulares non petuntur iure actionis, sed officio iudicis gloss. & Bartol. in d. l. i. ff. de xendo, sed res particulares dōs debent peti iure actionis l. si marito §. fin. ff. solut. matrim. l. 1. §. Ex actio & per totam legem C. de rei vxor. act. Item quia res dōtales vendicantur, l. in rebus C. de iure dot. ergo videtur quod non sit iudicium vniuersale, neque libellus generalis.

21 Respondetur quod iudicium vniuersale test du plex alterum in quo fertur sententia declinatoria, alterum in quo fertur sententia condemnatoria, & ratio Arcini procedit secūdum primum membrū distinctionis, quia in petitione hereditatis, quod est iudicium vniuersale, & petuntur res particulares, fertur sententia declinatoria, nam in libello debet dicere peto me declarari heredem. l. licet ff. de pet. hered. l. ex diuerso §. i. ff. de rei vendic. & talium rem a tali possessione vbi refluat, & facta declaratione per iudicem petitur executio ab eodem iudice super tali corpore hereditario. Exemplum est secundi iudicii in quo fertur sententia condemnatoria, vt si ab herede aliquis emit hereditatem, & postea emptor agit contra venditorem, & petit hereditatem, isto casu, actio

22 est vniuersalis, quia de actione t iudicatione pro ut de re in actione cōtenta, vt per Alex. in l. a diuopio §. in venditione ff. de re iudic. l. qui filij, & ibi gloss. in v. peruenisse ff. de heredit. & act. v. dicit ex quibus patet, quod potest esse iudicium vniuersale, & ferri sententia condemnatoria aliquando, quæ condemnatur ad res, ideo requirit petitionem ex actione, & hoc modo est in dote, vt in cōtrariis Arcini, propterea non obstat. Nec dicitur

23 sunt qui respondent, res particulares t dōs petuntur actionibus personalibus competentibus ad vniuersum, vide Aonib. de Canon. hic. numero 721.

Ideo non obstat contraria, Ad primum respondetur, aut incertitudo t libelli non dependet a potestate actoris, & tunc toleratur l. i. ff. quorum legatorum, l. vbi autem §. illud autem ff. de verb. obligat. & vide Bart. in l. stipulationes non diuiduntur io quest. 10. ff. de verb. oblig. Aut dependet a potestate actoris, & tunc parte opponente nō toleratur, l. si C. de anali ex cept. Modo, quādo maritus agit ad dorem incertā, libellus incertus nō potest a potestate sua, quia si ipse maritus cui debetur dos in centum vellet declarare quantitatē, fortē explicaret mille, ideo toleratur, iuxta t natu-

ram actionis, quam in libello inest, et
 Ad secundum respondetur, quod non omnia dos
 16 succedit loco legitimæ, quia dos a fratre, vel ab
 extraneo data non succedit. Item ista opinio est
 dubia, quia Cyn. in l. sanctimus C. de nupt. tenet,
 quod dos non succedit loco legitimæ. Denique
 quatenus ista essent vera, tam legitimæ est quo-
 ra bonorum deducto ere alieno l. papioianus §.
 quarta ff. de inoffic. testam. & ideo iudicium su-
 per ea non est vniuersale, sed particulare, Alex. lat
 te in l. fi. C. de edict. diu. ad. toll.
 17 Ad vltimum respondetur, quod in d. l. fi. l. libel-
 lus ab initio erat incertus, Ne obstat quod secun-
 da sententia valuit, quia hoc erat, quia libellus fuit
 ceruicatus coram iudice appellatus, prout pre-
 sumitur l. heronius §. Cui ff. de euid. Cui pre-
 sentia de reuocant. Et quod libellus fuisse in-
 certus, vltz dicta nuper in secunda ratione vici-
 tatis. Adde quod altero modo potest considerari
 duplex incertitudo in libello d. l. fi. altera res-
 pectu dotis insertæ, altera respectu aliorum bono-
 rum, quæ extra dotem petebantur, de quoru sp-
 ecibus latissimè dixi supra. Et cum sententia di-
 xisset, quæ bona huc accepisti solue, non iuritur
 iuris auctoritate: Et confirmatur ista intelligen-
 tia ad illum textum, quia lex duas errat incer-
 titudines, videlicet incertum est, quid accepisset,
 intellige pro dote, & dicit quid accepisset, & sic
 presupponit dotem datam esse, deinde dicit, quid
 accepisset, intellige de bonis dotis extra do-
 tem, siue etiam potest intelligi de fructibus, qui
 augent dotem l. si marito §. si infra eodem. Et to-
 nendo quod libellus fuisse generalis, inducas d.
 l. fi. secundum nostram opinionem, & hæc est
 vltior intelligentia, quam in qua fuerit, & v-
 detur quod ex hac lege desumitur, quod libel-
 lus generalis non procedit in dote, parte oppo-
 nente, prout communiter obseruatur in iudicijs. Na
 cum libellus esset generalis, iudex interrogatus
 est non esse liquidam, scilicet penam, & ergo
 18 presupponit fuisse oppositum de libello generali.
 Nec obstat, quod hoc esset diuinar, quia quod
 19 do opponitur t. a iudice, dicitur opponi a parte,
 & factum iudicis reputatur factum partiæ, si ob-
 causam C. de euid. vnde cum d. l. fi. dicit iudi-
 cem extra ordinem interlocutum esse dotem nã
 esse liquidam, presupponit fuisse sic oppositum,
 scilicet a iudice, ergo libellus generalis in dote no-
 20 ylet parte opponente, & sententia super libello
 per decretum declarato inualido non valet

- 2 Contractus dotis in speculo omni tempore
est nominatus secundum communem
opinione.
- 3 L. cas ff. de capit. diminuit. duplex indu-
ctio.
- 4 Bonum, & æquum quod iuribus esse
possit.
- 5 Contractus omnes sunt de iure gentium.
- 6 Contractus dotis parit vsuepionem pro
dote.
- 7 Contractus ille est innominatus, qui caret
proprio nomine actionis.
- 8 Actio pro dote quando incipit apud popu-
lum romanum.
- 9 Actio ex stipulatu pro dote, est bona fi-
dei.
- 10 Dos iure ff. an habeat solam actione præ-
scriptis verbis.
- 11 Actio præscriptis verbis datur ubi nul-
lus est factus contractus specificus.
- 12 Dotis contractus persequitur traditione.
- 13 Dotis contractus quomodo fieri possit ho-
die de iure gentium.
- 14 Dos semper intelligitur promissa certa.
- 15 Actio præscriptis verbis an competat pro
dote.
- 16 Penitentia non habet locum in contractu
dotis, etiam re integræ.
- 17 Contractus vel recipit perfectionem ab
actu paciscendi, vel ab actu exequendi.
- 18 Pactum de dotando differt a promissio-
ne dotis.
- 19 Novatio non fit ex numeratione propter
ad implementum contractus.
- 20 Dotis contractus, ut est triplicis spe-
ties.

QVAESTIO XVI.

Verum contractus dotis sit nominatus.
vel in nominatus.

IN O loco queris Bart. hic
 nu. 24. verum contractus t. do-
 tis sit de iure gentium, vel ci-
 uili, & Socino. nu. 38. in 3. par-
 to rubricæ, querit sub alijs ver-
 his, vtrum sit nominatus, vel
 innominatus. Communis t. opinio est, quod in-
 speculo

SVMARIA

QVAESTIONES XVI.

Contractus dotis an sit de iure gen-
 tium, vel ciuili.

• Specto omni tempore sic contractus nominatus, de hac communis testatur Socio. d. n. u. 38. vers. Ego tene o. lo. Camp. in tract. de dote parte 1. quæst. 6. Bald. novell. in tract. de dote parte 3. nu. ... Dec. in l. legem nu. ... C. de pact. Alea. in l. qui romæ §. flauus ff. de verbor. obligat. Hanc opinionem tenet Barth. hic & in l. iurisdictionem in fine princip. ff. de pact. & in l. legem ff. eod. titul. Rip. hic eum. 73. Annib. de Canonic. hic. nume. 755.

3 Fundatur ista communis per textum in l. 7. et ff. de cap. dimittit dupliciter inducendū. Primo in vers. de dote actio, & sic arguendo ex contractu oritur obligatio l. 1. ff. de cert. pet. & ex obligatione actio licet §. ea obligatio ff. de procurat. ergo actio oritur ex contractu mediante obligatione, prout deducitur hæc consequentia a gloss. Aretino, & alijs in §. si in fide obligat. tunc sic arguendo per capitū diminutionem auferuntur ea quæ sunt iuris civilis, vt d. l. eas in 1. responsio, sed actio de dote durat etiam post capitis diminutionem, ergo durat contractus de dote, & sic nō est iuris civilis, sed gentium, Et hoc modo inductus textus euicari non potest. Licet a multis etiam

4 inducatur in vers. ex bono, & equo quod dicitur esse de iure gentium, ergo & actio, & sic contractus, sed ista inductio patitur infirmam, quia bonum, & equum est etiam de iure prætorio, & civilis l. 1. ff. de iust. & iur. l. bona fide ff. de posito, & sic posset intelligi de bono, & equo iuris civilis, cum actio dicatur de iure civilis, secundum magis communem opinionem de qua diximus antea præterito in rubr. ff. de verb. oblig.

5 Pignora ista contractus & dotis non connumeratur inter obligationes civiles, vt in l. de iure nat. gent. & civilis §. ius gentium, & lex hoc iure ff. de iust. & iur. ergo non est de iure civilis, & confirmari potest, quia omnes contractus sunt de iure gentium regulariter d. lex hoc iure, & d. §. ius autem gentium, & regulæ semper est standum.

Item contractus dñus est nominatus, ergo est de iurisdictionem, valet consequentia, quia regulariter omnes contractus sunt de iure gentium, præter quatuor, vt dixi nuper, antea d. probatur, quia 6 ex contractu & dotis reperitur specialis, & nominatus titulus vsucapionis pro dote, vt ff. pro dote & C. de vsucap. pro dote, ergo est specialis, & nominatus, contractus alius induceretur generalis vsucapio pro suo, prout contingit in contractibus inordinatis, & hoc est argumentum Baldi in d. l. ad exactionem in princip. C. de dot. promiss.

7 Item quia ille est contractus & innominatus, qui caret proprio nomine actionis l. 1. ff. de præscript. verb. sed ipse contractus dñus habet de dote actionem d. l. eas obligationes ff. de cap. dimittit & C. de rei vxor. act. Et si fuerat in l. de act. Ergo est nominatus, & per consequens iurisdictionem. Et comprobari potest hæc opinio, inspecta origine

8 actionis & pro dote, quæ fuit apud populum romanum, Nam vt testatur Aulus Gellius, ex Seruio Sulpicio lib. 4. cap. 3. & Valerius etiam lib. 2. scribit: Quingentis ferè annis post Romam cōditam, nullas rei vxoris, neque actiones, neque cautiones fuisse in Roma, aut in Latio, quia profecto nihil desiderabatur, oculus eam tunc a matrimonio diuerterentibus. Seruius quoque Sulpicius in libro, quem composuit de dotibus, tunc primum cautiones rei vxoris necessarias esse visas, scripsit, cum Sp. Carbilus, cum Ruga cognomentum fuit, vir nobilis, diuorium cum vxore fecit, quia liberi ex ea corporis vitio, non gignerentur anno vrbis conditæ 513. M. Atilius, P. Valerius consulibus. Nec verò aliter ob dotis conditionem actio ex stipulatu dabatur, nisi stipulatio nis vinculum intercessisset: Quare deinceps, explosos anxii, ac nimis scrupulosi illarum actionum obseruationibus sola ex stipulatu actio remansit, in quam omnis vis, atque facultas actionis rei vxoris principalibus constitutionibus est translata, l. vnica C. de rei vxor. act. si fuerat in l. de act. Proinde actio & ex stipulatu ea in specie effecta est bonæ fidei, sicuti quandoque rei vxoris actio fuit d. §. fuerat, nec est dubium, quin eadem naturam habeat, etiam tunc cum ad hæredibus mulieris proponitur d. l. vnica §. filio proculdubio C. de rei vxor. act. Bartol. & las. hic, quamquam hæredes filijs exceptio, priuilegiū prælatum non habeat, l. si diu. C. qui pot. in pig. hab. & d. §. fuerat in l. de act.

Contrariam partem tenet Bald. hic, quod dotis contractus de iure digestorū sit innominatus, neque 10 eo iure competere & actio pro dote, nisi tantum præscriptis verbis, & in l. ad exactionem C. de dot. promiss. & in l. legem C. de pact. & in rubr. C. de rerum permut. & in l. si licet C. de act. & obligat. & in l. qui in aliena §. quamquam ff. de negot. gest. licet si bene legatur in dictis locis, satis superque videtur sibi contradicere. Nec omitamus allegare iura, quæ faciunt pro ista parte.

Prima ratio pro ista opinione, si iste contractus dotis fuisset de iure gentium, tunc ex eo data esset: actio de dote, sed consequens est falsum, ergo & antecedens falsitas probatur per l. ad exactionem C. de dot. promiss. vbi permittitur dotem per pactū nudum promissam per posse, ergo per prius peti non poterat, cum actio ad dotem exigendam non fuisset, aliàs lex fuisset de indubitabili, idē haberetur in l. fin. C. ad vellican. Et potest confirmari per tex. in l. 1. C. de dot. promiss. vbi nulla est de dote actio, quia per pactum nudum erat promissa.

11 Secunda ratio. actio & præscriptis verbis datur, vbi nullus est factus specificus contractus, l. 1. & 2. ff. de præscript. verb. sed pro dote consequenda datur actio præscriptis verbis, ergo dotis contractus specificus, seu nominatus dici non potest: minor

minor probatur per istos Doctores per textum in laura tua C. de iure dot. Item per textum in l. 1. §. accedit C. de rei uxori. act. ubi apparenter constat pro dote consequenda dari præscriptis verbis actionem.

Tertia ratio defumitur ex doctrina Bartoli in l. i. iungentium in fine principij ff. de pact. qui docet contractum et dote per traditionem, & sic denominari ab actu exequendi, quia pactum de dando dorem erat nudum, & non producebat actionem. Ex hac doctrina Bartoli esse communiter receptam testatur Ripa hic. num. 75. ergo dos ipsa non erat contractus nominatus de iungentium.

Secundo in hac questione non recedamus a communi, quia dum iura nostra dicunt olim pro dote dari actionem rei uxoris, & alibi vocant actionem pro dote, ut dicimus, quid aliud significare voluerunt, quam, gentes ipsas antequam introduceretur actiones ex stipulato pro dote apud populum romanum, videri fuisse istis actionibus, & sic ex proprio, & nominato contractui, imò tenet Bald. non uellim tract. de dote. parte 3. col. 4. vers. Quarta conclusio quod si hodie agatur inter coniuges, ut per stipulationem non fiet nouus, contractus dotis, remanet merè de iure gentium. Si verò non agatur, propter tacitam stipulationem subintellectam remanet de iure ciuili, tam respectu dotis dandæ, quam doti restituendæ, sublata in totum rei uxoris actione l. 1. §. sed ut plenius C. de rei uxori. act. & d. §. fuerat in iure act. Item dicitur de iure ciuili, quia quando extraneus dat, & mulier est absens, fingitur a viro stipulatam esse dorem, & hoc quando extraneus non fuit stipulatus dorem sibi reddi, ut d. §. accedit. Et licet etiam inspecta hac stipulatione, dote contractus remaneat de iure gentium quò ad inuentionem contractuum, d. lex hoc iure fide iust. & iur. tamen adhuc dicitur de iure ciuili, quò ad formam gl. in l. ius ciuile ff. de leg. Sicut potest dici coire canonico, quia tanquam materia spiritalis, ius canonicum est in eo obseruandum.

Ideo non obstant contrarij, Ad primum respondetur, quòd ille textus loquitur de promissione dotis certe, quòd patet ex verbis, quam semel præstari placuit, & c. itaque promissit dare dorem, & intelligo certam, etiam si non fuerit dicta certa quantitas, quia certa intelligitur habitus respectu ad qualitates coniugum, & quantitatem patrimonij prominentis. L. quero ff. de iure dot. quo casu, ex iam dictis ionibus erat actio de dote, & actio rei uxoris, & per dictam legem ad exactionem, permittitur agi ex stipulato, quæ est actio principalibus constitutionibus introducta, & comprobatur quia in fine legis habetur, etiam si stipulatio in possessione rerum dotatum minimè fuerit subsecuta, sic appareat res dotales esse promissas sine stipulatione, posse tamen agi ex

stipulatione, ut d. l. 1. C. de rei uxori. act. Item dicitur in l. fin. C. de iure dot. Et additur quòd hoc procedit fauore dote. Ad l. 1. C. de dot. promiss. est responsum supra in quest. 13. rubricæ in fine. Ad secundum respondetur negando esse veram inductionem dictorum iurium, quia ibi actio et præscriptis verbis oritur ex pacto: Nam queritur, si auita dote, & faciat pactum de sibi restituendo, habebit actionem præscriptis verbis ex dicto pacto, pater autem habebit actionem ex stipulato: Fit ratio est, quia hoc pactum de sibi restituendo, non informat actionem veterem de dote consolidatam tantum in persona dotatæ respectu extranei, sed tantum nouam actionem producit, quæ præscriptis verbis vocatur, sed quia in patre specialiter prouisum est, ut de dote actio communis sit patri, & filijs l. 1. §. 1. infra eod. ideo pater præscriptis verbis non agit, quia hoc pactum incontinenti appositum informabat veterem actionem, & sicut poterat agere pro dote, sic ex principalius constitutionibus ex stipulato ager. Eodem modo respondetur ad d. l. 1. §. accedit C. de rei uxori. act. quia ibi etiam extraneus fecerat hoc pactum de sibi restituendo dorem, quo casu veterem non informabat, & præscriptis verbis ager, intellectus est Accursij, & Cyni explicans in d. laura tua in ver. simplici in fine C. de iure dotum. Et confirmatur, quia contractus dotis re vera non potest dici innominatus. Nam regula est in contractibus innominatis habet locum penitentia, l. ex placito C. de rerum permutatis in contractibus dote et re integra non habet locum penitentia, casus est singularis in iure ad hoc in l. si ego §. 1. fide iure doteum, licet textus ibi dicat hoc esse fauore dote.

Ad vltimum respondetur, quòd ibi Bartol. facit distinctionem inter contractus qui recipiunt perfectionem ab actu pacificendi, & contractus qui recipiunt perfectionem ab actu exequendi: primi enim, qui ab actu pacificendi, suam habent rationem, & produciunt actionem, ut emptio venditio, locatio conductio & c. Secundi autem, qui ab actu exequendi non habent rationem, nisi facta executione, & isti sunt omnes contractus, qui re contrahuntur, & depositum, commodatum mutuum, & c. unde si facio pactum de commodando non est contractus sic de dictis: Sic dicitur esse dorem, sed ex hac theoria non inferitur, ergo dos non est contractus nominatus, nisi fuerit vere ita dicta. Nam responderi potest, aliud esse pactum et de dotando, quod potest fieri etiam ad arbitrium alterius l. cum possi §. gener ff. de iure dot. aliud esse promissionem dote, quæ habetur pro vera dote, ut conclusum est supra, & sicut pactum de commodando non est verus contractus commodati, & tamen contractus commodati est de iure gentium, ita potest dici secundum theoricam Bartoli, pactum de dotando non esse veram dorem.

tem

tem, & tamen data date esse contractu datus, id est confirmatum contractum datus, quia is erat perfectus contractus per ipsam promissionem, ut dictum. Et confirmatur, quia quando actus promerandi sequitur gratia adimplendi contractus, tunc non fit novatio, neque respectu stipulationis, neque respectu contractus, textus est in l. cum enim si de nouat. & sic erat contractus primus, sed numeratio facit ipsum perfectum, & adimplerum.

Vnde Bald. in l. si ff. solut. matrim. dicit mutuum esse triplex, aliud naturale tantum, aliud civile, cui natura cooperatur, aliud civile tantum, ut noia

20 l. a. ff. si cert. pet. Sic contractus triplex est triplicis speciei, alia est merè naturalis, scilicet quando fuit numerata, & a numeratione habuit perfectionem, alia civilis, cui natura cooperatur, ut dicunt esse casum in d. l. cum enim, & l. precedenti ff. de nouat. alia civilis tantum abstracta ab omni naturalitate, ut est dos confessata, quæ non apparetur alia numeratione dicitur dos ficta, pro qua distinctione, & pro intellectu d. l. cum enim videtur esse Bald. nouell. de dote io. 3. parte. colum. 4. licet ista distinctio non placeat Ripæ hic au. 7. 4. quæ æstimat potius speculatiuam, quam legitimam.

ALMA MATER

BIBLIOTHECA

DISPV

DISPUTATIONES HABITAE IN CIRCVLIS PISANIS PER DOCTOREM MARTAM.

SVMMARIA

- DISPUTATIONES PRIMAE.**
- 1** **E**rusinus continet eos qui nati sunt perusini, & qui habitant perusini.
- 2** L. prouintiales ff. de verbor. signific. intelligitur, & nume. 20.
- 3** Prouintialis est propriè originarius.
- 4** Ordines quibus episcopus acbeat conferre.
- 5** L. i. c. de municip. & originar. lib. 10. intelligitur.
- 6** Origo casualis non facit aliquem esse originarium loci ubi casualiter nascitur.
- 7** Originis forus fortior est, quam domicilij.
- 8** Perusinus ex communi usu loquendi dicitur originarius.
- 9** Verba sunt intelligenda naturaliter, & non civiliter.
- 10** Statutum quòd capuanus non possit esse capuanus in ciuitate capuae non comprehendit illum qui non est origine, sed habitat capua.
- 11** Iura faciunt differentiam inter perusinū & de perusio.
- 12** Represalia concessa contra perusinos non comprehendunt perusinos, qui alibi habitant.
- 13** Represalia vs sine contra ius commune.
- 14** Ignorantes, & absentes nō ligantur statutis.
- 15** Represalias concedi contra perusinos tantum est dicere, quantum contra homines de perusio.
- 16** Vniuersitate interdicta non ligatur ignorantes, vel absentes.
- 17** Quaestio de nominibus differt a quaestione substantiae.
- 18** Represalia conceduntur propter iniustitiam.
- 19** Nomina declarantur per substantiam significatam.
- 20** Quem se asserens opus habet probare iniquitatum.
- 21** Habitatores dicuntur de patria.
- 22** Prouintia, & ciuitas quomodo differunt.
- 23** Cives sunt originarii loci.
- 24** Origo est immutabilis, fallit si deferatur.
- 25** Represaliarum concessio comprehendit originarios, & habitantes secundum communem opinionem.
- 26** Contra mixta quis subire tenetur, etiam quòd sit alterius iurisdictionis.
- 27** L. prouintiales an debeat legi secundum partem.
- 28**

- 2 pandectas florentinas.
 29 Pandecta florentina quale exempli sint,
 & ubi, & per quem fuerint scripte.
 30 Studium Bononiense, & Studium Pisanum,
 quando habuerunt pandectas.

DISPUTATIO PRIMA.

In qua Doctor Marta argumentatus est.

Utrum Perusinus, & de Perusio sint unum,
 & idem.

Primum. A. v. primarius iurisprudētie in principio nostrae rubricae aggreffus est explanare nomē inlortuū, insequendo ordinem Accursij, exinde insert ad questiones Perusij tam respectu nominis proprii, quam appellatiui. Item de appellatio loquendo iocert ad quōnes repraesentiarum, & licet omnes successores sequentes dixerint esse quāstiones impertinentes ad materiam dotū multis difficultatibus plēnā, quae vltioris grauari non debet, tamen non recte dentes a Bartoli vestigijs, & succedentes ad iouicem more auium firmauerunt super dictis Bart. quod Perusinus, & de Perusio idem important, quam esse receptam sententiam dicit Aleiat. hic nu. 5. & Soccin. in 1. parte rubricae num. 1. & dicit probabilem opinionem, Propterea tanquam solita disputari in circulis, accidit mihi parum amico mali omnino, contra voluntatem meā ipsam impugnare hū duobus argumētis principalibus.

Primum. Genus est illud quod continet sub se plures species, & non conueniunt cum illis. Sed Perusinus continet sub se eos qui nati sunt perusij, & eos, qui habitant Perusij, ut specie distinctos, ergo non conuertitur cum illis. Et sic non sunt idem. Maior probatur per textum in l. si quid earum §. inter emptum, & ibi notat gl. in ver. paratum ff. de leg. 1. & habetur per gl. in fin. l. iuris gentiū §. sed si fraudato ff. de pact. gl. in l. si. C. de io intergrum restit.

Minor probatur multis modis.

1. Primo per l. prouintiales ff. de verb. signific. Vbi habetor, quod prouintiales etiam incolae comprehendit, non eos dumtaxat qui de prouintia oriundi sunt, Et sic textus ponit prouintiales pro genere, incolae autem pro vna specie differenti, & distincti ab originarijs.

Secundo per l. in fin. ff. de tut. & cur. dat. ab his. Vbi qui sunt de eadē prouintia differunt ab alijs, qui habent domicilium in prouintia, & sic formo argumentum. Sententia contra illum qui non est iuxta iurisdictionis ratione domicilij, non valet l. j.

C. qui pro sua iurisdictione, nisi in munere personal. l. munerum §. iudicandi necessitas ff. de muner. & honor. sed onus tutelae est personale, ergo valetur datio tutelae in illum, qui alibi habet domicilium, sed est originarius loci dautionis. Ergo dum textus dicit, qui sunt eiusdem prouintie, vel alibi habent domicilium necessario intelligendus est, ut primos intellexerit & originarios, differentes ab alijs, prout interpretatur inibi Bart. Et hoc est argumentum glossae in ver. remittentem in c. pastoralis de offic. deleg.

Tertio per textum in l. sed & reprobari §. amplius ff. de exust. tut. Vbi si comaneus existat in Caesarea, non gaudet immunitate apud comanenens. ergo comaneus dicitur oriundus, & dicitur habitator in Caesarea, & sic perusinus verumque completitur.

Quarto per textum in c. 3. de tempor. ordinat. hb. 6.

Vbi dum dubitatur quis & debeat ordinare. Respondet Papa Episcopus de cuius diocesi est oriundus, vel in cuius diocesi obinet beneficium, vel in cuius diocesi habitat, & si essent vnum, & idem superflue distinctio ter apponeretur, Sed distinctio semper inter diuersa ponitur l. aliena num. §. fin. ff. de verb. signific. & requiritur verificatio vnius tantum ex alternatis. l. si quis ita stipulatus. ff. de verbor. oblig. l. cum pupillus §. distinctio. ff. de condit. & demonstrat. c. in alternatis de regul. iur. lib. 6.

Quinto probatur inducendo l. quas Soccinus inducit pro communi, Nam hic num. 1. & in dicit l. 1. C. de municip. & origin. lib. 10. dum textus dicit, cum te Biblum origine, incolam autem apud Berythos, Soccin. dicit, si per perusinum intelligemus solum oriundum text. in d. l. 1. dixisset cum te Biblum, absque verbo origine ad demonstrandum, quod differunt, sed cum addiderit, voluit significare quod sunt idem, ergo sunt perusinus, & de perusio.

Ego autem sic induco, Si poneretur quod sine illa dictione origine, idem significarent, ergo ille textus confusus quæreret, an iste Biblus teneretur subire onera Biblij, & apud Berythos, quia quæsiuisset de genere ad speciem, & sic confusus, contra regulam l. praescriptis C. de impub. & l. v. responsu C. de transact. sed voluit argumentari ab vna specie ad alteram, scilicet a biblo origine, ad biblum incolam apud Berythos sicut permittitur argumentatio, secundum Euerard. in loco a specie, ergo si sunt specie distinctae, sunt inter se differentes.

Sexto probatur origo & casualis non facit aliquem esse originarium loci, ubi nascitur, ut possit dici simpliciter talis, Ergo neque ipsa habitatio, siue domicilium faciet aliquem simpliciter talem.

Consequentia probatur, quia causa originis fortior est quam domicilij libertas §. recripto ff. ad municip. Hoc est argumentum Iode Platina l. 1. C. de municip. & origin. & sequitur Cognol.